

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Tractatus IV. De Irregularitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

14. *Nota* tamen Primo, Excommunicatis, iisque, qui dederunt causam interdicti concedi *C. dicto Alma Mater*, sacramentum Penitentiae in articulo mortis, sed *§ de delicto satisfaciante*, vel sufficientem dabunt cautionem de satisfaciendo, vel si neutrum ex his possint, si jurent, quam primum satisfacturos, vel facturos, quantum possunt, ut *satisfactio à delinquentibus exhibetur*.

in ir. de casib. reserv. c. 12. per totum dictum est late.

8. Nequaquam singulos.

9. Video sententiam Suarii et

Atque hæc pauca satis de Interdictis

DE

DE

Quid sit Irregularitas.

Hæc descriptio clarissima reddetur ex dicendis, profertim à c.6. ubi prædicti effectus irregularitatis separatim enodabuntur.

Respondeo, quia certa est omnium, ut *Suar. de cens.*

21. *Staphylinus*

ectum, seu is, qui denominatur

2. Hinc Primo, non baptizatus, hinc Secundo, non baptizatus, quia non sunt Ordinum

Cyrtopogon *capillaris* *capillaris*

¶ In Tractatibus superioribus sæpè dictum est, C.

2. Et quidem, ex vi interdicti, tres communicatio-

3. Querimus ergo, an Martinus V. aliquid in præ-

4. Secundo, Clerici licite possunt celebrare divina

5. Tertio. Illi, qui curam habent Ecclesiæ, possunt

6. Potro illa hinc agitari solet difficultas. An Com-

7. Respondeo. Etiam singulos putat Suarez, Filliuc.

capaces, nec erunt capaces Irregularitatis. Huc reduco Summum Pontificem, qui non est subditus irregularitatem imponenti. Quare falsum est, quod asserit Diaz, in *prax. crim. Canon. cap. 56. num. 6.* Pontificem Summum fore irregularem, si propria manu aliquem occidat. Imò quavis non debeat ut habet Bon. de *Consur. d. 7. quæst. 1. part. 2. num. 8.* Suar. d. 40. de *Consur. sect. 7.* Irregularis, saltem publicus, eligi ad Summum Pontificatum; est enim eo grada indignus; si tamen eligatur, continuo liberatur ab irregularitate.

3. Hinc secundò, Episcopi, imò & Cardinales subditi sunt irregularitati, quia subditi sunt juri communi Canonico, C. *Quia pericul. de sentent. excomm. in 6.* à quo Irregularitas imponitur, & licet ipsi nisi exprimantur, non intelligantur comprehensi à lege universalis Suspensionis & interdicti, sic jure Canonico ob eorum dignitatem disponente, comprehenduntur tamen à lege universalis Excommunicationis, & irregularitatis, quia non apparet jus excipiens ab illis. Ita alius citatis Leand. de *irreg. tr. 1. d. 2. q. 6.*

4. An, non baptizatus, si deinde baptizetur, censendus sit liber ab irregularitate ex homicidio v. g. commissio ante baptismum, commodius dicemus infra cap. 23. §. 2.

CAPVT III.

Quibus verbis infligatur à jure irregularitas.

1. Primo, si in iure Canonico, cuius est irregularitatem imponere, ut supra docuimus sic dicatur: *Sit Irregularis, Irregularitatem contrahat, & cat. clarum visum est, tunc infligi Irregularitatem.* Vnum noto, in vetustiore jure hanc vocem irregularitatis non inveniri, non quia usus Irregularitatis non fuerit, sed, quia hæc vox non usurpabatur; utebantur autem aliis dicendi formulis æquivalentibus. Has formulas enumerant Henric. 1. 14. cap. 11. Vivald. in *Candel. p. 3. de Irreg. n. 2.* Snar. de *Conf. d. 40. sect. 8.*

2. Si per futurum tempus sic dicatur: *Erit, fiet, evadet irregularis, expelletur ab altari,* multo magis, si dicatur: *Sit Irregularis, repellatur ab ordine, & cat. inducetur irregularitas ipso facto.* Ita Suar. *disp. 40. de Consur. sect. 8. num. 3.* Ratio est, quia irregularitas non pendet à futuro ministerio iudicis, unde illud futurum (fiet, erit, &c.) solum notat, deinceps te debere reputari irregularem, non vero necessarium esse, ut præcedat iudicis sententia. Non est ita in Censuris, diximus in *Tract. de excommunic. cap. 1.*

3. Quod si, omnibus expensis, res dubia remanet an scilicet verba significant induci Irregularitatem, nec ne, cum hoc sit dubium juris, est judicandum, non infligi Irregularitatem, quia Irregularitas debet esse expressa in jure, quæ expressio non adest, quando omnibus perpensis res est dubia. Imò, etiam si adderetur in jure, quod *talis pena sit dispensatione delenda,* adhuc per hæc sola verba non tollitur dubium, nam, ut notat Suar. *l. c. n. 10.* necessitas dispensationis potest cadere in alias pœnas, quæ non sint Irregularitates.

CAPVT IV.

Quinam actus requiratur in subiecto ad irregularitatem ex delicto incurrendam?

1. Dixi (ex delicto) nam ad Irregularitatem ex defectu, nequaquam facit hæc præsens questio, quia illa Irregularitas incurritur sine peccato. Ad eam autem ex delicto requiritur *Actus externus, Opere consummatus, Deliberatus, Peccaminosus, Cognitus in ratione pœne,* Discurre per singula.

Pars III.

§. I. Actus debet esse externus.

1. Ecclesia sive nequit, ut vult Præposit. in 3. p. q. 5. de *Irreg. d. 2. n. 5.* G. Hurt. de *Irreg. d. 1. diff. 2. n. 6.* Suar. de *Conf. d. 40. sect. 3. n. 6.* Avila de *Conf. p. 2. d. 2. dub. 2.* Graff. l. 2. *decis. c. 62. n. 5.* sive non vult unquam punire, seu judicare de actibus inere internis, multo minus vult, eos punire Irregularitate, quæ est gravissima pœna.

2. Actus tamen externus licet occultissimus capax est Irregularitatis. Ita Suar. *l. c. n. 21.* Avila *l. c. Coninc. de Sacr. d. 18. d. 2.* Leander. de *Irreg. multos citans tr. 2. d. 10. q. 5. & d. 27. q. 19.* contra paucos dicentes non incurrì ex occulto, inter quos est Miranda forte approb. à Diana p. 11. tr. 2. ref. 26. sed exceptus (certè immerito) à Bruno de *Privil. Reg. tr. 5. c. 4. prop. 1.* statim enim, ac actus in externum prodit, manifestus ex se est, iudicioque Ecclesiæ subditus.

Adde Trident. *sess. 24. cap. 7. de Reform.* dicens homicidam, etiam occultum, esse ab Altari repellendum.

3. Neque obstat, quod ex dictis sequeretur hominem, si velit dispensationem Irregularitatis, debere Prælato manifestare suum delictum occultum, ut is iudicet de dispensationis causa: non obstat, inquam, quia eiusmodi manifestatio est voluntaria; potest enim Irregularis non petere dispensationem, si velit, suum impedimentum Superiori non declarare.

4. Quod si contingat, aliquem abstinere non posse ab usu Ordinis v. g. à celebranda Missa, nisi cum gravi infamia suum crimen divulget, iam non cogetur, ex hoc capite, desistere ab eius usu, dum periculum infamiae durat, ut docet Navar. in *man. c. 27. n. 239.* & Corduba *casu 41. n. 142.* nosque infra, c. 14. §. 3. n. 3. breviter, & latius supra de *exc. c. 2.* explicabimus cum communi sententia contra Valerum, in *diff. ult. for. Virreg. diff. 8.* aliosque, & universim, saliter eiusmodi dispensationes debere, ita prudenter fieri à superiore, ut non infametur peccator occultus; nomen omnes; id enim ex regula generali de vitanda proximi infamia, pro certo supponendum semper est.

§. II. Opere consummatus.

1. Hoc est, debet actus in ea specie, sub qua prohibetur, esse perfectus.

2. Hinc, qui mortem alicuius concupivit, qui eandem tentavit, qui vulnus, etiam lethale inflixit, non sit, quamvis per miraculum non sit secuta, quia pœna hæc, seu onus Irregularitatis, cum odiosum sit, restituendum est ad optis integrè consummatum, quando aliter expressè non est in iure depositum, Ita communiter Doctores ut Suar. *l. c. sect. 3. n. 13.* Fatim. in *frag. Virreg. n. 427.* Vgol. de *irreg. c. 5.* G. Hurt. de *irreg. disp. 1. diff. 2. n. 6.*

§. III. Plene deliberatus.

1. Ita profecto: non enim tam gravi oneri, seu pœnæ, qualis est Irregularitas, est subijciendus homo, nisi ob actum humanum, & perfectè voluntarium.

2. Hinc infans, dormiens, amens, seu furiosus, ebrius, &c. si occidat, vel baptizetur tempore carentiæ rationis, non sient irregulares. Vide Clement. *Vn. de Homic. Suar. loco citato,* unde, nec teste Gibal. de *irregul. n. cap. 4. quæst. 20. n. 13.* ulla indigent dispensatione, quando postea utrum rationis resument. Porro ex hac certa doctrina duæ emergunt sequentes quasiunculæ.

PRIMA QVÆSTIO.

Dormiens, vel ebrius assuetus occidere.

1. Si quis tempore somni, vel ebrietatis, vel furoris, solitus occidere, bibat, vel comedat ea, ex quibus scit, ita affici, ut hominem in ejusmodi tempore occidat, est ne Irregularis? Videtur enim non esse, quia hæc occisio, licet denominetur deliberata ab actu advertentiæ præcedente ipsam occasionem, in se ipsa tamen non

Ita 3 est

est formaliter libera quia actu fit, dum homo inops est rationis.

4. Respondeo, sub necessaria distinctione. Si is non praevidit occisionem futuram, quod esse non raro potuit, quia non erat assuetus eo tempore somni, vel ebrietatis, occidere, non erit Irregularis, etiam si per gravem culpam se v.g. inebriaverit, vel cubitum ierit cum intentione occidendi suo tempore inimicum. Manifesta est ratio, quia sic occisionis actus nullus ex parte est deliberatus, & voluntarius.

5. At si is praevidit quia v.g. erat assuetus eo tempore occidere, & non appositum sufficientem diligentiam, ne occideret, claudendo, v.g. januam domus, adhibitis custodiis, &c. multo magis, si data opera, ut hominem occidat, bibat, vel comedat, somnove se debeat, erit Irregularis. Ratio est, quia tunc adest causa culpabilis occisionis, cui culpa semper annectitur à Iure Irregularitas, sive ea culpa fuerit ante ipsam occisionem, unde occisio fit denominative libera, sive culpa fuerit in ipsa occisione, unde occisio fit libera formaliter. Patet, quia, secus, non esset Irregularis, si post propinatum tuo inimico venenum, vel post inflicto vulnus ex quibus is post dies mortuus est, tu interim, ante inimici mortem, resisteris à peccato, & involuntaria omnino actu tibi sit ejusmodi mors. Sufficit ergo, ad incurrendam Irregularitatem, occisionem esse denominative liberam, nempe ex causa antecedenter liberè data, ut communiter docent Doctores Sancin. in C. ad audiendam num. 1. de homic. Majol. de irreg. l. 5. c. 48. n. 12. Covarr. in Clem. Si furiosus p. 3. initio n. 3. Vgol. c. 24. n. 3. & cap. 25. n. 3. & c. 25. n. 4. Sylv. V. Ebriet. q. 4.

6. Confirmatur primò quia, dum Sacri Canones homicidam voluntarium depellunt ab altari, non distinguunt de voluntario in se, & in causa. Cum igitur Voluntarium in causa sit in omni proprietate Voluntarium, non possumus trahere Canones, quasi illo loquantur solum de Voluntario in se Instar omnium sit: Cap. de Castro. De Homicidio, quod solum Voluntarium in causa sufficere, dicit, ad incurrendam Irregularitatem.

De Castro (inquit) noveris, quod Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non ad Sacerdotium promovendus.

7. Confirmatur secundò, quia qui elegit medium, Cane, v.g. Vrsu, Leonem ad occidendum inimicum, vel qui praevidet per illud medium esse inimicum occidendum secuta occisione, sit Irregularis. At qui se inebriat, ut occidat, ut, & qui sine ejusmodi intentione, praevidet tamen occisionem, voluntarie eligit, vel admittit se ipsum in illo amentiae statu tanquam medium, & instrumentum occisionis; ergo, &c.

8. P. Martinus Prates in manuscr. de Irreg. d. 1. cap. 4. n. 12. fol. mibi in Colleg. 15. nostrae Societatis Theologus magnae literaturae in opere de Irregularitate, quod in publicam lucem morte praeventus effere non potuit, cujus exemplaria omnis numeris absoluta in Bibliotheca nostrae Domus Professae nostrique Collegii hic Panormi servantur, putat, probabilius esse (licet fateatur, praecedentem sententiam esse probabilem) quod ejusmodi assuetus occidere in ebrietate, somno, vel furore etiam si praevidet occisionem, nec diligentiam, ne ea sequeretur, apposuerit, non fore irregularem, quamvis re ipsa sequatur occisio. Hanc sententiam, quam, nullo Auctore citato, affert, pluribus probare contendit, probationisque summa fideliter collecta hujusmodi est. Quoties aliquis aliquid agens liberatur in iure ab Irregularitate ob aliquam circumstantiam, toties, illa circumstantia interveniente, Irregularitas non incurritur, ut accidit in occidente ob sui defensionem cum moderamine inculpatae tutelae, & in accusante Reum mortis cum legitima protestatione Canonica: Sed in iure Clem. si furiosus de Homicidio, liberatur ab Irregularitate, qui in circumstantia somni, vel ebrietatis, vel furoris aliquem occidit: Ergo semper, hac circumstantia interveniente, liberabitur. Subsumit: At in casibus, de quibus nostra praesens est disputatio, qui occidit, quatenus inebrietas vel furor, ergo etiam in his casibus ab Irregularitate liberabitur.

9. Profecto debilis adeo videtur mihi haec ratio, ut non audeam ejusmodi sententiam prohibitionis nomine decorare. Falsa enim est praedicti argumenti Minor: Nam Pontifex in illa Clementina, adeo immunit ab Irregularitate pronuntiat dormientes, infantes, furiosos (quibus adde, propter identitatem rationis, ebrios, licet hi in Textu non exprimantur) qui in lapidatione ponuntur ex nulla libertate, ne in causa quidem homicidii committere. Ratio ergo, cur praedicta liberentur ab Irregularitate, non est ipsa actualis carentia rationis dumtaxat, quam carentiam offert manialis somnus, vel ebrietas, sic enim liberaretur propius venenum, vel lethaliter vulnerans, ut modo diximus, sed est carentia rationis cum nulla voluntate, nec antecedenti, nec praesenti occidendi. Audi Glossam citatam Clementinae Furiosus sic dicens: Furiosus sive continuo furore laboret, sive per intervallo, quando furit, pati potest injuriam, sed non facere, & quod per eum sic habetur perinde, ac si causa aliquis accideret, sine facto persone, unde, si damnum daret, non teneretur. Quia, sed est perinde, ac si quandoque fecisset, vel regula cecideret, & idem dicitur de infante, &c. Nota illud (sine facto persone) & illud (perinde, ac quadrupes, vel regula.) At in causa nostra ad factum persone, quo antecedenter praevidit, & non cum occisionem.

10. Confirmatur ex ipso Textu, qui sic habet, Si furiosus aut infans, seu dormiens, hominem male, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censens, qui mortem alter cuius unum valens suum occidit, vel mutilat involuntarium. Nota illud (ex hoc) quasi dicat, non autem ex alio capite antecedenti per quod ille causa libera admissa fuit.

Ad illud exemplum de occidente alium ob sui defensionem, de eo, falsum assumi: non enim semper si liberatur ab Irregularitate, nam, si excedit limites moderaminis suae tutelae, & sic occidat, erit irregularis, ut nota cap. 15. §. 15. & mox §. 7. ex omnium sententia citatur latius, ergo falsum est semper in circumstantia sui defensionis, hominem liberari ab Irregularitate, si alioquem occidat.

SECUNDA QVÆSTIO.

Impubes occidens, an incurrat irregularitatem?

1. IN Opusculo de Communionem cap. 4. §. 2. num. 13. sententiam negantem, tanquam probabiliorum amplius sum, nec video, cur in eadem persistere non valeamus, quam etiam sequuntur multi, ut Sa. Vers. Confessio. num. 2. Fag. praecept. Eccles. 2. lib. 1. cap. 3. num. 14. Sotus etiam Naldo Vers. Primum duodecim. Val. Tom. 4. disp. 7. quaestio. 9. part. 4. Castropal. Tom. 1. tract. 3. dub. 1. part. 4. §. 2. num. 9. Ioan. Sanchez. disp. 26. num. 18. Diana in materia citand. qui universaliter docent, pueros impuberes, qui vis usu rationis pollentes, sive septennio majores, sive ve minores, nulla censura, nullique poenae affectu in Ecclesia (excipiunt aliqui ex his excommunicatos ob percussione Clerici) At irregularitas ex delicto, qua hic agimus, poena sine dubio est. Eandem etiam sententiam sequuntur alii, ut Ioan. Sanchez loco citato Castropal. Tom. 1. tract. 3. d. 1. p. 24. §. 2. num. 9. Diana p. 3. Castropal. Tom. 1. tract. 3. d. 1. p. 24. §. 2. num. 9. qui signate ejusmodi pueros excludunt ab ipsamet Irregularitate.

TERTIA

TERTIA QVÆSTIO.

Occidens ex metu.

1. **A**N, si quis occidat iniuste aliquem coactus ab alio, metu cadente in constantem virum incurrat in Irregularitatem? dixi per aliam occasionem, *supra* tract. 1. de excommunic. cap. 2. §. 1. num. 7. non incurtere, incurtere verò, si metus est levis mali. Si quis iuste occidat simili metu coactus, dicam infra, cap. 15. §. 12. n. 15.

§. IV. Peccaminosus.

1. **O**veritur, an ad incurrendam Irregularitatem ex delicto, facis sit peccatum veniale, an omnino requiratur mortale? Mortale semper esse necessarium, affirmant plerique, pauci tamen negant, dicentes, satis esse veniale.

2. Ratio horum negantium, scilicet Silv. V. Ebrietas q. 2. Armilla V. Irregul. 14. Cord. l. 2. q. 26. Mol. de Inst. 1. 4. tr. 3. d. 77. à n. 2. vocatis hanc communem sententiam, sed quo iure, nescio. Caiet. 2. 2. q. 64. art. 8. & in sum. V. Irregul. Meg. apud Dianam part. 1. tr. 16. q. 18. est, quia Ecclesia sæpè in Sacris Textibus mox n. 5. afferendis indicavit, fuisse incurram Irregularitatem ex delicto ob leviem culpam, quod certe signum est manifestum, ipsam de facto sic statuisse.

3. Confirmatur, nam excommunicatio minor inducitur per peccatum veniale, puta per commercium civile cum excommunicato maiori, & tamen gravis est pena, cum prohibeat Fidelem à participatione passiva Sacramentorum. Ergo pari modo induci potest Irregularitas quamvis ea item gravis pena sit.

4. Ratio affirmantium, semper de facto requiri culpam mortalem, est Suar. de Censuris d. 40. sect. 5. d. n. 17. Avil. de Cens. p. 7. d. 2. dub. 3. & disp. 6. sec. 1. dub. 11. concl. 2. & 3. Valq. p. 2. d. 150. cap. 5. Filiuc. tract. 20. cap. 3. num. 58. Bonac. de Cens. d. 7. quæst. 1. p. 8. num. 1. Coninch. de Cens. d. 18. dub. 4. n. 27. Dian. p. 2. tr. 16. ref. 18. G. Hurt. de Irreg. d. 1. diff. 2. num. 8. Castrop. de Cens. d. 6. p. 12. §. 4. num. 2. Gibal. 4. q. 2. n. 5.

Primo, quia gravissima pena non infligitur, nisi ob proportionatam culpam. At Irregularitas gravissima pena est, ut omnes concedunt, & ut patet ex effectibus gravissimis, quos ipsa parit, quosque nos fusè mox explicabimus.

Secundo, culpa levis, sive ob parvitatem materiæ sive ob subreptionem, seu inadvertentiam, non est absolutoria & consummatæ delictum: at supra §. 2. vidimus, actum ob quem incurritur Irregularitas, debere esse perfectum, & consummatum in eo genere, quo prohibetur.

Tertiò, quia constans est in iure regula, ut quoties dispositio continens penam Irregularitatis, ita sit probabilis, ut etiam opposita probabilis sit, non incuratur (habet id, quod rectè Glossa in Leviam si partes, ff. de legib. & l. Divi in Add. marg. ff. de iure Patr.) Irregularitas, quia tunc expressa in iure censenda non est. At quis inficiabitur, sententiam hanc esse probabilem, positus eius iam allatis fundamentis, & tot Doctoribus eam sequentibus, qui mordicus contendunt in iure non esse expressam Irregularitatis penam, si solum præcedat culpa levis?

Ex his sententiis hæc posterior longè videtur esse probabilior.

5. Ad sententiæ prioris rationem facile respondetur, in casibus illorum Textuum, C. Tna nos. De homic. C. Cominebatur eodem C. Si quis non creatus 15. p. 1. C. Cleric. dist. 50. Pontificem collegisse pro foro externo, (in quo dispensabat) ad fuisse culpam gravem, quia ex præsumptionibus, & circumstantiis concurrentibus illa tunc colligebatur.

6. Ad confirmationem duæ ab excommunicatione Minori, multo facilius responderi potest, nam, cum hæc facile absolvi à quolibet Sacerdote simplici valeat, non exstimatur, nec cerè est adeo gravis, perinde est Irregularitas, quæ ex se est perpetua, privataque Ordinibus, eorumque usu, Beneficiis, &c.

7. Ex dictis, Primò, colligit Abbas, C. Significasti de Homic. si quis in sui defensionem occidendo aggressorem, moderamen exstitit, cum non vitiaturum Irregularitatem, si id ex proposito fecit, secus si ita ex calore iracundiæ, ut indeliberate fecerit. M. rind hæc dixit Abbas, quia in Sacro Textu C. quæstium de penit. & remiss. non nisi lata, ac studiosa, id est peccaminosa moraliter negligentia dicitur causa Irregularitatis.

Addit insuper idem Abbas, C. quæstium de penit. & remiss. n. 2. ad Irregularitatem pro foro conscientie, satis quidem esse culpam latam (intellige mortalem) at pro foro contentioso, requirit item dolum.

8. Colligit secundò Hieradus d. 1. de irreg. d. ff. 8. n. 27. ex communi doctrina defectum plenæ advertentie circa lus, vel circa factum, ignorantiam, & similia, quoties actum eximunt à peccato mortali, eximere quoque in conscientia ab Irregularitate ex delicto, quicquid sit de foro externo, cui sufficit culpa iuridica, id est per externas probationes præsumpta.

9. Colligit tertio Henric. lib. 14. cap. 15. num. 2. Avil. de Cens. p. 7. d. 2. dub. 3. & disp. 6. dub. 11. concl. 3. Præpositus 3. part. 9. §. 5. de Irreg. dub. 2. num. 6. quando ludez, probata secundum præsumptiones culpa iuridica mortali, declarat, aliquem incurrisse in Irregularitatem, si Reo constet culpam fuisse venialem: nec esse Irregularitatem, nec indigere dispensatione. Quare, citra scandalum, gerere se possit, ut ab omni Irregularitate immunem.

10. Circa prædicta, puta, qualis culpa requiritur ad incurrendam Irregularitatem, multa dicenda sunt infra c. 15. quæ omnino sunt legenda.

§. V. Vi incuratur Irregularitas ex delicto, actus debet esse cognitus in ratione malitiæ, & in ratione pænæ, quibus prohibetur.

1. **T**itius, Primò, nescit, vel, non advertit, idque sine culpa, hunc actum, cui ex Ecclesiæ præscripto Irregularitas inhæret, esse peccatum. Secundò, scit quidem, esse peccatum, idque mortale contra lus Divinum, vel contra ius naturale, nescit tamen inculpatè, esse contra Ecclesiæ peculiare præceptum. Scit v. g. hæresim, homicidium, Rebaptismum esse peccatum, sive contra Divinum, sive contra præceptum naturale, sed ignorat, esse contra humanum Ecclesiæ præceptum. Tertiò, denique, quamvis noscat, actum, quem facit, esse peccatum, & esse contra lus Divinum, vel naturale, vel contra prohibitionem Ecclesiæ, nescit tamen sine culpa, prohibitioni huic Ecclesiæ esse annexam penam Irregularitatis.

Quæritur ergo, an semper in prædictis tribus casibus incuratur Irregularitas, si actus eiusmodi prohibitus fiat à Titio?

2. Et quidem in primo casu Titium non incurtere, iam patet ex dictis, quia ad Irregularitatem prærequiritur culpa, &c.

3. In secundo casu, est probabile, non incurtere. Ita Io. Præp. 3. part. 9. §. 5. de Irreg. d. 2. n. 9. Coninch. d. 18. d. 4. Sanchez, lib. 9. mart. d. 22. num. 17. Cast. d. 5. de Cens. p. 6. alique apud Dianam p. 4. tr. ref. 85. sed est item probabilis incurtere. Ita Suar. de Cens. d. 40. sect. 5. n. 10. G. Hurt. de Irreg. diff. 8. n. 20. Sanchez, loc. cit. pro at, id esse docens. Idem dicit Cast. loc. cit. n. 3. Ratio prioris probabilitatis est, quia Ecclesia censetur ponere, penam Irregularitatis solum non obedientibus suæ legi, quam, si quis nesciat, non est ei inobediens. Ratio posterioris est, quia Ecclesia movetur ab indecentia mortali ipsius actus cui adnecit Irregularitatem. Si ergo quis iudecen-

tiam actus iam agnoscat unde mortaliter peccet contra Legem Divinam, vel naturalem, sanè ad se trahet Irregularitatem ejusmodi actui adhærescentem.

4. Dices. Cur Ecclesia arcere per Irregularitatem voluit Ministrum iustitiæ (ut omnes infra docebimus) iuste occidentem Reos, etiam si Minister non peccet: immò etiam si nesciat hanc Ecclesiæ dispositionem, non vero in Priore probabilitate voluit arcere hominem, qui alium occidit iniuste, quando ejusdem Ecclesiæ prohibitionem ignorat.

Respondet. Rationem puto esse hanc, quia Ministri ex officio, veluti habitualiter, deficiunt à lenitate Christi, parati ex vi sui officij ad occidendum: at ille occidens iniuste cum ignorantia prædicta, cum non occidat ex officio, non deficit habitualiter à lenitate Christi: Vide infra c. 15. §. 13. n. 15. ubi quid simile dicam.

Iam de Tercio casu remanet difficultas, de qua sunt sequentes sententiæ.

5. Prima docet ab ignorante sine culpa Irregularitatem, nunquam illam incurri, una excepta, quæ est ex Homicidio voluntario. Ita Sanchez, lib. 9. matrim. 32. à n. 17. ibidem videtur tenere Nav. *Colicium contingit*. Portella V. *Ignor* Peregr. de Duello q. 8. n. 18. Dian. p. 3. tr. 15. resol. 12. & 67. & p. 4. tr. 2. resol. 5. ubi sibi plaudit ex hac doctrina Merolla t. 1. d. 1. c. 2. n. 48. & 85. Castrop. d. 6. de Conf. p. 6.

Præcipua huius primæ sententiæ Ratio est, quia, ut lib. 1. in Decal. cap. 2. §. 10. c. 12. dixi, ad omnem penam extraordinariam, qualis certè est Irregularitas, requiritur consensus in illam, qui in ignorante esse non potest, &c. recole locum.

6. Neque obstat Irregularitatem esse non solum penam, sed etiam impedimentum, quo quis impeditur, ne ad altare accedat; impedimentum autem contrahi solet, etiam ab nesciente illud, ut patet in impedimentis Matrimonium dirimentibus. Non obstat inquam, quia Irregularitas est impedimentum quidem, sed non nisi adnexum peccato obedientiæ, & tanquam penam extraordinariam eidem peccato ab Ecclesia coniunctam, id quod non est in dictis Matrimonij impedimentis in quibus solum habetur ratio eius, quod de facto est, v.g. consanguinitatis, Affinitatis, & præscindendo ab eo quod sit pena, vel non pena, &c.

7. Excipit tamen hæc sententia Homicidium iniustum, qui enim hoc committit, erit Irregularis, etiam si nesciat, huic delicto Irregularitatem esse connexam.

Ratio autem huius Exceptionis non est, ut aliqui cum Merolla t. 1. l. c. Sanc. l. c. putant, quia in Irregularitate contracta ex Homicidio iniusto est imbibita Irregularitas ex defectu levitatis, non est inquam, ut planius explicabimus mox à n. 14. sed est utris, & consuetudo Ecclesiæ, & sensus per tot annos Fidelium, cum, & Pontifex peculiari rigore homicidam prædictum arceat ab altari, difficultusque illi dispense, & Fideles, nisi expresse ejusmodi dispensationem à Pontifice obtineant, non acquiescant.

8. Adde inconveniens, quia nimis multi cum Ecclesiæ scandalo essent immunes ab hac Irregularitate, quamvis etiam plures occiderint, siquidem perquam pauci sciunt homicidium, ex vi Iuris, Irregularitatem adhaerere, quod certè scandalum non est adeò notabile in Irregularitatibus ex delictis aliis.

9. Secunda sententia docet, ab ejusmodi ignorante Irregularitatem, semper illam incurri, nulla excepta: Ita Suar de Conf. d. 4. sc. 5. n. 9. Avila de Conf. p. 7. d. 2. dub. 4. Io Præcep. de Irreg. dub. 2. n. 10. G. Hurt. de Irreg. d. 1. diff. 8. n. 28. Bonac. de Conf. d. 7. q. 1. p. 3. n. 4. Ratio potior huius sententiæ est, quia Irregularitas ex delicto, non solum est pena, sed etiam est indacencia, & impedimentum Canonicum, quo, qui est affectus, non potest licite ordines suscipere, vel exercere: Impedimentum autem incurritur, etiam si illud nesciatur, ut patet in impedimento dirimente orto ex consanguinitate per copulam fornicariam, ante contractum matrimonium, Licet

enim illud constitutum fuerit in penam delicti fornicationis cum sanguine Sponsæ in primo, vel secundo gradu, tamen est etiam indacencia, atque adeo impedimentum ex se perpetuum, incurriturque, etiam si quis ignoraverit, illam esse consanguinitatem lux Sponsæ vel illi delicto ejusmodi penam ab Ecclesia fuisse connexam.

Adde, nimis multos sic excusari ab Irregularitate ex delicto, quia nimis multi illas ignorant.

10. Tertia sententia docet, ab ignorante Irregularitatem, nunquam illam incurri, nulla prolixa excepta. Ita Leandr. tract. 1. de Irregul. disp. 4. quæst. 6. cum aliis Castrop. tom. 1. tract. 4. disp. 1. r. 17. nom. 6. & clarus d. 6. de Conf. p. 6. num. 3. alios citans Tanced. p. 2. tract. 5. quæst. mor. 2. saltem post factum, postquam alius bona fide est sic ordinatus. Ratio est, quia non est maior ratio de una, quam de alia: Cum ergo probabile existimet, ut probant rationes primæ sententiæ, non incurritur teras alias ab ignorante illas, probabile etiam erit, non incurri Irregularitatem ex Homicidio, quæ in illa prima sententia erat excepta, atque adeo erit probabile, nullam incurri.

11. Adde, hanc esse penam extraordinariam, præloquendo de Irregularitate ex homicidio iniusto, ergo, cum pena extraordinaria nunquam incurritur ab ignorante illam, ut eadem prima sententia docet, nec Lib. 1. in Decal. c. 2. §. 10. n. 12. sustinimus, neque hæc accipitur.

12. Ad præcipua argumenta, quæ adversus hæc tertiam sententiam afferri solent, sic respondet. Calotrop. d. 6. de Conf. p. 6. numero tertio. Non est inconveniens quod multi ab hac pena in sui conscientia excusentur, sicuti excusantur à censuris, cum in eo foro adversus legem Ecclesiasticam complete non delinquant, ignorando penam extraordinariam, sub qua lex lata est. Neque item est inconveniens, quod Iudex, ignorans suo facto Irregularitatem adnec, eam contrahat, non tamen eam contrahat homicida ignorans Irregularitatem suo delicto adnec, quia Irregularitas Iudicis, non in penam, sed ob decentiam posita est: ut homicida, tum ab ignorantia, tum in penam delicti (Sanè copulativè) Irregularitas indicitur, quia Irregularitas gravior est, & difficilius dispensationis: ac proinde non est mirum, ut applicationem legis eam indicentis exposuimus.

13. Ex his tribus sententiis prima, & secunda probabiles sunt, Tertiam atque in paxim deducitur, ut autem sit probabilis, alij statuant.

14. Sed iam superest explicare distinctiōem, cum memoro septimo noluerim admittere contra Merollum, in Homicidio iniusto esse imbibitam Irregularitatem ex defectu levitatis, atque adeo noluerim admittere, de hac peti solere, & debere dispensationem, quando quis ignorans, homicidio esse adnexam penam Irregularitatis, aliquem interfecit.

15. Respondet rationes inter cæteras, hæc esse potest. Primo, quia id contra praxim est, tum petens dispensationem, tum illam concedentis, nunquam eam peti, vel concedi solet dispensatio Homicidij iniusti, nisi sub forma Irregularitatis ex delicto. Et patet, quia Irregularitatem ex defectu ali à Summo Pontifice, à aliquorum citatorum ap. Pasq. Cens. 3. p. 226 sententia vera est, possunt dispensare, at hæc orta ex Homicidio iniusto semper petitur, & conceditur, à Summo Pontifice.

16. Secundo, quia petens hanc dispensationem ab eodem ipso Pontifice; satis esset, si exponeret, se esse Irregularitatem ex defectu levitatis, quia iam Merolla dicit, in casu ignorantie hanc solum incurri, non vero illam ex delicto: quod certè nullus, satis esse, concedet.

17. Tertio, quia ejusmodi ignorans saltem habet hoc notabile commodum, ut possit petere dispensationem suæ Irregularitatis, quæ solum est ex defectu, ab aliis, quam à Pontifice, si, ut diximus, alij hanc Irregularitatem dispensare valent.

18. Quarto, quia, si vera esset hæc Merolla doctrina, is, qui cum scientia Irregularitatis aliquem occidit injuste, in duas Irregularitates incurreret, alteram ex delicto, alteram ex defectu, & quidem separabiles, quia quando non adest dicta scientia, sola remanet illa ex defectu: at Doctores unam agnoscunt, licet graviores, ut modo n. 12. dixit, Castrop.

19. Quinto denique, Hodie, ut *infra c. 15. §. 1. n. 3.* videbimus, probabilissimum est, irregularitatem ex defectu lenitatis non incurrere, nisi à Ministris iustitiæ, & à Militibus in bello iusto. Ergo non incurritur ab injuste occidente: si ergo is ignorans, effugit (Merolla fatente) irregularitatem ex delicto, nullo modo ex hac probabilissima sententia subijcitur irregularitati ex defectu lenitatis, quia is non occidit, ut Minister iustitiæ, vel, ut Miles, &c.

CAPVT V.

§. VNICVS. Non dubia debet esse in Irregularitatem incurso.

1. **R**ecolo primo, dubium, vel posse esse circa factum, vel circa Ius. Dubitas v. g. an occideris? habes dubium facti, quamvis certus sis, occisionem de jure annexam esse Irregularitatem. Dubitas, an amputans alicui mammillam evadas Irregularis? Habes dubium juris, licet certus sis, mammillam alicui mutilasse.

2. Recole secundo, dubium, aliud esse negativum, aliud esse positivum. Si enim intellectus sit omnino anceps, nullamque rationem saltem probabilem habeat, per quam inclinet ad aliquam partem, dicitur Dubium, & quidem Negativum. Si vero rationem aliquam alicujus momenti habeat, per quam assentiatur alicui parti, dicitur probabilitas, & ab aliquibus vocatur, sed certe improprie, Dubium positivum. Si denique adsint rationes alicujus ponderis pro utraque parte, utraque erit probabilis, ut latè explicuimus *lib. 1. in Decal. c. 1. §. 1.*

3. His in memoriam reductis, quæstio percelebris est, an Dubium negativum de irregularitate, sive circa jus, sive circa factum, inducat irregularitatem: nam quid dicendum sit in Dubio positivo, seu probabilitate, mox tangam n. 17. & distinctius n. 23.

4. Porro valde desudant in hac quæstione Doctores ingenia, sudorisque causam dederunt Jura, quæ alicubi condemnare videntur Irregularitatis sic dubitantem, alicubi penitus liberare. Nam Clemens III. *c. Ad audientiam. De homicidio*, cum Innocentius item III. *c. signifi- casti, eodem*, statuit, in dubio unumquemque censendum esse Irregularem, quia in dubiis (ait) tutior semper pars est eligenda: Bonifacius vero VIII. *cap. 15. qui de sententia excom. in 6. vel statuit*, vel tanquam indubitatum supponit, nullam incurrir Irregularitatem, quæ expresso jure, non fuerit inducta, sed quando adest dubium de facto, vel de jure, Irregularitas non est expresso jure inducta, ergo tunc Irregularitas non incurritur.

5. Nos ergo varias, & quidem difficiles horum Pontificum reconciliationes ab Authoribus excogitatas ultro prætermittentes, facilem cõciliandi Pontifices viam inimus. Sed prius Conclusionem sequentem statuamus.

6. Solum in dubio facti homicidii injusti, debent se tenere Fideles Irregulares; in aliis vero quibuscumque dubiis sive Juris, sive facti, præter dictum homicidium se Irregulares tenere nequaquam astringuntur. Ita Henr. *lib. 1. c. 3. n. 3.* Sanchez *in Decal. lib. 1. c. 10. num. 45. & 48.* Diana *p. 4. r. 2. resol. 52.* Coninch. *disp. 18. dub. 2. num. 23.* Merolla *tom. 1. disp. 3. n. 129. 245. & 246.* Laym. *lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 4. n. 39.* Bonac. *de Confuris, d. 7. q. 1. p. 5. n. 3.* Castrop. *disp. 6. de Confuris, p. 3. n. 7. dñi que, Nos ipsi lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7. Irregularitas.* Quare, si dubitas in aliis materiis, An v. g. Hereticus facis, An rebaptizare te, permiseris, &c. quod est dubium de facto circa alias materias, ab Homicidio, non eris Irregularis.

Idem dic de Dubio Juris circa materiam ejusdem homicidii, vel circa quascunque alias ab homicidio, ut ex Corollariis mox ponendis distinctius habebis, atque hæc in utroque foro (esto Gibalinus cum alijs putat, solum procedere in foro interno) Ratio hujus conclusionis est, quia illa sic declarata colligitur clarè, ut mox videbimus, ex Sacris Textibus, quos citavimus n. 4.

7. Hac conclusione præhabita, sic conciliantur prædicti Pontifices. Clemens, & Innocentius, novum jus condendo, decernunt, in dubio facti de homicidio injusto, hominem esse in utroque foro Irregularem, Bonifacius vero, qui fuit post Clementem, & Innocentium, dicit quidem, in aliis dubiis, hominem non esse Irregularem, sed supponit, esse Irregularem in dubio facti de prædicto homicidio.

Cum enim ipse solum dicat, nullam Irregularitatem incurrere, nisi ea sit expressa in jure; in jure autem non sit expressa pro aliis dubiis, sed solum per dictum Clementem & Innocentium pro dubio facti homicidii injusti, ideo clarè colligitur à Bonifacio supponi irregularitatem in dubio facti homicidii injusti, non vero in dubiis cæteris.

8. Quod autem Clemens, & Innocentius novum jus condiderint, rectè tradit Joan. Præposit. *§. Irreg. dub. 8. num. 60.* quia aliud antiquum jus id decernens antea non aderat. Et nota, quando ipsi dicunt *in dubiis tutiorem partem esse eligendam*, unde inferunt *in dubio facti homicidii debere se hominem gerere, ut Irregularem*, non desinisse in omnibus casibus in dubio debere eligi partem tutiorem; solum enim ipsi, moti ex hoc principio (quod certè non raro solum est de consilio) rectè potuerunt præcipere, & definire, in materia facti homicidii, eam esse servandam.

9. Quæres hic denique, An irregularis ex dubio facti homicidii injusti debeat se tenere pro tali, quoad omnes effectus irregularitatis.

Respondeo, Certè probabile est, ut solum huic non liceat suscipere Ordines, nec Ordines exercere. Nam quoad alium illum effectum de privatione Beneficiorum, & multo magis quoad alias penes illi delicto annexas, hunc non esse censendum Irregularem, notat Abbas *in cap. significandi de Homic. & confirmat cum Suario, & Sanch. Castrop. d. 6. de Conf. p. 3. n. 8.*

Colligimus ex dictis, quid sentiendum in quibusdam dubiis peculiaribus?

In dubio de Mutilatione.

10. Ex dictis probabile mihi sit, Primum, per mutilationem quomodocunque dubiam, quamvis injustam, non incurrir Irregularitatem. Ita Sanch. *in Decal. l. 1. c. 10. n. 49.* Bonac. *de Conf. d. 7. q. 1. p. 5. n. 4.* Dian. *p. 3. tr. 7. resol. 72.* Merolla *tom. 1. d. 3. n. 252. & in re simili. Suar. de Conf. d. 40. sect. 6. n. 13.* Castrop. cum alijs *de Conf. d. 6. p. 3. n. 10.* quicquid dicat Henr. *lib. 1. c. 3. n. 4.* Quare, si quis sit dubius, sive de facto, an membrum alteri mutilaverit, sive de jure, an tali mutilationi, v. g. mammillæ, annexa sit in jure Irregularitas (de quibus inferius distinctè agetur) si, inquam, sit dubius, nulla afficietur Irregularitate. Ratio est, quia, nec in jure Clementis, & Innocentii, ut vidimus, nec in alio aliquo jure sic de mutilatione dubia expressa mentio, sed solum de dubio homicidio, mutilatio autem homicidium nequaquam est.

In dubio de Consilio.

11. Probabile sit, Secundo, cum, qui est quomodocunque dubius (sanè post debitam diligentiam, ut alicubi dictum est) de homicidio etiam injusto, an, inquam, illud ex suo consilio fuerit commissum, non esse Irregularem. Cum enim valde differant, homicidium committere, & ad homicidium consilium dare, Irregularitas, quæ imposita est homicidii dubio, valde probabiliter non extenditur ad dantem suum consilium, qui dans sit dubius, an per suum consilium concurreret ad homicidium. Ita docet Gibalinus, *cap. 4. de Irreg. n. 31.* citans Præp.

Præp. Sanch. Rodrig. Vide etiam de his Dianam p. 11. tr. 6. r. f. 24. & 47. licet contrarium ego docuerim, l. 1. in Dec. c. 3. §. 7. Irregular. sed certe nunc, te perpensa, utrumque esse probabile, video.

12. Admoneo tamen (ut l. c. V. Damnum secutum, in simili dixi) difficile esse, te dubitare posse, an tuum consilium concurrerit ad dictum homicidium, cum enim ex communiter contingentibus sciamus, consilium regulariter operari, & concurrere ad effectum, ad quem datur, ideo regulariter non eris dubius, sed moraliter certus de tuo concursu ad homicidium, & consequenter de Irregularitate à te contracta.

13. Quando ergo primò, certus sum, te occidisse inimicum, & item certus, te tibi consilium, de eo occidendo, dedisse, sed dubius sum, an tu illum occideris motus ex meo, an ex alieno, vel ex tua voluntate.

Secundò, quando certus sum, me tibi consilium dedisse, & item te ex meo consilio per motum tentasse homicidium, sed dubius sum, an hic vix occisus fuerit, an potius ex inflicto à te vulnere convalverit.

Tertiò, quando certus sum, me consilium tibi dedisse, teque homicidium ex meo consilio attentasse, sed dubius sum, an homo perierit ex vulnere à te inflicto, an ex alia causa. Quando, inquam, hæc ita se habent, ego ex probabili hac sententia liber sum ab irregularitate, quia in his omnibus est dubium, an ego moraliter ad homicidium concurrerim. Præter Gibalinum citatum, lege Thom. Sanch. lib. 1. matr. d. 9. n. 42. Joan. Sanch. lib. 42. n. 14. Merolla tom. 1. d. 3. c. 3. n. 451. Azor. p. 1. l. 2. c. 17. Suar. de Cens. d. 40. sect. 5. n. 10. & alios.

In dubio de occisione iusta.

14. Probabile fit mihi Tertiò, illum, qui quomodocumque dubius est, an aliquem occiderit in casibus occisionis iustæ, quales sunt occisiones, quæ fiunt à Ministris Iustitiæ & Militibus in bello iusto, ut infra explicabitur, non esse irregularem. Ratio est modo indicata, quia jura Clementis, & Innocentii solum condemnant irregularitatem dubitantem de homicidio absolute prolato, nihil de occisione iusta; hæc enim in jure non venit sub nomine homicidii, sub quo solum venit occisio iniusta. Adde prædicta jura ex contextu, & modo loquendi clare loqui de sola occisione iniusta.

15. Obijcies in C. Petitiò de Homicidio infligitur irregularitas ei, qui dubitat in facto occisionis iustæ: ergo est falsum, quod nunc, præced. dictum est, non infligi. Hæc sunt verba Textus.

Petitiò tua continebat, quod cum inimici Dominice Crucis Castrum invassent, exentibus inde habitatoribus, tam Clericis, quam Laicis, contra eos, ac invicem consurgentibus, hinc inde occisi quam plurimi existerunt. Unde eum pro eo, quod aliquos percussisset, Irregularitatem meritas incurrisse, mandamus, quatenus, si de interfecione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, ministerio altaris abstinere reverenter, cum sit consilium, in huiusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare. Notetur illud (in huiusmodi dubio).

16. Respondeo. Factor, Textum esse difficilem. Sed, quia non est clara expressio irregularitatis, non esse timendum. Dico enim, hic Pontificem non loqui de dubio negativo, sed de probabilitate, quam dubium positivum ab aliquibus appellari modo n. 2. vidimus: quia certe posita, incurritur irregularitas. Quod autem de hac loquatur Pontifex, patet, Primò, quia in ejusmodi militari conflictu, in quo ipse, qui petit dispensationem, dicit, se aliquos percussisse, non est dubium, sed valde probabile occisionem fuisse subsecutam. Secundò, quia idem significatur verbis illis Pontificis (si de interfecione cuiusquam tua conscientia te remordet) Tertiò, quia, quando Pontifex dicit (in huiusmodi dubio) significat, se loqui de dubio, quod propositum fuerat, at hoc fuit dubium positivum, ut dictum est. Hanc explicationem allati Textus me docuit P. Martinus Præses, in man. sc. de irreg. sup. citat. d. 1. c. 6. §. 3. n. 23. sine, & illam, ut expeditiosem me-

rito sequor, omittens aliam, quam affert Metellus, & aliam, quam Sanch. l. 1. in Decal. c. 10. r. f. 20. quæ, à laico, apud eisdem vide.

17. Quod diximus, si est, esse te irregularem, si probabiliter judices, te aliquem occidisse, tum in occisione iusta, tum iniusta, puto, esse certum, quando probabile est, te occidisse, & dubium negativum, te non occidisse, ad te, quando nullam rationem probabilem habes, unde colligas, te non occidisse, ut fuit in casu modo allato ex capitulo. Ratio est, quia tunc prudenter apparet ratio incertæ in irregularitatem, & non apparet evasione incertæ. Quod si probabiles rationes habes, quod occideris, & probabiles item, quod non occideris, an utrumque possem possis tuto sequi, dicam mox n. 32.

In dubio de Abortu.

18. Probabile fit Quarto, Dubitantem, an fuerit fecerit animatus, in cuius abortum sua opera quis cooperatus fuit, non debere se censere irregularem, quia cum non constet de corpore delicti, hoc est de fetu animato occiso, homicidium, de quo loquuntur prædicta jura, non præsumitur adesse. Lege Præp. alioque apud Bala. in conf. d. 6. c. 7. §. 4. & latè Gibal. de Irreg. 4. p. 1. c. 26. loquitur autem ego lib. 1. in Dec. c. 3. §. 7. Irregularitas.

19. Verum posset aliquis huic probabilitati se opponere. Primò, quia sequeretur occidentem Mortuum, in quo dubitetur, utrum sit homo, an brutum, non fore irregularem, cum tamen ab Ecclesia præsumatur homo, non propterea baptizari illud jubet, sub conditione.

20. Secundò, quia Sixtus V. damnat irregularem procurantes fecerit ejedionem, quamvis inanimam, Ergo multo magis, si sub dubio est fecerit animatus.

21. Tertiò, quia, qui dubitat de facto homicidii iusti, ex supra dictis est irregularis: hic dubitat, an commiserit homicidium iniustum.

22. Respondeo ad primum concedere de sequens, non etiam tibi non apparet homicidium esse sequutum. Ita autem Mater Ecclesia ob favorem animæ forte interpretentem, illud sub conditione baptizat: at irregularitas odium est, non favor.

23. Ad secundum. Ejusmodi Sixti constitutionem non derogat fuisse à Gregor. XIV. quis est, qui nesciat.

24. Ad tertium, Aio, ex prædictis illam solum esse irregularem, qui, cum certa sit hominis mors, ipse dubitat, an ad illam cooperatus sit. Recole factum, quod citatur C. Petitiò de homicidio, ut modo n. 15. vidimus: citatur dicitur (hinc inde occisi quam plurimi existerunt) Eam mortem certâ subsequutam & deinde additur (unde per eo, quod aliquos percussisset, &c.) Ecce percussit, Quare dubitatur, an ab ipsa fuerit dicta mors subsecuta. At in casu nostro non est certum mortem fuisse subsecutam, quia non est certum de vita huius fecerit.

Alia ad dubium Irregularitatem peritoniæ, declaratur.

25. Inquires primò. Cum certum sit, statimque dubium exoritur, obligari nos ad indagandum rei veritatem, qua per moralem diligentiam indagata, & non inventa, tunc demum rem esse dubiam pronuntiandum, inquires, inquam, quia ratione in negotio irregularitatis veritatem indagabo?

26. Respondeo, profecto rationum, & circumstantiarum momenta expendendo, & præcipue petitiò copulando. In quibus, si unus cæteris imperitoribus excellat, illius sententiæ acquiescit, multo magis, si qui sunt alii, qui idem confirmant. Quod si alicubi unus tantum reperitur v. g. Medicus non imperitus, qui petitiò edocere, an ex tuo vulnere secuta sit mors à te vulnerata, nec alii alibi existentes consuli possint, illi uni parum prædictæ enim tunc prudenter dubium deponit.

27. Dum prædicta indagatio fit, an possis te per hoc rum ab irregularitate gerere, colligi potest ex prædictis

CAPVT VI.

§. I. De effectibus Irregularitatis.

1. Irregularitas absolute, & totaliter accepta tres effectus patit. Primò, impedit hominem à suscipiendis Ordinibus, atque hic est effectus illius primarius. Secundò, impedit ab Ordinum usu. Tertiò, à Beneficiis, & Ecclesiastica Iurisdictione, ut patet ex dictis c. r. irregularitatem non privare Clericum Privilegiis Clericorum scimus omnes, & mox §. 1. n. 1. dicam distinctius: & quoad privilegium ferendi habitum Clericalem. Vide Tanner. 2. p. 5. g. mor. 2. docentem contra Sanchez co-privari, si non sit bigamus.

2. Dixi (absolute, & totaliter) nam de irregularitate impropria, & secundum quid, quæ aliquem tantum effectum gignit, vel pro tempore non perpetuo, dicitur in Decretu tractationis. Et primo de illa irregularitas ex defectu ætatis, quæ perpetua non est, quomodo est illa ex defectu sanitate, quæ item cessat, infirmitate cessante, quomodo est illa, quæ aliquando supervenit Sacerdoti, impediens ex parte Ordinum usum, ut, si Sacerdos fiat mancus, vel cæcus, poterit enim audire Confessiones, quavis celebrare non possit, &c. De integra ergo irregularitate loquendo, discutamus per prædictos tres effectus separatim.

§. II. Irregularitas impedit Ordinum suspensionem.

1. Quia, cum irregularis sit, Ordines quoscunque recipit, ut vult Val. tom. 4. d. 7. q. 19. p. 2. Suar. de Conf. d. 40. sect. 2. n. 2. Grass. dec. l. 4. c. 2. n. 6. p. 1. Sayr. de Conf. l. 6. c. 2. n. 26. & c. 10. num. 38. peccat mortaliter, sed valide ut habet Suar. l. c. Avil. de Confur. p. 7. d. 2. dub. 6. ordinatur, nec teste Suar. loc. cit. n. 3. aliam censuram, vel irregularitatem aliam contrahit. Quod peccet graviter, etiam suscipiendo Minores, teste Suar. loc. cit. num. 2. patet, quia sic operatur contra græve præceptum. Quod valide ordinetur, item patet, quia si habeat quis ea, quæ ex Instituto Christi requiruntur ad Ordinum valorem, non potest, quoad illum valorem, impediri ab Ecclesia. Quod denique nullam aliam censuram contrahat, inde probatur, quia in nullo iure apparet, contra irregularitatem Ordines suscipiendos fulminari censuram, vel aliam irregularitatem.

2. Hinc sequitur, ad liberandum omnino ejusmodi irregularitatem, qui Ordines cum irregularitate suscipit, sufficere, si dispensetur in ipsa unica irregularitate ante ipsius Ordinum susceptionem contractam, quia per dictam susceptionem irregularitatem aliam non incurrit.

3. Quando igitur in Sacro Textu legis Ordinationem irregularis esse nullam, esse irritam, &c. Intellige, quoad executionem, & veluti quoad effectum, quia licet Ordines susceptos exequi, ut mox dicemus, non potest.

4. Quoad primam Tonsuram, quia hæc non est Ordo, ut communis, & vera sententia docet, quantum est ex hoc capite, valide, & licite suscipi possit ab irregulari, quia is per Sacros Canones solum arceat ab Ordinibus. At, quia illa est jamna, & dispositio ad Ordines, & propter illam gaudet Tonsuratus privilegiis Clericalibus sitque idoneus ad Ecclesiastica Beneficia Ecclesiasticamque jurisdictionem, peccabit graviter irregularis primam Tonsuram recipiens. Ita Suar. loc. cit. sect. 2. G. Hart. d. 1. de Irreg. diff. 1. §. 5. Avil. de Confur. p. 7. d. 2. dub. 5. Conink. de Irreg. d. 18. dub. 1. Castrop. de Irreg. d. 6. p. 5. Diana p. 4. tr. 2. ref. 88. quia tentat fieri ad prædicta idoneus contra Ecclesiæ voluntatem.

5. Interrogabis ejusmodi Irregularis tonsuratus gaudebitne privilegiis Clericorum sive Canonis, sive Fori?

Respondeo, gavisorum, quia cum Tonsuram valide recipiat, eam enim nunquam invalidam reddidit Ecclesia (quamvis, quia non est Sacramentum, sed tota dependens ab ipsa, potuisset) eam, inquam, valide recipiat, est verus Clericus, & ex alia parte non invenitur iis, licet

contra

quam in simili tradidi lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7. V. Marr. n. 4. 28. Inquires in hunc modum secundò. Celebravi cum dubio, an excommunicatione, vel simili censura innodatus id fecerim, neglecta diligentia indagandi veritatem, unde certo peccavi. Deinde Religionem tactus, omni quo potui studio, veritatem inquires, neminem inveni, qui dubium, sive adversum me, sive pro me depellere potuerit, debeone me deinceps, ut irregularum gerere, quandoquidem celebranti cum excommunicatione Irregularitatem esse annexam, mox dicemus?

29. Respondeo, ita probabile esse docet Suarez de Conf. d. 40. sect. 5. n. 19. Salas p. 2. tract. 8. d. unic. sect. 5. n. 169. quia possessio mala fide inchoata nil juvat possidentem. Sed purò probabilius, cum Bonacin. de Conf. disp. 7. §. 1. p. 5. n. 5. Sanchez. lib. 1. in Decal. c. 10. n. 46. te solum peccasse, non autem te debere gerere, ut irregularem. Ratio est, quia peccatum committitur quidem ab operante per malam fidem: at irregularitas, nisi à jure inducatur, ex nulla mala fide contrahi potest. Si ergo tu, modo dicto, celebrans dubius tunc fuisti de censura, dubia etiam fuit incurio in irregularitatem, atque adeo nulla, quia solum in facto homicidii injusti irregularitas incurritur à dubitante. Et certe Suar. qui est in opposita sententia, nostram tamen approbasse in simili, loquendo de expositis, videtur. Fereor, inquit Suar. d. 50. de Conf. sect. 4. n. 4. expostum, quia mala fide suscepti Ordines, posse etiam excusari, quamvis ab initio mala fide sit ordinatus, deponendo scilicet illam fidem, & conformando se opinioni probabiliter dicenti, expositos non se debere, ut illegitimos habere, atque adeo, nec, ut expulsos ab ordinum susceptione.

30. Inquires tertiò, sic: Dubito, an per legem Canonicam constituta sit pro hac actione irregularitas, unde evolvo ejus juris dispositiones, nihil tamen certi reperio, judicabone esse constitutam?

Respondeo, in id judicare debes cum Sanchez l. 1. in Decal. c. 10. n. 32. & aliis passim constitutum esse prorsus nullam, ex toties decantato Textu, per quem expressa debet esse injure irregularitas. Ex qua doctrina idem dic, si inveniis in jure aliquam dispositionem, quæ ambiguit, ac dubie irregularitatem imponat; adhuc enim jus non est certum, & expressum. Quid si probabiliter? Id jam universaliter subdo.

31. Inquires enim sic Quarto. Habeo probabiles rationes circa jus, vel circa factum, quæ me de irregularitate condemnant, probabiles item, quæ me liberant, cui adhaerebo secutus?

32. Respondeo, cui major, etiam si altera sit probabilior, quia probabilitatem sequendo, semper prudenter te geris.

33. Illud universaliter l. 2. in Decal. cap. 3. §. 3. num. 11. admonui, & nunc in irregularitate monco cum Cajetano in summ. V. Opinio. Si enim probabilitas contra te ita validis rationibus vallatur, ut opposita, quæ alias probabilis apparebat, à sua tenui illa probabilitate deiciatur, te irregularem pronuntiato: siquidem tanta probabilitas unius partis, quamvis non evidentibus, sed probabilibus rationibus instructa, dicitur, & est certitudinem, quam illam magnam probabilitatem, expectare non possumus, cum nulla ferè veritas sit tam constans, & clarè in hominibus, ut aliquid contra illam afferri non possit. Et ex alia parte modica illa probabilitas, quæ alias prudentem assensum à nobis extorquere poterat, ita nunc vincitur, & opprimitur, ceu parva candela à clarissimo Sole, ut nequeat amplius vocari, & esse proximè, seu practicè probabilis, cum in ea præsentia tanta probabilitatis unius partis, nequeat intellectus prudenter inclinari ad partem aliam, quæ apparet, tam modicæ veritatis.

contra eiusdem Ecclesie præceptum promotis, Clericorum privilegium ille sublatum.

6. Excepe Bigamos: Clerici enim coniugati cum unica, & Virgine, quamvis gaudeant privilegio Canonis, & fori, quia si Bigami non sunt, at Bigami utroque privilegio privantur. Lege Sanchez de matr. l. 7. d. 46. num. 3. Squill. de Priv. Cler. c. 6. n. 24. & commun.

7. Eiusmodi illicite Tonsuratum puto ibidem, privilegio immunitatis à Gabellis, propter eandem rationem, gaudere: iam enim est persona Ecclesiastica. Quare, si ceteras condiciones habet, quas ad hoc privilegium participandum requirunt Sacri Canonis, non est, unde iis illud denegetur.

8. Denique adverte, Irregularem non expelli à receptione aliorum Sacramentorum, præter Quidinem, nec ab ingressu, & professione Religiosa modo in ea Religione, nec Ordinem, nec Prælatum, nec Dignitatem sine dispensatione suscipiat. Lege Abb. in cap. quibusdam n. 1. de penis. Maiol. de Irreg. lib. 1. c. 2. n. 7. Leand. alios citans de Irregul. d. 3. q. 7. Covar. in c. Alma Mater. p. 1. §. 2. n. 6. G. Hurt. de Irreg. d. 1. diff. 5. n. 19. Ioan. præp. 3. p. de Irreg. dub. 3. n. 13.

9. Potest autem Irregularis interesse Divinis Officiis, Missam audire, Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & Sacramenta alia, præter Ordinem, tuto suscipere. Ratio est, quia in prædictis ex parte recipientis nullum datur exercitium Ordinis, quod exercitium esse prohibitum Irregulari in §. seq. dicimus, & ex alio capite nulla est in iure prohibitio de his aliis actionibus, facta Irregulari.

§. II. Irregularitas impedit usum Ordinis.

1. Irregularitas innodatus illicite, &, c. ult. de Temp. Ord. c. Inquisit. de Accus. quidem mortaliter exercet, siue actus ipsius Ordinis, siue actus, qui fieri nequeunt sine potestate Ordinis, idque, siue per activum usum, siue, in uno, per passivum. Epilico singula.

2. Per activum usum est, si Episcopus irregularis conferat alteri quemcumque Ordinem, etiam primam Tonsuram, si Sacerdos irregularis Missam celebret, si idem à peccatis absolvat, hi enim sunt actus Ordinis.

Activus item usus est, si idem Sacerdos solemniter Benedictiones Nuptiarum, vel Baptismum & similia exhibeat, vel, si idem Episcopus Irregularis Altaria, Tempia, Calices consecret, vel vestimenta Sacrificij benedicat, hi enim sunt actus, qui fieri nequeunt à non habente potestatem Ordinis.

3. Dixi n. 1. (illicite) nam valida esset collatio Ordinis, Consecratio, Benedictio, &c. Ecclesia enim non potest: pro prima Tonsura (ut supra diximus) & non vult tollere potestatem à legitimis Ministris, &c. An tamen Irregularis valide absolvat à peccatis, cum tunc requiratur Iurisdicatio collata ab Ecclesia mox ex §. 4. fieri poterit.

4. Dixi item eodem num. (siue actus, qui fieri nequeunt sine potestate Ordinis) nam alij actus, qui possunt exerceri à Laicis, quamvis ex officio à Clericis exerceantur, possunt, & sunt Bonac. de Cens. d. 7. q. 1. n. 4. n. 5. Turr. de Cens. d. 58. lib. 8. dub. 1. & passim, licite exhiberi ab Irregulari, quia tunc Irregularis non agit, ut Clericus prohibitus per irregularitatem, sed, ut quilibet Laicus.

5. Hinc licite Irregularis baptizat non solemniter, urgente necessitate: hinc licite Missæ inservit, præstatque omnia, quæ deputantur Clerici in Minoribus, & propter eandem rationem horas Canonicas in Choro, solemniter cantu, licite persolvit, ne tamen dicat (Dominus vobiscum) id enim proprium est Sacerdoti.

6. Dixi num. 2. (etiam primam Tonsuram, &c.) nam Irregularis atteret ab omni usu Ordinis; Collatio autem primæ Tonsuræ, usus Ordinis Episcopalis est.

7. Porro per usum passivum in una sola re impeditur Irregularis, quoad pertinentia ad Ordines, nempe in receptione Ordinis, hoc est Ordines licite suscipere nequit, ut supra satis vidimus; is enim est præcipuus effectus irregularitatis.

§. III. Irregularitas, an, & quatenus impediatur Beneficiis, vel acquirendis, vel retinendis, & à Iurisdictione.

1. Hæc adeo sunt in citatis Dodonibus distincte disputata, ut non oporteat illa hic advocare, multo magis, quia praxis sunt rasilimæ.

CAPVT VII.

De Irregularitate ex Defectu Sanitatis.

§. I. Quis sit?

1. Sanitas potest deficere, vel in corpore, vel, in mente. Sit itaque duplex regula.

2. Prima. Ij morbi qui horrorem, vel notabilem deformitatem inducunt, & multo magis, si usum ipsius Ordinis impediunt, Irregularitatem afferunt; etiam ad Minores Ordines. In casu dubio Episcopi erit decretum, eiusmodi sit morbus.

3. Dixi etiam ad Minoresnam, qui ob aliquem corporis, vel animæ defectum est ineptus ad Sacramentum, item irregularis quoad alios Ordines, etiam quoad primam Tonsuram, quia tunc est absolute Irregularis, quod C. Si quis. C. Hi qui. C. qui partem, diff. 5. l. i. cap. 1. per illa verba. Ne fiat Clericus. Ad Clerum provenire non possit. Ad Clerum Canonici non admittuntur, &c.

4. Secunda regula. Si defectus mentis, id est ætæritia, sit perpetua, seu per modum habitus, ita ut ament nunquam usus sit ratione, asserti inceptatatem Ordinis, nec solum Irregularitatem. Si vero det intervallo rationis, certe irregularitatem induci. Lege Molinam tom. 4. tr. 3. d. 70. n. 12. alioque communiter.

5. Quid si forte ita ab ætæritia quis convalescat, quod tamen difficile esse consuevit, ut per diuturnam experientiam animo sanitas comprobetur? Respondet Suarez de Censur. disp. 5. l. 1. c. 1. hunc non esse admittendum ad Ordines, quia raro præsumitur perfectè sanus, vel saltem debere accedere Prælati approbationem, ut prius constitet de sanitate integrè recepta. Diana p. 1. tr. 1. c. 1. alios citans ait, desiderari dispensationem. Sed cum præciter Suarium, quem modò nos attulimus, puto, commode dispensationis, intelligere prædictam approbationem, quæ certe dispensationi æquivalet.

§. II. Quis dispense in prædictis.

1. Solus Summus Pontifex, quia tollendi irregularitatem ex defectu solum Sedes Apostolica facultatem habet, nisi eam aliis ipse concedat.

Aliqui ut Maiol. de Irregul. lib. 2. c. 14. n. 6. & cap. 14. num. 12. Archidiacon. in cap. 2. & 3. diff. 33. putant Episcopum dispensare in hac Irregularitate ex defectu Sanitatis cum suis ovibus posse, quoad Minores Ordines, sed oppositum propter rationem allatam est probabilius. Bonac. de Cens. disp. 7. quest. 2. p. 2. n. 13. Vgol. de Irregul. cap. 53. n. 2. & c. 54. n. 3.

2. Neque huic doctrinæ adversantur ea, quæ diximus nuper §. 1. n. 1. Quodque alij, ut Mol. Suar. alijque apud Dianam p. 3. tr. 6. ref. 61. communiter docent, pertinere ad Episcopum in casu dubio, decernere, an hic, vel ille de defectu, ita sit notabilis, ut inducat Irregularitatem, statim dicemus infra. c. 8. §. 2. de deformitate corporis dubio. Non adversantur, inquam, aliud enim est dispensare, aliud decernere, an sit necessaria dispensatio, necne: illud autem pertinere diximus ad Pontificem, hoc ex parte ad Episcopos.

3. Imò addimus cum Suar. d. 51. de Irreg. sess. 1. n. 16. Gibal. c. 3. q. 2. num. 6. pro Religiosis exemptis posse proprium Prælatum decernere de eiusmodi notabili defectu, ut etiam de deformitate, licet fateamur Episcopo Ordinantem integrum esse, eiusmodi iudicium Prælatum Regularium posse reicere, vel admittere.

4. Quando defectus, ut & deformitas sub debili

supervenit Religioso jam initio, posse item iudicium de eo fieri à Suo Prælati, diximus, *In epist. de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 7. §. 6. in edit. noviss. Venet.*

CAPUT VIII.

De irregularitate ex corporis vitio.

1. Cognata est præcedenti præsens Irregularitas; sæpe enim infirmitas deformitatem seu corporis vitium affert. Differunt nihilominus; Infirmitas enim integritatem membrorum regulariter supponit. Vitium vero dicitur alicujus membri defectum.

2. Sint ergo hæc regulæ duæ. Tunc in homine oritur hæc irregularitas, quando ita pars corporis aliqua ipsi deest, vel reddita est debilis, ut inutilis sit ad ministerium Altaris. Rursus tunc eadem irregularitas oritur, quando ipse ex quocunque simili corporis vitio seu qualitate redditus est notabiliter deformatus. Ratio utriusque regulæ est, quia à Sacrificante, necessario multæ membrorum actiones fieri sine ullo defectu debent, & nihil indecens, vel contemptibile in eo apparere conveniens est. Sed proferamus singula ejusmodi vitia, de quibus multa hæc in decretalibus toto Titulo de corpore vitiatas, nonnulla item in Titulo de clericis agrotantibus & in Decr. dist. 55.

§. I. De corpore vitiatas, abstrahendo à propria culpa.

COE CVS.

1. Carens oculis, vel visu, irregularis nimis certo est, vide *Cntr. dist. 55.*

2. Si autem alicui unus oculus, vel unius oculi usus desit, sic distinguitur; si desit dexter, & notabilis defectus, seu deformitas non appareat, vel per artem sufficienter regatur, irregularis non est. Si desit sinister (quem Vulgus oculum Canonis appellat) adest per aliquos Doctores irregularitas. Sed nimis rigide. Quare merito per alios, si ex quocunque capite, legendo, vel recitando Canonem, non debeat Sacerdos, se cum notabili deformitate convertere ad illum legendum (quam certe deformitatem facillimam erit evitare, irregularitatem ex hoc capite ne pertimescat. *Leg. Nav. sum. c. 27. n. 199. Suar. de cens. d. 5. l. 1. c. 1. §. 1. G. Hort. de in. d. 2. dist. 14. n. 5. l. 1. Præp. in 3. p. 7. §. 5. de irreg. d. 14. n. 113. Leg. item Layman. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 7.*

3. Qui peripliculus indiget, Qui de die solum, non vero noctu videt, Qui maculam habet in oculo, Qui lippitudine, Qui palpebrarum dimissione, inversione, habitu laborat, Qui oculos habet distortos, qui strabo est (italice guercio) non sunt, teste Sayr. *de cens. l. 6. c. 8. a. n. 9. Fill. tr. 9. c. 6. n. 168. Menoch. de arbit. c. 226. sine Avil. de cens. p. 7. d. 3. d. 1. ex se irregulares, nisi forte nimis deformes (quod certe in prædictis defectibus difficile est) spectantibus appareant. Si tamen aliqua sit dubitatio, Episcopi, erit, vel Prælati Regularis, rem decernere, ut in simili dictum est superius.*

4. Si perfecta cæcitas superveniat Ordinato, celebrare sane prohibetur, quia ad sacras actiones peragendas, ineptus omnino est. At, si luscus sit, id est parum videns, sed ejus rationis, ut, nec indecore, nec cum periculo errandi, Sacrificium peragere queat, celebrare poterit, ascito præsertim Sacerdote, qui Assultat. Atque huic, si legere non possit, sed memoria Missam aliquam v. g. Defunctorum, vel Sanctissimæ Virginis recitare sciat, illam celebrare posse concedit recte Maranta *p. 4. Resp. 22.* Intelligi, si cætera rite, saltem alio Sacerdote assistente, peragat.

SVRDVS.

5. Vtrique aure omnino surdus irregularis est, quoad Ordines suscipiendos, quia non potest congruenter Ordinis usum exercere, cum non audiat Ministri responsionem. Ita Castrop. *de cens. d. 6. p. 11. n. 3. Suar. Bonac. Pars III.*

Nav. Laym. ap. eundem cum aliis, dicens, id definitum esse à Canone Apostolorum legitimo.

6. Scio Henriq. *l. 14. c. 8. n. 4. l. 10. Præp. g. 5. de irreg. d. 14. n. 113.* sentire, non esse irregularem, quia non est simpliciter necessarium, ut Sacrificans audiat responsiones Ministri, cum satis sit, si certo moraliter putet, cum respondisse. Sed certe id minus recte dictum est (ut notat. *Suar. de cens. d. 5. l. 1. c. 1. §. 1. n. 13.* cui adde Navar. Bonac. Laym. allat. Castrop. *h. c. & Turr. de cens. l. 9. de 72. d. 4.*) de promovendo ad Ordines, cum tamen dictum sit recte, si ejusmodi defectus superveniat jam promotus, ut in simili de lusco dictum est superius; siquidem in jam promotus facilius toleramus ejusmodi defectus, quam in promovendo, præsertim, si secreto, & sine notabili indecentia celebretur sacrificium.

7. Surdaster, vel, qui una tantum aure audit, non est irregularis, quia sic supponitur, non deficere ab apte celebrando.

8. Carentem utraque aure, in id altera dumtaxat, licet is surdus nequaquam sit, irregularem esse affirmant Nav. *in sum. c. 17. n. 222. Sayr. de cens. l. 6. c. 8. n. 17. Fill. tr. 9. c. 6. n. 169.* alique ex illo principio, quia caret membro corporis. Sed melius negant Conine. *l. c. n. 108. l. 10. Præp. l. c. n. 113. Diana p. 4. tr. 2. ref. 73.* & alii, quia principium illud non admittitur in universum, membri enim carentia, quando est sine culpa, tunc solum irregularitatem parit, quando deformitatem, vel debilitatem affert.

MUTVS.

Vel defectum patiens in ore.

9. Mutum irregularem esse, quis in controversiam venit; Si enim (testibus DD. citatis) est elinguis, vel facultate caret loquendi, certe Ministeria Ordinis pronuntiare non poterit.

10. Balbus autem, seu Blesus, id est, qui in loquendo, aliquantum præpeditur, Carens dentibus, vel illorum aliquo Male olens ore, non sunt irregulares, ut volunt iidem nisi notabilis adsit deformitas, vel occasio risus, seu contemptus, & c. & in dubio, acerbetur Episcopus, ut suprâ.

11. Qui labium divisum turpiter gerit ad instar leporis, quia ita demissum, ut dentes enormiter appareant, irregularis est. Ita iidem. Verum nota illud; turpiter, enormiter.

MANCVS.

12. Vtrique, vel altera manu mutilus, digitis omnibus vel pollice, & indice, ita carens, vel ita is tremulis, ut hostiam frangere, vel eandem, Calicemve tenere nequeat, multoque magis si hæc patiatur in brachiis, irregularis est. Ita Vgol. *de irreg. c. 48. Fill. tr. 19. c. 6. n. 132.*

13. Cui tamen adfuit digiti sine unguibus, vel digiti plures, vel inter se uniti, & c. Si id, nec ministerio noceat nec deformitatem pariat. Irregularisne sit. Ita iidem.

14. De carente uno, vel altero ex minoribus digitis, videat Episcopus, an deformitatem afferat, & in alterutram partem decernat.

CLAUDVS.

15. Si quis ita sit claudus, ut ad accendendum, vel standum in altari, baculo non indigeat, deformisque, vel indecorus altari non sit, ab irregularitate illum liberant jura. *C. Si qui in infirm. d. 55. C. Null. Epif. de cens. dist. 1. Castrop. de cens. d. 6. p. 11. n. 3.* alique secus condemnant.

16. At vero crure, aut pede mutilus irregularis absque dubitatione est.

17. Sed quid si pede, aut crure ligneo ita sit instructus, ut deformitas nulla, vel certe modica appareat; præsertim vestium oblongarum usque ad talos auxilio?

Respondeo, Sayr. *l. 6. de cens. c. 8. n. 26.* docet hunc esse absolute irregularem. Verum puto cum Ros. Silv. Marol. ap. eund. Sayr. & Glian. *p. Claud.* & aliis perinde ac in carente *n. 7.* diximus, distinguendum esse. Si modicus sit defectus, regique possit, nulla est irregularitas pertimescenda.

K k da

seu ejus partis proveniens ab abscissione. Sed immerito requiritur; utrumque esse occultum, cum satis sit, culpam occultam esse; Si enim Tridentinum absolute, & universaliter concedit Episcopis potestatem dispensandi in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto præter provenientem ab Homicidio voluntario, quamvis occulto, cur limitanda est potestas, & non satis sit, ipsum duntaxat occultum esse delictum? Certè satis esse mihi videtur, & sic abscissio tenet P. Prates *man. de irreg. d. 2. p. 3. c. 5. n. 9.*

Notatio Quarta, De Eunuchis.

11. Duo mihi de eo certa sunt, Duo sub controversia. Certum est Primo, eum, qui est Eunuchus ob abscissionem, sive testiculorum, sive virilium à Medicis ob morbum factam, vel factam ante usum rationis, vel per alterius injuriam sine consensu ipsius patientis, non esse irregularem, ut clare pronuntiant Sacri Canones, *C. qui pariem, C. Siquis 1. 2. & 3. C. Eunuch, dist. 55.* Vulgi igitur ridiculus error est (ait Navar. in *summa cap. 27. n. 200.*) putare, opus esse, ut membrum abscissum desiccatum, vel redactum in pulverem apud se gesseris, qui ordinari, vel celebrare velit.

12. Certum est Secundo, eum qui, vel abscindit se ipsum ex ira, vel ex zelo indifferenter servandæ castitatis, esse irregularem, ut item Sacri textus manifeste edicunt his verbis, *C. Si quis p. C. Hi qui dist. 55. C. si quis 3. eodem Siquis abscidit se ipsum, id est Si quis amputaverit sibi virilia, non fiat clericus, quia sui est homicida.*

Et paulo post: *Qui rem hanc afficiant, autemque semet ipsos abscindere, non debent promoveri.*

Et *Hi qui se, carnali vitio repugnare nescientes abscindunt ad clerum pervenire, non possunt.*

13. Idem autem esse, si non se quis absciderit, sed ob dictas rationes consenserit, seu permiserit abscindi, notant Doctores, ob verba prædicti Textus dicentis repellit ab altari eos, qui hanc rem nempe abscissionem, afficiant Lege Gibal. *de irreg. c. 3. g. 2. n. 12. de Eunuchismo* erudite tractantem.

14. Quid si, nec permisi, nec consensi, sed culpabilem tamen causam dedi abscissioni, ut pro exemplo solet afferri de eo, qui adulterium commisit, vel rixam excitavit injustam, unde à iudice, vel inimico in penam delicti, vel in rixantis odium fuit in virilibus abscissus?

15. Quæro insuper, Quid, si adulter, vel rixans hanc sibi futuram fore abscissionem, præviderit, quamvis non intenderit?

Respondeo, etiam si præviderit, dummodo non intenderit, non erit irregularis, quia nullus Textus irregularem facit eum, qui ejusmodi causas, certe remotas, amputationi dedit. Ita Castropal. *de censur. d. 6. p. 12. num. 3.* citans Tol. Garz. Coninch. Gasp. Hurt. Adde Gibal. *de irregul. cap. 3. quest. 1.* al. ique contra Vgolinum, Suar. Layman. Avila citat. à dict. Castropal. quibus adde Dianam *p. 43. tract. 2. resol. 6.* alioque, Confirmo, quia illa vox Sacri Textus (qui afficiant hanc rem) sibi latinitatem, vel primis labiis degustanti, significat apparere, vel exquirere. At, qui adulterium, rixamque vult, quamvis abscissionem prævideat, illam, nec appetit: nec requirit.

16. Iam vero controversum est Primo. An, qui ob alios fines à prædictis *num. 11.* se amputari permiserit, qualis est ad conservandam sonoram vocem, irregularis fiat.

Respondeo, de hac questione ego sic breviter. *L. 6. in Dec. c. 2. §. n. 5.* Dixi. Quæret curiosus, an permittens testiculos sibi abscindi ad vocem conservandam, sit irregularis?

Respondeo, esse docent multi, ut Sayr. Mol. Suar. citati à Diana *p. 10. tract. 13. resol. 11.* sed non esse, est etiam cum Castropal. *de cens. d. 6. p. 12. num. 14.* probabile. Rationem idem affert, quia inquit, hic non fecit ex indigna-

Part III.

tione, aut justo, vel injusto timore perdendæ castitatis, prout requiritur ad irregularitatem hanc à Sacris Canonibus. Præterea nullus Textus hanc potestatem indicens loquitur de eo, qui sibi testiculos abscindit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est.

17. Controversum est Secundo, de eo, qui non abscindit, sed mortificat, seu exsiccat testiculos, vel virilia. Verum ex inferius *cap. 15. §. 16. à num. 34.* dicendis colliges, hunc non fore irregularem, quia sic, nec membrum sibi, nec ejus partem abscindit, cui uni abscissioni est inducta à Sacris Textibus hæc irregularitas.

Notatio Quinta. De attentante sui occisionem, vel mutilationem.

18. Is, qui sibi laqueo, præcipitio, gladio, veneno mortem afferre tentavit, nec tamen attulit, irregularis non est, quia ex jure homicida irregularis est, non verò homicidium tantummodo attentans.

19. Idem dic de attentante se mutilare, non tamen cum effectu mutilationis. Nam, quando Textus *supra n. 12.* allatus dicit esse irregularem, qui afficiant se mutilare, loquitur de affectione, seu consensu cum ipso effectu sequero, ut ex contextu patet.

20. Quod, si attentatio se ipsum occidendi fuit publica, contrahit attentans infamiam; est enim hoc delictum capitale, & infame, unde ex hoc capite infamiae de quo infra, contrahit delinquens irregularitatem. Ec sub hac publicitate intelligendus est Corneio allatus à Diana *p. 4. tr. 2. res. 76.* dum docet, ejusmodi attentantem esse ex infamia irregularem.

§. III. Quis dispensat in prædictis.

1. Solum Papam dispensare posse, in corpore vitia-
tis sæpè per occasionem in Superioribus admo-
nuimus. Nunc vero iterum in suo loco confirmamus,
solum, inquam, quia, quæ à lege superiore sunt definita,
non possunt inferiores immutare.

2. Summum ergo Pontificem dispensare posse v. g. ut omnino Cæcus ordinetur, dubium ne sit. Immo memoria proditum est, dispensasse, ut vult Fill. *tr. 19. c. 6. n. 167.* Henr. *l. 14. c. 8. ltr. M. Majolus de irreg. l. 1. c. 20. n. 2.* cum Cæco, ut, adhibito adjutore perito, celebraret. Ferrar. etiam, Pontificem dispensasse cum Roberto Scoto cæco, ut promoveretur ad Archiepiscopatum Armacanum. Ne fidem igitur adhibeas Avila, *de Cens. p. 7. d. 3. dub. 3.* *Vers. ex hac conclus.* qui putat, Summum Pontificem non posse dispensare ad Sacerdotium cum eo, qui caret manibus, quia, inquit, is naturali, & divino jure est inhabilis ad illud, ne fidem, inquam, adhibeas; Sicut enim cum prorsus cæco, ita cum prorsus mutilo posset dispensare Pontifex ob bonum aliquod publicum illum promovendo ad Sacerdotium, non quidem, ut actu celebraret, quia ad hoc naturaliter est ineptus, sed ut exciperet Confessiones, ut ex officio Conciones haberet ad Populum, ut actus jurisdictionis exerceret, &c.

3. Duo denique hic, vel recolere, vel adverte, Primum posse in dubio Episcopum, vel Prælatum Regularem, declarare de qualitate virili, ut in simili supra diximus. Secundum, quando hæc Irregularitas contingit ex delicto, quo quis se mutilavit, posse Episcopum dispensare, si delictum sit occultum eo modo, quo insinuavimus *§. præced. num. 9.*

§. IV. De irregularitate ex defectu Sexus. Remissive.

DE hac irregularitate (quæ etiam est corporis virilis defectus) nemini me dixisse in *Tr. de Ord. c. 6. §. 1.* Ne igitur illa, quæ valde raro usu veniunt, cum molestita repetamus, illic lege.

CAPVT IX.

De Irregularitate ex defectu libertatis.

§. I. De Servitute.

1. **S**ervus, hoc est Mancipium, sive ex nativitate, sive ex legitima venditione, sive ex legitima captivitate, quamdiu servitus durat, irregularis est ex Sacro Textu, *Toto Titulo de Serv. non ordinandis, & tota dist. 54.* sic merito definitur; id enim dignitas Ordinum requirit obsequium à clerico Ecclesie debitum? Servi enim cum addicti sint Domino, atque adeo sint alterius juris, servire Ecclesie non possunt. Consentiente autem Domino, poterit quidem ordinari servus, sed statim, atque ordinatur, etiam prima tonsura, fit liber. Ita Laym. l. 1. rr. 5. p. 5. c. 8. Suar. de cens. d. 51. sect. 3. n. 5. Caltr. de cens. d. 6. p. 11. n. 2. Azor. p. 2. l. 2. c. 11. A. l. de cens. p. 7. dist. 3. d. ult. Ffl. tr. 19. c. 2. n. 195.

2. Si vero servus (quamvis cum peccato) initietur, non consentiente Domino, distingue. Si initietur Minoribus, adhuc remanet servus, nec gaudet ullo privilegio, sive canonicis, sive Fori, sive Gabellarum, ut colligitur ex Cap. ex antiquis d. 54. Si vero Majoribus, subdistingue. Nam, si Episcopus illum ordinans conficius est servitutis, & videt sine Domini consensu, ipsum Ordines postulare, quod est, Episcopum esse participem doli, servus ita promotus evadit liber, sed ipse Episcopus obligabitur pretium servi duplicatum, vel duos servos reddere Domino. Et quidem unum ex his pretiis erit de iustitia solvendum in recompensationem servi, unde ante omnem sententiam: Alterum, cum sit in poenam, post sententiam, & sic conciliatur Suar. de cens. d. 51. sect. 3. n. non requirens sententiam cum Bonac. d. 7. de cens. q. 2. p. 4. n. 3. Vers. Tertio Episcopus, illam requirente. Si non Episcopus, sed alii consilii prædicti doli Episcopum induxerunt ad Ordines, servo concedendos, ipsi ejusmodi pretium vel servum duplicatum solvere tenebuntur. Si denique nullus fuit doli conficius, is remanebit servus, sed suspensus ab Ordine, si nondum est Sacerdos; Nec tamen poterit uxorem ducere, si Subdiaconatum, vel Diaconatum sic assumpsit; idque propter votum Castitatis iis Sacris Ordinibus adnexum: Valde tamen probabile est, hunc non privari privilegio Canonis, ut tener Sayrus, de cens. l. 6. c. 14. n. 5.

3. At, si ejusmodi servus ordinatus fuit Sacerdos, liber quidem erit, sed remanebit cum onere solvendi Domino, vel alium servum, vel pretium ex suo peculio, vel ex suis ministeriis Sacerdote non indignis. Filliuc. loco citato, ait, hunc servum, tunc amittere suum peculium, eundemque ab hero suscipi posse pro Mysteriorum celebratione.

Sed quid, si prædictus servus nullo modo peculium, vel artem, vel alium servum habeat, unde solvat?

Respondeo cum Gibal. de irreg. cap. 3. q. 5. n. 3. Manebit liber, sed aliquo spirituali obsequio se gratum præbere studeat Domino.

4. Nondum omnia dissoluta sunt; Inquires enim Primo, si plures in solidum sint domini alicujus servi, satisfactio est, et is promoveatur ad Ordines ex solo consensu unius ex his dominis?

Respondeo. Ita putat Gloss. in c. Nullus d. 54. idque ob favorem, & reverentiam Ordinibus debitam, colligitur ex illis verbis Textus (Nullus promoveatur servum, nisi voluntas accesserit ejus; qui aliquid sibi in eo vendicat potestatis) illud enim (aliquid potestatis) significare videtur quamcumque diminutam potestatem ejus, cui illa particulariter competit. Alia autem Glossa, ibidem paulo post dicit, debere accedere consensum omnium, quorum juri detrahitur; id enim significare videtur (ait hæc Glossa) illud (qui aliquid potestatis) illud enim (qui) sumi debet collective, ita ut sensus sit, ut debeat consentire quicum-

que aliquid potestatis in servum habet.

5. Sic ramen conciliandæ sunt hæc duæ Glossæ, si partis dominus offerat servum pro Ordinatione, ab Episcopo admittendus, ut liber, nam ita in domo tacite se obligat satisfacere (ut certe debet) juri domini, & hac ratione Ordinibus faceret, & de domo nihil detrahitur. At, si partialis dominus, & dominus consentit, non poterit servus admitti, quia licet contra jura condominorum; consensus enim dicti partialis domini non ex se offerentis servum (sed ex alioquin negatu) solum parti suæ videtur præjudicare, non partium aliorum. Glossa igitur prior de prioro casu inter alios obsequia posterior de posteriore.

6. Inquires Secundo. Quid de libertis, qui sunt, quos dominus manumittit, hoc est libertos facit, sed servato temporali aliquo obsequio?

Respondeo, hos propter dictam reservationem irregulares, docetur communiter. At, si dominus, qui tunc proprie appellatur Patronus, obsequia omnia recent reservat, C. Nullus de serv. non ord. postea ad Ordines admitti, quia tunc censetur jam absolute liber.

8. Denique nota, horum filios nulla irregularitate affici, ingenui enim, hoc est liberi omnino sunt, filiosque debent Patrono reverentiam, ut notat Bartol. l. C. de liber. & servum liber. Quid dicendum sit de libertis Ecclesie. Vide Vgol. de irreg. c. 57. §. 4.

§. II. De Vxorato Remissio.

1. **E**tiam Vxorato dicitur de facere libertas ad Ordines suscipiendos; Vxoratus enim sua servitus circa uxorem non caret; Verum nos de hac re non dicimus satis, superque in lib. 8. de matr. tr. 1. c. 10.

§. III. Quis dispensat cum servo ex defectu libertatis.

2. **C**erte nonnisi Summus Pontifex, quando illud est, si enim ea non daret, non adesse tunc irregularitatem, atque adeo dispensatione opus non esse, jam modo vidimus. At vero, si Pontifex dispensat cum servo ad Sacerdotium, illo jam promoto sine licentia domini, an debeat Pontifex ex iustitia poenitentiam dominiolvere; an potius intelligatur dispensare, ut (quavis Sacerdos) remaneat apud dominum obsequiis temporalibus, saltem Sacerdote non valde indignis, quæstio est ad nostram praxim, nequaquam pertinens.

CAPVT X.

De Irregularitate ex defectu bonæ famæ.

§. I. Quid, & quotuplex sit Infamia?

1. **I**nfamia est Status lesa dignitatis legibus, & moribus reprobatus, sicuti bona fama est status illa dignitatis legibus, & moribus comprobatus. Cognitio variis, & extraordin. Cognition. Clarior: Infamia est diminutio, seu privatio bonæ existimationis hominum, quæ ex prædicto lesa dignitatis statu. Nomine autem, Dignitatis, hic sumitur pro ea naturæ humanæ dignitate, quæ est in hominibus secundum rectam rationem viventibus. Dico (hic) alibi enim, ut quando in jure dicitur (Infamibus porta non pateant dignitatum) nomen dignitatis sumitur pro quibusdam officiis honorificis, de quibus mox §. 4.

2. Infames ergo cujuscumque generis cetero sunt irregulares: vide C. Infam. 6. quæst. 1. C. Qui in aliq. dist. 5. C. Infamib. de Regul. iuris in 6. sed cum infamia, secundum Doctores omnes, ut Sanch. in consil. lib. 6. c. 3. ad 5. dum Doctores omnes, ut Sanch. in consil. lib. 6. c. 3. ad 5. & 6. Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. Lex. in summ. Infamia dicitur de pæn. Eccl. p. 1. c. 33. & 37. Caltr. de cens. d. 6. p. 2. ad 3.

alia sit iuris, seu legalis, quæ est, quando lex disponit, aliquem esse infamem; Alia Facti, quæ est, quando abstrahendo à dispositione legum, ipsum crimen, commissum, seu malum, quod quis patrat, evulgatur, unde sit causa, ut delinquens ead. eo ipso à prædicta hominum bona existimatione, ideo de utraque est, & quidem separatim agendum breviter pro re nostra.

§. II. De Infamia iuris Irregularitatem inducente.

EX triplici capite Lex disponit, aliquem esse infamem, puta ex delicto, sive de proprio, sive alieno, ex pœnalitæ delinquenti inflicta, & ex officij alicuius utilitate.

Ex delicto proprio.

2. Non de omni delicto, sed de quibusdam leges disposuerunt, ut essent infames ij, qui ea committunt; & id quidem duobus modis disposuit. Primo, ut essent Infames eo ipso, quo aliquis illud delictum committit. Secundo, non eo ipso, sed post sententiam de infamia iam contracta ex eo delicto.

3. Prioris modi sunt de iure civili crimina lenocinij, sponsalia duo, vel duo matrimonium contrahentis, locantis suam operam, qua cum bestia mere ob pretium pugnat, certantis cum alio homine mere quæstus causa (non ergo, si ut ostendat fortitudinem,) huiusmodi etiam est miles, vel dux ab exercitu dimissi, vel militie insignibus spoliati ob aliquod crimen ibi patratum. Item miles prædia aliena conducent negotiationis causa, usurarius ex officio, & ille, qui non adimplet, cum possit iuratum promissionem. Addit Castrop. de Cens. d. 6. p. 20. ex iure sui Regni crimen adimplentis homagium, crimen palinodiam recantis in iudicio, & crimen sodomie. Verum hæc committentes non sunt infames ipso iure civili, sed solum hoc iure speciali.

4. De iure autem Canonico infames ipso facto sunt. Primo, omnes prædicti, qui sunt ex iure civili, nam ius canonicum habet pro infamibus omnes illos, quos leges sæculi (ut loquitur C. Om. 6. q. 1. Adrianus Papa) appellant infames. Excipe tamen infamiam mulieris transiens, tunc ad secundas nuptias intra annum luctus, hanc enim correxerunt, & abtulerunt iura canonica, ut supra lib. 8. de matr. tr. 7. c. 2. §. 2. num. 7. nobis dictum est late, nam propterea illam non numeravi inter alias allatas num. præced. Secundo, infames ipso facto sunt, committentes crimen læsæ Maiestatis humane, vel divinæ id est hæresis, eorumque favores. Tertio, insequentes hostiliter Cardinales, Quarto, Mulierum raptores. Quinto, duellum committentes, eorumque patrini.

5. Nota autem, quamvis verum sit, quod diximus ex his delictis statim incurri infamiam de iure, tamen quia hæc est pœna, non teneri delinquentem, ex se illam exequi. Quare is, licet eo ipso sit infamis, quia tamen nondum, ut talis, est declaratus, poterit expectare sententiam iudicis declarantis commissionem criminis, & incursionem in dictam infamiam pœnam, & interim se gerere, ut libere ab irregularitate, quando delictum non est notorium, seu publicum, & nec est in proximo periculo, ut publicetur. Ita Sanchez, Laym. Thesaurus locis supra citatis. Vide etiam Gibal. de irreg. cap. 5. q. 4. Dixi (quando delictum non est notorium) nam, si delictum sit publicum ex alio capite delinquens erit infamis, atque adeo irregularis, nempe ex infamia facti, de qua mox.

6. Posterioris modi infames de iure, hoc est, qui non eo ipso, quod committant crimen, sunt infames, sed post sententiam iudicis condemnatoriam, & ut notat Castrop. de Cens. d. 6. p. 20. num. 4. quæ sit sententia definitiva iam transacta in rem infames, infames, inquam, de iure sunt illi qui committunt ea delicta, de quibus quilibet de populo potest accusare delinquentem, nam propterea appellari solent crimina publica. Sunt autem in iure civili ij, qui committunt crimen Homicidij, Adul-

Part III.

terij, Proditionis, Falsi, Rapinæ, Læsæ Maiestatis (hoc ultimum est supra in iure Canonico crimen inducens in infamiam ipso facto, at nunc est inducens in iure civili infamiam post sententiam) Præterea crimen facti iniuriarum, doli mali, & crimen iniquæ pactionis, nec de his criminibus quis accusatur.

7. In iure autem Canonico sunt ij, qui committunt crimen doli in contractu Societatis, in Tutela, Mandato, Deposito, & crimen, quod quis forte committat, in accusando aliquem de delicto. Hi igitur non sunt infames statim, ac committunt hæc crimina, ut erant dicti in prior modo, sed post sententiam definitivam, & iura, & Doctores circa prædicta legi, & haberi poterunt apud citatos.

8. Denique hæc opportunum est admonere, opinionem dicentium omnia peccata depositione digna parere irregularitatem in delinquentem, non esse veram, eamque bene reici à Castrop. l. c. n. 13.

9. Præterea adverte, nec eo ipso esse irregularem Apostatam teste Farinac. 183. an 61. Mascard. de Probat. q. 112. ab ordine Sacro, vel à Religione, relicto etiam habitu, sed solum ratione infamiae post sententiam criminis condemnatoriam, vel post notorietatem delicti, quæ ponat infamiam facti, de qua mox. Idem de clerico ebrioso ex iure novo, Cam. in c. Acrap. de vita & honest. Cleric. idem de peccatis, quæ arbitrio Episcoporum puniendi veniunt, &c.

Ex delicto alieno.

10. Ex delicto alieno, solum duo genera personarum invenio esse infames, unde, & irregulares, hoc est. Primo, filios nepotesque eorum, qui manus violentas in Cardinalem intulerunt. Secundo, filios eorum, qui committunt crimen læsæ Maiestatis. Lege Doctores mox citandos.

11. Quare filij, & descendentes Hæreticorum infames non sunt. Ita Sanchez in Dec. l. 2. c. 28. n. 5. aliquo ap. Castrop. cit. An vero sint irregulares, dicam cum de irregularitate ex hæresi.

12. Rursus filij legitimi Mercatorum, Damnatorum ad tirremes, eorumque, qui publice ob pœnam iuste vapulaverunt, nec infames sunt, nec irregulares. Ita Diana p. 10. tr. 11. res. 26. cum aliis.

13. Denique illegitimi, hoc est non ex legitimo matrimonio nati, irregulares quidem sunt, ut infra suo loco c. 17. §. 1. dicemus, sed nullo modo infames, Covar. Molin, & Castrop. eas adducens l. c.

Ex pœna alicui inflicta.

14. Ex hoc capite, vel poteris esse infamis ex vi ipsius iuris, quando scilicet in iure, vel in sententia contra te à iudice lata, decernitur, te condemnatum tali pœna, esse infamem. Vel poteris esse infamis, quasi ipso facto, quando scilicet ad pœnam notorio dedecore affectam condemnaris.

15. Quæ autem sint pœnæ prioris modi, ipse tenor legis, seu sententiæ debet ostendere. At, quænam sint pœnæ posterioris, ostendit Regula sequens, ex iur. Conf. in l. i. fust. ff. de his, q. not. infam. Quæcumque pœna quæ à lege, vel iudice imponitur, si propter delictum infame imponatur, inducit infamiam per sui exceptionem, atque adeo irregularitatem, secus non item.

16. Hæc regula planior fiet ab exemplis, quæ iam subdo. Primò, qui puniuntur per fustigatorem non quomodocumque, sed ex sententia lata contra ipsum, vel ex Superioris mandato sic decernente propter notorium, & infame crimen est infamis, adeoque, ut dicemus, irregularis. Ictus ergo fustium non irrogat infamiam iuris, nisi ex infami causa infligatur.

17. Secundo, Dammati ad tirremes cum executione, non omnes, sed solum, ut tenet Thesauratus, de pœn. Eccles. p. 1. c. 33. ij, qui ex causa famosa, hoc est ex crimine publico commisso cum dolo, ad illas damnati fuerint, sunt infames, irregularesque, atque hi, etiam si non

K k 3 præcesserit

præcesserit fustigatio idque etiam (ut idem habet) trans-
acto tempore pœnæ. Quamvis enim Diana p. 4. tract. 2.
res. 83. indistincte putaverit, esse probabile omnes dam-
natos ad Triter es esse irregulares, & esse item proba-
bile non esse Diana p. 10. tr. 11. res. 26. tamen sequitur ci-
tatum Thesaurum, quem etiam sequitur Donatus, de
Reg. lib. 1. cap. 182. num. 2. & Campanili, Rubr. 12. cap. 18.
refragantibus Ruitio, p. 1. Decis. 19. & Prates, d. 6. ca. 5.
§. 3. num. 5. fol. 622.

18. Tercio publice pœnitentius ob suspensionem
criminis famosi, qualis suspectus de hæresi, sed non hæ-
reticus, non putatur à Thesauo loco citato, infamis in-
famia iuris, sed, si causa suspensionis sit publica, erit infa-
mis, infamia facti, de qua mox dicemus.

19. Dixi (publice pœnitentius) id est per illam pœ-
nitentiam, quæ publice sit inflicta à iudice sine certo, &
determinato ritu, nam illa pœnitentia, quæ apud Cano-
nes appellatur sollemnis, quæque fiebat cum certa for-
ma, certisque ceremoniis iam hodie non est amplius in
usu.

20. Quarto, ij Milites Religiosi, qui de famoso cri-
mine notati condemnantur ad deponendam Crucem,
seu Habitum sive Religionis, ij, qui ob toleratum uxoris
adulterium, avium pennis amicti, publico spectaculo ex-
ponuntur, ij, quibus ob furtum in fronte, vel humero, sti-
gmata inunguntur: Ij, inquam, infames teste Prate, in ma-
nus, citato, disp. 6. §. 5. num. 56. fol. 623. sunt infamia iuris,
atque adeo Irregulares à solo Pontifice Summo dispen-
sandi.

21. Contra, ex eod. m. Doctore, levis verberatio (hac
enim solent castigari pueri sine infamia) & Collaris in-
ductio non inducunt infamiam iuris, quia ex levi causa
infiguntur. Ita sanè, sed, si ex gravi causa & hæc sit co-
gnita, non dubito, quin eiusmodi pœnæ inducant saltem
infamiam facti, de qua mox.

Quinto, an Excommunicatus eo ipso sit infamis.
Respondeo tribus dictis. Dico primo, excommunicatus
vitandam esse infamiam de facto, iam enim publice,
donec petat absolutioem, notorius peccator est, atque
adeo irregularis, ut 100 §. 3. agentes de infamia facti,
dicemus.

Dico Secundo, excommunicatum non vitandum, si
sit occultus. Ita Leand. de excom. d. 16. q. 10. non esse in-
famiam de facto, quia sic notoria non est eius inobedien-
tia: At si sit publicus, quamvis non sit iuridice nomina-
tum denunciatus, nec publicus percussor Clerici, iam erit
notorie peccator, inobediens, & Canonicè infamis de fa-
cto atque adeo modo iam dicto, irregularis.

Dico Tertio, cum Fillucio, excommunicatum, ut sic,
non asserere ex se infamiam, unde, nec ex se, irregularita-
tem. Probatur, quia non asserit infamiam iuris ex se, nec ex
se infamiam facti, ergo nullam. Not. iuris: nam in iure
non habetur, eam universaliter esse causam infamiae, sed
solum, quando constituitur ex quibusdam criminibus,
quibus peculiariter connectunt iura infamiam, qualis est
hæresis, de cuius irregularitate dicitur infra suo loco, &
qualis, est etiam percussio Cardinalibus inflicta. Fel-
cis, d. Pan. in 6. Non facti quia, sic etiam Excommuni-
catione occulta pareret infamiam facti, quod tamen esse
non potest: infamia enim facti non emergit nisi ex deli-
cto notorio, ut mox dicto §. 3. notabimus.

Ex Officio Histriones.

22. Iura etiam volunt, ut, qui officiis quibusdam vi-
libus vacant, infames ipso iure sint atque adeo irregula-
res. Eiusmodi autem sunt ex omnium sententia. Primo,
Histriones pretio conducti obscena representantes. Di-
centur autem ex officio, si bis, vel ter in scenam prode-
ant, de quibus lege Menoch. de Arbitr. casu 99. n. 24. &
Riccioli, de statu Repr. l. 5. c. 12. Imò etiam si semel pro-
deant in scenam, quando ex officio iam assumpto id fa-
ciunt, Lege Diaz in prax. Crim. Can. cap. 63. Vival. d. p. 3.
Candel. de Irreg. ex inf. n. 19.

Artes alia viles.

23. Lictores, Sarcinantes, Carnifices sunt infames
Lezana, V. Infamia n. 3. Prates l. c. d. 2. c. 4. n. 4. Sed ego
Ca. de Cens. d. 6. p. 20. n. 6. tum de his, cum de Macellariis
& similibus, dicens nullo iure contrarium probari de-
bet lictores, similesque iustitiæ Ministros (in ore con-
demnatorum secuta) esse irregulares ex defectu leuitatis
alia est consideratio, de quibus infra suo loco.

24. Sunt ergo hi homines infimæ notæ, & propterea
indignitatem, nulla ratione promovendi, sed ceteris
mores, non sunt. Quis enim audebit Sacris initiare, tum
qui acta exercet macellariam, Cauponariam, Cloce-
riam, Circulatoriam, Fumambulariam, vel similes; Ad-
dunt his aliqui, ut P. Prates l. c. d. 4. prælud. n. 4. fol. 221.
& merito Anatomistas, qui manu propria incidunt Ca-
davera, Pollintones, seu Vespillones (Beccones)
&c.

25. Hic denique ne ignores, Parentes qui eiusmodi
exercitationibus se immiscet, eandem villitatem in fi-
lios nequaquam transfundere, ipsi filij ab eiusmodi ab-
stineant, cum nullus Textus, ut notat Selinus, in c.
Deputati de Iud. ex Gloss. in c. Quoniam verus 24. q. 1. Legi
etiam Maiolum de Irreg. l. 3. c. 1. n. 7. contra dictum filium
habeatur. Imò præclara de hac re sententia Andree
Pape refertur. In Episcoporum (inquit Antea Pontifici
in Ep. ad Ep. Batic.) Negotio presapiam non agitur. An-
tholius Ordo hoc probat ac tot Pontificum, & Episcoporum
numerus, qui viliibus parentibus nati, de gressu Sacerdotii
summi sunt.

Ducens Vxorem vilem.

26. Qui ancillam duxit in uxorem inter infames no-
vult Suar. de Cens. d. 48. fr. 3. Sin. Sanc. l. 7. mar. d. 19. n. 14.
ex c. si quis Viduam. 2. d. 34. Contra Henrici. l. 14. de Irreg.
c. 5. n. 4. numeratur, ut item, qui Meretricem duxit, ut
pudiatam, aut Saltatricem, vel Scenicam, quamvis Vag-
nem & universaliter, qui feminas duxit viles. Vilius
etiam præcendendo ab infamia, persona illa reputatur,
qui cum vili, tam ætuum commercium contraxit.

§. III. De infamia facti.

1. **V**T quis iure Canonico habeatur infamis in-
famia facti, atque adeo irregularis, sufficit quod-
cumque peccatum mortale, in quo quis notorie pec-
caverit. Vide C. Testim. de Test. c. const. 3. q. 5. d. 1. c. 1.
Tria ergo requiruntur, & sufficient ad infamiam facti
patiendam peccatum quodcumque mortale, perseveran-
tia in illo, & Publicitas, seu publica, & quidem extra ma-
ritia.

2. Quoad Primum, nota id dici in materia, de qua lo-
quimur Irregularitatis, nam in ordine ad alios effectus,
ut recte notat Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. tantus rigor et re-
peratus multo magis in iure Civili, in quo, restante Mo-
lin. tr. 4. de Iust. d. 7. n. 6. multa peccata non reddunt ex-
tremum paratores viles, & infames. Lege eundem Molin.
ibidem, qui recte percipit aliqua capita per quæ homo
iudicetur infamis infamia facti.

3. Quoad Secundum, id est, quoad perseverantiam,
nota, id intelligi, quoad peccata ex se infamiam aliam
non patientia, nam, si quis v. g. publice sciretur fecisse co-
gnovisse mulierem, non esset quidem infamis, quia iam
non perseverat in peccato, quod solum semel facit. At si
quis sciretur publice cognovisse suam matrem, vel illam
occidisse, nonne esset infamis infamia facti, donec per
veram penitentiam, de qua mox §. 5. n. 3. eiusmodi infa-
miam excuteret.

4. Quoad Tertium, hoc est, quoad publicitatem, duo
sunt notandi. Primo, crimine debere cognosci à multis,
atque adeo non sufficere, si certo sciatur à paucis, nam
hoc pacto res diceretur occulta.

Secundo, notitiam debere esse certam, si non metaphysicè, sane moraliter, secus te injustè gereres, si quæpiam, ut infamem repellas, solum ex levi suspicione inter homines leves exorta.

6. Si tamen opinio de tuo peccato sit vulgata apud viros probos, & prudentes, quamvis non adit certitudo, multo magis, si orta sit hæc opinio non ex vanis, sed ex probabilibus conjecturis, eris ab Ordinibus, ac Beneficiis Ecclesiasticis, repellendus, interim, dum non purgas, juxta C. Quoties, & C. Inter: de Purgat. canonica. Neque enim deest in Clericum coaptari eum cujus opinio gravata est. Ita Castropal. de cons. d. 6 p. 20. n. 7. quod late etiam habes apud Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 28.

7. Ex hac doctrina resolvitur nudius tertius, Clericum accusatum apud Episcopum sui Domicilii de commercio cum femina, & ab eodem citatum ad comparandum nequaquam ordinari potuisse ab Episcopo sui Beneficii, ut Clericus intendebat. Ratio resolutionis fuit prædicta doctrina, quia non præsumitur Episcopus ille voluisse Clericum citare ad comparandum, nisi motus ex probabilibus rationibus, seu conjecturis. Fatebar interim meram accusationem non satis esse ad hominem reddendum infamem, quia accusatio non raro fit ab inimicis, & non raro item sine sufficientibus probationibus, sed in casu nostro aderat citatio Episcopi, qui, ut dicebam, non præsumitur Clericum voluisse citare sine aliqua tandem probabilitate delicti. Addidi, saltem ante ordinationem oportere, eum se pargare, juxta prædicta, ab opinione, quæ jam erat inter prudentes de commisso crimine. Nam propterea communiter teste Nald. V. Accusare, num. 4. Barb. de pot. Et. al. 43. Garcia de Benef. p. 7. c. 7. n. 6. Favet, Gibal. de Irreg. c. 5. d. 4. n. 27. docetur, accusatum, pendente accusatione, admitti ad Ordines non posse.

§. IV. Effectus Infamiae.

1. Infamia, sive Juris, sive facti in Jure Canonico (nam de Civili nos non agimus) hos duos effectus progitur. Primò, ut infamis ordinari nequeat: id, quod sæpe diximus in Superioribus. Secundo, ut illi Dignitates non conferantur juxta Regulam illam Juris Infamis portæ non pateant dignitatum. Nomine autem dignitatis hic non intelliguntur solum Personatus, sed quæcunque Ecclesiastica Beneficia, & Officia publica, puta Iudicis, Assessoris, Advocati, &c.

2. An verò, si quis confertur Ordinibus Infami, valet collatio, ita valeat collatio Beneficii, vel Dignitatis, licet in utraque collatione certo peccetur, bipartita est Doctorum Opinio. Molin. tr. 4. d. 11. n. 3. alique apud Castropal. mox citandum cum communi ait, esse invalidam Castropal. de cons. d. 6. q. 20. n. 11. cum Garz. puta, in foro externo invalidam quidem esse, sed esse probabile, in foro conscientie esse validam, ac propterea ejusmodi provisum posse dignitate, seu officio frui, donec à Iudice collatio rescindatur. Ratio hujus probabilitatis est, quia nullus asseri potest Textus collationem hanc invalidans, nam quando dicitur (Infamis portæ non pateant dignitatum) satis commodus sensus esse potest, quod non pateant licite, annullatio autem actus, cum sit odiosa sine claro Textu inducenda non est. Adde, tanquam Regulam peculiarem haberi in Tractatu de Irregularitate, quando Textus potest explicari, ut significet aliquid aliud, non esse intelligendum, ut indicativum Irregularitatis.

3. Hæc de Infamia contracta ante susceptas Dignitates. Sed quid, si superveniat.

Respondet, si superveniat Infamia facti, certum est, eam non privare ipso jure possidentem suas Dignitates, vel Officia, ut est communior opinio, quia in nullo Textu habetur ejusmodi privatio. Si vero superveniat infamia Juris, licet statim illorum privationem indicet; tamen hujusmodi infamis abdicare à se illa officia nequaquam

obligatur, modo quo docet cum multis Castropal. & nos diximus §. 2. n. 5.

§. V. Quis dispense in Irregularitate contracta ex Infamia.

1. Si à te incurta fuit infamia Juris, ex eo nimirum, quod subivisti sententiam, quæ condemnavit ad infamiam, vel, quæ declaravit, te commississe delictum trahens infamiam juxta paulo ante dicta, opus est tibi, etiam emendato, dispensatione Summi Pontificis ad Ordines suscipiendos, vel Ordines susceptos exercendos. Nam, si non præcessit ejusmodi sententia, te posse gerere, ut non Irregularem, atque adeo te non indigere dispensatione, si res sit occulta, diximus §. 2. num. 5.

2. Si tamen crimina infamiam hanc trahentia sunt adulterio minora, Irregularitatem ex ea contractam posse post peractam poenitentiam dispensari ab Episcopo docet Castropalaus l. cum Sane. Henric. Avil. Mol. & aliis, addens, quando infamia inducta est à jure Civili, eam posse aboleri à Principe seculari qua abolita, cessabit Irregularitas, quæ in ea infamia innitebatur.

3. Si autem infamia facti laboras, illam tu ipse restesuar. Henr. Mol. cum Castropal. cit. tolles per emendationem delicti, utique notoriam, & quæ saltem per triennium duraverit. Gibal. de Irreg. cap. 6. qu. 1. num. 5. non præscribit tempus, sed solum petit emendationem cognitam.

4. Hinc ergo, qui non fuit condemnatus per sententiam inponentem, vel declarantem infamiam (tunc enim non sufficit emendatio, sed requiritur dispensatio, ut dictum est) licet notorius fuerit Sodomitæ, Concubinariis, Vitiariis, &c. Si, modo dicto, emendatus est, poterit promoveri. Lege Gibalinum loc. cit.

An hæc Irregularitas ex infamia tollatur per Baptismum, quando hic suscipitur post ipsam contractam, dicemus infra c. 22. §. 1. n. 2. infra videatur Sanch. d. 48. de Cons. scilicet. 2. n. 11.

CAPVT XI.

De Irregularitate ex Novitate Fidei.

§. I. Quisnam eam contrahat?

1. Novi in Fide, quos Græca voce Neophytos appellamus, in C. Sicur. d. 48. sunt, qui cum Iudeorum, Saracenorum, vel Ethnicorum Religionem proficiunt, de novo ad veram Christi Domini Fidem accesserunt.

2. ergo Hos irregulares voluit Ecclesia. C. 1. dist. 48. C. 1. & 2. dist. 55. C. Si aliquando, &c. Si offic. dist. 59. Primò, ne (ut ait S. Paulus 2. ad Tim. 3.) in superbiam elati in judicium incidant Diabolici, eo scilicet, quod sibi plaudere plus iusto possint, putantes Ecclesiam ipsorum Ministerio indigere. Secundo, quia, ad docendum alios, est ineptus ille, qui bene edoctus non est. Tertio, quia bonis moribus debet prius assuescere, qui ad tantam Ordinum puritatem, dignitatemque est promovendus.

2. Porro ex descriptione allata Neophyti tria sunt colligenda. Primò, qui Sacro Baptismi fonte est apte usum rationis ablutus, quamvis filius sit patris infidelis, non est reputandus Neophytus, atque adeo, nec Irregularis. Ita Covarr. in Clem. si furiosus p. 1. §. 2. 7. & 8. Avil. de Censur. p. 7. d. 4. Sayr. de Censur. lib. 6. cap. 11. n. 11. Bonacin. de Censur. d. 7. quæst. 2. pun. 1. num. 5. Ricciullus de Neoph. cap. 1. num. 3. Lez. alios citans consulto 16. numer. 31. quia eam aliam religionem professus non

K x 4 est

est. Ita passim Doctores. Multo ergo minus irregularis erit filius Christiani novi; Solum enim filium Hæretici ob peculiarem Canonum constitutionem irregularem esse, dicimus infra, quia tunc Ecclesia vult punire delictum patris in filio.

4. Secundò, qui à Christianis natus diu vixit inter Infideles, & Infidelium sectam non est professus, si deinde ad suos reversus rite Baptismum suscepit, non est Neophytus, nec Irregularis. Ita Doctores iidem in d.c. *si quis d. 48.* quia de ratione Neophyti est, ut falsam Religionem ante Baptismum fuerit amplexus.

5. Tertiò si idem à Christianis natus potuit baptizari, sed noluit, quamvis deinde, urgente periculo mortis, Baptismum suscepit, Neophytus est, & irregularis, C. *Siquis dist. 57.* & Reg. Vgol. l. de Irreg. cap. 2. §. 3. num. 1. & Gibal. de Irreg. cap. 4. §. 4. n. 16. quia susceptio Baptismi, quando urget necessitas, non vacat suspitione infirmæ fidei. Sed notandum, quod additur in c. *Siquis d. 57.* Nisi forte postea ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut hominum varietas exegerit. His explicatis superius quaestiuicula tres.

Quodnam tempus purgat hanc fidei novitatem?

6. Quaestiuicula prima. Quandiu est expectandum, ut adultus noviter baptizatus judicetur purgasse novitatem, atque adeo amplius Irregularem non esse?

Respondeo, satis esse annum, putat Ricciull. d. *Neophytis cap. 10.* quia Miles, & Servus post annum cum veteranis adscribitur. Duos requirit Romanus, *sing. 42. 1.* & Campanini in *Diversis iurium Civ. Rubr. 1. 1. cap. 7. num. 5.* quia circa duos annos potest quis doctrina, & Christianis moribus sufficienter instrui. Navarr. in *manuscr. cap. 27. num. 205.* Majol. de Irreg. lib. 1. cap. 3. 1. num. 1. Fill. tract. 19. cap. 7. num. 84. Gaf. Hurt. de Irregul. d. 2. d. ff. 9. num. 1. Bonac. loc. cit. & alii decennium requirunt, fortasse propter illud S. Hieronymi (debes multo tempore addicere, quod docas) multum autem tempus decennio mensuratur in Iuv. L. *Si cum §. Arisco ff. Qui & à quibus.*

7. Vera sententia est, id arbitrio Episcopi esse relinquendum. Ratio est, quia in Iure tempus certum non designatur, sed potius sic loquitur Pontifex. C. *Neoph. dist. 61.*

Neophytus ne ordinetur. At, si non deest humilitas competens Sacerdotio, ubi causa non haeret, vitium non imputatur.

Episcopus ergo nunquam statim à Baptismo Neophytum ordinet, quia tunc certo est irregularis, quia posito, quod quis prudenter iudicetur Neophytus, irregularitate laborat à solo Summo Pontifice, ut mox dicemus, dispensanda. Episcopo autem solum competit declarare, an hic sit Neophytus, necne. Verum, si post aliquod tempus iudicet Episcopus, Neophytum ea præstare fide, humilitate, doctrina, ut merito sit cum cæteris Veteranis adnumerandus, adnumeret, & jam tanquam Veteranum promoveat. Ita Covarr. loc. cit. Suar. de Cens. d. 43. sect. 3. n. 6. & 7. Bonac. Filliuc. l. c. n. 240. Diana p. 4. tr. 2. ref. 50. Avila de Cens. l. c.

An Neophytus etiam à Minoribus, & prima Tonsura sit rejiciendus?

8. Non esse ab his rejiciendum, putant aliqui cum Bonacina. loc. cit. num. 5. At rejiciendum, putat Filliuc. loc. cit. num. 184. Suar. de Cens. loc. cit. numer. 5. Avila loc. cit. concl. 1. Vgol. de Irregul. cap. 2. §. 2. n. 2. alique. Ratio utriusque sententiæ est, quia priores non putant esse indecentiam, Neophytum his Minoribus iniciari, putant posteriores. Sed tandem utramque sententiam esse probabilem, pronuntiat Gibal. de Irregul. cap. 3. quaest. 3. numero 12.

9. Illud certe nemo negabit, quia ad primam Ton-

suram, Minorisque Ordines minor aptitudo requiritur, quam ad Majores, facilius polle Episcopus, declarare, hunc ad illos idoneum esse, quam ad hos, quia posita declaratione, jam irregularis quod Minoribus non erit.

Trabentes originem à Iudaïs, Saracenis, Infidelibus, & aliqua macula Irregularitatis Canonica inficiantur?

10. Nulla prorsus, ut luculenter, & multis citatis, late probat Lezana, *consulto 16.* Nam licet in aliquibus Ecclesiis repellantur ex peculiari Summi Pontificis placito à Beneficiis, & in aliquibus Religionibus repellantur à Religione; tamen particularis hæc constitutio non officium prædictis, ut voluit Sayr, de Cens. lib. 4. cap. 13. num. 12. Felin. in c. *Eate, de Refect. Covarr. loc. cit. Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 28.* Suar. de Cens. d. 43. §. 1. num. 8. ne possint Ordines suscipere, quia quod Ordines nullam jus est contra illos. Eas autem particularis constitutiones esse legitimas, latissime probat Eloshe à Corro T. 1. in *Analog. contra Amayon.* in evidentiissima disputatione de hoc argumento, De natis ab Hæretico jam supra indicavi me paulo post esse dicturum, cum de irregularitate ex Hæresi.

§. II. Quis dispense in prædictis Neophytis?

1. Solus Pontifex. Quia ratione autem Episcopus possit indirectè dispensare, id est declarare, hoc locis indicatum est in præcedentibus.

CAPVT XII.

De Irregularitate ex defectu Scientiæ?

§. I. Quis eam contrahat?

1. Illiteratorum quatuor gradus facio. Primum, qui quis tantum scit legere, & scribere lingua materna, nam, qui infra id, nimis est manifestum, quantum de illiteratum.

2. Secundum, qui non solum materna, seu vulgari lingua, verum etiam Latina legere didicit, & scribere, at ad ea, quæ Latine scribit, legitive, intelligenda non pertingit.

3. Tertium, qui legit, scribit, intelligitque Latina, sed nec perfectè eadem intelligit, nec perfectè loquitur, intelligit tamen substantiam ejusmodi notationis.

4. Quartum, qui hæc omnia perfectè intelligit, loquiturque, sed ad Doctoratum, sive Canonatum, sive alterius facultatis, nec pervenit, nec ad illum propter ingenii hebetudinem, vel propter aliud, aliquando potest.

5. His quatuor gradibus distinctis tutam dabimus. Deo favente, de Illiteratorum irregularitate doctrinam. Nam, quia Gibalini cap. 3. §. 3. à num. 5. hos quatuor duos tantum gradus contrahit, minus rectè, quia hebetudine nimis, de hac irregularitate locutus est.

6. Porro illiteratus primo gradu, C. non censetur ill. 5. C. *Illiterat. dist. 36.* C. *ubi de Temp. Ord. in 6. Gloff.* multo magis infra ipsum C. *Quemad. de lere lere Nav. c. si quando excepti. 13. de ref. Menoc. de Arbit. l. 1. casu 425. n. 10.* Vgol. de Irregul. cap. 3. §. 2. n. 1. Barb. de Pot. alleg. 26. n. 9. alios cit. est omnino Irregularis, durante eo ejusmodi imperitia: & merito, quia is non potest ea præstare, quæ pertinent ad ministeria Ordinis, quæ Latina passim scripta leguntur. Vnde, tum, qui sic ordinatur, tum qui sic ordinatur peccat graviter, & illegitimat, tum qui sic ordinatur peccat graviter, & illegitimat ipse sic ordinatus, illicite Ordines exercebit.

7. Excepe primam Tonsuram cum Rebutto de pot.

pass. 27. & 29. Glossa C. precipimus diff. 34. Nam si quando Episcopus adverteret, praeum initium scientiam duntaxat legere, & scribere materna lingua, cuiusmodi esse indolis, atque in iis circumstantiis, ut facile credi possit, fore brevi aptum ad scientiam morem, ordinare illum sine incommodo posset. Vide mox §. 2. n. 1.

8. Illiteratus in secundo gradu non est Irregularis, seu ineptus ad Minores Ordines, est tamen ad Maiores propter rationem modo n. 6. indicatam. Confirmatur ex Textu C. Quamvis, de etate, & qualitate, in quo Pontifex deponit Episcopum à muneris Pontificij executione, & administratione, quia idemmet Episcopus confessus est, se nunquam Grammaticam didicisse, & nec, vel Donatum legisse. Si ergo Episcopus à suscepto Episcopatu removeretur ob eiusmodi illiteratam, quanto magis removeretur quis ab Ordinibus nondum susceptis?

9. Illiteratus in tertio gradu cum variam habere latitudinem possit, arbitrium erit penes Episcopum respectu sui subditi iudicare, an tantam habeat literaturam, quanta requiritur ad singulos Ordines: cum certum sit pro Minoribus minorem peritiam, pro Maioribus maiorem exoptari. Id aliquanto distinctius explicabitur mox in seq. §. ex Trident.

10. Illiteratus in quarto gradu non est Irregularis: immò ipsa praxis docuit, ad Ordines etiam Maiores non requiri, nec Doctoratum, nec tantam scientiam, quanta consuevit esse in Doctore.

§. II. Quid Tridentinum circa praedictam literaturam explicaverit?

1. **H**æc in universum ferè dicta reddidit Tridentinum sess. 23. c. 11. 13. & 14. de Ref. claria, quando unicuique Ordini suum peritiae gradum affixit, sic enim habet.

Pro prima Tonsura sciat Tonsurandus legere, & scribere, & rudimenta Fidei. Nota autem hic Sanchez in consil. 17. c. 1. dub. 45. num. 13. sufficere, si sciat legere, & scribere lingua vulgari: quod certè est quid amplius, quam quod diximus §. praeced. num. 7. cum Rebuffo, Pergit Trident.

2. Pro Minoribus latinam linguam intelligat. Et profecto in bonæ indolis pueris, quando spem præ se ferunt maioris literaturæ adipiscendæ, potest præsumi, Tridentini mentem non fuisse, eos excludere, si non recte intelligant, quæ rectè latina legunt. Spes enim illa potest equivalere necessitatis dispositioni. Confirmatur, quia videri, eiusmodi esse praxim. Vnde Turrecremata & Gemin. C. Illiteratos diff. 36. Innoc. C. In cunctis de Electione, cum aliis dicit, puerum, qui pro ætate didicit, ostenditque, pro tempore proficere posse, non debere appellari illiteratum. Redeo ad Tridentinum.

3. Pro Subdiaconatu (inquit) & Diaconatu litteris, & iis, quæ pertinent ad eos Ordines, quos suscipit, exercendos, sit instructus.

Pro Sacerdotio eas habeat litteras, quibus possit docere populum de his, quæ ad salutem sunt necessaria, scilicetque administrare Sacramenta.

4. Non tamen puto oportere, ut is idoneus sit ad Confessiones excipendas, tum, quia non omni Sacerdoti hoc munus imponitur, tum, quia, quando imponitur, nova debet ex eodem Trident. loc. cit. c. 15. approbatio, novumque examen accedere. Faver eiusmodi Sacerdotibus non admodum peritis ea S. Aug. relati in cap. Speculo diff. 38. monitio, quæ ait non, esse corrigendos ab eruditioribus, sed pie tolerandos illos Antistites, vel alios Ecclesiasticos Ministros, qui fortè cum barbaris, & solacii finis Deum invocant, vel eadem verba, quæ pronuntiant, non intelligant, perturbatèque distinguunt, modo hi sententiam intelligant. Hæc Sanctus, & Pius Doctor. Licet autem hic sermo sit de iam promotis, ducere tamen hinc aliquale argumentum poterit prudens Episcopus, pro promovendis.

5. Illud etiam est intelligendum, ut, quando initiandus

est necessarius pro aliquo oppido, ubi sapienterem habere Episcopo non datur, possit, (ut observat rectè Menochius de Arbit. lib. 2. casu 41 §. fin. cui adde Gloss. d. 55. C. Præf. & eand. Gloss. d. 57. cap. 1.) minori præditus peritia promoveri.

6. Si hac occasione scire aveas, quamam litteræ requirantur ad Beneficia, sive Maiora, sive Minora Ecclesiastica, lege Canonistas in C. Cum in cunctis, de Elect. Castropal. Garfiam, Lotterium. Azor. in propriis tract. de Beneficiis, & aliquid tangit Sanchez, in consil. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 11. nec omittatur Tridentinum sess. 24. c. 12. de Reform.

§. III. Quenam scientia requiratur in Religioso initiando?

1. **Q**uoniam Pontifex prohibet ne Episcopi primam Tonsuram conferant illiterato, nisi fortè Religioni nomen det, ideo colligunt aliqui Recentiores, tum pro prima Tonsura, tum pro aliis, quibuscumque Ordinibus, atque adeo pro Sacerdotio, minorem scientiam requiri in Religioso, quam in seculari. Addunt, cum Religiosus versetur sæpe cum valde doctis, facile illum ipso usu peritiorem reddi posse.

Equidem scio à multis ut Henric. & Villa. cit. à Portella in dub. Reg. V. Ord. Sacri n. 6. Glian. de Conf. V. Ignorant. Gibal. de Irreg. 3. q. 3. n. 8. fin. & probab. tutumque putat Diana s. 2. tr. 16. ref. 29. & p. 4. tr. 2. ref. 74. Castrop. d. 6. de Conf. p. 10. n. 3. id tanquam probabile doceri. Verum ego cum Ledesma in summis. 1. tr. de Ord. c. 7. concl. 4. illis acquiescere nequaquam, propter sequentes rationes, vel nolui, vel non potui.

Primo, quia id nullo iure, sed omnino gratis docetur. Immo in Tridentino sess. 13. cap. 12. de Reform. sic præcipitur.

Regulares, nec in minore ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis.

Profecto, si diligens examen cum Religiosis est habendum, quæ ratione exigua doctrina in illis erit satis? Ad exiguam doctrinam inveniendam diligenti examine non est opus.

Secundo, quia hæc nostra ætate non minus à Seculari, quam à Religioso, ne dicam multo amplius, requirunt instrui Fideles, & æquale periculum est in utroque, tum errandi in docendo, tum errandi in Sacris ministeriis peragendis.

Tertio, quia non loquuntur consequenter Contrarii, Ipsi enim cum explicant, quid satis sit literatum pro Religioso Sacerdote, dicunt, sufficere, ut is bene legat, & pronuntiet (utique Latine) & item, ut mediocriter Latinum Sermonem intelligat. At ego affirmo, fieri non posse, ut quis hæc habeat, quin sit aptus, sive Religiosus sit, sive Secularis, ad Sacerdotium, ad arbitrium tamen Episcopi, cui id remisimus paulo ante. §. 1. n. 8. & §. 2. n. 5.

Quarto, quia Contrariorum rationes facile dissolvuntur, nam Textus ab ipsis allatus n. 1. qui loquitur de sola prima Tonsura, non est ad alios Ordines extendendus, si quidem homini Religionem ingredienti, qui ob ipsum ingressum sit Ecclesiasticus, facile conceditur prima Tonsura, quæ nihil amplius facit, præter quam constituat in eodem statu Ecclesiastico: At in aliis Ordinibus ad altiorum gradum ascenditur.

Ad id, quod additur, Respondeo, etiam parem convictum cum Doctis habere Sacerdotem Secularem, si suo officio non desit, vacandi semper in Ecclesiis, præterea nullum Episcopum invenies, qui te velit promoveri ad Sacerdotium, nisi solam spem, quod Patrem, Fratrem, que germanos habeas, quite continuo instruant. Instruendos Sacri Canones, & præcipue Tridentinum requirunt, non instruendos.

Non autem esse tam rigidas, volo, ut non approbem illa duo, quæ merito approbat Maiol. de Ir. l. 1. c. 32. n. 7. Alterum

Alterum, aliquid circa litterarum peritiam indulgeri posse pro Regularibus, si sint Anachoretæ, & solitarij.

Alterum, si ordinandus, ut notavi §. 2. num. 5. necessarius sit pro Oppido, vel Sapientiores haberi nequeunt, multo magis si indigeat operariis pro vinea Dei in locis infidelium, supposita solida virtute ordinandi, quia præstat Sacerdotem habere non valde doctum, quam habere nullum.

Adde, & tertium cum Gualino de Irreg. cap. 3. q. 3. n. 8. sine, & Villalobos. Si Canonici, inquit, vel alij Beneficium habentes insignes sint moribus, aut alio quopiam eximio dono præditi, facile scientiæ defectus aliquis dissimulari poterit. Hæc illi de Beneficiariis, quæ certè Sacerdotio in aliquo raro casu convenire posse, non est repugnandum.

§. IV. De examine Ordinandorum ad cognoscendam eorum peritiam.

2. Vixta Tridentinum sess. 23. c. 12. de Reform. ut diximus, omnes, etiam Regulares, sunt diligenter examinari subdendi. Circa, quod cum declaratione non indigeat, duo adverte duntaxat.

Primo, si ordinandus sit aliunde notus, posse examini non subire, ut notat rectè Sanchez de censib. lib. 7. cap. 5. disp. 46. n. 8. in modo convenientius fore, puto, si ille non examinetur, quando eius certa peritia est, ut nimirum intelligant omnes benignè, immò, & cum decore excipi ab Ecclesia Sapientes.

Secundo, Regulares ex vi Tridentini citati subduntur examini Episcoporum, ut probat Castrop. de Ord. p. 8. n. 1. non obstantibus eorum privilegiis. Tamen, quia post Tridentinum adest Privilegium Gregorij XIII. quo videntur eximi ab examine prædicto promovendi ex Societate, omnesque ferè Religiones contendunt hoc idem Privilegium ipsis per communicationem fuisse concessum, id, quod meum, nunc decernere, non est fidei solum Episcopis dico, eos posse acquiescere examini, seu approbationi factæ à Superioribus Religionis pro suis Religiosis promovendis, sicuti acquiescere idem Episcopus solet suis propriis Examinatoribus. Id autem dico, quando Episcopo moraliter constat de sinceritate, & diligentia dictorum Superiorum. Quod addo, quia nimis frequenter adverti, Superiores plus æquo esse in re hac indulgentes suis Religiosis, cum tamen etiam ipsos Religionum Prælatos respiciat Præceptum Tridentini, ut diligenter examinent promovendum.

§. V. Quis dispense in defectu scientiæ?

1. Si constet, esse quempiam illiteratum in eo gradu, quo §. 1. dictum est, statim constabit, eum esse Irregularem ita, ut nemo illum dispensare, nisi Summus Pontifex, possit.

At quia, ut in simili supra notavimus, sæpè Episcopo declarare conceditur, imperitiam non esse in eo gradu, qui constituat hominem illiteratum, atque irregularem, ideo poterit tunc Episcopus eundem ad Ordines promovere.

CAPVT XIII.

De Irregularitate ex mala usurpatione Baptismi.

EX aliorum Sacramentorum abusu nulla, teste Castrop. de Cens. d. 6. p. 16. Laym. l. 1. p. 5. c. 2. Suar. d. 42. de Cens. sect. 2. oritur irregularitas, præter Baptismum, & ordinem, de quibus iam brevem tractationem aggredior.

§. I. De Baptismo male suscepto.

1. Qui Baptismum (uniquè validum) ab hæretico scienter extra casum necessitatis recipit, irregularis est. Ita Suarez 3. p. 1. 3. de 35. sect. 6. sine Theol. de pœni Eccl. p. 2. v. Bapt.

2. Dixi (scienter) nam tum infans (quicquid dicitur Maiolos) tum adultus, qui hanc prohibitionem nescit, sicuti excusatur à culpa, sic & excusatur ab hac pena.

3. Dixi item (extra casum necessitatis) quia excusaretur modo is, qui morti v. g. proximus Catholico baptizante carens, ab hæretico baptizari se sinxit. Excusaretur etiam, qui metu gravi coactus ab hæretico Baptismum susciperet; is enim etiam putatur casum necessitatis.

4. Qui autem, cum sit adultus, Baptismum recipere differt usque ad articulum mortis, sive, quia præstatum voluisse peccare libere, unde sit indignus Ordine, sive, quia est numerandus inter Neophytos, irregularis est, C. unic. dist. 57. ut supra vidimus cap. 1. n. 1. n. 58.

5. Quæres. Qui baptizat privatim aliquem sine necessitate, peccat sine dubio: at incurritur irregularitas?

Respondet. Aliqui putant tum Laicum, tum Clericum non Sacerdotem incurrit, si sine necessitate sit privatim, sive solemniter baptizet. Sed probabilissimum iam hodie est, Laicum nunquam incurrit, Clericum vero non Sacerdotem incurrit solum, quando solemniter baptizat sine necessitate. Ratio dictæ dicitur est, quia in c. 1. §. 2. de Clerico non ordinari, ubi irregularitas fulminatur, solum loquitur Pontifex de Clerico non Sacerdote baptizante solemniter sine necessitate. Igitur non est extendenda ad alios, nec ad Baptismum privatim. Quare idem Clericus, si baptizet extra necessitatem privatim, repugnantem Sacerdoti, vel Parochi presentem, esto peccet, irregularitatem tamen non incurrit. Nec obstat, quod in d. cap. prohibetur sub irregularitate exercitium Ordinis ei, qui non est ordinatus, non obstat inquam, quia Baptismus non solemniter, non est exercitium, seu actus ordinati, ut ordinari, sed cuiusvisque etiam Laici. Lege Sylvestrum, V. Irreg. q. 112. §. 27. Gratian. tom. 5. dist. 2. n. 1. Suar. de Sac. 31. sect. 3. G. Hurt. de Irreg. d. 2. diff. 2. n. 5. aliosque.

§. II. Ex Rebaptismo.

1. EX Rebaptismo absolute facto evadit irregularis, is, qui ex officio ministrat dicto Rebaptizanti. Quia (absolute facto) nam ex conditionato, puta si scietur es baptizatus, te baptizo, quamvis teneat, id sine sufficienti ratione dubitandi repetatur Baptismus, nulla inducitur irregularitas. Ita Suar. aliique cità Diana p. 3. tr. 4. ref. 9. Gibal. de irreg. c. 4. q. 4. n. 12.

§. III. Quis dispense in his.

1. IN his unus Summus Pontifex dispensare valet, scilicet Primò, quando Rebaptizans ingreditur Regionem; tunc enim ex cap. Litterarum de Appell. pœni Episcopum dispensare, docet Prates, in manus, c. 4. de Irreg. disp. 5. c. n. 16. Excipe Secundo, quando delictum est occultum; tunc enim ex Tridentino sess. 24. c. 4. de Refor. dispensat etiam Episcopus, ut Ioan. Præp. 3. de Bapt. art. 9. dnb. 3. num. 105. & 106. signate vocat.

CAPVT XIV.

De Irregularitate ex Ordinum abusu.

1. EX tribus Capitibus abusus Ordinum Irregularitatem in quibusdam circumstantiis inducit. Primum, quando ii prave suscipiuntur. Secundum, quando cum eos non habeas, eosdem tamen usurpas. Tercium, quando eos habens, eosdem tamen usurpas male.

§. I. Quando Ordines prave suscipiuntur.

1. **T**ria hic habet. Primum, eum, qui furtive Ordines suscipit, fieri irregularem per aliquos. Ita Suar. de *Cens. d. 42. sect. 3. n. 5.* Bonac. de *Ordin. g. unic. p. 4. n. 31.* & *clarius d. 7. de Irreg. g. 3. p. 4. n. 6.* Diana p. 4. *tract. 2. ref. 55.* G. Hurt. d. 2. de *Irreg. diff. 2.* alique, id quod colligunt ex *c. 1. 2. & 3. de eo, qui furtive.* Secundum, eum qui extra casus iure permisos, cum sit uxoratus, Sacros Ordines, vivente uxore, suscipit, fieri irregularem. Tercium, non fieri irregularem, sed duntaxat suspensum eum, qui per alia quædam familia delicta Ordines prave suscipit. Illustremus breviter singula.

2. Quoad Primum. Is, propriè dicitur furtive Ordines suscipere ad effectum incurrendi, per prædictos, in irregularitatem, qui se ordinandorum numero admisit, cum ad eos non fuerit ab iis, ad quos pertinebat, id est ab Episcopo, admissus. Unde sequitur, cum etiam furtive Ordines suscipere, qui alium supponit examini, & deinde is ad Ordinationem, loco illius, accedit.

3. Dixi autem (per aliquos) nam Doctores, ut notat Bonac. *loc. cit. di. num. 6.* non conveniunt, an in hoc casu incuratur suspensio, an irregularitas. Suar. & prædicti modo citati dicunt cum communi, incurri Irregularitatem. Gibal. *cap. 5. de Irreg. g. 1. n. 21.* alique aiunt, incurri solum suspensionem, fundanturque utrique Doctores in Textibus citatis, quos quilibet ad se trahit. Nobis hanc litem dirimendi otium non est. Videantur prædicti, sufficit enim scire, hanc esse dispensabilem ab Episcopo, eo modo, & distinctione, quam dixi, cum de *Ordin. c. 12. §. 1. à n. 34.*

An prædictus furtive intrusus validè ordinetur, dixi in eodem *tr. de Ord. c. 6. §. 1. n. 13.*

4. Quoad Secundum. Is uxoratus, etiam solum per Matrimonium ratum, qui, præter casus in iure permisos, suscipit Ordines Sacros, irregularis est, vide *Extrav. Antig. de Voto* idque siue sciens faciat, siue per ignorantiam crassam nesciens, ut, si mortuæ sit sua uxor, ignorare negligat; ignorantia enim crassa dolo æquiparatur, ut *lib. 1. in Decalog. cap. 2. §. 10. num. 4.* dictum est?

5. Sed, quinam sunt casus iure permisi?

Respondeo, esse duos tantummodo. Primum, quando factum est legitimum divortium perpetuum. Secundum, quando adest mutui consensus, &c. De quibus, deque conditionibus tunc requisitis, supra dixi distinctè satis *lib. de Matrim. tr. 7.*

6. Quoad Tercium. Per alia quædam delicta circa dictos Ordines, Irregularitas non incurritur. Quare, quamvis aliqui putent. Primum, si quis suscipit Ordines ab Episcopo non consecrato, vel non baptizato. Secundum, si ab hæretico, vel schismatico. Tercium, si simul à duobus Episcopis, quorum unus materiam exhibeat, alter formam proferat. Quartum, si, qui est de ritu Latino, recipiat Ordines ab Episcopo Græci ritus. De hac re lege *Dianam p. 4. tr. 2. ref. 14.* vel contra. Quintum, si quis Ordines per saltum recipiat. Sextum, si eisdem suscipiat, non suscepto Constitutionis Sacramento. Septimum, si quis in Ordinum, vel Beneficii susceptione Simoniam committat. Octavum, si quis ordinetur ab Episcopo, qui renuntiavit loco, & dignitati Episcopali. Nonum, si quis

excommunicatus (nisi fortè Sacerdos, ut notat Suar. de *Cens. d. 12. sect. 1. num. 5.*) faciat coram se Missam celebrare. Decimum, si quis iterato Ordines suscipiat. Quamvis, inquam, aliqui putent, hos incurere in Irregularitatem, tamen alii probabilius negant, esto, peccent, & aliquando incurant suspensionem, ut in *tractatu de Ord. cap. penult.* dictum à nobis est. Lege tamen Suar. *loc. cit. & d. 42. de Cens. sect. 3. & 4.* Gibal. de *Irreg. c. 5. g. 1. à num. præscriptum 14.* Prat. in *manusc. de Irreg. dist. 5. c. 3. fol. 490.* aliosque.

7. Sed adhuc inquires Primum. Si multi ex prædictis, ut dicitur in *tract. cit. de Ordine*, incurunt suspensionem, per quam, nec possunt ascendere ad alios Ordines, nec in susceptis ministrare, cum Irregularitas eisdem effectus pariat, quid interest dicere, hos incurere suspensionem, vel irregularitatem?

Respondeo, interest sanè. Nam, quamvis in aliquibus hæc duæ conveniant, differunt in aliis permixtè. Et sanè, ut cætera omittam, suspensus, si suspensionem violat, præter peccatum, incidit in aliam penam nempe in irregularitatem. At irregularis, si violat irregularitatem, peccat quidem, sed aliam penam non incurrit. Rursus, quia suspensio regulariter est censura, non item Irregularitas, qui solum habet auctoritatem absolventi à censuris, non potest absolvere ab irregularitate, poterit tamen aliquando, ut in *tract. de ipsa à suspensione.*

8. Inquires Secundum. Excommunicatus, Suspensus, Interdictus, uno verbo, ligatus aliqua censura, si Ordines recipiat, sitne eo ipso irregularis?

Respondeo, licet is gravissime, ut vult Suar. *l. max citando Diana p. 1. tract. 11. ref. 105.* peccet, puto probabilius, cum Suar. de *Cens. d. 31. sect. 1. n. 57.* Leand. de *Ord. d. 6. g. 17. & 18.* non fieri eo ipso irregularem, quia irregularitas hæc ex abusu Ordinum incurritur, quando quis cum censura ministrat, seu exercet Ordines antea susceptos, ut mox §. 3. dicemus: at hic censuratus novum Ordinem suscipit, non vero utitur suscepto.

9. Illud etiam nota, ejusmodi administrationem, quæ te censuratum irregularem facit, debere esse, ut vult Suar. de *Cens. d. 42. sect. 3. n. 2.* extra illam Missam, in qua initiatis Sacerdos, quamque cum Episcopo celebras, quia in hac non diceris ministrare, seu exercere Ordinem, sed Ordinari ad ministrandum.

10. Subinquires. Eritne saltem suspensus, qui cum sit Excommunicatus, Ordines recipit?

Respondeo, De hac re dixi, cum de *Ord. supra lib. 6. de Ord. cap. 12. §. 1. à num. 8.* ubi asserui, certum esse, incurri suspensionem, si excommunicatus ex percussione Clerici Ordines suscipiat. At, si ex aliis causis, mihi esse incertum, sed propendere ad negandum. Relege omnino locum.

§. II. Ordinis, quem non habes usurpatis.

1. **S**i quis Clericus carens Ordine aliquo, exercent proprium actum ejus Ordinis, quo caret, idque serio, & ex animo, atque item culpabiliter, sine dubio contrahet irregularitatem, ut clarè constat ex *jure c. 1. & 2. de Cler. non ordinato ministrante.*

2. Dictum est Primum, (Clericus) nam licet communis Suar. *l. c. Avila p. 7. de 9. num. 2.* & aliorum opinio sit, etiam Laico sic delinquenti affigi ejusmodi Irregularitatem, tamen teste Barb. in *d. c. 1. Lez. V. Irreg. num. 59.* Castrop. de *Cens. d. 6. p. 18. n. 10.* Gibal. fusè & eruditè de *irreg. cap. 5. quest. 1. num. 25.* Diana part. 1. *tract. 7. ref. 44.* Vbi quid de Diacono porrigente Euchar. probabilis est, affigi duntaxat Clerico, quia de solo Clerico meminit prædictum Ius.

3. Dictum est Secundum (Proprium actum Ordinis) nam tunc solum incurritur irregularitas, non vero, quando exercetur à Clerico actus, qui proprius non est Ordinis. Hinc celebrare Missam, solemniter baptizare, Confectiones audire, & absolvere à peccatis, conferre Ordines, dare Benedictiones: quæ à solis Episcopis, vel Sacerdotibus

dotibus solent dari, qualis est Benedictio Nuptiarum quia, inquam, hi sunt proprii actus Ordinis Sacerdotalis, seu Episcopalis, propterea Clericus non Sacerdos eos exercens fit irregularis. Si quis autem, cum sit Sacerdos tentat, sine legitima approbatione absolvere aliquem à peccatis, vel sine licentia Parochi batizat solemniter, vel sine eadem licentia Extremam Vocationem confert, vel, cum non sit Sacerdos, seu Diaconus, concionatur in Templo, etiam cum stola, vel, cum sit Episcopus, ordinat subditum alienum sine Dimissoriis, vel Ordinationem celebrat in aliena Diocesi sine licentia Ordinarii, vel, cum sit suspensus à Pontificalibus, celebrat cum Episcopali apparatu, quia hi non sunt proprii actus ordinis, sed actus potestatis jurisdictionalis, ideo Clericus eos actus faciens, licet peccet, irregularitatem non incurrit.

4. Propter eandem rationem, quando aliquis actus Ordinis, quoad substantiam, exerceri potest à non habente ejusmodi Ordinem, sed exhibitum sub tali, vel tali modo est dicti Ordinis proprius, si hoc modo à Clerico fiat, licet irregularis, non vero, si solum fiat, quo ad meram substantiam, Non Diaconus, v.g. si cantet Evangelium in Missa solemniter cum Dalmatica, Stola, & Manipulo, & non Subdiaconus cantet Epistolam in simili solemniter Missa cum Turicella, & Manipulo, evadit irregularis (excipe nisi alicubi adesset contraria legitima consuetudo, vel legitimum privilegium). At iidem, si sine memorato apparatu cantent dictum Evangelium, vel Epistolam, ille sine stola, hic sine Manipulo, quamvis sacris vestibus sint induti, irregulares non fiunt. Ita S. V. Irreg. ex Ord. abus. n. 3. Squillan. de pri. Cler. p. 2. n. 67. quia cum stola, vel Manipulo exhibetur actus proprius illorum Ordinum, non vero sine illis.

5. Denique propter eandem rationem, exercere actus Ordinum Minorum à non habentibus illos, non est irregularitatis causa, quia hi actus non sunt ita proprii Ordinum, ut à Laicis exerceri non possint. Leg. Leandr. de Ord. d. 2. q. 23. & 24. Layman. lib. 5. tract. 5. p. 5. cap. 5. Avil. p. 7. d. 9. sect. 2. dub. 3.

6. Ad maiorem explicationem hujus, de qua agimus, irregularitatis, ne ignores, nonnullos putare, ut Navar. Henr. Avilam, quos cit. sequitur Layman. lib. 1. tract. 5. p. 5. c. 3. n. 2. Theaur. loc. cit. V. Ord. c. 32. eam esse totalem, id est prohibere ascensum ad altiores Ordines, & vetare usum susceptorum, sed addunt, quoad hunc usum, non vero quoad ascensum, posse dispensari ab Episcopo post biennium. Nonnullos vero, ut Suar. & Coninch. apud Layman. cit. putare, esse limitatam, per quam scilicet vitetur delinquens ad altiores Ordines ascendere, sed solum ad tempus biennii, vel triennii vetetur sub poena suspensionis usus ultimi Ordinis suscepti; v.g. vetetur Diacono usus Diaconatus, non vero, usus anterioris Ordinis, id est Subdiaconatus, &c. Utraque sententia probabilis est, quia, clarè Textus c. 1. & 2. de Cler. non ordinato ministrante nequaquam loquitur.

§. I. I. Ordinis, quem habet, usurpatio prava.

1. Si quis Clericus violat Censuram, id est cum sit excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus exercet culpabiliter actus proprios Ordinis Majorum, quos habet, quod certè est violare Censuram, quia quis est innodatus, sit, toto tit. de Clero excom. ministrante, statim irregularis, atque adeo incurrit effectus omnes irregularitatis supra c. 6. explicatos. Quod autem Clericus, quamvis ipse non interdictus, si violat interdictum locale, & similia, dicitur in tract. de interdicto.

2. Dixi Primos, (Cum Censura, &c.) Neque enim ex quocunque Ordinis abusu irregularitas incurritur, sed solum ex abusu cum violatione censuræ, nam propterea Sacerdos celebrans in peccato mortali, sed nulla laborans Censura, peccabit quidem, sed nullam irregularitatem incurrit.

3. Propter eandem rationem, quia Irregularitas non

est Censura. Qui, cum sit irregularis, celebrat v.g. non incurrit aliam irregularitatem, ut notat r. de Sup. de Cens. d. 1. o. sect. 2. & d. 42. sect. 3. Bonac. d. 7. de Cens. p. 4. n. 4. & rectè notant alii, ut Covar. in Clem. 3. de Irregularit. v. g. vel corpore vitiatum, &c. si celebrat, cum hi de defectu non sunt Censura, quam per celebrationem talis Sacerdos violat.

4. Dixi Secundò, (Inculpabiliter) nam si quis bona fide credens, se v.g. fuisse à Censura absolutum, & deinde appellasse, celebrat, non fiet irregularis. Ita Theaur. V. Cens. c. 11. Decisio Rotæ Romanæ 408. inter Possessum Farinacium, etiam si deinde constet appellationem fuisse illegitimam, ut probat Cartar. decis. 34.

5. Idem esse, si ob vitandum scandalum, vel mendacem infamiam, celebret v.g. cum excommunicatus, notat Lez. V. Irreg. n. 55. Galp. Hurt. de Suspens. non diff. 5. d. 13. & nos de excommunic. cap. 2. universali diximus.

6. Dixi Tertiò, (Actus proprius) non enim incurrit irregularitas, si eos actus exercet Clericus Censuratus, quos alter Laicus exercere potest. Actus autem proprii Ordinum sunt iidem, quos §. preced. num. 3. & 4. enumeravi, & minutius enumerat Gibbal. c. 5. Irreg. d. 2. n. 5. quæ, si bene percipiuntur, confirmant Regulam illam universalem Suarii d. 1. 1. de Cens. sect. 3. n. 26. Excommunicatus ministrans ex officio Sacramentum, si ipso facto Irregularis.

7. Dixi Quartò, (Ordinum Minorum) nam Minorum exercens non evadit irregularis. Excipe, nisi forte, cum sit censura irritus ex eo, quod suscepit in Minoribus Ordines cum Simonia, exercet contrarium Minorum Ordinum actus, tunc enim ex constitutione S. V. in const. contra male promotos, erit Irregularis.

8. Inquires Primò, docetur in tractatu de suspensione, & interdicto, aliquando hæc imponitur Censura, id est, ut poenam medicinalem, aliquando in vindictam, id est, ut poenam poenalem delicti. Inquires, inquit, an, qui violat suspensionem, & interdictum, ut poenam poenalem, cum illam non violat, ut censuram, fiat irregularis?

9. Respondeo, fieri, docet Suarez d. 26. de Cens. sect. 2. num. 4. Adde Bonac. de Sup. part. 4. num. 5. cit. cit. Non fieri, putat Alphonsus de Leone lib. 6. de Cens. num. 5. & Villal. tom. 1. tract. 1. §. diff. 3. num. 57. quia sunt in odiosis. Verum sentendam cum Suar. quia efficaciter ejus sententia probatur ex cap. 1. de re ipsa, ubi violans suspensionem per unum annum interdictum (quæ certè, ut sic infliguntur) ut in eodem tract. docetur, pura poena, pronuntiatur irregularis, & merito, quia utraque est eadem ratio, cum utraque piver exco. Ordinis.

10. Inquires Secundò, Qui pluries cum Censura actus Ordinis exercet, plures Irregularitates incurrit?

11. Respondeo, cum necessaria distinctione, Si eadem numero censuram violas, unam irregularitatem contrahes. Quare, si excommunicatus celebret Missam, etiam centies, unam Irregularitatem contrahes, licet pluries sic celebrando, pluries peccet. Ita Sanchez, de matrim. lib. 4. d. 24. n. 7. Theaur. loc. cit. c. 11. Bonac. d. 7. de Cens. q. 1. n. 4. Castrop. tom. 1. ar. 3. p. 16. §. 4. fine, contra Gibbal. Cens. disp. 5. q. 5. num. 13. sect. 43. At, si violas Censuram de versæ rationis, plures irregularitates, juxta pluralitatem dictarum censurarum, contrahes: si excommunicatus v.g. suspensus, interdictus Missam unam celebrat, tres contrahes Irregularitates distinctè explicandas, & fortè ab illis dispensationem petas. Ita Lez. V. Irregul. num. 56.

12. Quid, si violentur plures Censuræ ejusdem rationis? Titius v.g. est pluries excommunicatus, quia pluries percussit Clericos, & cum is excommunicatus Missam celebravit, incurrit plures Irregularitates. Respon-

13. Respondeo. Ita videri Gibal. *loc. cit. dicto n. 13. sect. 4.* sed oppositum non esse improbabile, putat Castrop. *loc. cit. favetque Avila, d. 7. d. 10. dub. 8.* quoniam si est otium lege.

14. Inquires tertio. Si quis prohibitus sub excommunicatione lata sententia, ne celebret; ipse tamen celebret, unde, & peccet, & in excommunicationem incidat, inquires, inquam, etiam incurrat in irregularitatem?

15. Respondeo, nequaquam cum Gibal. *de irreg. c. 3. q. 2. n. 11.* incurrere, quia in illa celebratione incurrit excommunicationem, ergo prius intelligitur jam celebrasse, & deinde incidisse in excommunicationem. Non igitur celebravit cum excommunicatione. Quod si iterum celebret, tunc enim vero violabit Censuram, & irregularitatem effugere non poterit.

16. Inquires quarto. Si quis irreteus Censura exerceat actum Ordinis, quem habet, qui actus propter aliquam rationem sit nullus, incurratne in irregularitatem? Absolvat v. g. excommunicatus hominem, qui sine debito dolore ad Confessionem accessit, unde sacrilege, atque adeo nulliter absolutionem receperit; etne hic irregularis? Idem inquiri potest, si idem excommunicatus consecret in aqua, vel in pane non triticeo, si baptizet sine aqua naturali, si Episcopus excommunicatus ordinet feminam, vel non baptizatum, &c.

17. Respondeo. Distinguit Suar. *de Censur. d. 11. sect. 3. n. 14. & 15.* Si Minister hic excommunicatus sciens actum fore invalidum, scilicet se gerat, proferet v. g. verba extrinsecæ, sed absque intentione faciendi verum actum, seu verum Sacramentum, non incurrit in irregularitatem, quia actus procedens à ficta intentione non dicitur ulus Ordinis. Si vero habeat intentionem verum actum, seu Sacramentum facendi, sed ex defectu materiae, vel alterius circumstantia Sacramentum non facit, probabilius putat in irregularitatem incurrere, quia tunc ille serius, ac voluntarius conatus faciendi actum, abusus Ordinis est. Scio Prætem, in *manus. de Irreg. d. 5. c. 4. §. 1. num. 18. fol. 507.* putare etiam in hoc secundo casu non incurrere irregularitatem, sed, quia illum sequi saltem tutius nolo, non est necesse in re rara amplius immorari.

18. Inquires quinto. Si Sacerdos excommunicatus toleratus ad petitionem Fidelium non habentium v. g. alium Sacerdotem, nisi hunc, celebret Sacram die festo, ut ita satisfaciatur præcepto, potestne licet tunc celebrare, & effugere incursum in irregularitatem? Supponimus autem ne is peccet, se posuisse in gratia saltem per contritionem.

19. Respondeo, Castrop. *de Cens. d. 2. p. 8. n. 4.* videtur concedere his verbis. Ex quo fit, si dies occurrat festivus, neque adsit alius Sacerdos, qui Missam populo faciat posse excommunicatum (utique toleratum) celebrare, quia præsumitur populus petere sacrificium necessarium pro præcepto audiendi Sacram exequendo, ut bene Navarr. Suar. Filliac. Bonacina. Hæc Castropalaus.

20. Inquires sexto. Si is, cui est interdictus ingressus in Ecclesiam, celebret, incurratne in irregularitatem? Respondeo, incurrit, quia adhuc tunc violat Censuram ut habes apud Suar. *de Censur. d. 35. sect. 4.* Leandr. *de Interd. d. 7. serè per totam*, alioque.

§. IV. Quis dispense in prædictis ex abusu Ordinis?

1. Irregularitatem contractam primo modo ex dictis §. 1. hoc est ex furtiva Ordinum susceptione, si tamen ea contrahitur, est dispensabilis ab Episcopo si non præcessit prohibitio excommunicationis. Id quo modo se habeat, dixi in *Traictat de Ord. cap. 12. à n. 34.* & videri potest Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis p. 2. V. Ordo c. 7. præsertim §. *Adverte secundo.* Quando autem crimen est occultum, dispensari semper posse ab Episcopo sic concedente *sess. 24. c. 6. de Res.* jam non ignoras.

Par. 111.

2. Irregularitatem contractam secundo modo ex dictis in eodem §. 1. hoc est ex Ordine suscepto ab uxore, tunc solum potest Episcopus dispensare, quando sic ordinatus ingrederetur Religionem, mortua jam uxore, vel perpetuo divorzio celebrato.

3. Irregularitatem denique contractam ex usurpatione Ordinis, quem non habes, vel ex prava administratione Ordinis, quem habes, de qua dictum est §. 2. & 3. à solo Pontifice dispensatur, nisi, quando est occulta, quæ potest ab Episcopo ex dicto Tridentino.

CAPVT XV.

De Irregularitate ex occisione hominis.

§. I. Dispositio eorum, quæ in hoc capite sunt tractanda.

1. VT ex Ordine progrediamur, agam hinc primò, de homicidio casuali, præter intentionem, & quidem physicè commissio.

Secundo, de eodem casuali, sed moraliter commissio, id est orto ex mandato, consilio, &c. ad aliud, quam ad homicidium.

Tertio, de physicè, & quidem injustè commissio intentione, id est de homicidio voluntario.

Quarto, de eodem voluntariè commissio moraliter, per mandatum, consilium, &c.

Quinto, de mutilatione, quæ etiam ipsa causa Irregularitatis est.

Sexto, de occisione iustè patrata à Ministris iustitiæ.

Septimo, de eadem iustè patrata à militibus in bello.

Octavo, de eadem commissio in sui defensionem.

In re sexcentis nodis implexa lucem nobis præferat Lux æterna.

DE IRREGULARITATE EX HOMICIDIO CASUALI.

§. II. Ex quonam casuali homicidio incurritur Irregularitas?

1. Homicidium, quod casuale appellamus ex eo, quod casu, id est præter intentionem occidentis fit, tribus contingere modis potest.

3. Primo, quando quis volens occidere quemquam, nec de occisione cogitans, vel subdubitans, opus tamen ponit ex quo omnino per accidens sequitur occisio alicujus, præter suam intentionem. Solet afferri exemplum, ut, si famulum quis ducat secum ad venandum, & famulus casu decidat ab equo, moriaturque.

4. Secundo, quando quis opus ponit, ex quo non solet, nec semper, nec sæpè mors alterius sequi, interdum tamen sequitur; ipse autem mortem nullo modo intendit, sed illam prævidens, vel saltem de illa subdubitans, non adhibet remedia, ut non sequatur, vel, si talia remedia non ad sunt, non desistit ab opere, ut certè nunc ex iustitia desistere deberet. Exemplum solet afferri de eo, qui projicit lapides, & ligna in publicam viam, nullo signo dato, quo transeuntes sibi caveant, cum tamen advertat, vel certè de alicujus morte subdubitet, quamvis illam non intendat.

5. Tertio, quando quis opus ponit, ex quo solet sequi occisio, caput v. g. inimici graviter frangit, ictum gladii in pectus impingit, &c. animo tamen illum non occidendi, sed solum vulnerandi.

6. Primum ex his dicitur homicidium verè casuale. Secundum, dicitur mixtum à casuali, & voluntario. Tertium, verè voluntarium.

7. Iam de hoc tertio verè voluntario agemus §. 7. quando de homicidio voluntario disputabimus. De secundo hic est proprius agendi locus, nam de primo nihil dicendum erit, quia per omnes hoc lege Farin. *de homic. q. 126. n. 1. & 2.*

L I primo

primo loco dictum homicidium, quod verè, & ex quacumque parte est, casuale, nullam parit irregularitatem; ad hanc enim, quæ est ex delicto, incurrendam, requiritur culpa, quæ cum hinc absit, aberit, & pœna Irregularitatis, nam propterea plures apud Sayr. *de censl.* 7. c. 6. d. n. 29. advertunt, non affici irregularitate illum, qui, ut gravem lapidis ictum, quamvis joco immisum declinet, casu in alium incidit, eumque præcipitavit, vel alio modo abique ipsius dolo occidit, quia tunc merè casualis fuit mors.

8. Porro homicidium mixtum, de quo in hoc §. agendum erit, quodque deinceps brevitate gratia appellamus casuale (nam primum appellabimus cum addito, verè casuale) vel contingit, dum positivè quis alicui Operi vacat, quod opus aliquando esse posset licitum, aliquando autem illicitum, vel contingit, dum nihil agit, seu dum negativè se habens, omittit aliquid agere ex qua omissione mors alicujus consequitur. Habe jam de omnibus his res Regulas, singulas singulis hujusmodi casibus respondentibus.

PRIMA REGULA.

Operi licito vacans.

9. Si rei licitæ vacas, v.g. si domum destruas, & omnem moralem diligentiam, ne quis offendatur, apponas, clamando v.g. ut quilibet sibi ab lapidum, lignorumque projectione caveat, offendatur tamen aliquis, ac præter tuam intentionem moritur, nec peccas, nec consequenter irregularitatem contrahis. Ita Lessl. l. 2. c. 9. d. 15. n. 103. Castrop. *de lege pœnali* l. 2. c. 14. com. 1. Gasp. Hurt. *de irreg.* d. 2. diff. 8. n. 29. Avil. *de censl.* p. 6. d. 8. sect. 1. dub. 1. Sa V. *irreg. ex deform. licita* num. 4. lo Præp. q. 5. de irreg. d. 11. n. 84. Ratio est manifesta, quia, ut modo dixi, ubi nulla culpa, nulla pœna.

10. Contra, si simili rei licitæ vacas, moralemque diligentiam non adhibeas, unde alicujus mors sequatur, & peccas, & irregularitatem contrahis, si tale periculum prævidisti, licet mortem illam non intenderis. Ratio est, quia opus illud licitum, illicitum tunc fit in materia homicidii, propter diligentiam non adhibitam. Vides discrimen? in priore casu periculum prævidisti, & sufficienter cavisti; hic vero prævidisti, & tamen nequam cavisti.

11. Rectè ergo Pontifex C. Presbyt. *de homic.* decrevit, incidisse in irregularitatem Presbyterum, qui puerum intuitu doctrinæ percussit in capite, si puer ex percussione, vel ob infirmitatem ex percussione contractam occubuerit, quia nimirum, ut notant DD. apud Barbos. in *Collect. ad hoc C. Presbyterum. De homicidio*, percussio fuit excessiva, & consequenter non fuit sufficienter cautum in modo percussione, licet alia verberare ob doctrinam sit res licita. Nam, si percussio (dicunt iidem) fuisset sine excessu, tum quoad numerum, tum quoad qualitatem ictuum, Presbyter nec homicida fuisset, nec irregularis. Eodem modo debes discurrere in similibus, quæ afferuntur in Sacris Canonibus, C. dilectus *de homic.*

12. Inquires. Si prævidi quidem, sed non cavi ex negligentia, seu inadvertentia in foro conscientie, & coram Deo, solum culpabili venialiter, erone tunc irregularis?

13. Respondeo. Non eris irregularis, quia, rectè Coninch. *de Sacr.* d. 18. dub. 9. n. 88. Diana p. 4. tr. 2. ref. 21. lo Præp. q. 5. de irreg. d. 10. n. 75. Castrop. *de censl.* d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. aliis cit. ut sæpè dictum est, tanta pœna, quanta judicatur irregularitas ex delicto, de qua loquimur (irregularitas enim ex defectu levitatis non inducitur ex culpa, ut videbimus) non æquum est, ut à levi culpa, prodigatur.

14. Dixi (si prævidi quidem) si cum nulla ratione periculum prævideatur, nec subdubitatio occurrat de periculo, quamvis nulla diligentia appositâ fuerit, nullum peccatum admissum est, propter inculpabilem inadvertentiam, & consequenter nulla irregularitas. Vnde is esset ille casus dictus in prima Regula n. 1. Viris enim

humanas superat, ut quis diligentiam adhibeat ad vitandum periculum, de quo nihil in mentem venit, ut rectè Meroll. t. 1. d. 1. c. 2. n. 118.

15. At verò, si dubium tibi sese obtulit, vel suspicio, quamvis levis, de periculo alienæ mortis occurrat à deâ tua actione, nec tamen tu curasti veritatem periculi indagare, peccasti profecto sive mortaliter, sive venialiter ad mensuram, ut n. 10. dicam, negligentie, quam posuisti; & quidem, si mortaliter, irregularis eris, si venialiter, non eris, ut jam dictum est.

Operi illicito vacans.

16. Sive opus, cui vacas, sit illicitum in quacunque materia, v.g. materia luxuriæ, furti, &c. sive etiam in materia homicidii, hoc est, sive vacas operi, cui est annexum periculum mortis, v.g. projectioni lapidum, explosioni bombardæ, &c. semper pari modo, ac in præcedentibus dictum est, excusaberis au irregularitatem, si non prævidisti, nec subdubitasti de homicidio, vel, si dubitasti, sufficienter per similem diligentiam, quam prævidisti, præcavisti: Secus, non excusaberis.

17. Hanc regulam non omnes admittunt: probabilissima tamen est, & mihi certa in alia materia quædamque, & satis probabilis in materia homicidii. Ratio est eadem, quæ dicta est de opere licito, nam etiam hic, dum vacas operi, cuicumque illicito, homicidium modo voluntarium est, unde, nec culpabile, & consequenter, non inducens irregularitatem; neque etiam actionem esse quomodocunque illicitam, trahit mortem homicidii voluntarii, si, quoad eventum homicidii, sufficienter cautum sit.

18. Rectè ergo de illo, qui equos furtivè, à quibus, dum eos fur abduceret, mulier quædam contracta est, & abortum passa, statuit Pontifex C. *Quantum diff. p. furti* reum esse, verum, si ipsius voluntas perniciosa non agnosceretur (quia scilicet, ut notat Glossa, mulierem præmonuit, addamns nos, vel nullo modo de damno dubitavit) aliqua legali pœna affici non debere. Considerat Glianus, *de censl.* V. *Frater Minor*, qui bene ait, Fratrem Franciscanum, qui equitando calu puerum occidit, peccare quidem contra regulam suæ Religionis, sed irregularem non esse.

19. Contra, Rectè idem Pontifex, C. *continens* *de homicidio* cum narrasset, quosdam Clericos redeuntes à cultura vineæ lussisse hac conditione (quæ tunc erat in usu) ut victor uteretur victo pro equo, quendam autem victorem infulisse, quasi equitatum, in Diaconum victum, & sic à falce ipsiusmet Diaconi aquæ præcinctus, mortale vulnus accepisse, & post octidies ex eo vulnere interisse, cum inquam, id Pontifex narrasset, rectè prohibet, ne Diaconus ascendat ad Sacerdotium, & ne in Diaconatu ministret, quia, ut notat Suar. *de censl.* d. 45. sect. 5. n. 3. Henr. l. 14. cap. 15. dicit, alii que Diaconus conficius consuetudinis infulendi, dum ludet, at falce præcinctus, non sufficienter cavet periculum alterius.

20. Illud tamen, quando vacas operi illicito in materia homicidii, est diligenter advertendum; quando enim, teste Verric. tr. 8. *quæst. mor.* 60. d. n. 6. tum opus est valde connexum cum periculo mortis alterius, semper irregularis ex homicidio voluntario pronuntiandus eris, quam præsumeris, voluisse malitiosè in causa illud homicidium, cum opus connexum periculo homicidii suscepisti. At in foro conscientie, & coram Deo, verè tu non es irregularis, si non prævidisti periculum, nec de eo subdubitasti, vel, si dubitasti, si sufficienter cavisti. Quod si aliquo tandem modo de periculo suspicatus es, eris irregularis, quia, vel debebas sufficienter periculum cavere, vel, si caveri non poterat, opus erat omnino ab illa actione desistere.

21. Atque in his eventibus, si certò scies, nullam in te adfuisse negligentiam gravem, seu nullam re mortalem culpam commisisse anoto scandalo, poteris te gratè, tanquam liberum ab irregularitate, quia præsumptio, excusare.

exterior veritatem non lædit. Ita Suar. de *Conf.* 45. *sect.* 5. num. 8. Contra vero, si exteriis iudicetur, nullam fuisse culpam, vel satis levem, tu tamen conscius sis, te graviter deliquisse, obligaberis, ut verum irregularem te gerere. Lege circa prædicta Doctores passim, scilicet Coninch. de *Sacr.* d. 18. dub. 9. n. 80. Sà V. *irreg. ex defect. licita.* Fill. tr. 20. c. 3. à n. 64. G. Hurt. de *irreg.* d. 2. diff. 8. à n. 20. Dian. p. 4. tr. 2. ref. 20. Io. Præp. 9. §. de *irreg.* dub. 10. n. 63. Gibal. de *irreg.* c. 4. q. 2. n. 8. alia exempla adducuntem.

22. Obijcies. Si opus illicitum, cui tu vacas, Irregularitatem ex se non affert, cur Pontifex in multis Sacris Textibus est ad hoc sollicitus in examinando, an committens homicidium casuale, operam dederit rei licitæ, an illicitæ.

23. Respondeo, Quia sic melius sit iudicium de animo occidentis, nam adversus eum, qui operi illicito vacat, facilius præsumitur, seu colligitur voluntas occidendi, seu non cavendi homicidium, quam in eo, qui operi licito vacat. Adde, ejusmodi examen non raro fieri ad augendas, vel minuendas penas homicidii, & ad facilitatem reddendam, vel difficultatem irregularitatis dispensationem. Aliam responsum affert Suar. l. c. §. 6. n. 3. cui adheret Coninch. l. c. d. 9. n. 87. aliam G. Hurt. de *irreg.* d. 2. diff. 8. n. 29. aliam Io. Præpositus, quos lege.

24. Ex prædictis duobus Regulis colligitur, quid dicendum de quibusdam casibus specialibus.

De Venatione.

25. In quacumque Venatione. De hac Cleric. Venat. Vide Sayr. de *conf.* l. 7. cap. 6. n. 18. Avil. de *conf.* p. 7. d. 6. *sect.* 1. d. 1. *fine.* Farin. *frag. p. 2. V. irreg.* 541. sive Clericus (cui interdicta est Venatio clamosa) sive Laicus, si feram volens sagitta trajiceret, vel vulnerare sclopo, hominem insidius latentem occideret, non irregularis si per invincibilem ignorantiam ibi latere hominem, non advertat, nec suspicatus sit, & suspicatus si fecit, cautè se gessit (in hac voce, cautè, significat debitas cautelas modo in præcedentibus dictas) secus irregularis erit. Idem dic de eo, qui foveam, seu laqueum aptat ad feras, & casu, in illa impingens homo moriatur.

De Nutrientibus feras.

26. Idem sub eadem distinctione dic de nutrientibus feras, puta Leones, Vrfos, Canes, si quando mortem hæc bruta alicui afferant, erit enim irregularis, si ea non custodivit, ne nocerent: non eris, si cautè te gessisti. De his lege Avil. l. c. d. 7. Sayr. l. c. n. 19.

De Ludentibus.

27. Idem sub eadem distinctione, si lussisti. De hoc vide Maiolum de *irreg.* l. 5. cap. 48. §. 3. n. 2. Vgol. de *irreg.* c. 12. n. 2. *concl.* 34. aliosque *ibid.* citatos. Sive enim ludus sit licitus, ut pilæ, Trochi, &c. sive sit illicitus in alia materia, ut aleorum, Taxillorum, &c. sive sit illicitus in materia homicidii, qualis est hastiludium, tractatio gladio, Taurorum agitatio, non eris irregularis, secuta alicujus morte, si sufficienter morti contulisti, eris, si non contulisti, & modo dicto, cautelas non adhibuisti. Debueras autem omnino ludum relinquere, si sufficienter providere, non poteras.

28. Si ad domum tuam vocares, vel admitteres ludentes, etiam ludis ordinariis, si eos cognoveris facile deventuros ad arma, rixasque, te fore irregularem, morte alicujus secuta, puto; quia tunc es cooperator homicidii.

29. Idem sub distinctione prædicta de ludente cum muliere gravida, & universaliter cum ludente, sive jocante quomodocumque cum alio. Si quis enim gravidam v. g. excitet ad choreas agendas, vel puellæ meticulousæ jocans repentinum incuriat timorem, unde mors sequatur concepti fetus animati, non eris immunis ab irregularitate, si malum suspicatus cautè te non gessisti, sed eris omnino liber. Ita Hent. cum aliis l. 14. cap. 15. num. 4.

Part III.

quicquid sentiat Farin. l. c. n. 40. si culpate nihil es suspicatus, vel, si suspicatus gessisti te caute, &c.

30. Is, qui in ludo v. g. pilæ, dum adversarium propehit, ne pilam præcipiat, vel dum pilam jacit, puerum in aream profluentem, vel illac fortè transeuntem interficit. Is, qui dum cum aliis colluctatur, aliquem de more impellens, casu occidit. Is, qui dum nivis globos in adversarios per jocum projiciens, aliquem feriat lapide fortè in globo nivis latente, occidatque. Iniquam, regulariter ab irregularitate non afficiuntur, quia semper supponuntur nihil periculi advertisse: nam secus, afficerentur sine dubio, si debite non caverunt.

De Equitate.

31. Idem sub eadem distinctione dic de licitè, vel illicitè equitante in equo intractabili, ac feroci. Lege Avil. loc. cit.

De cadente ligna, & similibus.

32. Idem de cadente ligna, seu arborem, sive suam sive furtivè alienam, sive contra superioris prohibitionem: Idem de atollentibus, vel pulsantibus Campanam. Lege Clarum, in *prax. crim. V. homic.* Farin. *rit. de hom.* 9. 126. Idem de projiciente ligna, lapides, tegulas, ut supra insinuatum est.

Dubium incidens de casu, quo plures incautè projiciunt lapides, vel similia.

33. Si plures lapides, plures sagittæ, plura similia à pluribus projiciantur incautè, & constet prætereuntem quempiam fuisse ex illis occisum, ignoretur vero ex cuius ictu, neminem fore irregularem, docet Avila, quia quilibet (ait) potest prudenter sibi persuadere, non fuisse suum lapidem, suam sagittam, &c. causam mortis.

34. Equidem id probò, si projicientes sint valde multi: at vero, si fuerint pauci, quales certè essent duo, vel tres, quilibet prudenter poterit judicare, vel saltem dubitare, suum lapidem fuisse causam homicidii; dubius autem de facto homicidio se debet tenere homicidam, atque ad hoc irregularem, ut supra cap. 5. num. 6. ex cap. Ad audientiam de homicidio dictum est.

35. Imò (ut rectè notat Castrop. de *Conf.* d. 6. p. 15. §. 6. n. 2.) quando sunt etiam valde plures, qui lapides propeccant, si quis ex illis propter peculiarem aliquam circumstantiam, dubitet, suum lapidem ictum fuisse causam mortis alterius, debet, propter eandem rationem dubii, se gerere, ut irregularem, eo modo, quo dixi l. c.

36. Nec te tamen prætereat, nos hæc loqui de projicientibus singulis pro se, nam si sit actio aliqua communis omnium, ut est in exercitu, quando omnes unico communique consensu projiciunt sagittas, v. g. in adversarios, dicemus infra §. 14. n. 1.

TERTIA REGULA.

Omittens aliquid agere, unde mors alteri sequatur.

37. Vel omittens aliquid, quod ex iustitia agere debes, vel quod ex charitate, quæ, quia diversum jus sortiuntur, separatim sunt explicanda.

38. Quoad prius, Omittens, seu non prohibens aliquid, ad quod tenebatur quis ex iustitia, si ex ea omissione sequatur mors alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia, de qua te discretè locutus sum l. 6. in *Decr.* §. 1. à n. 8.

39. Supposita ergo gravitate peccati, sicuti *ibidem* cum omnibus dixi, incurri obligationem restitutionis, ita ego nunc tanquam probabilis d. co. incurri irregularitatem: licet enim Diana *part.* 4. *tratt.* 2. *refol.* 7. & 8. & p. 7. tr. 5. ref. 18. lege Tancr. d. 2. p. tr. 7. qu. mor. 17. latè. alios citans dicat, non incurri, quia in jure irregularitas videtur imposita solum cooperanti per influxum positivum ad homicidium, quæ certè sententia probabilis est; probabilis tamen est incurri, quod ego *ibidem* sequutus

sequutus sum, quia etiam cooperatio negativa est voluntaria, estque causa moralis homicidii, irregularitas autem adnectitur à jure homicidio injusto. Neque mirum, si in eodem jure de ejusmodi negativa cooperatione non fiat expressa mentio; sufficit enim, si in ea cooperatione invenitur tota ratio formalis malitiae injusti homicidii.

40. Nota autem, ut prædicta sententia Dianæ sit probabilis, debere eam intelligi, quando merè negativè se quis habet: id quod latè, & clarè explicabimus suo loco infra §. 9.

41. Quoad posterius, semper quoad obligationem solum ex charitate, planior est irregularitatis excusatio; Omittens enim agere id, quod ex charitate quis tenetur, si ex hac omissione sequatur alterius mors, peccat quidem juxta gravitatem omissionis, ut dictum est: at vero idem in irregularitatem non incurrit, si homicidium non intendit. Ratio est, quia hæc irregularitas est poena, quare cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè dicto homicidio, quod est illud, quod est propriè injustum, & non quod solum est contra charitatem, ut ibid. diximus.

42. Et rectè Henric. de irreg. c. 3. n. 4. in Gloss. liter. X. Circa Irregularitatem, inquit, homicidii oportet, illud esse contra Iustitiam, & idem censendum est de Irregularitate, & obligatione restitutionis, quæ restitutio solum debetur, quando contra Iustitiam peccatur. Addidi notanter illud (si homicidium non intendit) propter ea, quæ docui lib. 8 in Dec. tr. 3. c. 2. a. n. 9.

Denique de dubio homicidii casualis vide, quæ dixi in superioribus de homicidii dubio c. 5.

III. De homicidio casuali moraliter commisso, id est orto ex mandato, consilio, &c. datus ad aliud quam ad homicidium.

1. **S** mandatum, consilium, favor, & similia dentur ad occidendum, pertinent ad homicidium voluntarium, seu directè volitum, de qua re paulo post disputabimus: nunc autem, ubi de casuali homicidio sermo est, agimus de iis casibus, quando mors alicujus per accidens contingens, ortum habet à mandato, consilio, favore, &c. datus ad aliud, quam ad homicidium.

2. Porro, quicquid dicant Suar. de Cens. d. 45. sect. 2. n. 3. & 4. Filliuc. tr. 20. c. 4. n. 94. & alii, puto cum Io. Præposit. q. 5. de Irreg. dub. 10. n. 78. Diana p. 4. tr. 2. ref. 10. aliisque, similem doctrinam posse servari hic, quæ in homicidio casuali physice patrato servata est. Quare quicumque, præcipiendo, consulendo, hortando, vel alio quovis modo, inducit alium ad actum siue licitum, siue quocumque modo illicitum, qui actus cognoscitur conjungi cum periculo mortis, vel mutilationis, tunc sequuta morte, vel mutilatione, erit irregularis, quando non cavit sufficienter, ne sequeretur. At, si ejusmodi periculum amovisset prudenter censeatur, secutum homicidium ipsi non imputabitur, eundemque nulla irregularitas afficiet. Patet hæc regula ex supradictis. Censendus autem est sufficienter præcavisse, si homini prudenti, & cauto, si in talibus circumstantiis, si sub tali modo agendi actus mandetur, ut quilibet prudens judicare possit, cum Suar. Filliuc. II. c. Farin. Frag. p. 2. V. Irreg. n. 504. Sayr. de Cens. l. 7. c. 2. n. 2. homicidium nullum, mutilationem nullam fore patranda.

3. Hinc, si Ludimagister, etiam disciplinæ causa, jubet discipulum iratum, & audacem verberari, quamvis à viro cauto, & prudenti, non effugiet irregularitatem, si audax ille discipulus aliquem occidit. Simili modo, nec effugiet, qui puerum incautum mittat ad aquatum ad puteum non circumseptum, & qui præcipiat, vel det consilium homini inexperto, ut per tegulas, vel loca periculosa inambulet, quamvis prædictus moneat de periculo, proclametque, ut cautè faciat. Pari item modo, si suadeas, vel mandes, ut Petrus v. g. aliquid faciat, v. g. ut non fugiat, ut obstitat ri-

xanti, ut inecat duellum, unde prudenter periculum est occisionis alterius, irregularis eris, & quidem ex hoc si illam intendisti. Ratio prædictorum est, quia in his periculis prævidisti (ut supponimus) nec tamen suffragari illud præcavisti.

4. Hinc contra, si quid jubeas, vel mandes, unde nullum periculum mortis prudenter suspicari potest, unde si irregularitatem incurres, ut, si scienti ratum fuideris ex circumstantiis putans, hostes remissos, potius in altum vela facere, quam juxta litus evidentem periculum in scopulos, vel in Syres impingenti, illum quia sequatur mors, merè per accidens sequatur, cum tu prudenter egeris, irregularitatem timere non debes.

5. Hinc denique, si consilium dedisti Ioanni, v. g. ut Furtum, vel Adulterium committeret, ex quo prævidbas, ipsum capite plectendum, vel, si consilium dedisti Bertæ v. g. ut per tectum ad adulterium committeretur deambulet, unde cadens abiit in præceps, distinguendum ex dictis est. Nam, si sint tales circumstantiæ, ut hæc, & nunc illæ actiones sint conjunctæ cum probabili periculo mortis, irregularis eris, morte secuta, quia tunc peccas etiam contra iustitiam circa mortem homicidii in illo imprudenti consilio. Si secus, non eris, quia solum peccas contra alias virtutes, quod solum potuit docere Gibal. c. 4. de Irreg. 2. n. 19. dum docuit, quæ dictos irregulares non esse.

6. Quid autem resolves in sequentibus quantorumsibus?

Primus Casus. Antonius mandavit Caesari, ut occideret Ioannem hominem satis debilem, sed eventum hostes, quamvis viribus Caesare inferior, occideret ipsum Caesarem, estne irregularis Antonius ex homicidio casuali commisso ex suo mandato?

7. Respondeo, Bonacina, de Cens. d. 7. num. 17. Henr. lib. 2. c. 16. num. 1. Diana p. 1. tr. 1. §. 17. alique probabiliter putant, non esse irregularem, quia iustitiam Antonius periculum Caesaris cavit, dum illum exprobat Ioanne fortiorem. Confirmari potest ex mox dictis num. 10.

Navarrus Covar. apud Dian. loc. cit. Io. Præposit. de Conine, de Sac. d. 18. dub. 68. Avil. de Cens. p. 7. de §. 2. dub. 5. concl. 4. tamen probabiliter item, alique putant, esse irregularem, quia ipse, id est Antonius scire debebat, unde scivisse, vel saltem dubitare præsumitur, in ejusmodi occasionibus solere agnum, ad se deducendum, audaciam Leonis indere, quare sola cognitio imbecillitatis Ioannis eum excusare non poterit. Excusaretur tamen in foro conscientie, si nullus prorsus dubitasset de morte, vel, si mandavit, ut Ioannes occideretur eminus scilicet, vel sagitta, vel à tergo, ita ut prudenter omne periculum fuisset amovum judicaretur.

8. **Secundus Casus.** Antonius mandat Petro, ut occidat Titium Petro æqualem in viribus, vel eadem suadet, ut Duellum cum eodem Titio committat. Contingit autem, ut ipse Petrus, præter voluntatem, expectationemque Antonii occidatur, eritne Antonius irregularis?

9. Respondeo. Prima sententia quæ est Suar. quem citat, sequiturque Castropal. d. 6. de Cens. part. 1. §. 2. numero 5. citatque item Bonacina, & Cornubi. confirmat, atque ab hac non esse recedendum, siue speculativè, siue in praxi, docet Suarius. Loquitur autem de consilio, sed eadem certè est ratio de mandato vel similibus. Ratio est, inquit, quia absolute loquendo, tunc vacas rei illicitæ, & ex se periculosa, quæ enim ratio periculosior tibi esse potest ad mortem quam æqualem aggredi, vel singulari certamine cum eodem pugnare.

10. Secunda sententia quæ est Vasq. quem sequitur, citatur Gulp. Hurt. de irreg. 2. ff. 6. n. 22. Torr. de cens. 1.8. d. 6. 3. dub. 4. Inclinat Io. Præp. 1. q. 5. de irreg. l. 78. Henr. 1. 14. cap. 16. Delugo de iust. d. 19. n. 40. in conscientia raturum foro, negat, saltem in foro conscientie, idque etiam, si probabiliter dubitaverit Antonius, Petrum mandatum exponi vitæ periculo. Ratio est, inquit, quia illud est occidere, vel mandare ut quis occidatur, aliud exponi quempiam periculo ut occidatur. Quamvis ergo consilium, seu mandatum de occisione activa, ut ita loquamur, trahat irregularitatem; non tamen irregularitatem trahit consilium, vel mandatum de se exponendo ad periculum ut occidatur, quia de hoc nullum ius extat, ut inter ceteros notat Io. Præpositus modo citatur. Sanè prior sententia probabilis est, de posteriore iudicet Lector.

11. Tertius casus. Mandavi tibi, ut occideres Caium, tu vero occidisti per errorem Sempionem, imputabitur hoc homicidium tanquam casuale mihi?

12. Respondeo. Id colligitur ex dicendis mox de irregularitate ex homicidio voluntario §. 7. n. 29. & §. 8. num. 11.

13. Denique in quarto casu amovendus mihi fuit ab amico nimis meticuloso scrupulus, quo timebat, ne, dum persuaderet cuidam perfectionem Indicam ad fidem prædicandam, si hic ab infidelibus esset occisus, ipse amicus reus esset homicidij casualis, atque adeo irregularitatem incurreret.

14. Dixi. Idem ergo multo magis timendum esse illi, qui suaderet fideli, ut fidem custodiens, obsideret Tyranno infideli, unde prævideri facile posset, fidelem esse à Tyranno occidendum. Verum, apagè à te timor iste; neque enim putandum est, cum Covarr. in Clem. Furiosus p. 2. §. 5. n. 9. Vgol. de irreg. c. 16. §. 5. n. 1. Ecclesiam velle irregularitatem, illum multare, qui animat, erigitque fideles ad fidem tam gloriosè defendendam, vel ad eandem per exteras nationes Gentium disseminandam. Vide paulo inferius §. 8. n. 39.

De dubitante, an suum mandatum, &c. concurrerit ad homicidium, egi superius universaliter c. 5. §. ult. à n. 11.

§. IV. De irregularitate ex morte infirmi, præter voluntatem Medicorum, vel Assistentium.

1. **H**is aniversaliter expeditis, remanent tria, de quibus multæ solent dubitationes occurrere, nam propterea fuerunt hic separatim afferenda. Illa autem sunt. Primo, de morte occasione infirmi, de qua in hoc quarto §. Secundo occasione adulterij. Tertio, occasione subitaneæ rixæ, de quibus in §. 5. & 6.

Medicus Physicus.

2. Medicinam duplicis generis facimus: Physicam vocamus alteram, quæ infirmis sine incisione, vel adustione remedia comparatur. Hæc sanè, nec Laicis, teste Sayr. de cens. l. 7. c. 6. n. 11. nec Clericis, nec Monachis interdicta invenitur in iure. Alteram appellamus Chirurgicam, quæ scilicet incisione utitur, & adustione, cuiusque usus, cum Monacho, tum Clerico in Sacris prohibitus est. C. sent. Ne Cler. vel Monach. Huius autem prohibitionis explanationem pete distinctius à Diana p. 11. tr. 7. ref. 8.

3. Quoad priorem ergo assero primo, Medicum Physicum, nec peccare, nec fieri irregularem, si, cum sit arte peritus, infirmis vacat, deque utilibus, noxiisque monet iuxta artis Canones, præceptaque, quamvis plerisque ex dictis infirmis mors, præter eius intentionem, accidat. Ita habetur cap. Tua nos de homicidio, & ita DD. Panor. in C. Tua nos n. 3. de hom. Sayr. l. c. n. 8. Farin. Frag. V. irreg. n. 436. Vgol. de irreg. c. 19. §. 1. alique passim docent. Rationem habebis mox n. 11.

4. Assero secundo. Eundem Physicum Medicum, si forte ob negligentiam vel ob imperitiam, vel ob aliud in infirmi curatione contra quintum D. ecalogi præ-

Pars. III.

tum mortaliter peccat, incurrere in irregularitatem, secuta infirmi morte. Patet, quia tunc Medicus causa est mortis, ut iidem & fusc. Gibal. c. 4. q. 2. n. 25. notant. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus huic Medico, si advertant eius imperitiam, & ipsi cooperantur. Si dubium sit, dixi supra cap. 5.

5. Inquires primo. Si Medicus curare debeat mulierem prægratam, incurrere in irregularitatem, si pharvacum illi propinet, vel præcipiat venæ sectionem, quo pacto magnum sit periculum, ne foetus animatus pereat, cum contra, si hæc non præcipiat, sit simile periculum, ne pereat mater? Fecit tum animatum dixi, nam, si non sit animatus, iam ex alibi dictis l. 6. in Dec. c. 2. §. 4. à n. 1. scimus, eius interitum non esse irregularitatis causam.

6. Respondeo. An, & quatenus tunc peccet Medicus, dixi satis ibidem. Nunc autem, quoad irregularitatem, sic breviter statue: Si peccet Medicus iuxta ibidem dicta contra quintum Decalogi præceptum, simul incurrer in irregularitatem, si non peccet, irregularitatem non incurrer. Patet id ex dictis, & confirmabitur, explicabiturque ex mox dicendis n. 29.

7. Inquires secundo. Medicus desperato ægrotò, concedens, dari quolibet cibos etiam noxios, estne irregularis, si inde mors, vel eius acceleratio sequatur?

8. Respondeo affirmativè, quia tunc graviter peccat, crudelis est enim ea pietas, quæ, quis citius mortem Aliquem subire facit. Nihilominus (ut notat ex Galeno Gibalinus de Irreg. c. 4. q. 2. n. 27. V. Septimo Medico) aliud est si, non valde lædente ea vehementer cupientibus exhibeatur; tunc enim non videtur, ex illis cibis timere prudenter posse mors.

Medicus Chirurgus.

9. Monacho, vel Clerico in Sacris, ut modo dixi, verita est Chirurgia, unde fit, ut quia medicina physica non est his interdicta. Ita Sayr. de cens. l. 7. cap. 6. n. 11. si quis ex ipsis physicam ex arte exerceat, datur exercere opus licitum, at, si Chirurgiam, datur opus illicitum exerce.

10. Ex nostra autem doctrina, per quam diximus irregularitatem nequaquam pendere ab hac prohibitione, nec ab opere illicito quocunque, sed solum ex eo, quod opus, cui quis vacat, sit causa homicidij, sequuntur hæc quæ hic dicam.

11. Assero enim primo: Si Monachus, vel Clericus in Sacris exercens etiam extra necessitatem Chirurgiam, incidat, vel adurat ex arte, licet peccet contra dictam prohibitionem, quando tamen non apparet culpa homicidij, non fore irregularem. Ita Coninch. de Sacr. d. 18. dub. 9. n. 87. Io. Præp. d. 5. de irreg. d. 10. n. 86. Diana loc. mox cit. quamvis præter intentionem accidat infirmi mors, vel eius acceleratio, vel mutilatio, (quæ uno verbo appellare consuevimus deformitatem.) Ratio huius assertionis est, quia irregularitatem non parit mera inobedientia cuiuscumque præcepti, sed actio efficiens reatum homicidij, seu Deformitatis.

Quoniam igitur in casu nostro sufficienter cautum est periculo, dum ex arte fit operatio, ideo, non peccabitur contra quintum Decalogi præceptum, nec consequenter timor aderit incurse irregularitatis. Quicquid ergo in oppositum dicat Castrop. de cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 10. alique apud Dianam p. 4. tr. 2. ref. 14. qui tamen alio in loco nostram sententiam amplectitur. Lege, Dianam p. 11. tr. 7. ref. 8.

12. Confirmatur, quia, quando adustiones illæ, atque similia remedia sunt ex arte, mors non præsumitur contrigisse propter applicationem medicamentorum, sed propter vulneris gravitatem, propter humores graviter peccantes, &c.

13. Assero secundo: Si idem Monachus, vel Clericus in Sacris peccet contra artem, exercens incisionem, vel adustionem, unde sequatur alicuius mors, cum fore irregularem. Patet ex dictis, Idem dic de Ministris

L 13 seu

seu assistentibus dicto Medico, se videant eius imperitiam, & ipsi cooperentur ut in simili dictum est n. 4. Si dubium addit, supra cap. 5. §. ante.

14. Dices: Si medicus ex arte operans, secuta infirmi morte, nulla irregularitate devincitur, cur iudex ex virtute iustitiae malefactorem capite damnans, eiusdem secuta morte, irregularitatem incurrit?

15. Respondeo, præter voluntatem Pontificis ita dispositi, illa ratio apposite afferri solet, quia index mortem malefactoris, licet iussit, intendit, & vult, quæ intentio maculare videtur lenitatem, quam Ecclesia in suis Ministris requirit. At Medicus, & similes, de quibus hic loquimur, nullo modo infirmis mortem, imò potius sanitatem attendunt. Ita Bonac. de irreg. d. 7. q. 4. p. 6. n. 6.

16. Ex dictis solvi possunt duo casus, quos sic proposuit Mol. T. 4. tr. 2. d. 5. n. 3.

Primus. Quidam Sacerdos ingravescente per civitatem peste, ac deficientibus Chirurgis, multorum apostemata, seu bubones, ut vocant, incidit, curavitque ea arte ac felicitate, ut ex multis centenis hominibus, quos vitæ ac sanitati restituit, duo tantum obierint, fuitne hic irregularis?

Respondet cum Molina nequaquam fuisse, quia propter episcopalem iudicandum non est, Sacros Canones tantum virtutis exemplum, bonique publici utilitatem tantum, voluisse irregularitatem multare.

17. Sed profecto ex nostra doctrina modo allata assentimur. Mol. dicto ibid. Bonacin. de Irregul. dist. 7. q. 4. p. 5. num. 4. aliique, sed clariorem rationem asserimus: Nos enim illam reddimus: quia Sacerdos ille ex arte, & cum debitis cautionibus, ac sine ullo peccato, imò cum insigni Civitatis exemplo incidit, adussitque.

18. Secundus casus. Clericus quidam solum venam aperuit infirmo, unde eidem secuta est mors. Estne Clericus irregularis?

Respondet ibi Mol. Diana p. 4. tr. 2. resol. 24. nequaquam esse, quia venæ sectio non est Chirurgia, quam Canon supra citatus damnat.

19. Sed iterum aio, se assentiri responsioni: at rationi ideo non assentior, quia venæ sectio est pars artis Chirurgicæ, unde etiam Clericis est interdicta. Ita Bonac. de irreg. d. 7. q. 4. p. 5. n. 5. V. Quarto, Clericum. Solida igitur ratio est, quia dum Clericus aperuit ægro venam, ex arte, & omnem apposuit diligentiam, ne damnum ipsi sequeretur, non fuit causa mortis: esto per accidens ea subsequuta fuerit. Quod si non ex arte secussit, nec periculo mortis præcavisset, eum in irregularitatem incursum fuisse, negabit nemo.

20. Quid si Clericus, vel quilibet alius, cum non adsit homo peritus in arte, fecerit infirmo venam, vel medicamentum eidem porrigat, unde mors deinde sequatur, eritne is irregularis?

21. Respondeo. Si supponimus, hæc fieri bona fide, vel in necessitate multo magis, si desperata sit salus ægri, & tua actio, vel medicamentum probabiliter salutem sint allatura, tu non peccas, unde, nec in irregularitatem incurris, in quam certe incurteres si imprudenter, & incaute te gereres, ut constat ex dictis.

22. Hic denique incidere celeberrima illa quæstio, an Sacerdos, qui non habens aliam aquam, infantem moribundum proiecisset in puteum, ut illum baptizaret, an, inquam, incidere in irregularitatem? Verum de hoc casu supra l. 2. de Bapt. c. 1. §. 4. a nobis dictum est.

Apothecarij seu Pharmacopole.

23. Hi profecto, si medicamenta effecta vendant pro bonis, unde mors alicui sequatur, irregulares sine dubitatione sunt, quia tunc morti iam cooperantur. Contra, non est ratio, unde irregulares fiant, si fideliter se gerant, &c. Lege Gib. de irreg. cap. 4. quæst. 2. à num. 26. Abb. in C. Tua nos num. 4. de hom. V. gol. de irreg. cap. 16. §. 3. n. 1. aliosque.

Infirmary seu Assistentes agniti.

24. Quatuor distingui hæc in re eventus possunt. Primus est, quando Assistentes advenientes contra præceptum Medici, vel temere aliquid ægro propinant, vel circa illum aliquid gerit unde mors consequatur, & hic quatuor ex se patet, erit irregularis ex delicto, Ita Iam. Reg. 2. V. irreg. n. 510. ubi de hac re plura.

25. Secundus. Quando aliquid gerit circa morientem, intendendo eius mortem accelerare, quævis mora misericordia, ne diutius æger in agonia laboret, ut si voluntarium movere, ut sic citius moriatur, & tunc irregularis erit, secuta morte, idque ex homicidio voluntario merito notat Henr. l. 14. c. 19. n. 3. etiam si id voluntarius facimus, si quidem nec tu, nec ipse esis vite Domini Negro consensum præbeas Avila de consp. 2. d. 6. §. 1. ubi, sine fundamento putanti, illud esse homicidium voluntarium à solo Pontifice dispensabile, quod sit ex tanto crudeli, non vero, quod ex commiseratione.

26. Tertius casus est, quando sive ex officio, sive ex superioris iussu, sive ex charitate, infirmi custodiam suscepisti, & nihil positive agendo, negative te habere, etiam per culpabilem moraliter negligentiam, ut de iure moriatur, & tunc peccabis quidem, sed ex probabilis ignorantia non evadēs Irregularis, licet evadēs, et probabilior, ut dixi supra §. 2. a numero 37. & citius notius §. 9.

27. Quartus casus est, quando ea quis circa infirmum bona fide gerit, quæ solent ab infirmis, ægrotantibus assistentibus fieri, & tunc, secuta per accidentem, non erit irregularis (quicquid aliqui debito scrupulosiores dixerint in oppositum, Ratio est, quia bona fides, & solita officia charitatis non debuerunt tam rigore poenæ castigari. Adde, hunc non peccare mortale, ut certum est, ergo non incurrit irregularitatem ex delicto, quæ delictum mortale supponit: sed nec incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, quia hanc non incurrit nisi à Ministris iustitiæ, & in bello iusto, immo supra, & latè explicabimus inferius.

28. Hinc ergo, si cibi, potulque aliquid bona fide ægroto præbeas, sive tuo, sive alterius consilio, licet consulto Medico, si eundem ægroto in lecto invenias, ut quietiorem situm invenias, si eundem subleves, ut eum v. g. capiat commodius, si ei suadcas decubitalium cuculam per cubiculum, ut sese aliquantulum exhibeat, eundem verbis aliquato asperioribus reprehendas, ut eum, vel potionem sumat, si hæc, inquam, vel similia circa infirmum bona fide agas, quamvis accidat, sed accedat præter tuam intentionem, mors, irregularis non erit. De his, & similibus lege Sayr. de consp. 7. c. 6. n. 13. Fili. 3. q. 1. n. 27. & n. 278. Reg. l. 30. tr. 2. c. 9. n. 102. Diam. p. 3. q. 1. resol. 70. Mag. p. 3. l. 7. c. 1. q. 5. n. 56. Cast. de consp. d. 1. p. 1. §. 5. n. 6. Gibal. de irreg. c. 4. q. 2. a n. 15. De dubio in prædictis dixi universaliter supra cap. 4. §. ante.

Non Medicus tradens potionem medicatam.

29. Si eam des ad occidendum aliquem, vel ad alium scetus animati faciendum, te esse irregularem ex homicidio voluntario, nullus ignorat. At in hoc loco querimus, quando ad alium finem potionem eiusmodi propinas, vel medicamentum quodpiam confers, sed inde, præter intentionem tuam alterius interitus consequatur.

30. Propinare autem potes. Primo, ad sanitatem inducendam. Secundo, ad non concipiendam prolem. Tertio, ad eandem concipiendam. Quarto, ad amorem, vel odium excitandum, quod poculum amatorium appellatur solemus.

De primo hæcenus dictum est: De cæteris hic aliquid est explicandum.

31. De secundo igitur sic habet, qui medicamentum dat, ad non concipiendum, seu ad scetus inanimatum, tum eiiciendum, si sequatur inde mors illud foetus, irregularis

irregularis per se fiet ille, qui dedit. Ratio est, quia ejusmodi medicamenta, quae sunt causa tanti effectus, praefertim factum ejiciendi, cum sint, teste Gibal. *de Irreg. loc. cit. numero 17.* persaepe admodum violenta, timere semper debent, ne mortem afferant. Per se, inquam, unde in foro externo pronuntiaberis semper irregularis. At, si coram Deo nihil periculi mortis praevideris, nec ullo modo dubitasti, mors fumentis erit tibi vera, & per omnia casualis; quae juxta superius dicta, te in foro conscientiae irregulare facere, non possem.

32. De Tertio, & Quarto, hoc est de dantibus medicamentum fecunditatis, vel amatorium, benignius loqui, concedimus; facile enim eos excusamus ab irregularitate, quia haec medicamenta non solent simili esse violentia. Expendendum nihilominus est genus medicamenti. Quod si periculosum est, deque periculo tu subdubitasti, irregulare (si illud sumens moriatur) te omnino facimus, quia tunc causa ejus interitus fuit: Si ne dubitasti quidem, irregularem te doctrina haec nus explicata non faciet.

33. Praedictis non obstat Jus Civile, quod tradentes, portionem abortivis, vel medicamentum amatorium morte damnat. Non obstat, inquam, quia id in Legibus Civilibus disponitur. At non semper, quod puniatur à Civilibus Legibus poena mortis, punitur à Jure Canonico poena irregularitatis. Sic punitur morte peccatum nefandum à jure Civili, at non punitur irregularitate à Jure Canonico. Lege Covar. in *Clement. Si furiosus. p. 2. initio num. 3.* Gomez *variar. T. 5. cap. 3. num. 33.* Carer. in *pract. crimin. de homic. §. 1. §. 2. §. 26. num. 103.* Gibal. *c. 4. q. 2. de Irregul. num. 16.* alioque qui praedictas leges afferunt.

§. V. De Homicidio ex occasione Adulterii.

1. **A**lertio prima. Si adulter ex circumstantiis praeviderit adulteram esse à suis occidendam, nec sufficienter cautè se gessit, in removendo periculo, erit, sequuta morte, irregularis, non quidem ex adulterio, quod ex se non est causa proxima mortis, seu non est actio sufficienter directa ad mortem inferendam, sed ex memorato periculo, in quod, spectatis illis circumstantiis Adulter conjicit Adulteram, quamvis volentem, quia, neque is, neque haec Domini sunt vitæ.

2. Si vero sint ex circumstantiis, ut ejusmodi periculum non auferat, irregularis non erit. Ita Suar. *de Conf. d. 46. §. 1. n. 12.* Sayr. *de Conf. l. 7. cap. 5. n. 12.* Farin. *frag. d. p. 2. V. Irreg. n. 505.* alique; quæ Doctrina conciliat Doctores, quorum aliqui affirmant ex adulterio posse oriri irregularitatem.

3. Quod si periculum mortis praevideris, & illam intendisti, te esse certo irregularem diximus §. 7. n. 17. Atque haec monitio custodienda est etiam in sequentibus alertionibus.

4. Alertio secunda. Si committas adulterium, etiam incautè, unde maritus advertens uxoris infidelitatem, se ipsum, propter dedecus inde sibi exortum, occidat, tu irregularis non eris. Ratio est, quia more humano praevidere quidem, & timere poteras de morte uxoris, at de morte Mariti non item. Idem dic, si adultera, ne à marito occidatur, maritum occidat. Fateor tamen, si in aliquo raro casu occasiones has praevideris, nec sufficienter cavisses, difficile est, te non pronuntiarì irregularem, quia, sic, non solum remotam occasionem dedisti talium occasionum, sed verè causam proximam; ad irregularitatem enim contrahendam ex homicidio casuali, non est necesse, ut immediatè sis causa mortis, sed satis est, si à te actio fiat, ex qua prudenter timeatur mortis periculum, quod sufficienter non caveatur, ut dictum est *suprà §. 3. num. 2.* Sic si mittas puerum ad aquam educendam à puteo, advertens ad periculum pueri, si is demergatur, eris irregularis, ut *suprà* diximus

quia, quamvis missis aequatum non sit ex se actio conjuncta, seu ordinata ad hominis mortem, est tamen in his circumstantiis, atque adeo ejusmodi missio erit in materia homicidii injusta.

5. Alertio tertia. Si, inter colloquendum, referas adulterium mulieris coram marito, vel Oram confanguineis, unde adultera ab aliquo ex his occidatur, irregularitatem non effugies, quia, in hac circumstantia, injusta causa est homicidii. Idem erit; si referas quo Corivali copulam cum femina, quam Corivalis petit, unde is feminam occidat. Ratio est, quia in his circumstantiis solet fieri ejusmodi Decisio, & tu eam praevideris, vel de ea dubitasti, ut supponimus. Quod si nullo modo de ea suspicatus es, vel erant ex circumstantiis, ut timenda prudenter non esset occasio timere tu non debere irregularitatem. Ita Gibal. *de Irreg. cap. 4. quest. 2. num. 15.* Et sanè in foro externo Episcopus per indicia, & per ea, quae contingere solent, judicabit in praedictis de tuo incurfu in irregularitatem. At in foro interno tua te conscientia, adhibito sapientum consilio, condemnabit, vel absolveret.

6. Si ducas uxorem amasiam, quam praetendebat alius Corivalis, unde is idem Corivalis ipsam occidat, profecto, si hanc occisionem non praevideris, certo non es irregularis, at, si eam praevideris, licet eandem non intenderis, te esse irregularem putat P. Prates in *manifesto Irreg. d. 4. cap. 3. §. 3. num. 24.* contra Maiolum, *de Irreg. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 16.* quia in hac circumstantia causa es mortis. Sed mihi placet sententia dicti Maioli, qui hunc etiam in posteriore hoc casu liberat ab irregularitate, & quidem nihil laborans de ejus ratione, illam ego satis validam assero, quia sine peccato mortali contra Iustitiam in materia homicidii non incurritur irregularitas, ut *suprà* vidimus: at, quod peccatum contra Iustitiam committit is, qui amasiam legitime uxorem ducit? Imputet sibi Corivalis, si id ipsi non placet.

7. Alertio quarta. Si Judex, legitime procedens, de delicto delato, & probato adulteram damnat, v. g. ad inclusionem in Monasterio, maritus autem eam interficiat, non erit Judex irregularis; erit vero, si non legitime procedat, ut, si v. g. adulterium, quod erit occultum patefecit. Prior pars hujus alertionis manifesta est, quia, dum judex iustum judicium profert, non peccat, imò meretur, unde illa mors nullo modo ipsi tribuitur, sed malitiae mariti. Posterior pars probatur, quia tunc judex, extendendo fines officii sui, causa est homicidii, Lege Maiolum, *loc. cit. n. 15.* & Ugolinum *de Irreg. cap. 5. §. 7. n. 2.* Semper autem intelligo, si de periculo subdubitaverit, si circumstantia periculum portendebant, nec sufficienter cavuit, &c.

§. VI. De Homicidio occasione subita rixe.

1. **R**ecole, homicidium voluntarium esse, & dici illud, quod fit sub expressa intentione occidendi, quale est illud, quo, quis sive occidit, sive occidere aliquem mandat, directè, ut eum inter vivos non amplius esse velit; atque de hoc disputabimus latè paulo post, homicidium autem casuale, de quo haecenus egimus, est illud, quod fit praeter intentionem agentis, quale est illud, quod aliquis facit, non intendendo mortem, sed intendendo aliquid aliud opus, cui adnectitur per accidens mors alicujus, quam tamen ipse advertit, licet, ut dixi, non intendat.

2. Porro homicidium factum in rixa causam esse irregularitatis non est dubium, quia jam tunc injustè, ut supponimus, occiditur homo: Sed quaestio est, an illud dicatur, & sit absolute voluntarium, an casuale. Id, quod scire interest permaximè, nam ex Tridentino irregularitas ex homicidio casuali occulto est facilioris dispensationis, quam irregularitas ex voluntario, & propter alia, quae dicentur inferius.

3. Quaestiois hujus decisio pendet ex verbis ejusdem Tridentini.

Tridentini. Quoniam ergo nonnulli, ut Salced. Rodriq. Avila apud Castropal. de Cens. disp. 6. p. 15. §. n. 2. Co-
ninch. disp. 18. n. 111. G. Hurt. de Irregul. d. 2. diff. 20. n. 66.
Diana, Leandr. de Irregul. T. 2. disp. 10. quæst. 12. adducit-
que Didacum Perez dicentem, ita se sæpe respondiſſe
de hac quæſtione conſultum, aliquæ apud Dianam, mox
cit. nomine homicidii voluntarii, cujus irregularitatem
negat Tridentinum, poſſe Episcopos diſpenſare, intelli-
gunt ſolum homicidium illud, quod per inſidias, vel per
induſtriam quis committit, quodque nos Itali vocamus
(Apoſtato) homicidium autem factum in ſubitanea
rixa, quamvis ſit voluntarium, poſſetque dici eſſe ex
propoſito; tamen, quia non eſt (Apoſtato) ideo non
excluditur (inquiunt) à poteſtate quam Tridentinum
concedit Episcopis, quando homicidium eſt occultum,
ideo conſequenter in hac quæſtione non debet vocari
homicidium abſolute voluntarium, ſed caſuale.

4. Contra vero alii, ut Mol. tom. 4. tr. 3. diſp. 79. n. 7.
Suar. de Cens. diſp. 44. ſect. 1. n. 3. Dian. part. 10. traſt. 11. re-
ſol. 16. Caſtopal. loc. cit. num. 9. videtur initio eſſe in
prima ſententia, ſed in fine ſe declarat pro ſecunda, quia
putant, nomine homicidii voluntarii à Tridentino in-
telligi quodcumque homicidium directe volitum, ſive ſit
per inſidias, ſive quocumque alio modo; homicidium
autem factum in ſubitanea rixa, ut hic ſupponimus, ſit
omnino voluntum directe, licet ex ſubitanea paſſione pro-
cedens ideo contendunt, in hac noſtra quæſtione illud
non debere vocari caſuale, ſed abſolute voluntarium
& negari à Tridentino Episcopis facultatem diſpen-
ſandi Irregularitatem ab illo, quamvis occulto manan-
tem.

5. Ego hanc poſtერიorem (quæ certe eſt commu-
nior) ſententiam eligo, quia ſecus videtur viſ inferri
verbis Trident. ſeſſ. 14. c. 7. de Reform. Illud audi.

Cum etiam (inquit) qui per induſtriam occiderit proxi-
mum ſuum, & per inſidias, ab altari evelli debeat, quia
ſua voluntate homicidium perpetraverit, &c. Solus
Summus Pontifex diſpenſat, &c.

Et paulo poſt: Si verò homicidium non ex propoſito, ſed
caſu fuiſſe commiſſum, narretur, &c. Episcopus diſpen-
ſat, &c. modo tamen à nobis infra dicendo §. 17. à
num. 10.

6. Notas illam rationem formalem (quia ſua volun-
tate homicidium perpetravit.) At ille, in ſubitanea rixa,
jam ſua voluntate perpetravit homicidium. Notas item
illud (non ex propoſito, ſed caſu.) At, qui in ſubita dicta
rixa directe, & ex intentione occidit hominem, non di-
citur caſu occidere. Caſu enim occidere, eſt, præter in-
tentionem, & indirecè, aliud agendo (ut ſupra vidi-
mus) occidere.

Hoc jam ſtatuto; Irregularitates ortas ex occiſione
ſequuta in ſubitanea rixa, de quibus dubitari ſolet per
ſequentes figuraciones caſuum, percurramus.

Supervenientis occiſio.

7. Evaginato gladio rixabar cum Antonio: id ad-
vertentes aliqui mei, ſive amici, ſive propinqui, ſive ex-
teri, accurrunt ad me defendendum, vel etiam expreſ-
ſe ad occidendum meum inimicum Antonium, ex qui-
bus tamen unus interemptus ab Antonio, vel ab alio fuit,
ſumme ego Irregularis, qui nunquam hujus, ſed inimici
mortem intentabam?

8. Reſpondeo, Si aliud non addas, ab irregularita-
te te immunem pronuntio, quia tu, nec intendiſti, nec
providiſti huius tui deſenſoris interitum. Ita Gloſſa in
cap. Petrus, prima q. 4.

Dixi (ſi aliud non addas) nam, ſi concertando cum
tuo adverſario, conjeſſiſſes tuos amicos, ſeu ſervulos in
neceſſitatem, ut ipſi gladios educerent, cum tu illos ad
hoc periculoſum, ut ſupponi debet, opus induxeris, irre-
gularis eris, quia tunc cauſa mortis fuiſti.

Provocantium, & Aggrediendum caſus.

9. Convocavi amicos, ſive expreſſe, ſtreſcitatio, tunc
ad rixam, ſeu ad homicidium committendum, inducere,
ſed inde factum eſt, ut unus, vel plures ex his amicis
concederint, & mortui ſint; ſumme ego Irregularis, qui
horum interitum nullo modo intendebam, imò ne
occiderentur, ſtremu contra adverſarios pugnavi?

10. Reſpondeo. In hoc eventu idem reſolvendum
erit, quod ſupra §. 3. à n. 6. reſolvimus de eventu morti
mandatarii, nimirum eſſe probabile te eſſe, & te cauſam
eſſe irregularem.

11. Idem, quod dico de te principali Auctore rixe,
dic de convocatis ipſis amicis, qui mortem effugerunt,
nam, propter eandem rationem probabiliter erit. Ita
Filliuc. traſt. 20. cap. 4. num. 12. & probabiliter non erit
irregulares. Ita idem n. 123. Paſqual. deſiſ. 425. Suppono
autem, nec à te nec ab amicis prædictis illos, qui morte
occiſi ſunt, fuiſſe conſectos in neceſſitate rixam com-
mitte periculo: Si enim, ita fuiſſet, vos fore irregu-
lares ex homicidio voluntario in cauſa, certum eſſet, &
cui modo in ſimili diximus, n. 8.

Fortuita occiſio ejus, quem occidere non intendis, & Quid ſi plures occidas?

12. De eo, qui ex errore putans occidere ſecum, vel
hominem, alium hominem occidit, an incurrit Irre-
gularitatem, lib. 6. in Decal. cap. 4. §. 4. à n. 23. à me
putatum eſt latè. Hic ergo ſequentem duntaxat caſum
propono, quem ibi explicare in mentem non venit.

13. Titius, in conſpectu, tanto impetu in adverſarium
irruit, ut non ſolum eo ictu illum tranſverberavit, ve-
rum etiam alium hominem adverſarii comitem, laque-
ro, duasne Irregularitates ex duobus occiſis contrahat
Titius, an upam? Idem inquiri poſſet de occidente pug-
res unica bombardæ exploſione, &c.

14. Reſponſio communis eſt, duas Irregularitates
incurri, cum neceſſaria tamen diſtinctione, ſeu ex-
plicatione. Si enim Titius duas illas occiſiones prævidit, vel
de eis dubitavit (ut certè regulariter contingit, ſi cuſus
aliquis ex comitantibus adverſarium) duplicis eſt de-
noxius Irregularitatis, alterius, ob homicidium voluntarium
directè intentum inimici, alterius, ob homicidium
caſuale non intentum, ſed præviſum, & non ſi ſticti-
ter cautum. At vero, ſi Titius occiſionem alterius nullo
modo prævidit (ut facile occurrere poſſuit, ſi occiſus al-
quis omnino caſu illac tranſiens) unica tantum Irre-
gularitati ſubjacebit, quia ſecundum homicidium fuit Ti-
tio pure, & plenè caſuale. Id autem intellige (ut ſupra
vidimus in ſimilibus) in foro conſcientiæ, nam ſecum
externum propter actionem tam proximè annexam oc-
ciſioni ſecundi hominis, etiam propter hanc, te ſecundæ
Irregularitati ſubjiciet.

15. Dixi (Reſponſio communis) nam cum hic alibi
unica tantum actio peccaminosa, atque adeo in ſententia
multorum unum tantum peccatum modo alibi ex-
plicato, poſſet aliquis dicere etiam unicam incurri Ir-
regularitatem, ſicuti in ſententia probabilis unica incur-
ſa eſſet excommunicationis, ſi illi duo ſimul occiſi fuiſſet
Clerici: quam probabiliter nos ex Leandro admiſi-
mus in materia excommunicationis. Quid autem in ma-
teria Irregularitatis, dicam inſi à hoc cap. 15. §. 10. à n. 16.
commodius. De dubio in prædictis iterum monſtro, ut
locutum eſſe ſupra cap. 5. §. amice.

§. VII. De Irregularitate ex homicidio voluntario phyſicè patrato.

Quale illud ſit, & quando intelligitur eſſe commiſſum?

1. Diximus §. 2. num. 4. & num. 21. Homicidium vo-
luntarium eſſe illud quod quis committit, de-
rectè illud volendo, ſive prima, ſclicet illud immo-
dico

diatē in se, ut si ictum in pectore inimici, ut illum occideret, infligit, sive secundo, volendo illud in causa proxima, ut, si sine expresso animo occidendi, eundem ictum in adversarii pectus conijciat, qui enim causam tam proximam mortis vult, certe, nisi sit amens, vult etiam effectum, id est mortem, sicuti, qui vult ignem, vult etiam calorem. Scio Castropalaum *disp. 6. de Cens. p. 15. §. 1. m. 1.* asserere, homicidium factum ab eo, qui causam dictam proximam ponit, si is præcendat a voluntate occidendi, esse homicidium casuale: Scio, inquam, id, sed aio, id non occurrere, nisi in planè stulto. Quod si supponas, verè coram Deo hunc, sive per stultitiam, sive per ignorantiam, sive propter aliud, verè non advertisse ad effectum, id est ad mortem, nec de illa ullo modo subdubitasse, illum jam dixi, *disp. cap. 2. num. 2. 1.* tunc coram Deo non esse, nec homicidam, nec irregularem, quamvis in foro externo esset pronuntiandus voluntarius homicida.

2. Porro, cum ex homicidio voluntario nasci irregularitatem omnium gravissimam nemo sit, qui nesciat, solum hic erunt nonnulla explicanda, quæ rem magis, ac magis illustrent: id, quod faciam, figurando varios casus, qui in hac materia solent à Doctoribus expendi, & in praxi frequenter occurrunt.

PRIMVS CASVS.

Plures graviter eundem successivè vulnerantes.

3. Petrus heri lethifère vulneravit Paulum probabiliter moriturum ex eo vulnere post quatuor, vel quinque dies. Accidit autem, ut ejusdem Pauli inimicus alius supervenerit, nullo communicato consilio cum Petro, & eundem Paulum confoderit, occiditque, & tunc Petrus irregularis?

4. Respondeo, Covar. in Clem. Si furiosus p. 2. §. 2. n. 1. absolute Petrum irregularem enuntiat ex secuti discurfu: Ille, qui est reus homicidii in Jure Civili, est etiam reus irregularitatis in Jure Canonico: at percutiens aliquem vulnere lethali, ut scilicet eo percussus sit certo moriturus, tenetur in Jure Civili reus homicidii, ergo ex Jure Canonico tenebitur, ut reus irregularitatis. Minor probatur, nam sic habet Textus. *L. Ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. Lege teneri astimati sunt, non solum, qui ita vulnerassent, ut confestim vita privarent, sed etiam hi, quorum ex vulnere certum esset, aliquem exesse.*

5. Verum omittendo sensum d. & legis, discursus hic admitti non habet. Pater, quia in Jure Canonico dubius de facto homicidii irregularis est, ut toties indicavimus, nunquam vero in Jure Civili est puniendus, ut homicida. Rursus, si Iudex torquendo reum excedat torturæ modum, quo fiat, ut reus moriatur, non punitur à Jure Civili poena homicidii, punitur, teste, Henric. lib. 14. cap. 14. num. 5. irregularitate ex delicto à Canonico. Præterea dans poculum, seu venenum sterilitatis, ut homicida punitur à Jure Civili, non autem punitur irregularitate à Jure Canonico, ut notat Glossa, alique. Denique, si quis lethaliter aliquem vulneret, vulneratus autem per miraculum non moriatur, irregularis non erit. Ita Cominch. de Sacram. disp. 1. 8. dub. 8. n. 60. Ioan. Præp. 3. p. 9. §. de Irreg. dub. 8. n. 60. quia vulneratio mortem actu non intulit, erit tamen plectenda, ut homicida.

6. Nos igitur sic expeditius ad propositum casum respondeamus. Vel secundus percussor ita percussit, ut statim Paulus, qui à primo percussore vulneratus fuerat, mortuus sit ex percussione secunda, & tunc dico, Petrum primum percussorem irregularem non esse. Ratio mihi manifesta est, quia tunc, nullo modo mors secuta est ex vi vulneris illati ab ipso Petro. Et igitur tunc solus secundus percussor irregularis. At veto, si non statim sit mortuus, sed ex intervallo, post aliquod scilicet tempus ab accepto utroque vulnere. Dico, Petrum, ut etiam secundum percussorem, esse irregularem. Ratio item mihi est manifesta, quia tunc mors non solum sequitur ex hoc secundo vulnere, verum etiam ex

primo; duo enim vulnera lethalia actione communi concurrunt ad eandem mortem inferendam, vel certè accelerandam.

7. Quod si fingas casum rarissimum, quo certus sis, mortem ex intervallo secutam à solo secundo vulnere accidisse, libens dabo, secundum tantummodo percussorem esse irregularem. Certus, inquam, sis, nam, si addit dubium ex cuius vulnere percussus occubuerit, uterque eritis irregulares, propter doctrinam toties ex c. Significasti 1. de homicid. replicaram, quemlibet debere, ut irregularem in facto dubii homicidii se gerere.

SECUNDVS CASVS.

Plures eundem leviter vulnerantes.

8. Titius, Caius, Sempronius, sive mutuo consilio, sive separatim vulneraverunt Antonium, singuli leviter. Sed Antonius, sive ob febrem ex dictis vulneribus supervenientem, sive ex multo sanguine ex iisdem vulneribus, licet levibus, effuso, diem suum obiit. Omnesne sunt irregulares?

9. Respondeo, omnes, ut Suar. de Cens. d. 45. §. 3. n. 9. Sayr. de Cens. lib. 7. c. 4. num. 14. Ioan. Præp. 9. §. de Irreg. dub. 8. n. 59. quia certum est, omnes vulnerasse, & certum est ex illis vulneribus, veluti agmine facto, ex multis causis, Antonium fuisse interemptum.

TERTIVS CASVS.

Plures, quia graviter vulnerantes, quia leviter.

10. Plures aggredientes Antonium, illum vulnerant, partim graviter, partim leviter, cum appareat unum, vel alterum fuisse vulnus lethale; non apparet tamen à quo illud processit. Sane irregulares omnes?

11. Respondeo. Omnes pari modo esse irregulares, quia omnes pariter sunt dubii de facto homicidii.

12. Quid, si Titius unus ex his est certus non inflixisse lethale vulnus?

Respondeo. Si aggressio fuit ex compacto cum aliis, vel eis auxilium Titius præbuit ad occidendum, erit, & ipse Titius irregularis, siquidem audacior ex comitatu factus est ille, qui lethaliter percussit. At, si hæc abfuerint, & certus sis, te nullo modo concurrisse ad mortem, non est caput, unde dicaris irregularis. Dico (nullo modo) nam ceterum, ut n. 6. & 7. dixi, communiter mors sequitur ex actione communi omnium vulnerum. Quare si tu aliquo tandem modo, licet leviter, vulnerasti, irregularitatem non effugisti. Relege ibi dicta.

QUARTVS CASVS.

Quando leve vulnus causa est, ut alter graviter feriat.

13. Ego leviter Petrum vulneravi, sed deinde graviter eundem vulneravi superveniens Titius & eo, quod Petrus à meo vulnere debilitatus fugere, nec potuit, nec se à Titio defendere, erone irregularis, quandoquidem iam Titius mortuus est?

Respondeo. Si nullam commune consilium cum Titio habuisti de Petro vulnerando, nec de eodem Titio superventuro cogitasti, vel ullo modo dubitasti, reus irregularitatis non eris, quia omnino præter opinionem, consensumque tuum factum est homicidium. At, si communicato consilio, eris, ut patet ex dictis: ut etiam eris, si, quamvis, nec communicato consilio, nec morte directè intenta prævidisti tamen, sed non periculum præcavisti, vel, si præcaveri non poterat, ab opere non destitisti, ut etiam ex toties dictis patet. Lege Cominch. de Sacram. d. 18. dub. 8. n. 70. Sayr. l. c. n. 15. Farin. Frag. p. 2. V. Irreg. n. 454. aliosque. Adverte, hic etiam locum habere doctrinam n. 6. & 7. allatam, puta, an statim, an ex intervallo Petrus obierit.

QVINTVS

Quando leui vulneri superuenit alia mortis causa.

14. Ego idem, qui Petrum leuiter, seu certe non lethaler vulneraui, jam nunc certo scio, ipsum Petrum diem suum obiisse, ex imperitia, vel malitia Medici, vel ex ipsius Petri intemperantia (quod certe non nisi ab experto, quibus conjecturis expensis, definiti posse non ignoro) summe ergo irregularis?

15. Respondeo. Tuum vulnus potuit esse non lethale & ejus generis, ut facili negotio, nulla, vel satis modica curatione sanari potuerit. Sanè tunc ne te habeas pro irregulari, quia sic tota causa mortis fuit à Medico, vel ab ipso infirmo. Ita Dian. p. 4. tract. 2. resol. 10. Castrop. de Cens. disp. 6. p. 15. §. 5. num. 5. citans Lessium, G. Hurt. Suar. Coninch. At si dictum vulnus fuit ejus generis, ut diligenti curatione opus fuerit, ut sanaretur, ego cum aliis te habeo pro irregulari, quia quamvis periculum mortis augetur cursu temporis, vel ob aliam rationem ductum à Medico, vel infirmo; tamen regulariter tunc praesumi, seu censeri debet, ipsam tuam vulnus simul cum praedicta alia causa, communi actione, mortem vulnerato attulisse. Dixi (regulariter) nam scus, idem dic, quod modo in simili dictum est n. 7.

SEXTVS CASVS.

Dans, vel vendens arma, vel similia.

16. Titius vendit, vel praebet arma, equum, socios, vi-
tuala Caio volenti quempiam occidere, eritne, eo occi-
so, non solum Caius, verum etiam Titius irregularis?

17. Respondeo, cum necessaria distinctione. Si hæc praebet ad finem occidendi, etiam si sine illis Caius iturus esset ad hominem illum occidendum, immò etiam si illis usus non esset, sed tamen ex illis audacior fuit, & promptior ad occisionem patrandam, Irregularis erit Titius, quia jam est causa homicidii voluntarii. At, si praebet, nihil mali intendens, & nihil de illa occisione sciens, nihilque suspicatus, nullo modo erit irregularis, quia tunc nulla ratione ipse concurrat ad occisionem. Quid si suspicans, at non intendens? Dicam mox n. 20.

18. Ex dictis fit, ut irregularis sit etiam praedictus Titius, si solum dederit arma defensiva, galeam, clypeum, lorricam, nam semper ex illis fit audacior homo ad ejusmodi prava facinora. Ita Bonac. de Cens. d. 7. q. 4. p. 8. num. 35. alique apud Dianam p. 4. tr. 2. res. 11. Hurt. de Irreg. d. 2. diff. 8. n. 32. qui adheret Gibal. de Irreg. c. 4. q. 2. num. 21. docet, solum tunc Titium praedictum fore irregularem: quando praebendo Caio arma, intendit homicidium alterius, scus non item: cum enim inquit his possit Caius bene vel male uti, imputabitur mors non Titio, sed uni Caio. Verum non est audiendus, nam ratio ducta à securitate, quam concipit Caius, nimis clare ostendit, imputari etiam homicidium ipsi Titio securitatem praebenti.

19. Contra, ex hisdem dictis fit, ut, si arma, vel quaecunque alia data Caio nihil prorsus concurrant ad occisionem, nec animosiores illum reddant, nec alio ullo modo Caium adiuvent, fit, inquam, ut nullum sit caput, cui debeat Titius irregularitate puniri.

20. Praedictum illustrabit sequens casus de sciente, non tamen intendente, Petrus à me Mercatore gladiatorum, sceloporum, medicamentorum, vel similibus, quibus quis uti possit bene, vel male, emit gladium, vel medicamentum violentum, ut aliquem occidat, idque ego praevideo, sed non intendo, summe irregularis, si te ipsa sequatur occisio? (Sed non intendo) dixi, nam, si intendo, me esse irregularem, jam ex dictis scio.

21. Respondeo. Si tu praevides, vel suspicatis, Petrum emere gladium, vel medicamentum illud ad aliquem determinatè occidendum v. g. ad occidendum suum inimicum, vel uxorem suam deprehensam fortè in adulterio, non possum te, teste Sayr. lib. 7. c. 4. excusare ab homicidio, & ab irregularitate, quicquid excuset Hurt. loc. cit.

Leonar. de Irreg. d. 10. q. 82. debebas enim non volente, ne homicida contra iustitiam (nec solum contra civitatem, ut putat Hurtadus) cooperareris. At si solum praevideas, vel suspicaris, Petrum emere gladium ad occidendum indeterminatè, ut esset, si emerit v. g. ad bellum, ma occisionis fortè sequutura; in illa enim causa determinatione occisionis potes probabiliter tibi praevidere à gladio à te veniuto nullum fuisse iniuste occisum. Dixi (ad bellum iniustum) nam ad bellum iustum, cum nullo modo tunc pecces, non eris irregularis.

22. Si determinatio sit modica, ut si praevideas, einentem à te gladium velle occidere aliquem ex tui inimicis, valde dubito de tua irregularitate, quia videtur tunc esse causa proxima, quicquid in contrarium colligitur ex Hurtado loc. cit.

23. Si tu compellas Mercatorem, ut vendat gladium v. g. dicto Petro volenti occidere dictam v. g. uxorem, te esse irregularem secuta uxoris morte, non vero Mercatorem, putat P. Prates in manus. de irreg. d. 4. q. 4. art. fol. 461. quia tunc totus mortalitatis concursus, seu mortalitatis causa occisionis refunditur in te cogentem, vero in Mercatorem coactum. Hæc doctrina sic absolute prolata difficilis est, nisi coactio tanta sit, ut Mercator ad vitandam v. g. mortem suam, vel grave damnum cogatur vendere; tunc enim sicuti excusatur à peccato cooperationis homicidii à Petro patrandi, ita & ab irregularitate; at, si tanta non sit coactio, sed sit minus levis mali non effugiet irregularitatem, ut dicitur p. 4. §. 4. num. 12.

SEPTIMVS CASVS.

Pœnitentem mortis causam dedisse.

24. Venenum propinavi meo adversario, vel alium lethaler vulneravi; sed antequam is moreretur, valde me per contritionem poenituit facti, immò antequam, & medicamenta diligentissimè adhibui, ut mortem effugeret; mortuus est tamen: summe irregularis?

25. Respondeo. Utique es, quia ejusmodi poenitentia coram Deo tuam delevit culpam, non vero absolute dispositionem Ecclesiae volentis Homicidas ab altaribus repellere. Lege Suar. de Cens. d. 44. scilicet 3. n. 5. Coninch. d. 1. dub. 8. n. 65. Filliuc. tr. 20. c. 1. n. 25. alioque.

OCTAVVS CASVS.

Associantes Occidentem, &c.

26. Auxilium praebui, astitui, associavi cum, qui inimicum interfecit. Summe irregularis?

Respondeo. Si auxilium, assistentia, associatio non est causa efficax, & propinqua occisionis, non inducit irregularitatem; si sit efficax, & propinqua sunt inducere. Posterioris modi erit, quando homicida sine tuo auxilio non occidisset, vel non tam celeriter, vel non tam audacter, vel non tam secure, nam, si nihil horum, modici sunt prioris.

27. Atque hinc fit, ut, si tu ad sis in rixa, qua tuus amicus rixatur cum suo adversario, sed nesciat utrum ad dicto amico, cum tua praesentia nihil addat ut supponamus, nihil de irregularitatis poena tibi timeendum est, si ille suum adversarium interficiat. Contra, ut vult Sayr. de Cens. l. 7. c. 4. n. 11. Ioan. Præp. d. 5. de irreg. d. 8. n. 65. Vgol. de irreg. c. 17. §. 1. si te ostendas, unde aliquod auxilium addatur amico rixanti, quis tunc ab irregularitate liberabit.

28. Illud, quod docet Henrig. Avila, Nav. citati à Diana p. 4. tr. 2. res. 17. cum aliis approbare non valeo. Si praeterea, inquit, associet filium rixantem ad finem, ne filius periclitetur, non erit pater irregularis, si filius aliquem occidat, quia tunc patet operam dari rei licitae: id, ut quam, approbare, non valeo: Ita Ioan. Præp. loc. cit.

dum enim Filius rixans videt praesentem Patrem, non potest ab ejus praesentia non audacior fieri, atque adeo opera hae Patris non potest non fieri illicita in materia iustitiae. Idem die de amico, idemque de famulo associantibus, nisi hi essent adeo debiles, sive Senes, sive Pueri, ut clare appareat, associationem esse ad obsequia non facientia ad rixam.

NONVS CASVS.

Occidens unum pro altero.

29. De hoc ita l.6. in Decal. c.4. §.3. n.35. docui. Qui dicunt homicidium unius Clerici pro alio parere excommunicationem, dicunt, & parere irregularitatem ex delicto, jam enim tunc voluit homo occidere hominem. At, qui negant, parere excommunicationem, negant parere irregularitatem. Ita Collig. ex Fragofo de Repub. Christ. tit. 2. l. 1. d. 2. §. 1. n. 36. &c.

Et paulo post. Sanè Farinac. in 4. tit. declarat. fol. 41. col. 1. fine, & affertur à Fragofo apud Dianam p. 9. n. 4. resol. 31. fine, affert declarationem Cardinalium, quod mandans occidere Petrum, si Mandatarius occidat Ioannem, non incurrit Mandans in irregularitatem. At, certè par videtur ratio in casu nostro. Vtque sententia probabilitatis fines videtur attingere.

30. Hæc ibi docui. Adde nunc illud: Si quis cognovit, vel dubitavit, in aliquo loco latere hominem quempiam, nesciens esse hunc, vel illum, nec sufficienter cavuit, ne homo occideretur, & tamen occidit, irregularitatem eam fore per omnes notat Castrop. de Conf. d. 6. p. 1. §. 5. n. 4. quia tunc jam is voluit hominem occidere, & de facto occidit; non ita fuit in præcedente casu, in eo enim occidens volebat interficere Petrum determinatè, non vero hominem quemcumque, cum ergo Petrum non interfecit, interfecit autem proflus sine ulrà deliberatione Paulum, non est mirum, si probabile esse diximus, occidentem tunc excusari ab irregularitate.

§. VIII. De irregularitate ex homicidio voluntario commisso moraliter, id est orio ex consilio, mandato, &c.

1. Si mandes homicidium fieri, vel ad illud consilium des, exhorteris, suadeas, moneas, consentias, uno verbo, quomodo docunque moraliter coopereris, unde occiso aliqua sequatur, eris sine dubitatione irregularis ex homicidio per concursum positivum à te directè, & voluntariè commissum (de casuali enim dictum est supra §. 3.) Ratio est expressus Textus, c. Sicut dignum §. Illi, ibique Doctores, extendens irregularitatem ex homicidio ad cooperantes ad illud.

2. Hinc, si Titio affecto injuria dicas. *Verè leges nobilium statuerunt, imminui existimationem viri ingenui, nisi ultione deleatur injuria.* Si mulieri referenti, se ex te concepisse, tu ipsam doceas, hoc, vel, illo pharmaco solere expelli fœtum animatum, si Antonio mandanti occisionem sui adversarii, tu eum instruas de modo, quo possit adversarius imparatus, vel occultè, vel per insidias occidi; Hinc, inquam, fit, ut secuta ex vi prædictorum verborum occisione, tu in irregularitatem incidas; prædictis enim loquendi modis moralis causa homicidii est.

3. Quæres primò. Si cui, v.g. Titio, consilium, mandatum, consensum, &c. dem, ut Petrum occidat, quia v.g. me dictus Petrus gravi affectu injuria: Sed deinde dictus Titius affectus simili gravi injuria ab eodem Petro, Petrum occidat, ero etiam ego irregularis.

4. Respondeo, non eris, si tuus consensus nihil operatus est, eris, si concausa fuit cum Titio, vel ad occisionem parandam, vel ad parandam promptus, & obstinatus, Patet ex dictis. An autem fueris concausa, ex circumstantiis est à prudenti colligendum. Quid si id dubium fuerit? Respondeo. De hoc dixi c. 5. §. unicus.

5. Quæres secunda. Ita Casar ex meo consilio, mandato, consensu, &c. occidit Brutum, ut, si ego occisionem non suavissem, certò suavisset alius; Ego irregularis ero.

Respondeo. Quicquid sit, quoad alios effectus, certè loquendo de irregularitate, per hoc, quod alius suavisset, non effugere potes irregularitatem, quia tu nunc de facto moraliter ad occisionem concurristi. Et sicut, si tu aliquem physicè occideres, quem etiam, te non occidente, occideret alius, non vitares irregularitatem, ita, si moraliter occidisti.

De irregularitate ex mandato.

6. Percutramus separatim, & in particulari cooperationem ex mandato, & ex consilio, quæ sunt præcipua capita positivi concursus moralis, juxta horum doctrinam facile judicium feres de aliis capitibus monitionis, suasionis, exhortationis, &c. Nisi etiam velimus dicere, & fortè ita est, omnem moralem concursum ad alterum ex his duobus reduci. Cum enim in eo differat mandatum à consilio, quod mandatum datur in gratiam Mandantis, consilium vero in gratiam ejus, cui consilium præbatur, si moneas, suadeas, roges, consentias, &c. ut fiat homicidium in tuum commodum dicitur illud fieri ex tuo mandato, si eadem facias, ut fiat homicidium in commodum alterius, fieri illud dicitur ex tuo consilio. Scite id confirmat his verbis Bartolus l. non solum §. Si mandatum n. 2. ff. de injur. Mandator dicitur ille, qui mandat delictum committi propter se ipsum Mandatorem; & ad satisfactio nem voluntatis suæ. Persuasor dicitur ille, qui persuadet alicui propter ipsum, cui sit persuasus, & ideo non erit, quibus verbis utatur, sive dicat mando, sive rogo sive quibusque verbis. Hæc Bartolus.

7. Iam verò de mandato hic loquentes, secernamus quatuor certa ab incertis, item quatuor, sed præterea ne omittas regere, quæ sup. §. 3. de concursu morali ad homicidium casuale prolata sunt, multa enim ibi dicta ad ea quæ hic disputantur, maxime faciunt.

8. Certum est primò, te fore irregularem, etiam si Mandatarius non servet modum, quem tu præscripsisti in occisione faciendâ. Iussisti v.g. occidi tuum inimicum in agro, media scilicet explosione, vel ex veneno, tali, vel tali die. Ille vero occidit domi, gladio, alia die. Ratio est manifesta, quia tua jussio substantiam posuit mortis.

9. Certum est secundo, si mandatum sufficiens et revocasti, & revocatio innotuit Mandatario; ipse autem nihilominus occidit, te non esse irregularem, quia revocato mandato, quod sciat Mandatarius, nihil tui consensus in ipso remanet. Idque verum censeo, etiam si fictè, & solis verbis, sed tamen sufficientibus, revocasti. Quando enim ejusmodi fictio non innotescit Mandatario (ut semper hic supponendum est) ipsa verba externa satis sunt apta ad extinguendum tuum mandatum. Si revocatio tui mandati non pervenit ad Mandatarium, te fore irregularem, ne sis dubium, quia tunc tuum mandatum remanens in Mandatario, causa est mortis alterius.

10. Certum est tertio, te non fore irregularem, si constet, Mandatarium ex tua jussione, nec fuisse motum ad occisionem parandam, nec factum esse animosorem, securiorem, &c. sed proflus eodem modo, ac, si tu non mandasses, occidit. Patet ex dictis. Et docet cum multis Gibalin. de Conf. disp. 5. §. 9. n. 21. Si non constet, sed sit dubium, dixi supra c. 5. §. 1.

11. Certum est quarto, te non fore irregularem, si mandasti, ut occideretur Petrus, Mandatarius autem per errorem occidit Paulum, quia, in occisione Pauli, tu nulum consensum præstidisti. Ita declaratum fuisse à Sacra Congregatione notavi supra §. 7. n. 29.

Ignorantia, quod mandatum fuerit exceptum.

12. Iam incertum est primò, an sim irregularis, si mandavi

ne, contra Caius occidat Titium, vel quid simile damnum eveniat; tamen quia ad id non obligaris ex iustitia; jam enim mandatum sufficienter ex parte tua revocasti, sed solum, si non ad omnes, pecces contra Charitatem, non eris irregularis; ut supra de peccante solum contra Charitatem universaliter dictum est.

Quatuor Casus similes prædicto.

24. Prædicto casui videtur affinis ille, quo mandans revocat quidem serio mandatum, sed Mandatarius putans Mandantem non loqui serio, & ex animo; adhuc occidit hominem ex vi mandati quod perseverare ipse putat. Affinis etiam est ille, quo mandatarius acceptat revocationem, sed deinde oblitus talis revocationis, hominem occidit ex vi mandati accepti ante revocationem. Affinis est, & ille, quo Mandans penitentia ductus sui mandati, non potest propter distantiam v. g. admonere Mandatarium de revocatione, potuit tamen admonere ipsum occidendum, ut sibi caveat, & tamen non admonet. Affinis, & ille, quo Mandatarius propter distractionem mentis, vel aliud, non percipit revocationem Mandantis.

25. Delugo d. 19. de iust. a. n. 25. ait sibi videri in his quatuor casibus, secuta alterius morte, incurrere à mandante obligationem restitutionis, unde colligi posset, eum sentire, incurrere etiam irregularitatem; siquidem eadem culpa contra iustitiam in homicidio parit utrumque onus & restitutionis, & irregularitatis. Et quidem ita mihi videtur, quia in omnibus his prædictis casibus, alterius occisio à tuo tandem mandato consequitur.

De irregularitate ex consilio, seu suasio.

26. Multa, quæ in hac materia ad mandatum pertinent, pertinent ad consilium, & quæ ad hoc ad illud: ut propterea eadem doctrina proportionaliter sit mutuo utrique commodanda, sed adhuc sunt addenda, quæ sequuntur.

Suadeo, ut alio modo, ac volebas occidas.

27. Suadeo tibi, ut interficias Antonium alio modo, quam illo, quo intendebas. Intendebas enim gladio, ego suasi, ut faceres veneno, vel contra, Reusne suum irregularitatis, secuta Antonii morte?

28. Respondeo, esse distinguendum: Si enim modus à te propositus facit occisionem celeritorem, vel occidendem reddit animosorem, non effugies irregularitatem: Si hæc, vel similia non adfint, effugies. Ratio est quia irregularitas solum incurritur, quando concurrat actio, seu suasio ad ipsam substantiam occisionis, vel ad ejusdem accelerationem.

29. Quare, si tibi suadeam, ut fiat occisio diverso quidem modo, quo volebas, sed, qui non afferat occisionem celeritorem, nec te faciat audacitorem, non video, unde irregularitas mihi oriri in dicta suppositione possit.

Hinc, si tibi quis suadeat, ut occidas cras, quem volebas omnino hodie, non incurrit irregularitatem. Lege Dianam p. 1. r. 8. ref. 42. quia sic potius conservat pro aliquo tempore vitam alterius, quam aufert posito semper quod mors ætterna non inferatur animosus ex illius consilio, quam inferretur hodie.

30. Quid si suadeam, ut occidas, mitiore morte, quæ sit celerior? Volebas v. g. occidere maleficio gravia tormenta afferente per annos ego suasi, ut gladio occideres statim: Volebas concindere paulatim singula membra, ego suasi, ut occideres unico vulnere præcordiorum, &c.

31. Respondeo, Si id motus Charitate facias, te Reum irregularitatis facere non audeo, quia Pia Mater Ecclesia non videtur utile, tam acuti pœna punire consilium de minori malo, quod, ut l. 5. in Dec. c. 1. §. 4. a. n. 6. diximus, bonum quid est. Relege locum; ubi monuimus, quamvis non possis cooperari adjuvando malefactorem

Pars III.

ad ipsum minus malum, v. g. ad verberationem loco occisionis; posse tamen suadere, ut potius quis verberet suum inimicum, quam, ut occidat. Confirmatur, quia passim Doctores, ut Suar. de cons. d. 45. sect. 3. n. 2. & 3. Ayil. de cons. p. 7. d. 6. sect. 2. d. 3. concl. 1. Sayr. de cons. l. 7. c. 3. n. 13. Dian. p. 4. r. 2. ref. 18. sine, propter dictam rationem, asserunt, non incurritur, nec excommunicationem, nec irregularitatem eum, qui suadet volenti occidere Clericum, ut potius eum verberet, vel ut potius mutiler. Ita igitur in casu nostro.

32. Si vero suadeas malo sine, ut esset v. g. quia vis, quanto citius potes, eum inimicum extingui, vel occisi hereditate potiri, &c. te irregularem facio, quia visui tibi esse non potest exculatio ducta ab intentione pie Matris Ecclesie jam dicta.

33. Si denique id suadeas motus sine indifferenti v. g. ne is, qui occidit, incidat in manus iudicum, vel quid simile, non audeo te immunes ab irregularitate pronuntiare, quia non audeo interpretari, ad hunc etiam casum se extendere prædictam pie Matris Ecclesie intentionem.

Pertinacia nolentis acceptare revocationem consilii.

34. Suasi tibi multis usus rationibus, ut interficeres Antonium, sed deinde revocavi, omni, ego potui, conatu, hoc consilium, rationes, quibus initebarur consilium infirmando; Tu veto animo obfirmato retinens merces rationes, quas proposueram, nunc mihi non acquiescis, sed hominem occidis, Et ne Ego irregularis?

Respondeo, id distet explicui l. 6. in Dec. c. 4. §. 5. n. 3. & 4. Adde non fore doceri cum multis à Gib. de cons. d. 5. q. 3. n. 26. iudicans, utrumque probabile, puta te fore, teque non fore irregularem.

Consilium de non appellando.

35. Quidam damnatus ad mortem intendebat ad superiorem iudicem appellare: ego autem illi per meum consilium suasi, ne appellaret, unde ipse saltem citius, quam si appellasset, mortem subiit. Summe ego irregularis?

36. Respondeo, Te irregularitatis damnat Henriquez, Sayr. Corneio, Gibalinus, Diana apud Leandrum, tract. 2. d. 7. de irreg. quest. 35. Ipse tamen Leander distinguit: si tu ex Ministris iustitiæ es, v. g. Iudex, Capitaneus, &c. incurris irregularitatem ex defectu lenitatis, si vero persona es privata, v. g. Confessarius, Theologus, &c. non incurris irregularitatem ex defectu lenitatis, si vero persona es privata, v. g. Confessarius, Theologus, &c. non incurris. Ratio est, inquit, quia Ministri solum iustitiæ incidunt in irregularitatem ex defectu lenitatis, eo modo, quo etiam nos aliquanto post explicabimus: Irregularitatem autem ex delicto solum incurritur, ii, qui delinquant, occidendo, vel mortem accelerando quales non sunt prædicti Confessarius, & Theologus, vel similes, qui solum consilium dare, supponuntur, non vero cogere.

37. Ego non omni parte assentior huic Leandri doctrinæ. Non primæ parti distinctionis: Potuit enim iudex ille, vel Capitaneus persuadere omissionem appellationis non ut iudex, sed, ut privata persona, eo modo, quo consilium dare solet Theologus. De hoc ego casu ita dist. currendum tunc erit de iudice, vel Capitaneis, sicuti de personis privatis, Theologo, Confessario, &c. de quibus mox. Non secundæ, quia si confessarius, & Theologus imprudenter darent consilium, delinquerent, atque adeo accelerarent mortem iniuste, unde effugere irregularitatem non possent.

38. Dico igitur Ministrum iustitiæ, si, ut Minister prædictam omissionem appellationis, iuste persuadeat, certum est, incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis. Verum tum dictus Minister dans consilium, ut privata persona, tum dictus Theologus, & Confessarius suadentes Appellationis omissionem, si moveantur ad suadendum ex bonis, & rationabilibus motibus, quod certe

occurrere possit, quando Appellatio esset frivola, & perniciofa, non incurretur irregularitas ex delicto, quia non peccatur, nec irregularitas ex defectu, quia, ut sic non sunt iustitiae Ministri, nec Milites in bello iusto, Si vero temere, & sine ratione Appellationem removeant, etiam si non cogant, peccant. Quare non acceleratur mortis Rei, & consequenter irregulares non sunt.

Consilium mortis propter bonum publicum.

39. Consilium dedi Petro, ut se exponeret periculo mortis pro bono publico, vel privato, cui se exponere licet poterat, occisus est, & ego de mea irregularitate ambigo.

Respondeo, ne, quales, ambigas, sed certo scias, cum Gibal. de irreg. c. 4. q. 2. n. 19. te non esse irregularem propter rationem valde similem ei, quae dicta est n. 30. ut item quid simile dictum est §. 3. n. 13.

De dubio in praedictis remissio.

40. De hoc locutus sum satis in superioribus, puta c. 5. §. unic.

De irregularitate ex Ratihabitione, seu Approbatione Homicidii.

41. De hac breviter, sed quantum sufficit, l. 5. in Decal. c. 4. §. 5. n. 7. dixi, & late habes apud Gibal. de irreg. c. 4. q. 1. n. 45. aliosque ab ipso citatos.

§. I. X. An contrahatur irregularitas, quando quis negative se habet ad alterius mortem?

1. Diximus supra §. 2. a. num. 37. omittere facere, quod quis debet ex iustitia, ex qua omissione sequatur mors alicujus, fore irregularem; omittere vero facere, quod quis debet ex Charitate, unde similis mors sequatur, irregularem non fore. Admonui tamen Gaspar. Hurt. aliosque, quibus nunc adde Leand. de irreg. n. 2. d. 10. q. 87. & 88. censere etiam illum, qui Omitit ex iustitia, non fore irregularem, atque addidi, & huc explicandum remisi, ut haec sententia sit probabilis, dictam omissionem debere esse puram. Quare, quoniam sit haec puritas hic enodandum venit.

2. Illa est ommissio pura, cui nullus adjungitur actus positivus, illa autem non pura, cui positivus aliquis actus adjungitur. Exemplis res evadet clarissima.

Exempla pura omissionis.

3. Titius est praetor Urbis, vel custos Viarum, vel Dux exercitus, vel precio conductus, vel ex consanguinitate obligatus, sive ex charitate, sive ex iustitia ad defendendos suos. Verum in occasione aliqua illos nequaquam defendit, unde permittit aliquem ex his occidi. Peccat quidem graviter, sed non est irregularis, quia haec est mera ommissio, cui non adnectitur ullus actus positivus. Idemque aliqui ut G. Hurt. de irreg. d. 2. dif. 9. n. 34. citans Vals. in man. de irreg. l. 9. d. 63. dub. 3. & prob. put. Io. Prap. q. 5. de ir. d. 10. n. 29. & Dian. p. 4. tr. 2. ref. 7. dicunt esse, etiam si dolo, & scienter illa mera permissio fiat, quia non exstahit permissio ab esse puro negativo, cui soli nequaquam irregularitatem adnexerunt Canones, sicut supra dixi haec probabilis sententia.

4. Medicus, Naclerus, Advocatus, Procurator, quamvis ipsi conducti fuerint, si nihil agendo, sive ob imperitiam, sive ob odium, perire sinant aegrotum, Navim, Clientem, non incidunt ex hac probabilis sententia in irregularitatem, licet peccent contra Iustitiam. Quare Medicus v. g. qui jam fortasse habuit, ante pretium sui laboris suscipiendi, sive deinde curam Infirmi suscipere nolit, sive ea suscepta, illam non exhibeat, sive urgentiore tempore deferat, unde moriatur Infirmus, peccabit quidem contra Iustitiam, ut dixi, sed ex hoc peccato irregularitatem, propter ejusmodi puram omissionem, non contrahet. Ita praeter citatos Val. in

diff. utriusque fori V. Homicidium diff. 5. auctorem sequitur Palat. Caiet. Ita etiam Leand. l. 2. de irreg. d. 10. q. 87. aliqui.

5. Iudex capite damnavit tuum fratrem, sed si aliquem pecuniam offeras, is liberabitur, Gallator filium tuum inclusum apud se retinet, teque per interitum tuum, nec, ut ei aliquot aureos mittas, secus filium occidet, Iudex, vel Hostis tuum patrem captivum interficere volunt, nisi tu illum mortem competentem pecunia redimas, nec tu praedictas pecunias numerare negligis, vel omittis, non eris, teste Vgol. de irreg. l. 6. §. 4. p. 19. (qui haec et omisso pura) irregularis, illorum morte secuta, etiam si supponamus ex j. iustitia te debere illas pecunias numerare. Dico (si supponamus) nam de hac re l. 5. in Dec. c. 1. §. 1. n. 9. a me dictum est satis.

6. Inquires hic, Si Petrus tibi suadeat, ut praedictas pecunias ex iustitia debitas non numeres, cum Petrus morte secuta, irregularis? Idem quare potest, si Petrus tibi suadeat, ne defendas aliquem quem defendere moris, vel ne tu dives des elemosynam egero, qui pro me perit, vel tu ne M. dicus cures inimicum, vel tu molitionem mortis alicujus reveles, &c.

Respondeo, non esse, putat Vgol. n. 10. d. 10. q. 87. & sequenti, quia licet non es irregularis tu, qui es principalis, & non tantum illam pecuniam, vel ad illas actiones pure regere te habes, ita & Petrus, quia haec suadet. Verum non est audiendus, si suasio Petri fuit causa, ut v. g. pecunia illa non mitteretur. Ratio est, quia tunc mors illa merito imputatur Petro dissuadenti, cum enim is non negativus habet (ut te habes tu, qui non mittis) sed max. me potest per actum persuadendi, incurrit in irregularitatem adnectam ex Sacris Canonibus actui positivo, ut modo diximus, & mox in exemplis iam ponendis clarius v. d. h.

8. Objicis, Mirum est, Petrum, qui se remotius habet ad mortem praedictorum, incidere in irregularitatem, non vero te, qui immediatus.

9. Respondeo, non esse mirum, quia Petrus possit habere, cui actioni Sacri Canonis conjungitur irregularitatem, tu vero nihil agis, cui omissioni non est ad eisdem Sacris Canonibus ulla irregularitas adnecta.

10. Illud tamen adverte, si Petrus id persuasit bene sine v. g. ne iudicis iusta sententia pecunis impeditur, ne Gallatores, ad ejusmodi lucra extorquenda, assisterent, ne hostes illa pecunia fortiores evaderent, Petrus non fore irregularem, quia non est putandum Ecclesiam voluisse sub tanta poena recta & rationabilia consilia prohibere, ut in simili dictum est saepe. Nam propterea nec irregularem fore, puto eum, qui deterseret amicum, ne a manibus Satellitum eriperet illum, qui damnatus ducitur ad mortem, quando id faceret, ne impediret actus Iustitiae, vel ne amicus, sic incidere in aliquod propriae vitae periculum.

Exempla omissionis non pure, id est alii aliquid adnectum.

11. Notarius, Procurator, vel quicumque alius habet scripturam, qua visa, quis a morte liberaretur, advertens autem, eam perquiri ad d. cum hominem salvandum, ipse eam non solum non profert, sed non ostendit, nam sic esset ommissio pura, de qua in praecedentibus numeris dictum est, verum etiam illam occultat, vel ad transfert, ut inveniri non valeat, vel lacerat, vel comburit, vel rogatus, negat, apud se illam servari, etiam morte secuta, irregularis, quia omissioni ostendendi scripturam adjungitur actus positivus illam occultandi, lacerandi, &c.

12. Testis non solum, non se sistit iudici ad testificandum in favorem alicujus, qui hoc teste delictus capite punitus fuit; haec enim esset pura ommissio? verum etiam rogatus dixit, se nihil scire, irregularis erit ex delicto, quia illi omissioni adjungitur hic actus positivus.

13. Amicus destinat te nuntium, ut Petrum admoveat, ipsi insidias parati a suo inimico, Tu vero non solum,

non admones (hæc enim esset pura omisso, etiam si suscepisset curam admonendi, & etiam si malo animo contra Petrum ipsum non admoneres) verumetiam heteras, quas idem Amicus tibi consignavit ad Petrum, in quibus de istodem infideli ipsum admonerat, apud te tenuisti nec Petro reddidisti, irregularitatem non effugies, si Petrus occidatur, quia illa retentio actus positivus est.

14. Dices: Illa susceptio curæ admonendi, nonne etiam est actus positivus? Cur ergo omisso illi coniuncta non parit irregularitatem?

Respondeo, quia susceptio eiusmodi, quamvis actio positiva, nimis remote se habet ad occisionem; neque enim susceptio curæ admonendi infert ullo modo mortem, sicut, nec infert in Medico susceptio curæ infirmi, ut modo n. 4. dictum est.

15. Consultant aliqui Petrum occidere, tu assistis, tacetque, eris irregularis, morte Petri secuta; illa enim taciturnitas in iis, circumstantibus non est pura omisso, sed, quia affert animum consultantibus, est tacitus consensus: Idem resolve de assistentia amicorum, dum aliquis ex illis aliquem occidit, ipsi vero assistunt. Idemque resolvitur solet de Principe Ecclesiastico temporali iurisdictione pollente, qui assistit, quamvis nihil dicat, executioni mortis ipsa enim præsentia Principis auctoritatem dat exequentibus.

16. Mulier concepit à Petro, aitque se velle abortum factus animati causare, id, quod audiens Petrus, tacet, unde mulier secuta voluntatis Petri, facinus cum effectu aggressæ, est, sic irregularis Petrus propter eandem rationem n. præced. dictam, ut notat etiam Castr. de cens. d. 6. p. 15. §. 7. m. 4.

17. Ambulat Primo, quis de nocte per loca abrupta. Secundo, Alius naufragi navi eiectione iactatur in undis. Tertio, Alius, per angustum pontem, flumen pertransire tentat. Quarto, Alius ad tuæ domus ianuam confugit, quo persequenter inimicum effugiat. Tu vero cum possis, nec faciem præfers primo, nec secundo tabulam, seu funem, nec tertio comitem te addis, nec quarto ianuam forte clausam aperis. Non eris irregularis, si horum consequatur mors, quamvis ex odio ad hæc non exhibenda motus fueris, quia hæc sunt puræ omissiones. At vero, si adverteres ad eorum pericula, faciem forte accensam extinguis, unde noceas primo, si tabulam, vel funem abreptum submoveas, unde noceas secundo. Si tabulam Pontis dissipas, unde noceas tertio: Si ianuam forte apertam claudas, unde noceas quarto, irregularis eris, postquam aliquis prædictorum pereat, quia hi sunt actus positivi. Excusat nihilominus hunc quartum P. Prates in manu. de irreg. d. 4. cap. 4. num. 20. fol. 462. si ianuam claudat ob finem bonum, puta, ne sua domus damnum aliquod patiatur: quod certe solum intelligi debet de damno notabili, & eius rationis, ad quod subeundum, te obligare, non præsumitur Ecclesia, iuxta modo dicta n. 10.

§. X. De irregularitate orta ex occisione facta à Ministris iustitiæ, quæ dicitur ex defectu lenitatis.

1. Occisio iusta, quantum ad nos in præsentia pertinet, vel fit à Ministris iustitiæ, vel à Militibus in bello iusto, vel ad defensionem sui: de singulis separatim, & in hoc quidem §. De prima.

2. Conclusio certa est hæc. Iudex Pontifex inferior, qui in causa sanguinis fert sententiam iustam de morte, vel mutilatione alicuius, fit (ea certe secuta) irregularis ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo. Quam late explicat S. Th. 2. 2. q. 40. Nav. in summ. cap. 27. num. 206. Henr. l. 14. c. 10. n. 1. Catar. dec. 1. a. n. 97. Percurre singulas clausulas.

INDEX.

3. Quicumque (excipitur Summus Pontifex, qui, ut Pars III.

supra c. 2. n. vidimus, non est irregularitati subiectus) Clericus, vel Laicus live ordinarium, sive delegatam habeat potestatem, cum eadem sit ratio d. omnibus, hic merito comprehenditur.

4. Illud nihilominus discrimen est inter Clericum, & Laicum, quod Laicus solum incurrit irregularitatem: cæterum, iuste damnans, meretur. At Clericus, etiam iuste damnans, præter irregularitatem, quam contrahit, peccat, & quidem graviter, eo, quo graviter Clericus prohibetur, C. Sape 23. q. 1. §. 8. C. Sentent. ne Clerici, vel Monachi, ne se ingerat in causam sanguinis.

In Causa Sanguinis.

5. Hoc est in causa mortis, vel mutilationis membri, (de qua mutilatione mox expressius dicitur) id enim ex usu loquendi significat causa sanguinis. Hinc si sententia feratur de aliquo præfocando, vel veneno, fameve, sine effusione Sanguinis occidendo, erit nihilominus causa sanguinis. Contra, si feratur de sanguinis effusione, ut de verberatione usque ad sanguinem, sed sine periculo mortis, vel mutilationis, causa sanguinis non erit.

6. Quid si Iudex aliquem iuste damnaverit crudo carceri, vel ut eadem non porrigatur, nisi panis, & aqua, quo pacto, si statim is non obit, certe ex eiusmodi angustis illi (ut contingere non raro solet) accelerata est mors?

7. Respondeo. Si, consideratis Rei viribus, eadem fuerint permessa necessaria vitæ, nullam irregularitatem timebit Iudex, quia per accidens, tunc ille moreretur. At, si ea permessa non fuerint, vel carcer valde humidus fuit, unde, vel data esse, vel notabiliter accelerata iudicetur mors, erit irregularis Iudex ex defectu lenitatis, quando ad hæc iuste reum damnavit, puta, ut sensum moreretur, at ex delicto, quando iniuste, &c.

8. Confirmo, quia carceres fetidi, humidi, subterranei prohibentur, ut notat Farin. q. crim. 27. n. 95. §. 194. Vide etiam Men. de arbit. l. 2. casu 305. & Gom. Var. t. 3. c. 9. num. 6. V. Quia carcer. Legge director, inquit, p. 3. q. 58. comm. 107. & solum conceduntur quando quis per sententiam iustam ad mortem sensum suscipiendam condemnatur.

Dixi autem modo (notabiliter accelerata) nam ex ordinariis carcerum angustis, patetque victu diminui aliquid de viribus, & consequenter de vita, iam scimus, sed addimus, non incurri tunc irregularitatem ullam, quia, si iusta est condemnatio, iam permessa, imò requisita à Sacris Canonibus est ea diminutio. C. Novim. de verb. signific.

Fert sententiam iniustam.

9. Si enim iniusta sententia, non ex defectu lenitatis, sed ex homicidio voluntario, secuta morte, fore iudicem Irregularem, nimis est ex dictis manifestum.

10. Sunt autem nonnulli, qui iudicem faciunt ex defectu lenitatis irregularem, etiam antequam sententiam mortis ferat. Sed in merito, quia licet, dum quis est iudex, non possit promoveri ad Ordines, quia est Curialis, potest tamen iudicatu relicto, sed non est irregularis, antequam sententiam sanguinis ferat, imò, neque antequam eum effectu sequatur mors.

11. Ideo iudex, ut & Princeps, etiam delinascens sub cortina, & omnes Ministri iustitiæ, etiam infimi Satellites, si assistant executioni mortis in locis suæ ditionis (nam in alienis sunt, ut supponimus, sicuti homines privati, non Ministri) irregulares fiunt, quia ipsorum auctoritate mors infertur. Privati autem alij, ut, & famuli teste Avil. de Censur. part. 7. disput. 5. sect. 2. dub. 1. conel. unica. Henr. l. 14. cap. 14. num. 2. mere ad obsequia Dominorum Domestica additi, etiam si cum Dominis assistant, immunes sunt ab irregularitate, quia, ut item supponere debemus, nihil conferunt ad sententiam exequendam.

M m 2

12. Quid

12. Quid de Clericis? Respondeo. Idem dic, si assistant, ut auctoritatem præbeant executioni, nam propter hanc rationem quidam Episcopus C. Ex Litteris de Excessu Prælatorum, reus fuit irregularitatis, quia interfuit causæ furis suspendio; assistit enim in proprio territorio, unde, ut auctoritatem afferens executioni, verum si Clerici quicunque, ut & Religiosi assistant alio fine, siue curiositatis, siue amicitie, siue alterius causæ gratia, non timeant irregularitatem, immo ex mera dicta assistentia, nec peccatum. Quod si Textus aliqui. C. Sententia Cleric. vel Monachi, videantur strictius loqui vel satis explicari in alium sensum possunt, vel certe legitime delueverunt. Lege Molin. de Inst. ap. Dianam p. 4. tract. 2. ref. 35.

De morte, vel mutilatione alicuius.

13. Cum non solum mors, verum etiam mutilatio membri alicui à Ministris Iustitiæ illata afferat ipsis irregularitatem, ideo hæc etiam mutilationis expressa fit mençio. De ea tamen separatim infra §. 6. dicam. Nunc autem quatuor sunt difficultates ad præsens argumentum facientes, dissolvendæ.

PRIMA DIFFICULTAS.

An Index pluribus sententiis plures condemnans contrahat plures numero distinctas Irregularitates?

14. Respondeo, plures. Ratio est evidens, quia per plures actiones, puta per plures condemnationes occidit separatim plures; singulis autem occisionibus suæ numero distinctæ irregularitates correspondent.

15. Quod si multos Iurisdictionis actus index ante sententiam exerceat, contra hominem unum, tunc facit eorundem ab ipso irregularitatem contrahi, quia illi præcedentes actus unum quid faciunt cum una sententia. Nisi forte præcedentes actus tendant ad mutilationem v. g. & de facto fiat mutilatio, & deinde alij actus consequentes tendant ad mortem, quæ ex intervallo inferatur, ut, si prius Reo manus abscindatur, & deinde, ex intervallo idem Reus suspendatur, tunc enim duæ irregularitates erunt, ut pote consequentes ad duas distinctas, etiam moraliter, actiones.

SECUNDA DIFFICULTAS.

An Index una sententia plures simul condemnans plures irregularitates concipiat.

16. Respondeo. V. golinus de Irreg. §. 9. num. 2. ait, tot concipere irregularitates, quot numero homines (quamvis per unam sententiam) morte punit: Sicut (ait) communis sententia docet, te per unam scilicet explosionem pluribus excommunicationibus infici, si simul plures Clericos occidas.

17. Bonacina de Cens. d. 7. q. 4. p. 1. n. 26. autem docet, posse probabiliter defendi, tunc fore unam numero irregularitatem, sicuti existimantur una blasphemia, quando uno, eodemque impetu multæ prædicantur, & unicum peccatum unitate morali, quando quis unico bombardæ ictu plures occidit.

18. Tu prudenter sic distingue: Si sit una sententia, unaque delicti causa, qua multi capite plectuntur, & item unus sit locus, unumque tempus, quo plectuntur, valde probabiliter una erit numero irregularitas, quia tunc illa una sententia de pluribus occidendis, illæque omnes occisiones moralem unitatem habent, sicuti dicunt Plures ap. Leandr. de Censur. 6. §. 9. 39. probabile esse incurrere unam numero excommunicationem, si unica explosione multos Clericos occidas. At, si causa delicti sit diversa pro diversis, vel in diverso loco, vel in diverso notabiliter tempore, quamvis per unam sententiam, quia non apparet prædicta unitas plures numero erunt irregularitates, sicuti plures incurrunt irregularitates qui per intervalla nunc unum, nunc alium occidit. Ita Gibaldo censu. d. 5. n. 15. sen. 14. cum Suar. & Mol.

19. Id, quod dictum est de indice, potest dici de occidente per unam actionem plures. Si enim occidat quæ plures per unam actionem, puta per unam bombardæ explosionem, unam contrahet irregularitatem, plures vero, si ex intervallo notabili, iuxta ea, quæ aliqui dicunt apud eundem Leandrum de simili multiplicatione Casuarum. Vide etiam supra c. 14 §. 3. n. 10.

TERTIA DIFFICULTAS.

An Index ferens sententiam, ut duæ v. g. manus in amputentur, siis amputatis, duplici irregularitate vinciat. Quod idem quæritur de abscisione physice eidem duo membra.

20. Respondeo. Si ex intervallo notabili, duæ reddantur de l. reg. c. 5. §. 9. n. 3. fine, irregularitates enscuntur, si scilicet una, id, quod eodem modo explicatur in d. difficultate præcedenti explicatum est de similibus.

QUARTA DIFFICULTAS.

An Index proferens sententiam sanguinis contra delinquentem, incurrat irregularitatem, quando ad executionem mortis, requiritur sententia alterius Iudicis?

21. Respondeo, esse distinguendum. Si enim potest iudicis sententia utatur procellis, seu probationibus seu sententia habita à priori iudice, quia tunc uterque concurrat ad mortem, uterque incurrat in irregularitatem; Si non utatur, liber erit prior index, & solus poterit in illam cadere, quia tunc prior index nullo modo concurrat ad mortem. Non est igitur audiendus Henr. l. 1. c. 12. n. 5. cui adheret Avil. de Cens. p. 7. d. 5. §. 12. dicit, quod in hoc casu priorem iudicem liberat semper.

Est id est morte certo secuta.

22. Quod mors debeat esse secuta, ex dictis, nemodo n. 10. innui, nimis est manifestum. At illud hæc valde notandum est, quod diximus (certo secuta) id quod, cui addimus, habes supra c. 5. §. unico n. 33.

De eodem Iudice, quo ad Delegationem quam alteri confert de occidendo vel mutilando.

23. Præmittendum est, Primo, Principem Sæcularem, ut item Prælatus Ecclesiasticum habentes iurisdictionem temporalem, ex quocunque titulo illam habeant, posse, & Ecclesiasticum in causa sanguinis debere, illam delegare uni Laico, vel pluribus, ut placuit, quomodo sint apti, idque, vel ad tempus, vel in perpetuum, & vel ad universas causas, vel ad aliquas, vel etiam ad unam, vel alteram. Patet hæc ex vulgata Textibus, vulgataque doctrina de Delegatis, & Delegatione.

24. Dixi (uni Laico, vel pluribus) nam licet Prælatus Ecclesiasticus Papa inferior iurisdictionem spirituales non possit delegare, nisi Clericis, at temporalem potest Laicis.

25. Dixi item (dummodo sint apti) nam irregularitas ex delicto sine dubitatione erit Prælatus, si deleget mortalitatem suam iudici, quem cognoscit imperitum, vel prævium, unde iniuste quis morte puniatur, quia tunc Prælatus, gladium iurisdictionis imperito porrigens, mortaliter occidere innocentem, censendus est.

26. Quod si per occasionem hæc quæras, An Principi Sæcularis possit Clericis delegare iurisdictionem suam temporalem, sicuti potest Laicis?

Respondeo, id prohibitum esse in Iure, C. Sed nec C. Clericus. Ne Chr. vel. Monachi his verbis: Ne Clericus exerceat Iurisdictionem temporalem, vel causas agat Criminales sub Principibus Sæcularibus, nec officia Vicecomitis, aut Praepositi Sæcularis obeat.

27. Notat autem Primo Abbas, per hæc verba, illi citate acceptari à Clerico dictam iurisdictionem, sed tamen valide, unde valeret sententia ab ipso data, etiam in causa sanguinis. Ratio est, quia in Textu nulla clausula est irritans delegationem; neque enim per

hunc Canonem Clerici incapaces ejusmodi delegationis redduntur.

28. Notat Secundo idem, si semel unam delegationem acceptaret Clericus ad causam criminalem, non peccaret mortaliter, peccaret, si multas, quia, ait, sic, non esset exercere, quod denotat frequentiam. Sed certe id, non videtur verum, quia Canones graviter prohibent ne Clerici subdantur Principibus Sæcularibus, eorum jurisdictione utendo, quod certe fieret, etiam si semel acceptarent.

29. Nota tu denique Tertio, duplici modo posse Principem Sæcularem demandare Clerico causarum judicia. Primo conferendo suam jurisdictionem temporalem ipsi Clerico, quo eundem constituit judicem à se dependentem, & hoc prorsus prohibetur à Sacris Canonibus, ut dictum est, tum pro causis in genere, tum pro causis in particulari. Secundo nihil conferendo de sua jurisdictione, nec constituendo Clericum judicem à se dependentem, sed volendo, ut aliquæ causæ, quæ examinabantur, ac judicabantur in suo Sæculari Tribunali, definitur in Ecclesiastico, quo pacto dicitur forum Ecclesiasticum ampliari. Hoc autem non prohibetur, quia tunc Clericus agit ex jurisdictione Ecclesiastica ampliata ad has, vel illas causas, non vero proprie sub Principe Sæculari. Lege Molinam, *Tom. 4. tract. 3. d. 8. num. 10.* Si tamen tunc dictus Clericus ferat sententiam sanguinis, fore irregularem ex defectu lenitatis, secuto effectu non est dubium, quia jam, ut Minister justitiæ se habet.

30. His ita explicatis, redeamus propius ad nostra; & queramus, an Episcopus v. g. gaudens jurisdictione temporali, deleget hanc suam jurisdictionem alteri, ut delegare certe debet ex dictis *num. 23.* & is Delegatus aliquem poena capitali puniat, sit ipse Episcopus irregularis; eademque esset questio, si Reus appellaret ad ipsum Episcopum Delegatum, & is delegaret alium judicem, qui simili modo morte puniret Reum.

31. Respondeo, Episcopum Delegatum, in utroque casu non fore ullo modo irregularem. Nam sic definitur à Sacro Textu, *C. Episcopus v. g. gaudens jurisdictione temporali*, deleget hanc suam jurisdictionem alteri, ut delegare certe debet ex dictis *num. 23.* & is Delegatus aliquem poena capitali puniat, sit ipse Episcopus irregularis; eademque esset questio, si Reus appellaret ad ipsum Episcopum Delegatum, & is delegaret alium judicem, qui simili modo morte puniret Reum.

32. Hic habemus Henr. qui prædictam doctrinam nimis coarctet, & Tur. qui ampliat nimis. Henriquez *l. 14. c. 12. v. 6.* afferendo Testimonium Navarri, ait, fore irregularem Prælatus habentem temporalem jurisdictionem, si delegat causam capitalem particularis Rei alicui Laico, secuta morte, probatque ex Sacro Textu, *C. Ex lit. de Exec. Prælat.* Sed immerito; hic enim Textus irregularem Episcopum quendam pronuntiat, non quia delegaverit causam mortis particularem sed, quia auctoritatem præstitit executioni mortis illius hominis, quod est longe diversum, & utpote cooperatio domini auctoritatem executioni mortis, est irregularitati subiecta.

33. Turrianus *tom. 1. 2. d. 93. dub. 2.* docet, posse prædictum Prælatus exhortari judicem à se Delegatum ut hic exequatur poenam capitalem. Si enim (inquit) Clericus potest hortari generatim judicem ad servandas justitiæ leges sine timore irregularitatis, & mandatum

Part. III.

delegato suo dare, de servandis justitiæ legibus circa hanc causam particularem, cur non poterit mandare, ut poenam latam de morte judex exequatur? hoc enim mandatum exequenda poenæ jam satis involvitur in mandato illo de servanda justitiâ in hac causa particulari.

34. Verum, est diligenter distinguendum: potest enim ejusmodi Prælatus generatim, & etiam speciatim exhortari de servanda justitiâ in causis, & etiam in hac causa capitali, imò id etiam mandare, quia hoc concedunt Canones, cum sint ad actum ex se bonum, & remote se habentem ad occisionem. At mandare, ut Iudex executionem mortis hujus rei exequatur, fiat auctoritative ut judex exequens, ex vi talis mandati mortem Reo inferat, non potest prædictus Prælatus; quia sic ipse sua auctoritate cooperaretur ad occisionem, quæ est clara causa irregularitatis. Quod si non mandaret auctoritative, sed solum ita exhortaretur, sicut posset, si esset privata persona, nullam prorsus auctoritatem præbens, non erit irregularis ex doctrina universalis mox afferenda, quia tunc non agit, ut Minister justitiæ. Sed certe difficile id in praxi est, quia verba ejusmodi prolata à Superiore, semper, saltem regulariter accipiuntur auctoritative, nam propterea certe aliqui ex dicto *c. ex literis de excessu Prælatorum*, monent, ut Prælatus abtineat, non solum impellendo judicem ad ferendam sententiam sanguinis, dum agitur de causa particulari, verum etiam ab exhortando, ut aliquem puniat (quamvis taceat designatione poenæ) quando delictum est dignum morte, quia, inquit, in utroque casu interponeret suam auctoritatem, atque adeo esset causa sententiæ sanguinis.

35. Multo minus potest Prælatus suo Delegato, vel Ministris suis dicere, ut Homicidam hunc merentem suspendium suspendant, vel mutilent, quia sic auctoritatem præberet executioni mortis, vel mutilationis, incurreretque irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ ex occisione justa infligitur Ministris justitiæ. Quicquid dicat Avila, de *conf. p. 7. d. 5. sect. 2. dub. 4. concl. 3.* qui satis immerito putat, hanc esse irregularitatem ex homicidio injusto, immerito, inquam, quia hoc occisio justa est.

36. Propter eandem rationem, prædictus Prælatus, si proponat præmium dandum ei, qui grassatorem hunc determinatum capiat, eo deinde capto, & ex vivis subdito, erit irregularis, Favet Vgol. de *Irreg. cap. 5. §. 8. sine Majol. lib. 5. de Irreg. c. 48. §. 2. n. 8.* non vero erit si grassatorem, nec explicitè nec tacitè designet, sed solum in genere; Ratio est, quia designando dat suam auctoritatem ad occidendum, quam non censetur dare dum in genere grassatores extirpare curat.

37. Idem dic, si Prælatus, seu Princeps jubeat, seu edicat, ut five vivus, five mortuus ad se is grassator adducatur, imò etiam si id generatim dicat de grassatoribus aliquo enim occiso, erit Prælatus irregularis, quia clare suam auctoritatem interponit. Imò in hoc casu putant Comitatus in *resp. mor. l. 4. q. 20. num. 8.* Rebell. *p. 1. l. 3. quest. 11. num. 4.* Valer. *diff. 4. Vers. Homicid.* Caiet. in *summ. Vers. Homicidium*, alique ejusmodi Prælatus, vel Principem continere Irregularitatem ex homicidio injusto, quia, inquiunt, ejusmodi præceptum, semper est injustum, & peccatum contra justitiam, cum sit de occidendo homine inaudito, nec confesso, seu in judicio non confesso. Dicunt (semper) dicere (regulariter) nam pato, posse occurrere casum adeo clarum, grassatoremque adeo bono publico manifeste nocentem (nullo remedio interim apparente avertendi malum) ut ejusmodi præceptum valde justum censendum sit, unde irregularitas sit ex defectu lenitatis.

38. Quæres hic denique resolutionem sequentis casus. Episcopus potens dicta temporali jurisdictione dat auctoritatem Clerico, ut Clericus nominet Iudicem Laicum, qui condemnet Reos, vel talem Reum poena sanguinis, eritne, secuta rei morte, irregularis prædictus Clericus.

Respondeo. Si arbitratus Clerici data fuit potestas eligendi

M m 3

eligenti iudicem prædictum, erit Clericus irregularis, si vero solum Clerico commissum fuit, ut ipse renuntiaret, seu afferret iudici electionem factam ab Episcopo, irregularis non erit. Ratio est, quia, in priori casu, ipse Clericus ex una parte cooperatur cum iudice ad deformationem, dando ei potestatem ad deformandum, & ex alia parte non excusatur ab officio Temporalis jurisdictionem habente, sicut excusari diximus Episcopum, id, ratione ejusmodi officii, concedentibus Sacris Canonibus. At in posteriori casu ipse Clericus nullam potestatem dat iudici, sed solum renuntiat, seu admonet, de potestate illi ab Episcopo tradita, quæ officii nuntiatio non est causa proxima sententiæ deformationis deinde secute, Ita Farinac, & Io. Calder in Cap. ult. Ne Clerici vel Monachi in 6. favetque Io. And. ibid. alique contra, Vgolinum l. c. §. 8. n. 11.

Colligitur ex dictis, quæ ratione effugiat Irregularitatem Episcopus, si quando sit constitutus, Sicilia Prorex.

39. Explicabit resolutio danda sequenti quæstione, Cum Episcopus Don Petrus Corfettus vir doctrina, & virtutibus insignis non multis abhinc annis constitutus fuerit hujus Regni Siciliæ Gubernator, dubitari ceptum est, an ejusmodi Provinciam Episcopus subire licite possit: Idem Clericus prohibetur, ut modo num. 26. volumus. Rursus, esto, ipsi licuerit, quæ ratione sententiæ sanguinis delegare, ut immunis esset ab irregularitate, debuisset?

40. Quoad prius resolutio fuit, licite potuisse, teste Bard. in secl. l. 7. g. 1. n. 10. sive ob consuetudinem, sive ob Privilegium, quo gaudet Catholicus Rex præficiendi suis Regnis Ecclesiasticis. Sed quoad posterius major assensio astitit inter Theologos.

41. Ut ea melius intelligatur, notanda est praxis procedendi in causis sanguinis in hoc Regno. Postquam enim declaratum est iudicibus delictum aliquod morte dignum, v. g. Petrum commississe homicidium, idem iudices rem Proregi referunt, & ab eo recipiunt mandatum, ut inquirent de delicto, ac referant, quid invenerint, & præterea facultatem procedendi ex abrupto. Iudices ergo cum reum, vel ex probationibus; vel ex propria Confessione convicerint, morteque puniendum decreverint, referunt Proregi quid actum fuerit, qui sic præcipit, *Excellentia sua providet, & mandat, ut Petrus suspendatur*: quo mandato accepto, traditur petrus Ministris suspendendus.

42. Episcopus ergo Gubernator, de quo agimus, advertens, si hoc modo uteretur, se in irregularitatem incidere, duo immutavit. Primo, ut iudices in posteriore relatione post plenam probationem delicti ipsi Episcopo faciendam, nequaquam referrent, quid ipsi de morte delinquentis statuissent. Secundo, ut ipse Episcopus alio modo subscriberet relationi iudicum, quam alii Proreges consueverunt, hoc est modo sequenti, *Illustrissima Dominatio sua providet, & mandat, ut Tribunal inquireat veritatem, & provideat de Iustitia. Quæ commissione habitata, iudices sic decernebant, Stante commissione Illustrissima Dominationis sua Tribunal Magna Regia Curia providet, & mandat, ut Petrus suspendatur, &c.* Quælitur ergo Episcopus, an si dictis mutationibus uteretur, irregularitatem effugeret?

43. Divisi sunt Theologi. Et quidem ex nostra Societate P. Martinus Prates in manus, de irreg. d. 4. c. 2. §. 3. fol. 287. nullo modo Episcopum irregularitatem effugere contendit; effugere contendit Pater Franciscus Bardi. l. c. Equidem dum latissime ab ipsis agitatam hanc quæstionem lego, commendo diligentiam, admiror doctrinam, ingenium utriusque acre complector. Sed mihi videor unica, facillique ratiocinatione quæstionem ex proxime dictis posse dissolvere, quam ipsi satis pluribus prosequuntur.

44. Formetur hoc argumentum. Prælatus gaudens temporalis jurisdictione potest, imo debet potestatem

proferendi sententiam sanguinis iudici Laico committere, ut clare habet Textus C. Episcopus Cln. vel Monachi in 6. & nos supra signatè docuimus non potest autem ipse eam proferre sine inculsu irregularitatis, nec eam formulam, qua uti ipse intendit Gubernator per sententiam sanguinis, & ex vi illius, & non alterius sententiæ Petrus suspenditur: Ergo Episcopus est irregularis. Ecce argumentum Patris Martini.

Formetur hoc aliud: Prælatus gaudens temporalis jurisdictione potest ex Sacro prædicto Textu, non debet potestatem dictam committere, non potest autem ipse sententiam proferre, &c. Sed Episcopus Gubernator per memoratam formulam, qua uti ipse intendit, non proferit sententiam sanguinis, nec ex vi illius sententiæ, sed alterius sententiæ, quæ datur à Tribunali Petrus suspenditur: Ergo Episcopus non est irregularis. Ecce argumentum Patris Bardi.

45. Quæro ergo te studiose Lector, nonne pronuntiabis, veram esse Minorem prædicti argumenti ultimam præmissam à Bardi, falsam vero eam, quam Prates assumit, perpendatur formulam, qua uti intendit Episcopus Gubernator? Ita sane. Manifeste enim per immutationem illam factam ab Episcopo, novamque illam reductam formulam, Petrus non suspenditur ex vi committentis datæ ab Episcopo, sed ex vi sententiæ latæ à Tribunale, Patet, quia, si hæc à Tribunale non foret, nunquam suspenderetur Petrus, unde clare apparet, illam Episcopi Gubernatoris commissionem, seu verba, nihil aliud continere, nisi delegationem jurisdictionis datæ ab Episcopo iudicibus in causa sanguinis, quam ipse dare iudici Laico sine timore irregularitatis potest, imo à Sacro Textu dare compellitur.

46. Quod autem Prates narrat, Episcopum noluisse acquiescere illis, qui cum ab irregularitate immunitatem habebant, unde obtinere à Summo Pontifice voluisse facultatem sic procedendi, nihil nobis officit: Episcopum enim religiosissimum, teneræque conscientie virum, et majorem animæ tranquillitatem, id fecisse, putandum est.

Exceptiones dua circa obligationem Prælati non ferre sententiam in causa sanguinis.

PRIMA EXCEPTIO.

In causa Fidei pro Inquisitoribus, & coram Ministris.

47. Sacri Inquisitores conclusa processu carissent contra Hæreticum impenitentem, vel Relapsum pronuntiant in eum sententiam definitivam, qua prædicant, illum esse Hæreticum pertinacem, tum tradunt eandem potestati Seculari, proestantes, seu exire deprecantur, ut, citra sanguinis effusionem, mortisque periculum, illum puniat. Iudices autem Sæculares, nullo viro processu, & sine mora, prædictum Hæreticum sibi relictum, sive Laicum is sit, sive clericus (qui certe prius erat degradandus) morte plectunt. Hac est praxis Tribunalis Sacre Inquisitionis, in qua quæritur, an Inquisitoriam lege Emeric. in Direct. Inquisit. p. 3. in formis, &c. Lege item Castropal. T. 1. r. 4. d. §. p. 14. numer. 10. Secus de Censur. d. 47. sec. 1. num. 13. Dianam p. 4. r. 2. ref. 101. constantem alios.

48. Et quidem non esse, omnes Doctores conveniunt, sed unde, & quare, non conveniunt citius: ego iudico eos, concurrere ad mortem, sed à Summo Pontifice ab irregularitate liberari, tum propter expresse privilegia Inquisitoribus de hac re concessa, tum etiam favore tacite eo ipso, quod ipsis Summus Pontifex præcipit, ut sic, & sic procedant in causa Fidei tam sancta, & ad Ecclesiæ puritatem maxime faciente. Atque ex hoc, quod Inquisitoribus tot privilegia concessa sunt, quibus impeditur irregularitas, clarum mihi fit, non esse veram doctrinam Castropalæ, l. c. & Suarii loc. cit. dicentium: Ideo Inquisitores non esse irregulares, quia per dictas actiones, si attente considerentur, non concutuntur

ad mortem: clarum, inquam, mihi sit: Si enim per illas actiones non concurrerent ullo modo ad mortem, non indigerent privilegio Pontificis ad irregularitatem evitandam. Confirmatur manifeste, nam dum potestas Sæcularis non ex alio processu, nec ex alia sententia, quam ipsa ferat, Hæreticum impoenitentem capite plectit, tota occisionis causa moralis est processus, sententia, & auctoritas inquisitorum. Qua ratione ergo non incurrerent irregularitatem, si à Summo Pontifice per peculiaria privilegia non eximerentur ab illa.

49. Quæres, si non adessent eiusmodi expressa privilegia, possemusne illos liberare ab irregularitate ex eo solo capite, quod modo indicatum est, puta quod tacite Pontifex illos liberet, eo ipso, quod his præcipit, ut sic, & procedant.

50. Respondeo. Possè, docet Gambacurta in simili, de imm. Eccl. 2. §. 7. V. Alique irreg. nota. Is enim sermonem faciens de præcepto Gregorij XIV. quod teneatur Episcopi, facinorosos non exceptos ad Ecclesiam confingentes tradere Curie Sæculari, docet, eos non incurrere in irregularitatem, damnato ad mortem, occisoque dicto facinoroso, quia Gregorius eos ab illa expressè eximit, additque, probabile item esse, eos non incurrere, etiam si Pontifex expressè non exemisset; satis enim tacite eximit, dum sic fieri, ipse iubet.

51. Confirmari id potest ex Vgol. de Ineg. c. 1. §. 6. Ver. Quid igitur universaliter docente, eum, qui ex mandato Pontificis alium interficit, non esse irregularem, quia iussu (inquit) Pontificis est irregularitatis remissio.

52. Verum ego, quamvis id probabile iudicem in materia fidei, immò, & in materia quacunq; Ecclesiastica; atque adeo in casu nostro: non enim iudicandum est, peccatum ab Ecclesia institutum subire debere eum, qui Ecclesie, eiusque Pastori obeditur universaliter, ut docet Vgolus, non mihi videtur probabilis: nam sic, quando Pontifex, ut Princeps sui status præcipit suis Iudicibus, ut morte puniant delinquentes, vel suis Militibus, ut occidant hostes in bello iusto, hi Iudices, & hi Milites, secuta horum delinquentium, vel, hostium morte, non incurrerent irregularitatem ex defectu lenitatis; quod certe nemo dicit. Quid si Pontifex iniuste præciperet, ut tu innocentes interficeres; Ego sane te irregularem faciam, ex delicto, si parcas. Dixi modo (ut Princeps), nam, si ut Pontifex alia esset ratio, de qua dicam §. 14. r. 8.

53. Denique hic duo nota. Primum, mihi nequaquam placere sententiam Ioan. Præp. loc. cit. asserentis, non fore irregulares inquisitores, si prædicta omnia rite agant, quamvis omittant protestationem n. 47. dictam; mihi inquam, non placet, quia privilegia concessa Inquisitoribus, & tacita illa Pontificis voluntas, de non incurrenda irregularitate, sunt sub forma præscriptæ protestationis; ea ergo protestatione omiſsa, non habentur privilegia, vel illa voluntas, sicut non habetur ab Accusatore, quando omittit similem protestationem, ut mox §. sequenti declarabimus.

54. Secundò, Quod dictum est de ipsis inquisitoribus, extendi propter eadem privilegia ad omnes eos, qui ex officio concurrunt, vel auctoritatem dant dictæ sententiæ latæ ab inquisitoribus contra hæreticos, item ad Accusatores, ad Testes, ad Satellites, ad Torquentes eos, ut veritatem dicant, & denique ad ceteros omnes, qui inquisitores adiuvant ad munus ipsorum legitime adimplendum, dummodo hæc faciant in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, & immediate ad executionem sententiæ de deformatione non concurrant. Legè Avilam, de Conf. p. 7. d. 56. §. 2. dub. 2. Henrig. 4. c. 12. n. 5. liter. B. Sayr. de Conf. l. 6. c. 18. n. 15. aliosque.

SECUNDA EXCEPTIO

De Degradatione, quæ à iudicibus Ecclesiasticis infligi solet.

55. Quicumque ex Prælatis, qui legitime Clericum degradat, eum Sæculari foro tradit, etiam positive, &

directe eum tradendo, nullam incurrer irregularitatem, si forte degradatus à Iudice Sæculari morte puniatur, modo Prælatus adhibeat protestationem, seu intercessionem præceptam in Sacro Textu, quam expressam in Pontificali facile poteris legere, quamque habes apud Molinam, tit. 4. tr. 3. d. 49. n. 13. aliòque citatos à Bonac. de Conf. d. 4. p. un. num. 21. siue aliòque solemnitate Degradationis explicantes. Ratio est fore eadem, ac dicta de inquisitoribus. Si eam protestationem non adhibeat, idem dic, quod modo nunc, procedenti de iisdem inquisitoribus dictum est.

§. XI. De irregularitate ex defectu lenitatis, quæ oritur ex cooperatione ad sententiam sanguinis per accusationem.

1. Textus C. prælatis de Homic. in 6. sic habet: Prælatis, vel Clericis quibuscunque, qui de Laicis suis Malefactoribus querelam penes Sæcularem Iudicem deponentes, & petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expresse, quod ad vindictam, seu penam sanguinis, non intendunt, imputari non debet, quamvis de lure debeat pena sanguinis irrogari, si index mortem illis inferat, iustitia exigente.

Hæc Textus, cuius tres clausulas breviter, expendimus, nam ceteræ clariore explicatione non indigent.

Prælatis, vel Clericis.

2. Quamquam, Textus mentionem dumtaxat facit de his; eadem tamen ratio est de Laicis. Illud tamen discriminis est, ut Laicus accusator non custodiens, quæ in hoc Canone præscribuntur, secuta morte accusati, incurrat solum in irregularitatem, at Clericus, præter irregularitatem, incidat etiam in peccatum, ut habet Suar. de Conf. d. 40. §. 4. n. 8. Sayr. de Conf. l. 6. c. 18. n. 3. Clerici enim propter suum statum curare debent, ne fiant per irregularitatem inepti ad Ordines. An peccatum hoc sit ex se mortale, ex dictis lib. 3. opus. de Sacrific. Missæ. c. 1. §. 8. a. n. 7. colligi potest.

Querelam deponentes.

3. Sive denunties, sive querelam exhibeas, sive formaliter accuses, nisi in casibus in hoc Textu concessis, de quibus mox, semper eris irregularis, secuta deformatione rei, quia sic moraliter influis in illam, & tunc numeraris inter Ministros iustitiæ.

4. Hinc multo magis Custodes viarum, quibus curæ est, referre iudicibus quicquid ibi agi contingit, si referant delicta aliquorum, unde eorum aliquis reformetur irregulares erunt, quia hi Ministri tunc iustitiæ sunt.

5. Quid de homine privato, qui cum passus sit aliquid à iure, peti à iudice, ut malefactor capiat, vel ubi latet, ostendit, vel similia.

Respondeo. Hic inter accusatores est numerandus. Ita Squillat. de oblig. Cler. p. 6. n. 93. Sayr. lib. 6. c. 18. n. 7. de furt enim crimen iudici: impedit tamen posset irregularitas, si ab ipso fiat protestatio, de qua mox n. 34.

6. Quid de illo, qui furem inveniens domi, vel videns furtum alportari, clamat, alios convocans: Ecce furem, Ecce furem, eum capite, eum capite.

Respondeo, de hoc mox commodior erit sermo §. 13. n. 24.

7. Movit quidam Iuris Canonici peritus hanc dubitationem. Clericus quidam existens in Ecclesia tradidit Episcopo Malefactorem, qui ad eandem Ecclesiam confugerat, contra quam Episcopus sententiam rite tulit, eum non gaudere immunitate, unde eum capientes iudices Sæculares legitimo suspensio punierunt. Dubitavit iuris Canonici professor, an Clericus incidit in irregularitatem? Sed quidam doctus Theologus distinxit.

M m 4 Si

Si Clericus ex se Malefactorem Episcopo tradidit, sciens, vel dubitans, de periculo eius mortis, irregularis erit, sed si ne dubitavit quidem, nullam irregularitatem incurrit. At vero, si tradidit Episcopo, ipso Episcopo mandante, non erit irregularis, quia, tunc egit, ut minister Episcopi & ut unum faciens cum illo, quem Gregorius XIV. liberat ab irregularitate, ut diximus modo §. 10. n. 52.

8. Ego etiam si Clericus ex se tradiderit, semper excusare ab irregularitate, qui non tradit, ut minister Iustitiae Sacularis, puta, nec ut Satelles, nec ut accusator, nec ut Delator, nec ut testis, &c. At solos Ministros iustitiae incurrit irregularitatem hanc ex defectu lenitatis, mox late confirmabimus. Adde, traditionem hanc semper esse ex tunc mandato Episcopi, qui non vult in suis Ecclesiis Malefactores, immunitate non gaudentes.

De suis Malefactoribus, quoad malum illatum.

9. Suis (inquit Textus) Quare is, qui illum accusat, à quo in propria persona, vel propriis bonis laesus fuit suum Malefactorem in omnium sententia accusat, unde, si Dominus, si Praelatus, Regularis, si Magistratus, cui ex officio incumbit curare bonum publicum, accusent eum debita protestatione eos, qui Servum, Religiosum, Vassallum offenderunt, suum Malefactorem accusant, quia Servus, Religiosus, Vassallus sunt respectivè de bonis Domini, Praelati, Magistratus. Addit Bonacina, loc. mox citando idem esse, & modo dicto accusat eum, qui offendit aliquem sub tua protectione existentem.

10. At comprehenduntur hic mater, pater, consanguinei, ita ut, si hi accusent eos, qui filium, filiam, consanguineos, &c. offenderunt, &c. contra, dicantur accusare suos Malefactores.

Respondet, unum mihi hic esse certum, alterum non item. Certum est comprehendere, si accusent de contumeliis, & iniuriis factis contra praedictos: nam iniuria facta filio, vel consanguineo iudicatur esse patris, vel alterius consanguinei, & de contra. Quare, si accusent, rectè possunt dici accusare suos Malefactores. Incertum autem est mihi, si accusent de damnis illatis rebus, hoc est de bonis temporalibus, v. g. de pecunia per furtum sublata. Cum enim pecunia patris non sit pecunia filij, & pecunia consanguinei, multo minus, sit bonum reale alterius consanguinei, non possunt furantes pecuniam ab uno ex his, dici Malefactores alterius. Quare Bonacina de cens. d. 7. q. 4. p. 2. n. 3. Vgol. de irreg. c. 6. §. 9. num. 4. cum aliis negant sine irregularitate posse praedictos accusare. Sed Copinch. de Sac. d. 18. dub. 10. n. 93. Ioan. Præp. 3. p. 9. §. 5. de irreg. dub. 13. num. 101. Diana, p. 4. tr. 2. res. 33. concedit, semper cum debita protestatione. Ratio fortasse est, quia etiam quoad bona realia malum illatum meo consanguineo propter connexionem sanguinis potest dici meum. Qui autem hi consanguinei sint, qui possint suorum nomine venire, habes apud Clarum, in Praxi crim. q. 14. V. Volo & Abb. c. de car. n. 7. de testib. Felin. C. cum dilectus num. 9. de accusat. aliisque qui suorum nomine venire, docent Patres filios, nepotes, aliisque ascendentes, descendentesque, quibus addunt Diana, & Coninch. II. co. fratres.

11. Plus addit Gibalinus, de irreg. c. 4. q. 3. num. 60. citans Suar. d. 47. §. 2. num. 12. & 15. Putat enim, quando accusatio est necessaria, ad reparandum damnum iniunctum (de quo hic agimus) tertio cuique illatum (etiam si omitti accusatio possit sine peccato (non fieri civiliter accusantem irregularem (intellige, si non est alia via illud reparandi) quia non praesumitur Ecclesia, voluisse impedire licitam defensionem, & auxilium Innocentium. Intellige item cum debita protestatione mox explicanda, saltem pro foro externo, ut habet idem Gibalinus ibid.

12. Quare, Si damnum mihi à Grassatore v. g. illatum

alio modo mihi compensare, quam acculando possim, possum nihilominus illum acculare, & servari constitutionibus praescriptis, irregularem, secuta accusatio de formatione, non incurritur.

Respondet, cum Bonacina, l. c. n. 3. Squill. l. c. n. 94. Suar. de Cens. d. 47. §. 2. n. 7. contra Ang. V. Homi. §. 2. n. 4. & contra Silvest. quæst. 8. posse, immo, etiam contra Constitutionem aliquando sic peccare, non tamen in irregularitatem incidere, quia hic modus accusationis absolute est à Sacris Canonibus concessus, si agatur de tuo damno, id enim non extendo ad casum, in quo agitur de damno allato alicui tertio, nam propterea modo n. 11. in casu damni alieni interpolui illam parentem (intellige, si non est alia via, &c.

Quoad malum inferendum.

13. Scio, Petrum parare insidias suo adversario. Ego id denuntio iudici, unde Petrus convictus deformatione irregularis Scio Petrum moliri rebellionem contra Regem, Iudici id denuncio, unde Petrus mox perimitur, & erone irregularis, & sic de similibus.

14. Respondet, Pro tota hac questione in hac regula. Si accusans accusat, deferat, denuntiet compulsi lege iustitiae, vel charitatis, ne scilicet damno illo immuni afficiatur proximus, liber erit ab irregularitate. Ratio regularis est, quia lex hac irregularitatis, Christi mansuetudinem referens, non potest fuisse inducta cum damno Innocentium, obligans ad non manifestandos eos, qui mala moluntur contra proximum, & quæ obliget ad non observanda praecepta charitatis, atque iustitiae. Quare ergo quis, ut observet dicta praecepta, accusat, conservatio praecepti facit, ut ea accusatio sit, & coarctetur in honestate observationis praecepti, & valde per accidens censetur, quoad ipsum, consequens definitionis.

15. Fit autem accusatio, seu denuntiatio ex obligatione praecepti, si concurrant duo. Primum, ut fiat de malo, quod in futurum imminet. Secundum, ut malum sit publicum, sive privatae personae non possit averti, nisi accusatione, vel delatione. Quare, si potest averti alio modo, vel, si potest solum per denuntiationem malum independentis in genere sine designatione personae, in venio illo alio modo non utaris, sed designes personam, singularis crisis, secuta de formatione, quia tunc, etiam denuntiatio ex motivo charitatis, non tamen ex obligatione five eiusdem charitatis, sive iustitiae. Ita Docet Suar. de Cens. d. 47. §. 2. n. 14. Fatina, q. 57. n. 51. num. 67. Fill. tract. 19. c. 9. num. 249. late Gibal. de irreg. c. 4. q. 3. num. 3.

16. Atque in praedicta delatione facta ex praecepto obligante non est necessaria protestatio, ut contra Cuietanus, aliisque ap. Sayr. l. 6. de Cens. c. 8. n. 12. rectius docet Molina; Tom. 1. tr. 2. d. 109. n. 7. Avila p. 7. de Cens. d. 5. §. 2. dub. 12. haec enim est remedium iniunctum à Sacris Canonibus ad removendam irregularitatem, quæ aliàs ex delatione erat incurrenda. At ex delatione facta ex obligatione praecepti, nulla unquam incurritur de irregularitas.

17. Ex dictis collige cum Suar. loc. cit. num. 16. in discrimina inter acculantem in causa propria, & acculantem in causa aliena, nam ad evitandam irregularitatem, accusare in propria causa quis potest. Primum, cum ob damnum sibi illatum modo supra dictum, aut ad praevicandum malum de futuro. Secundum, potest, etiam si damnum sibi illatum alia via rescire sibi possit, ut diximus n. 12. Tertio potest in casu, quo ipsi licita est, & permessa accusatio, quamvis nequaquam obligans, si causa aliena. Primum, non potest quis denuntiare, seu accusare, nisi de damno futuro inminente, & forte de damno illato, quod ex Gibalino indicavimus n. 11. Secundum, non potest, si alia via obviare valeat praedictum damnum inferendo, quod est dicere, non potest, nisi ad accusandi, vel denuntiandi obligatio.

Hic adde, in propria causa, & in casu dicti n. 1. omnino pramittendam esse protestationem, sed in aliena hac obligante, non item, ut dictum modo est n. 16.

De deferente malum leve, unde nihilominus mors accusati secuta sit.

18. Quidam non multis abhinc annis iuste accusavit suum adversarium de levi crimine, vel in causa civili, cui nullo modo aliqua deformatio debebatur. Sed adversario detructo in carcerem plures alii accusatores apparuerunt cumulatim gravissimorum criminum probationes, unde reus capite punitus interit. Primus accusator fuit irregularis, si protestationem mox dicendam omisit.

19. Respondi, nequaquam fuisse, quia causa mortis non fuit accusatio illa levis, quæ ad summum fuit causa remota, & occasio. Ita Sayr. l. c.

20. Sed quid, si ab hoc levi Accusatore mors accusati prævisa fuisset, vel de ea fuisset dubitatum.

Respondeo, fore tunc ipsum levem accusatorem irregularem. Ita Sayr. de cens. l. 6. c. 18. n. 6. si protestationem omisit, quia tunc prima accusatio conjuncta cum cæteris non est levis, sed certè gravis, ut punitio orta esse præsumatur ab omnibus conjunctim, & illa prævisio facit, ut tua accusatio non sit amplius causa remota, sed proxima mortis, si enim prævidisti, debebas tibi cavere per canonicam protestationem.

21. Si propter improbitatem, vel malitiam mors infligeretur ei, quem accusasti de crimine levi, & prævidisti, vel dubitasti de morte, quia tunc mors oriretur conjunctim ex tua accusatione, & ex iniquitate Iudicis, te irregularem ex delicto facerem.

22. Quid, si accusatio fuit de crimine levi, tibi que leve detrimentum inferente, sed cui ex aliqua peculiari lege mors debeatur? Explico, solent Duces exercitus, vel Principes, utrum bene l. 1. in Decal. c. 1. §. 3. a. num. 13. diximus) ob bonum, fortasse publicum, prohibere, ne quis furtum, etiam leve, faciat sub poena capitis; multis enim militibus parvum factum committentibus depauperari aliquando hominem contingit, singulis enim summentibus unum vix v. g. racemum, depilatur tota vinea. Quæri ergo potest, an, si militem de hoc levi furto sine protestatione accusas, ejus morte secuta, irregularitatem incurras.

23. Respondeo, Sine dubitatione incurris, quia ex tua accusatione jam cum illa lege, quam supponimus te scire, oritur occisio. Et quidem, si lex est iusta, eris irregularis ex defectu lenitatis, si injusta, certè eris ex delicto, quia ad occisionem injustam cum iudice injusto cooperaris.

24. Item dic, si idem latro furtum leve ex bonis Titii v. g. furetur, & aliud leve ex bonis Caii, & aliud simile ex bonis Antonii, &c. Nam, si illum quilibet ex his latronem accuset sine protestatione, unde is ob multiplicata illa furtiva morte plectatur, eris, propter eandem rationem, accusans irregularis.

25. Præter in manus. de irreg. d. 4. c. 4. §. 6. n. 32. fol. 302. asserit accusatorem propter leve sibi damnum è dicto levi furto illatum, etiam si præmittat protestationem, fore irregularem quia est contra Christi lenitatem, velle te prosequi causam mortis ob tam leve damnum tibi illatum. Adde, ideo protestatione præmissa, conceditur, posse accusare, ut tollatur occasio, ne iniqui grave damnum Clericis inferant: at quod damnum est unius uvæ botri, vel unius oboli furtum pati.

26. Verum, posita iustitia legis, hæc doctrina firma non est; clarè enim, & absolute Sacri Textus ab irregularitate liberat eum, qui iuste accusat cum protestatione, quamvis deinde (Iustitia tamen exigente) de forte mori reus. At, si lex prædicta est iusta, iuste accusat Clericus, iustèque condemnat Iudex. Unde ergo, si præmissa tite est protestatio, subdendus sit Clericus irregularitati?

Penes Sæculares Iudices.

27. Si quis Ecclesiasticus habeat jurisdictionem sæcularem, tunc accusare de causa sanguinis, apud ipsum, est, eum accusare penes iudicem sæcularem; tunc enim Ecclesiasticus prælatus, vel iudex ab illo in hac jurisdictione delegatus, iudex est sæcularis.

28. Accusare autem apud Inquisitores hæc locum non habet, quia supra vidimus ejusmodi Accusatorem eximi per Pontificis dispositionem ab irregularitate.

29. Et eodem modo accusare, quempiam apud Iudicem Ecclesiasticum, ut Ecclesiasticus Iudex est, hic locum non habet, quia Iudex Ecclesiasticus nunquam ad pœnam mutilationis, mortisve procedit.

Petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, id est agunt civiliter, non criminaliter.

30. Ea appellatur causa criminalis, in qua examinatur, seu judicatur de crimine alicujus, ea civilis, in qua agitur solum de interesse.

Porro eadem causa criminalis dicitur agi criminaliter, si de crimine agatur in ordine ad illud puniendum, sive per pœnam pecuniariam sibi commodo attribuentiam. Dicitur vero agi civiliter, si de crimine agatur in ordine ad refectionem damni illati, puta, ut tibi læso à latrone pecunia ab ipso tibi ablata reddatur, vel etiam ad cautelam, hoc est, ne iterum læso tibi damnum, injuriæque congeminet. Vide de his Doctores Clar. in pract. crim. §. ult. & §. 1. Macar. de probat. lib. 1. conf. 146. Far. q. crim. 100. c. 1. a. n. 3. Tusch. V. crim. quando dicitur causa concl. 1083.

31. His præmissis, dico Primum, agenti criminaliter non prodest protestatio ad evitandam irregularitatem, si mors accusati ex vi talis actionis consequatur. Ratio est, quia tunc protestatio esset contraria facto; si enim petitio, seu actio tua sit ad vindictam, quomodo cohererebit cum protestatione, per quam dicis te nolle vindictam?

32. Dico Secundò, ut evitetur irregularitas ab Accusatore, seu Denunciatore, tria concurrere omnino debent. Primum, actionem, quamvis ex se criminalem, non debere criminaliter intentari. Secundum, debere præmitti protestationem mox explicandam, quia ipsa est de forma necessaria, ac substantiali. Ita Vgoh. de irreg. cap. 6. num. 1. Tertium, ut accusatio, seu delatio non sit, nisi de iis, quæ sunt necessaria ad prædictam actionem civiliter intentam.

33. Nota, quando in quodam Textu, C. Postulastis de Homic. excusatur ab irregularitate is, qui prætendens interesse, agit criminaliter, non esse contra prædicta: In hoc enim Textu illud (criminaliter) accipitur materialiter, hoc est agere, vel accusare de crimine, nam propterea additur prætendens interesse, non ergo prætendens vindictam, quod esset agere criminaliter de formali. Ita rectè explicat Avila de cens. p. 7. d. 5. sect. 2. d. 10. Val. diff. 2. V. Accus. cum aliis.

Protestando expressè.

34. Forma hujus protestationis, quam Canonicam appellamus, quia est à Sacris Canonibus præscripta, hæc est: tres clausulas continens.

Accuso Primum, C. Prælatus de Hom. in S. vel denuntio Petrum v. g. grassatorem de furto mihi illato, ac Secundò peto, ut damnum mihi rescilatur, & caveatur, ne in futurum simile quid is contra me molitur; expressè tamen Tertio, profiteor ac dico, nolle me, ut contra ipsam Petrum vindicta sanguinis exerceatur.

35. Si à te exhibeantur priores duæ partes dictæ protestationis, omissa tertia, nulla erit protestatio, quia in tertia maxime consistit forma ipsius.

36. Præ

36. Præterea est faciendum coram eo, ad quem deferitur delictum, seu delictum jam fuit, id est, vel in ipso primo limine querelæ, vel antequam processus fuerit absolutus, vel saltem antequam sententia fuerit lata, quia sic potest semper impediri, quantum est ex parte Accusatoris, rei deformatio, Ac post sententiam, licet ante ejus executionem, inutiliter fieret, quia executio impediri non potest post latam sententiam. *Leg. Avilam loc. cit. dub. 9. Sayr. de cens. l. c. 18. n. 3. aliisque.*

37. Quoniam vero à jure non requiritur, ut hæc protestatio fiat cum scriptura satis erit, si solis verbis proferatur, licet ad majorem probationem, consulendum semper sit, ut fiat in scriptis, coram testibus, in foro judicario.

38. Denique non est necesse, ut fiat ex vero animo liberandi reum à deformatio. Licet ergo, vel Primum scias, videasque crimen, quod defers, esse grave, unde certò mors reo sit inferenda, vel Secundò, tu illum maxime exoptes, & ficto animo externe protesteris, evades, morte secuta irregularitatem: quicquid in hoc secundo aliqui, ut Nav. *l. c. n. 226. Sylv. V. Homic. q. 2. §. 8. Ang. V. Homic. §. 6. contradicant, quia satis tu servas, quod Canon præcipit, præcipit autem duntaxat, ut tu demonstres velle Christi lenitatem; &c. & ita sustinet Coninch. *de Sac. d. 8. dub. 10. n. 93. G. Hort. de irreg. diff. 11. n. 141. Diana p. 4. m. 2. ref. 75. aliisque.**

Institia exigente.

39. Ex hac clausula advertis, tibi nihil suffragari protestationem, si verum crimen delulisti, sed illud per falsos testes probasti, vel si judicem muneribus subornasti, vel eundem metu compulsisti: sic enim non adfuit conditio justitiæ, immò, sic, te fore irregularem ex homicidio injusto, si illud sequatur, nulli dubium esse potest.

§. XII. De irregularitate, quam incurrunt testes in judicio ratione cooperationis ad occisionem justam.

1. Testis quicumque justè testificans, seu approbans, coram judice Laico in causa sanguinis, sit irregularis ex defectu lenitatis. Ratio est, quia cooperatur ad deformatioem, ad quam damnari quis non potest, nisi causa per testes probetur, nam propterea testes sunt ministri, seu sunt assumpti, ut Ministri justitiæ. Excipe, nisi quis testificetur ex obligatione præcepti.

2. Dixi (quicumque) id est sive Laicus, sive Clericus (quicquid dicat Farinac. *q. crim. 61. n. 66. alique ab ipso citati, excludentes testem Laicum ab hac irregularitate*) nam lex Canonica de irregularitate considerat actionem testificandi, illamque irregularitati subiecit, at actio hæc eadem est in Laico, atque in Clerico. Ita Covarr. *in Clem. si furios. p. 2. §. 5. n. 5. Suar. de cens. d. 47. sect. 3. n. 2. aliique.* Solum nota clericos peccaturos sic testificando; id enim his est prohibitum, ut fuscè tradit Avila *de irreg. d. 5. sect. 2. dub. 13. concl. 1. probatque, id quod non est in Laico, addens, Episcopum non posse dare licentiam Clerico testificandi in causa sanguinis contrarium, sed solum in favorem.*

3. Nota, si testes fuerint multi, omnes incurrunt in irregularitatem, morte testificati secuta, quia ex omnium testimonio concluditur veritas totius judicii.

4. Dixi (seu approbans) non solum enim testis examinatus, sive juratus, sive non, sed etiam quicumque sua auctoritate approbat, ut reus torqueatur, &c. hic comprehenditur, hi enim sunt, ut ministri justitiæ, illique judex oritur, ad condemnandum reum.

5. Dixi (justè) si enim injustè testificaris, unde quis accidat deformati, te fieri irregularem ex homicidio injusto voluntario patet ex supradictis.

6. Dixi (coram judice Laico) nam, si sis testis coram Ecclesiastico, qui nunquam procedit ad deformatio-

nem, vel coram inquisitore, à quo potest privilegium ablatum esse irregularitatem non multo antea dicitur, hic non comprehenditur.

7. Dixi (in causa sanguinis) quia in causis mortis civilibus, ut item in causis, in quibus non est veritas deformatio, potest testis quis esse sine metu irregularitatis, nam, si deinde judex ex hujus testimonio procedat, vel propter imperitiam, vel propter iniquitatem ad deformatandum reum, ipse judex imputabitur deformatio, non tibi, quando id nullo modo prævidisti, nam si prævidisti, nec sufficienter cavisti, te esse irregularem ex dicto supra diximus §. præced. n. 21.

8. Dixi denique (excipe, nisi quis testificetur ex obligatione, &c.) nam tunc propter similes rationes, quæ a summi diximus de Accusatore *sup. §. 11. n. 14 & 15* deinde est non incurrere irregularitatem.

9. Illud aliquando favere potest absolute testificanti in causa sanguinis. Nam si judex ex aliis probationibus, nulla prorsus ratione ab ipsius testis opinione, sententiam sanguinis protulit, irregularitate non efficitur testificans, quia tunc perinde est, ac si is nihil testificatus esset. Ita Navar. *conf. 18. de Homic. Vgol. de Irreg. c. 7. num. 9.*

10. Advertat tamen Testis, sicuti idem debet adverti ab Accusatore diximus §. 11. n. 32. ne testificetur, nisi ea quæ ad causam civiliter intentandam, probandamque necessaria sunt. Si enim sufficit ad aliam civilem actionem testificari de futo, non potest testificari de delatione armorum prohibitionum, &c. At certe poterit, si non sufficit, puta quia non valuit probare factum esse commissum, nisi probaretur factum, à quo fuisse usum, &c.

11. Inquires, Testes incurruntne irregularitatem, quando testificantur in causa sanguinis pro eo, quod protestatione superius explicata accusat suum Matrem, matrem, ut damnum is relaxaret, si forte inculpatus propter Ruum morti tradat.

12. Respondeo. Probabile est incurrere, teste Covarr. *loc. cit. n. 4. Vgol. de irreg. c. 6. §. 9. n. 3. Bonac. de Conf. q. 4. p. 3. n. 8. sed non minus probabile est, non incurrere. Ita Farinac. *q. crim. 62. num. 77. Felin. c. 2. de cens. 2. alique.* Ratio prioris probabilitatis est, quia periculum non incurrendi irregularitatem, conceditur eodem accusanti, qui accusat in propria causa, sed Testis testificatur in causa aliena, in causa enim propria nunquam quis admittitur, ut Testis.*

Ratio posterioris probabilitatis est, quia Canon concedens id Accusatori, omnino debuit id concedere Testibus, secus quid juvaret Accusatori accusare, si de Testes retardarentur à testificando ex metu irregularitatis.

13. Hic autem advertit, Doctores citatos committere supponere, etiam Testem debere præmittere lenitatem protestationem: at certe non minus probabiliter ea potest, non debere, quia facta protestatio ab Accusatore, sub illa dari Testimonium à Testibus substantiatur, quod est ad ejusmodi accusationem necessarium. Et quo colligo, si in accusatione facta forte non fuit ejusmodi protestatio, tunc enim vero oportere à Teste præmitti.

14. Inquires Secundò. Testis metu gravi compellitur ad testificandum in causa sanguinis criminaliter, incurruntne irregularitatem?

Respondeo. Si id faciat metu peccati in casibus super allatis, urgente nimirum præcepto justitiæ, vel Charitatis, non incurrere jam satis dictum est superius. At verò, si faciat ex metu extrinseco illato ab aliquo, quoniam judice, illum cogente, major est difficultas.

15. Dico tamen cum Henr. lib. 14. cap. 12. num. 9. Suar. *de Cens. d. 47. sect. 3. num. 8. Vgol. de Irreg. c. 7. n. 3. Avila de Cens. p. 7. d. 5. sect. 2. dub. 12. G. Hort. de Irreg. d. 2. diff. 11. num. 40. Dian. p. 4. n. 2. ref. 31. cum in irregularitate incurrere, sive justè fuerit, sive injustè, nullum tamen. Ratio est, quia semper cooperatio dicitur, quoniam*

lis est cooperatio Testium, quando ea est voluntaria, et causa inducens irregularitatem ex Sacris Canonibus: At metus non tollit voluntarium absolute, ut alibi cum S. Thoma fuisse probatum est, ergo, &c. Et ex alia parte hic supponimus, non adesse nunc obligationem naturalem iustitiae, vel charitatis iuxta supradicta §. praeced. n. 14.

16. Neque obstat, metum gravem excusare à poenis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantum est metus gravis, non obstat, inquam, quia hae irregularitates de qua loquimur, non est poena, vel censura, quae contrahatur ex culpa, sed sine culpa ex defectu lenitatis, quae fuit in Christo D. mino.

17. Scio à Diana, l. c. sine, Coninch. de Sac. d. 18. d. 10. p. 96. Ioan. Præp. d. 5. de irreg. dub. 13. n. 105. Bonac. de Conf. d. 7. q. 4. p. 3. n. 8. aliique probabiliter vocari sententiam docentem, hunc non fore irregularem, sed eorum rationes, si accurate expendantur, nihil consuecunt.

18. Illud denique ne te hic praeterat, testes (idem dic de accusatores, advocato ex officio, &c.) dum causa criminaliter pendet, non possunt ad Ordines promoveri, quia, si sint victores, erunt causa deformationis, atque adeo irregulares: si causa cadant, erunt fortasse infames ratione calumniae. Lege Matulium, l. 2. de irregul. cap. 7. num. 4. & 5.

§. XIII. De irregularitate, qua oritur in aliis iustitiæ Ministris.

1. PRæter iudices, accusatores, & testes, de quibus, haecenus dictum est, incurrunt etiam irregularitatem hanc (morte rei, vel mutilatione secuta) Procuratores, Advocati, Consiliarii, seu Assessores (intellige ex officio, idque in causa criminali, nam de aliis, qui concurrunt non ex officio dicemus §. sequenti) incurrunt item notarii, seu scribe, commissarii, sollicitatores, qui iudicem, ad dandam iustam sententiam deformationis ex officio adiuvant. Iustam, dico, si enim ad iniustam, eos fore irregulares ex delicto, iam sæpe diximus in similibus.

2. Pari modo incurrunt Satellites, Carnifices, catenique, qui executionem deformatis exhibent, vel ei executioni auctoritative assistunt, ne impediatur executio. Quorum omnium ratio est, quia hi ad deformationem concurrunt, tanquam ministri iustitiae.

3. Huc etiam convoco eos, qui occidunt banditos proscriptos, seu foriudicatos, de quibus occidendis, facultatem legitime, ac iuste dedit Princeps, quia tunc quilibet de populo constituitur Minister Reipublicae. Ceterius autem notat, eam occisionem non posse licite fieri a Clericis, quia hi non valent constitui Ministri iustitiae à Principe: quare, si ipsi proscriptum occidunt, erunt, ait, irregulares ex homicidio iniusto, quia non occidunt ex legitima facultate. Verum id resolvitur melius paulo inferius, hoc. eod. c. 15. §. 14. n. 74. milites occidentes hostes in bello iusto hic comprehenduntur, quia tunc ipsi constituti sunt Ministri contra hostes à Principe, sed de illis separatim erit post pauca disputandum.

An contrahatur irregularitas ex defectu lenitatis ab illis, qui cum non sint Ministri iustitiae, cooperantur iustitiae ad deformationem alicuius.

4. Theologus v. g. vel iurisperitus legum civilium, vel Sacrorum Canonum, qui non ut Advocatus in ea causa (de hoc enim iam dixi), vel confessorius, vel Parochus, uno verbo omnis ille, qui non est Minister iustitiae, hoc est non habet ex officio adjuvare Iudicem ad sententiam sanguinis ferendam, nec cooperari ex officio ad executionem dictae sententiae, inquam, reo occiso, vel mutilato, incurrunt irregularitatem, si sine peccato cooperantur ad illam.

5. Si id ab antiquioribus scisciteris, tot distinctionibus te distinebunt, ut potius scrupulos ingerant, ani-

mumque opprimant, quam illum per claram doctrinam elevent: Si à non indoctis recentioribus, iisque pluribus, idem inquiras, uno, vel altero verbo te expedient, negabunt enim hos esse irregulares, quia solis Ministris iustitiae, vel militibus in bello iusto hae irregularitates imponitur.

6. Sed ecce, insurgent statim antiquioris doctrinae tenaciores, Sacrorumque Canonum rigidiore interpretes, & cum Martino Prate in *manuscr. de irreg.* 4. c. 10. n. 5. iuncto n. 25. exclamabunt, hanc esse sententiam, nec tutam, nec probabilem, nec iure, nec ratione fundatam, immò omnino absurdam, & falsam. At bona verba, quæ so, temperate vos ab ira, & qua ratione recentiores hanc doctrinam fulciant, sedatis, præcordiis accipite.

Probatum prædicta recentiorum sententia.

7. Sententia, quam probandam suscipimus, hæc est: irregularitatem ex defectu lenitatis, solum subeunt ij, qui ad deformationem, vel causam accelerationem iustitiae, ut Ministri iustitiae, concurrunt, quales sunt ea genera personarum, quæ diximus n. 1. 2. 3. & 4.

8. Ceteri, qui ad Ministros non pertinent, irregularitatem non contrahunt, si sine peccato concurrant, nam, si cum peccato, dicam mox n. 16.

9. Probatio autem potissima, qua hæc sententia persuaderetur, illa est, satis efficax, in hunc modum efformata. Irregularitas ex vulgari omnium doctrina solum incurritur, quando ea expressa est in iure. At irregularitas ex defectu lenitatis solum est expressa in iure contra Ministros iustitiae, non vero contra non ministros, ergo ab illis dumtaxat, non autem ab his contrahitur.

10. Adversarij Minorem huius argumenti opposito modo efformant sic: At irregularitas ex defectu lenitatis est expressa in iure contra omnes, sive ministros, sive non ministros: Atque pro sua sententia sic concludunt. Ergo ab omnibus sive ministris, sive non ministris contrahitur.

Possent asserere omnes textus, in quibus fundantur adversarij in hac sua minore firmam, sed mea brevitatis id renuit, cum potissimum quilibet possit, si attente eos legat, cognoscere, nunquam in illis expressè contineri, quod ipsi volunt. Adde, satis debere cuique sufficere auctoritatem doctissimi Patris Vasq. apud Turrianum, d. Conf. 2. d. 66. dub. 3. & G. Hurt. de irreg. d. 2. diff. 1. n. 40. dicentis, in iure non inveniri, pro non Ministris, impositam esse eiusmodi irregularitatem.

11. Mihi autem Sacros Canones evolventi solum quædam definitio Clem. IV. & quidam Canon Innoc. III. videtur uterque contra nos asserri posse, quæ propterea hic subscribo, & solvo. Figura autè casum cum Abbate, in C. sent. ne Clerici, vel Monachi, & aliis, in hunc modum: Princeps quidam cum accepisset litteras à suo ministro, in quibus monebatur, ut talem hominem facinorosum in tali loco latentem capi iuberet, & capite puniri, dedit legendas suo Clerico. Is paruit, legitque unde homo ille morte multatus est: étne clericus irregularis?

Respondet Abbas, sic idque, quia sic definitur, inquit, Clem. IV. qua posita definitione, jà apparet, incurrere irregularitatem hanc, etiam à non Ministro iustitiae; Clericus enim ille iustitiae Minister non erat.

Eadem definitio confirmari potest ex verbis Canonis Innoc. III. C. sent. ne Cler. vel Monach. in quibus expressè prohibetur, ne quis Clericus litteras scribat, vel dicat pro vindicta sanguinis destinandas.

12. Verum hæc facile solvuntur, nam Primò, de definitione prædicta Clem. IV. non constat. Præferatur eius authentica, & manus fortasse dabimus. Secundò, ea concessa, Clemens fortasse voluit sequi opinionem ea arate communem Canonistarum. Tertio, quis tibi affirmavit illum Clericum non fuisse ministrum Principis in omnibus obsequiis, atque adeo etiam in criminalibus expediendis, scribendis, legendis.

13. Ad confirmationem Respondeo, in eo Textu, ut & in aliis, prohiberi, ne Clerici sint ex Officio Ministri Principum

Principium in rebus pertinentibus ad sententiam sanguinis, & merito, tum propter periculum, ne secuta executione sententiae, sint irregulares, quia tunc ad deformationem concurrent, ut Ministri iustitiae, tum, ne commisceantur negotiis secularibus.

Verba Textus haec sunt.

Sententiam sanguinis nullus Clericus dicet, aut profert, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exerceatur, interfuit.

Et paulo post. *Nec quisquam Clericus litteras dicet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, unde in Curia Principum hac sollicitudo non Clericis, sed Laicis committatur.*

Vides, Textus non clare loqui de quacunque cooperatione, sed de illa, quae est ex officio? Certè ea verba (*exerceat in Curia Principum hac sollicitudo. &c.*) clare dictum officium ostendunt.

14. Stet igitur, hanc sententiam, quae non multis abhinc annis nova aliquibus visa est, iam nunc esse admodum probabilem, tum propter rationem dictam, tum propter auctoritatem tot Doctorum insignium, qui eam hodie, ut probabilem praedicant, tum, quia innumeros serupulos à Fidelium conscientis amover, quos quidem serupulos à Sanctissimis patre Ecclesiae legibus foveri, credendum non est.

15. Doctores autem eam sequentes plus quam triginta numerant, & citat Diana, p. 11. r. 2. ref. 63. Patrem Valsq. omnium antesignanum, Torrianum, Delugo, d. 22. de pen. num. 3. G. Hurt. d. 2. de irreg. diff. 11. n. 4. Lezanam, Basileum, Baunium, Cœlestium, Machardum, Stellam, Ciarlinum Antonellum, Verticel, Ioan. Pontium, Brunum, Constantinum à Castro, Guazinum, Dicastrum, Carpensem, Escobar, Castropal, de Conf. d. 6. p. 14. s. 3. num. 7. Valentiam, Pellizzarium, Martinon, Remigium, ipsumque Dianam, quibus adde novissimè Leandrum de irreg. tract. 2. de 7. q. 31.

16. Siscitabitur Curiosus, rationem copventientiae, unde Legislator statuit solos Ministros iustitiae esse dictae irregularitati subiicendos, non vero alios.

Respondet, Mihi illa venit in mentem, quia Legislator iudicavit cooperationem ad necem, quamvis iustam, sed ex officio, minus habere lenitatis, cum, veluti ex habitu, ad occisiones illas patrandas sit ex dicto officio paratus semper, unde, etiamsi semel patraverit, ab altari tamen eum esse removendum censuit, quia patravit ex habitu. At cooperantem sine peccato, & quidem non ex officio, cum non cooperetur ex habitu, idem legislator iudicavit, non esse alienum à Christi lenitate, unde nec eum esse Irregularem.

Corollaria, quae ex praedicta sententia colliguntur ad praxim.

17. Hinc ergo Primò, illi, qui vendunt (ait Gaspard. Hurt. l. c. n. 39.) aut donant ligna ad vivos comburendos, vel gladios, & funes, aliaque instrumenta ad interficiendos delinquentes; Faber lignarius, qui furcam erigit, Famuli non ministri iustitiae, qui à notorio ministro iustitiae dictata de punitione deformitatis scribunt; illi, qui vendunt, vel dorant arma militi eunti ad bellum iustum, Servi non ministri iustitiae, qui adducunt equum Domino, qui est iustitiae minister, ituro ad locum supplicij, ubi auctoritatem tribuat delinquentis occisioni, illi, qui sive voce, sive punitione instigant iumentum, quo interficiendus vehitur, quamvis hi videant, advertantque, inde mortem delinquenti notabiliter accelerari, confessarii, & quicunque alij dantes consilium poenitenti, iudici, aut cuilibet alteri officiali publico, etiam immediato executori, nempe Carnifici, ut occidant, vel cito occidant aliquem delinquentem, etiam hunc, vel hunc in particulari, etiamsi confessarius neget iudici, vel carnifici absolutionem peccatorum, nisi concurrant ad dictam sententiam mortis, iuste dandam delinquenti, illi, qui privarim, sed non iuridice petunt à iudice, ut iuste occidat aliquem delinquentem, hi, inquam, omnes

non incurrunt in irregularitatem, quia cum cooperentur sine peccato, ut supponimus, non incurrunt in illius iustitiae.

18. Quares hac occasione. Quando quis praedictas vel similes actiones cum peccato exerceat v. g. cum occidit mortali contra Reum, qui procurat mortem, vel ex accelerationem, iuste tamen dandam (tum si iustitiae delicto) eritne irregularis?

19. Respondet. Colligo ex Turr. de Conf. lib. 2. d. 1. dub. 3. (& sic supponit Prates in manifest. de Irreg. d. 4. n. 23. sine, hunc fore irregularem, & quidem ex dicta Rationem huius dicti puto ego, esse illam, quia cum concursus ad occisionem, vel ad eius accelerationem privato exhibitus, etiam in praedictis occisionibus iustis, est, ut privata persona procedens omnino iustus, quia iniustitiae actus est procurare occisionem laicius sine causa.

20. Quare, quando instigas v. g. iumentum, quod velatur Reus, ut citius is moriatur, siquidem id facit causa, ut ob misericordiam, ne Reus diutius suppetur, vel certè id facias nullo malo fine motus, non irregularis, nec ex defectu lenitatis, quia non ex Ministri iustitiae, nec ex delicto, quia non peccas. Si vero id facias motus ex odio, irregularis eris ex delicto, quia iniuste facis: Es enim per actum externum iniustus alterius, dum, cum fine malo, exterius instigas iumentum, licet odium sit mere internum.

21. Neque dicas: Cur ergo iudex, vel quicumque Minister iustitiae (ut nos docuimus in Superioribus) non videtur irregularis ex delicto, si Reum merentem mortem condemnat, occidatque ex odio? Nec id dicas, inquam, clarè enim est disparitas, nam indexialique Minister iustitiae cum ex obligatione officij haec faciant, non iniuste faciunt, nec contra iustitiam peccant, licet peccent contra Charitatem ex dicto odio interno. Tu vero privatus cum non ex officio illa facias, & cum ex illa pecces actiones non afficiantur bonitate misericordiae, vel obrius boni, seu, cum saltem non sint indifferenter agnoscunt in se peccaminosae, & contra iustitiam.

Sed redeamus ad Corollaria:

22. Hinc Secundo, Confessarius (ait rectè Corollarij apud Dianam p. 4. r. 2. ref. 99.) inducens poenitentem in dicto interrogatum, ad fatendum delictum dignum morte) si quando tamen est casus, in quo dictus Poenitent obligetur, de quo in nostro Decal. lib. 3. c. 4. s. 2. dictum est) & ille, qui persuadet reo iam ad mortem damnato, acquiescat iustae sententiae, nec velit iniuste appellare, ille privatus, teste Diana ibid., qui carnifici reum supplicij dicit: *En iste adhuc vivit*: ex qua occasione carceris redit ad reum suffocandum. Hi, inquam non sunt irregulares, quia haec non agunt, ut Ministri iustitiae, nec ut semper hic supponimus cum peccato.

23. Hinc Tertiò, ille (ait Verticellus l. 1. q. mor. 13. contra Comit. Bonae, & alios) qui extra iudicium privatum sollicitat Cognatos, vel procuratores causae, ut peccati iudicationem, ut poenam sanguinis iuste intelligant, non est irregularis. Et ille Cardinalis (ait Diana p. 11. r. 2. ref. 63.) qui direxit causam criminalem tanquam privatum consilium dedit, reaptavitque scriptum factum à Pater &c. non incurrat, secuta Rei morte, irregularitatem, quia & ille, & hic Cardinalis haec fecerunt extrajudicialiter, & tanquam personae privatae, nec illam scripturam Cardinalis nomine proprio subscripsit, nec ullum Alveum munus exercevit in iudicio.

24. Hinc Quartò, (ait Torrianus loc. cit.) si quis sine peccato dicat reo, *Pergamus citius, vel Affirmamus scilicet*, non incurrat irregularitatem, idque propter dictam rationem. Idem colligit ex eodem Torrianus Diana de eo, qui dicit Reo: *Suppono carnem pericipiendum istum*, unde is citius supponit, & de eo, qui carnificem, ut aliquid aptet, quo sic citius Reus moriatur (tale iudicarem, si ores, ut carnificem apud pulverem sulphureum in pectore Rei, qui est mortis causa)

comburendus) & de eo, qui dat consilium capiendi viam breviorē ad locum supplicii, vel excitando ministros, dicat horam esse tardam, vel populum minus detineri.

25. Hinc quinto. Qui detegit Malefactorem (ait G. balinus, de irreg. q. 4. c. 13. n. 61.) vel clamor, adesse latronem, ut is comprehendatur, vocando v. g. famulos, vicinos custodes in auxilium, ut capiant furem, non est irregularis, si for resistens occidatur, vel à iudice morte damnetur. Adde, non esse presumendum Ecclesiam velle fovere latronem, & similia insolentias, quæ certè foveantur, si propter timorem irregularitatis non possint homines clamare, vel detegere ejusmodi delinquentes. Ne tamen hæc sint, ut ab accusatore, &c.

Et paulo post hoc est n. 61. Qui clamorē (ait) excitat vicinos in furem qui capitur, & Iudici traditur, ab eoque occiditur, non sit irregularis, quia ipsemet, ut diximus, potuit eum furem capere, & iudici tradere.

Excepi, nisi quando sic manifestans esset accusator, vel testis necessarius ad cognitionem causæ, vel alio modo id faceret, ut constitutus ad hæc, vel similia minister iustitiae, ut ex supra dictis constat.

26. Hinc sexto. Medicus (ait supra citatus G. Hurt. l. c. 43.) aut Chirurgus, si juxta artem curet, mutilare, quamvis ex ea mutilatione, aliave curatione, præter intentionem, eveniat mors, non fiet irregularis, quia irregularitas lata est pro iustitiæ ministris, non pro medicis, idque etiam si ejusmodi medicus sit clericus in Sacris, quibus, ut supra nos vidimus, vetitum est chirurgiam exercere. Fiet tamen irregularis ex delicto, si cum culpa mortali ex imperitia, vel negligentia, ut ibidem diximus, occidat, mutilare.

27. Quod dictum est de Medico, dic de ministrante infirmis, qui si eos vertat ex latere ad latus, vel transferat de lecto ad lectum, vel erigat vel iisdem cibum porrigat, licet ex his actionibus mors, præter intentionem, sequatur, exque fiant cum cautela, quæ à prudentibus adhiberi solet, non incurrit irregularitatem, quia prædicti, iustitiæ ministri nequaquam sunt.

Deciditur ex prædicta doctrina casus aliqui peculiare.

Detegens casu delinquentem.

28. Colloquebatur (ut refert Nav. Conf. 13. de homic. lib. 5.) quidam de muliere interfecta, cujus delicti auctor ignorabatur: aderat religiosus qui nihil aliud cogitans, interrogavit, an illa mulier esset ea, quam ipse viderat ante tres dies exeuntem cum suo viro extra Urbem. Admiranda sanè homini ingenii sagacitas. Hæc mera interrogatio delata est à quodam ex attendantibus ad iudicem, qui inquires de eo viro, deprehendit, illum fuisse interfectorem, & non multo post extremo supplicio eundem adjudicavit.

29. His relatis, quatit Navarr. An religiosus ille fuerit irregularis? Respondetque nequaquam, Navarr. l. c. cui subteribit Mol. tit. 4. r. 3. d. 74. n. 2. quia remotissime se habuit interrogatio illa ad condemnationem. Rectè, sed addere poterat allatam doctrinam, quia hic religiosus, minister non erat iustitiæ.

Detegens signum, unde cognitus fuit delinquens.

30. Satellites deprehenderunt hominem de nocte ferentem occulte sub pallio vas argenteum, suspicantique sunt illud fuisse furto ablatum, unde mane de die illud exposuere palam in foro, ut comparente forte Domino, suumque esse probante, convinceretur fur, pœnanque deformationis, nempe manus dexterae amputationem, juxta illius loci leges, subiret. Porro apparuit Dominus, clarissimisque testibus ostendit vas esse suum, convictusque fur pœnam luit. Estne Dominus, qui nullam protestationem præmisit, irregularis. Quid etiam de testibus, qui fuerunt ii aurifices, qui vas construxerant.

Part. III.

31. Respondeo, ex dictis, §. 11. & §. 12. clare sequitur Dominum si accusaverit, tum Testes esse irregulares. At aliqua apparens difficultas est, An, si Dominus non accusaverit, sed solum dixerit sine protestatione, *Hoc vas est meum*, & aurifices dixerint: *Hoc vas nos construximus pro hoc Domino*, inciderint in irregularitatem? Et nihilominus ex ibidem dictis colligi potest non esse irregulares. Ratio est, quia dicta Domini, & Aurificum, non sunt propriè Testimonium contra Reum, si enim, qui aliquod indicium manifestant extra iudicium, sed quo Iudex deinde utitur ad inquirendum de Reo, ejusque delicto, vocantur quidem aliquando Testes, sed valde improprie; Testis enim propriè est ille, qui intra iudicium de aliqua re testificatur, & in criminalibus quidem semper in præsentia iudicis, ut ex Authentica de Testibus §. Quoniam in fine coll. 7. habet Glossa in C. Tua nos, de homic. V. Natis tradidit.

Mittens ad Iudicem interfectum, quibus Latro convictus est.

32. Scholaris quidam, ut narratur in Cap. Tuus, de Homic. à fure in hospitio suo vulneratus, cum per internuntios interrogatus fuisset à iudice, ut diceret, si quid sciret de fure, vel traderet interfectum, si quæ haberet, misit illi cultrum, quem à fure abstraxerat, & foras res, hoc est calceos, quos, ne pedum strepitus audiretur, sibi fur abstraxerat, atque in scholaris domo reliquerat. His receptis à iudice signis, fori amputata sunt à Satellitibus virilia, oculique item eruti. Fur autem ex dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est sublatu. Contraxitne Scholaris irregularitatem?

33. Respondeo. Et quidem Covar. in Clem. si furios. p. 2. §. 5. n. 1. Avila de cons. r. 7. d. 5. sed. 2. d. 15. conclus. r. habet illam doctrinam, ut si iudicium, quod quis dat iudici, pertineat ad cognoscendum Auctorem delicti, ut est in casu proposito, non facit irregularem eum, qui indicavit. N. vero pertineat ad delicti commissi probationem, facit irregularem. Sed hæc doctrinam admittere non possum, quia æque ex utroque his indicis procedit iudex ad condemnandum Reum.

34. Ego igitur cum Glossa citata, & ex his hæcenus allatis puto, hunc Scholaris, ex vi talis indicii à se dati in irregularitatem non incidisse, quia sic, nec fuit Accusator, nec Testis in iudicio, solum enim aperuit extra iudicium, quid factum fuit, aperuit, dixi, nam ipse, nec accusavit, nec querelam deposuit, nec ullam denuntiationem fecit contra Reum, Quare Pontifex Summus merito ipsum pronuntiavit liberum ab irregularitate.

35. Atque hæc quoad irregularitatem ex defectu lenitatis, quam prædictus Scholaris ex missione illorum signorum poterat rigere propter secutam mutilationem virilium, & oculorum effusionem illius latronis. Nam quoad irregularitatem ex delicto ob mortem, quam latro sibi conscivit ex occasione sumpta à pœna mutilationis, quam Satellites ei inflixerunt, manifestum nimis est, Scholaris illam non incurrisse, ejus enim mortis causam valde remotam ipsum fuisse, vel puer videt.

Episcopus tradens Ministris iustitiæ corpus occisi.

36. Occiditur Petrus, ejusque cadaver in Ecclesia, vel simili loco Ecclesiastico sepelitur. Iudex autem, ut procedat, ad inquirendum de delicti Auctore, vel ad processum contra aliquem melius confirmandum, vel, ut constet de corpore delicti, petit, ut ejusmodi cadaver exhumetur, inspicaturque. Potestne Episcopus sine metu irregularitatis licentiam ad id concedere?

37. Respondeo. P. Ille, aiunt nonnulli, ut Venerus in exam. Episc. l. 9. c. 30. n. 26. Bonac. de contr. d. 3. q. 21. p. 3. n. 11. Lavoriens Var. l. 1. tit. 2. cap. 7. num. 31. & cap. 12. num. 57. Diana p. 4. r. 1. 2. resol. 95. alios citans, addunt aliqui debere. Ita Lavor. loco citat. Sed profecto, si petitur cadaver, ut constet de corpore delicti, vel ad inquirendum

N n contra

contra personam indeterminatam, quis scilicet delicti auctor fuerit, omnes consentiunt, posse Episcopum licentiam concedere, quia id solum esset quid remotum ad sententiam forte mortis consecuturam. At si scilicet vertitur, an possit, quando cadaver requiritur, ut confirmetur suspensio, vel compleatur probatio contra aliquam personam particularem. Sunt v. g. indicia contra Titium, petitur vero corpus Petri interempti, ut videatur, an vulnus datur conveniat, cum gladio, quem Ministri invenerunt sanguine aspersum, apud delinquentem, vel quid simile. Et nihilominus quamvis antiquiores, putaverint, tunc non posse Episcopum licentiam concedere, ne concurrat proximè ad processum sententiae sanguinis contra personam determinatam; tamen ex praedicta doctrina, quod irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, nisi à Ministris iustitiae, sequitur, posse sine irregularitatis timore, quia totum, quod facit Episcopus, etiam positivè concedendo licentiam, non facit, ut Minister iustitiae, puta, nec ut Accusator, nec ut Testis in iudicio criminali, &c.

38. Est tamen notanda monitio Congregationis 22. Novemb. 1619. in man. Episc. V. Sepult. in Addit. num. 7. Cardinalium super negotia Episcoporum, quae apud Gavantum sic habet. *Non debet Episcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici sumant indicia in Criminalibus.*

Episcopus tradens copiam renuntiationis Clericatus.

39. Titius renuntiavit coram Episcopo Clericatum (idem esset, si Episcopus aliquem verbaliter degradasset) & deinde graviter deliquit, unde à iudice seculari comprehensus est. Nunc petit idem iudex ab Episcopo, vel ejus Ministris copiam ejusmodi renuntiationis, vel degradationis, ut scilicet certus de non Clericatu Titii illum legitimè morti adjudicet: potestne Episcopus, vel ejus Ministri eam copiam tradere?

40. Respondeo. Diana loc. cit. postquam vixit est affirmasse, quod possit, addit: sed tu cogita. Ego vero cogitarem, si praedictam licentiam doctrinam nescirem, vel eam improbabilem judicarem. Nunc verò, cum videam Episcopum, vel ejus Ministros tradendo copiam talis renuntiationis, vel depositionis, non fungi munere Ministri iustitiae Secularis, nec Accusatoris, nec Testis in iudicio, censio, probabile esse, quod possint. Non ita esset, si traderent eidem curiae seculari processum forte ab ipso Episcopo factum de homicidio commissò à Clerico; illum enim processum cum fecerit Episcopus, ut Minister etiam ipse iustitiae, si deinde occideretur delinquens, concurrente, quamvis solum ex parte; ejusmodi processu, nequaquam ab ipso irregularitas evitaretur.

Iudex Ecclesiasticus dans Laico Epistolas quasdam, &c.

41. Iudex Ecclesiasticus potest sine incursu irregularitatis dare iudici Laico quasdam Epistolas, inventas apud Reum, quibus idem iudex Ecclesiasticus probaverat dictum Reum commississe homicidium proditorie, atque adeo immunitate nequaquam gaudere?

Respondet, non posse Ratio principalior est, quia Ecclesiasticus dare utiliter non potest has Epistolas, nisi etiam det processum, seu partem processus, quo appareat, eas Epistolas inventas esse apud Reum; at omnes Doctores clariant, processum iudici Laico non posse dari ab Ecclesiastico, ut supra §. 10. n. 21. vidimus. Lege Tancredi p. 2. q. mor. tr. 5. q. 1. & seq. qui late hoc prosequitur, sed huius nostrae solidae rationis non meminit.

§. XIV. De irregularitate contracta à Militibus in Bello.

1. Si injustum sit bellum, omnes pugnantes, imò omnes cooperantes, quales sunt conducentes Mili-

tes, custodientes sarcinas, animantes exhorcantes, &c. rentes cibos juvant enim hi omnes ad occidendum, & si ipsi immediate arma non trahunt, esse irregulares, vel uno dumtaxat occiso, parer ex supra dictis. Nihilominus Doctores non ita rigide loquentes de aliquibus, vide apud Dianam p. 11. tr. 7. R. 7. 8.

2. At verò, si bellum sit iustum, distinguendum est, an ejusmodi bellum sit aggressivum, seu offensivum, an defensivum.

Et quidem in hoc posteriore nullus, nec Laici, nec Clerici sunt irregulares, etiam si aliquem propriam manu occidat, quia, defendere Patriam, est de jure naturae, & jus Ecclesiasticum in illa necessitate non obligat, cum id, vel sit, vel reducat ad defensionem propriam: quando tamen non exceduntur limites necessitatis defensionis, quod mox §. seq. latius explicabimus.

3. In priore autem belli genere, nempe offensivo, pugnantes propria manu, si aliquem occidant, irregulares sunt irregulares ex defectu lenitatis, ex cap. 1. 2. diff. 5. 1. Lege Lez. conf. 23. quia tunc occidunt, ut Ministri publici exercentes iustam vindictam contra hostes. At, si propria manu non occidant, licet hostem, vel etiam pugnent, aliove modo cooperentur ad hostium occisionem, irregularitatem non incurunt. Ita 2. Tho. Castrop. Laym. Coninch. Nav. alique quos citat, & seq. Lezana diff. conf. 23. & Castrop. de irreg. diff. 14. §. 5. Diana p. 11. tr. 8. ref. 2. Ratio est, quia Sacri Canonici C. Petrus de Homic. non conjungunt irregularitatem ex defectu lenitatis in Militibus, nisi illis, qui manu sua occidunt, vel vindictam deformationis per se exquantur.

4. Illi item, sive Laici, sive Clerici, qui ob hostem causam bello assunt v. g. ad infirmos curandos, &c. non incurunt irregularitatem, quia tanta pietas boni illius operis, non est puniendi irregularitate, imò propter eandem rationem locum habent, etiam in bello injusto, quamvis inde militum animus, ut notat Hunt. d. 2. diff. 12. de irreg. n. 43. augeatur.

5. In praedictis unum est addendum de Clericis. Recole enim, ipsis esse prohibitum in jure C. Ex multa de Voto V. de Cler. & ex multis Capit. caus. 13. §. 8. propria manu pugnare (intellige ex dictis, in bello non esse defensivum) & quidem sub ea prohibitione comprehendit, etiam si sint Duces exercitus, & illi praesint, tunc cum multis notat Dianam p. 10. tr. 2. ref. 1.

6. Dico igitur Primum, si Clerici in dicto bello justo aggressivo neminem immediate deponent, nulla est irregularitate innodati. Nam non ex delicto, quia Clerici non est prohibitum hosti in bello justo: Neque ex defectu lenitatis, quia hanc solum contrahunt Ministri iustitiae, quales non esse clericos, jam dixi.

7. Dico Secundò, probabile esse, eandem fore irregulares ex delicto, si propria manu pugnantes aliquem deponent. Ratio est, quia cum ipsi tunc non sint Ministri iustitiae, injuste deformant. Id paulo ante §. 13. notavi ex Cartario, in simili me dixisse, meminim. Verum quia Castropalao loc. cit. addo, esse probabilius, hoc peccare quidem, non obediendo Sacris Canonibus, qui verum Clericis pugnare propria manu, ut non esse irregulares, ex delicto, sed solum ex defectu lenitatis. Ratio est, quia etiam ipsi tunc occidunt, ut Ministri iustitiae, hoc est, ut Ministri Principis, dantis valide, ut dixi supra de cod. c. 15. §. 10. n. 26. omnibus pugnantibus auctoritatem, ut juste occidant, esto clericus peccet acceptando talem auctoritatem.

8. Dico denique Tertiò, mihi satis esse probabile, à Pontifice deri, etiam Clerico, facultatem, ut occidat in bello justo aggressivo, impletur tollere à se incolumem in irregularitatem, ut notat ibid. Castrop. cum tunc Pontifex agat, ut Pontifex, & Ecclesiae Caput, quod de nos inquis §. 10. n. 22.

§. XV. De irregularitate, qua oritur ex propria Defensione excedente terminos, &c.

1. Quando quis aliquem deformat ad suam, suamque rerum notabilis momenti defensionem cum moderamine inculpatae tutelae, idest nihil faciens supra id, quod morali modo necessarium est ad ejusmodi defensionem, non evadit irregularis; sicut nec esset excommunicatus, si ob similem defensionem percuteret Clericum. Haec veritas, quamvis olim in dubium vertetur, nunc claris verbis habetur in jure. C. Si furiosus, Clement. de Homicidio.

Si furiosus (inquit Textus) aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censetur, qui mortem aliter vitare valens suum occidit, vel mutilat innoxiosum.

2. Quare qui ut propriam, vel etiam alterius innocentis vitam, vel membra servet, vel ut grave vulnus sibi vel eidem innocenti infligendum caveat, quique ut propria, vel proximi bona magni momenti, vel honorem & famam tueatur, alium occidit cum moderamine inculpatae tutelae, hoc est, alio remedio uti non valens, non est irregularis. Lege Gibal. de irreg. c. 9. §. 3. a. n. 10. & 18.

3. Quando tamen quis excedit limites suae defensionis, ut, si potens se defendere alio modo, v. g. verberando, vel mutilando, occidit, nihilominus, is irregularis erit ex delicto, quia deformat injuste, ut ex supra dictis patet. Erit autem hoc homicidium casuale, quia se defendens non intendit directe alium occidere, sed se defendere. Haec, & alia minutiora facile invenies apud Doctores; ut G. Hurt. l. c. diff. 10. Gibal. l. c. §. 2. Delug. & Lez. l. l. mox. citat. aliosque ab iisdem citatos, sed tres casus ad haec illustranda non sunt à me praetermittendi.

Parochus suos excitans ad Bellum justum.

4. Quidam Parochus, qua verbis, qua aeris campani pulsato signo, incitavit suos Parochianos, ut se defenderent ab incursionibus quorundam hominum, qui oppidum devastare intendebant, ex quibus oppidani multos occiderunt. Estne Parochus irregularis?

5. Respondeo Delugo l. 2. Resp. mor. dub. 9. affirmat, seu supponit, Parochum incidisse in irregularitatem. Lezana conf. 23. n. gat. Ego ex dictis manifeste colligo, non incidisse. Primo, quia ad defensionem innocentis Patriae pugnatum fuit. Secundo, quia Parochus neminem propria manu occidit, &c.

Sacerdos alium occidens ad propellendam injuriam.

6. V. Golinus c. 29. §. 2. n. 3. hic lepidè quaerit de quodam Sacerdote, qui occidit hominem, à quo arrepta Barba, trahebatur, & illum à se aliter extrahere non poterat, nisi eundem occidendo? Respondetur hunc Sacerdotem esse irregularem, quia non agebat de vita.

Verum Gibal. de irreg. c. 4. §. 3. n. 1. negat ejusmodi irregularitatem, & merito, quia gravissima erat ea injuria ad quam averterendum licite potuit Sacerdos ille injuriantem occidere.

Occidens sibi insidias parantem.

7. Idem Gibal. ibid. duo mihi difficultia intrepide & sine distinctione affirmat. Primo, eum, qui sibi insidias parantem antevertit, occiditque, nec peccare, quia se defendit, nec consequenter esse irregularem. Secundo, eum, qui injustum innoxiosum fugientem incontinenti sequitur, occiditque v. g. post alapam impactam, nec peccare propter eandem rationem, nec irregularem fieri. Haec, inquam, duo sic absolute dicta mihi apparent difficultia. Nam ego l. 6. in Dec. c. 1. §. 1. n. 15. pro priore ex praedictis casibus, ne tunc peccaretur, requisivi, ut proxime, & in proximo parer quis alium occidere, & §. 3. n. 3. pro posteriore casu dixi, id non esse in praxi recipiendum. Relege locum.

Pars III.

Ut effugium periculum vite, evitare aliquando possum irregularitatem.

8. Breviter propono casum, quem proponit Delugo, de Inst. d. 8. §. 6. n. 86. Veneno infecti Petrus fideus comedas à suo inimico. Verum casu advenit amicus, & comedit, Petro vidente eoque, ne suum crimen proderet, tacente. Estne Petrus hujus amici injustus homicida, atque adeo irregularis?

9. Respondet Delugo ibid. non esse, quia ex una parte hujus amici mors praeter Petri intentionem proflus evenit, & ex alia, Petrus non fuit injusta causa mortis amici, quia cum tanto suo periculo manifestandi suum delictum, non tenebatur illum monere de veneno.

Vir occidens uxorem inventam cum adultero, &c.

10. Huc reduci id potest: pertinere enim videtur ad defensionem honoris proprii. Equidem de hac re quoad Excommunicationem, & tunc in flagranti crimine occidatur Clericus adulter, agitur in Trac. de excom. Si quis suadente, nunc vero loquendo de irregularitate, puto, propter similes rationes, quae ibid. dicuntur, esse probabile non incurere irregularitatem, de quo argumento plura habes apud Dianam.

§. XVI. De irregularitate qua oritur ex mutilatione.

1. Non solum, qui occidit hominem, verumetiam, qui ejus membrum aliquod mutilat, (ut saepe in Superioribus per occasionem insinuatum est) in poenam Irregularitatis incurrit, ejus proflus speciei, quae est ea, quae incurritur ex homicidio, ita ut sicuti ex homicidio injusto, sive voluntario, sive casuali incurritur irregularitas ex delicto, sic ex injusta simili mutilatione. Et sicuti ex homicidio justo incurritur à Ministris justitiae irregularitas ex defectu lenitatis, ita ex eadem simili justa mutilatione. Quare omnes modos, varietatesque, quae supra haberi diximus ab irregularitate ex morte secuta, dic pari modo, haberi ex mutilatione, nam propterea facillime utrumque comprehendimus sub uno nomine Deformationis.

2. Vnum tamen, vel alterum discrimen esse inter irregularitatem ex Homicidio, & mutilationem, mox apparebit §. 17. n. 25.

Porro illae duae quaestiones propriae sunt hujus loci. Primo, quid intelligatur nomine membri, cujus mutilatio irregularitatem inducit. Secundo, quid nomine mutilationis.

3. Adverte autem. Primo aliud esse loqui, de eo, cui ob mutilationem membrum aliquod deest. Secundo, aliud de eo, qui sibi ipse membrum amputat. Tercio, aliud de eo, qui alteri membrum mutilat. De Primo, & Secundo egimus supra c. 8. §. 1. & 2. hic autem solum de tertio agendum est. Relege locum, ubi maxime advertendum dixi, non valere argumentationem ex uno istorum ad aliud, ut ibi explicui.

Cujus membri mutilatio alteri facta irregularitatem pariat?

4. Membrum est corporis animati pars, non quaecunque, sed illa, quae proprium, ac distinctum munus gerit in corpore, juxta illud S. Paul. ad Rom. c. 12. Omnia membra non eundem actum habent, & juxta doctrinam Aristotelis de part. anim. l. 1. c. 5. dicentis, operationem in corpore esse propter membra, idest ex membris. Hinc recte ait Bartolus, in l. 4. num. 13. De pull. Ind. & l. Non sunt ff. De Stat. Homicid. statutum contra amputantem membrum, non urgere contra amputantem digitum, & habentem plures solito digitos, non dici habere solito plura membra.

5. Membrum igitur est, quod ex se in corpore est instrumentum propriae ac distinctae operationis. Partes autem

Nn 2 membri

membris sunt ea, quae ad dictam operationem coadiuvant, quales sunt digiti coadiuvantes ad operationem manus. Lege Covar. in *Clem. si variis* p. 3. initio n. 8. Nav. in *summa* c. 27. num. 206. Farinac. 8. n. 63. Sayr. de cens. l. 6. c. 7. alioque.

6. Hinc capilli, Barba, Ungues, cum solum sint ad ornamentum, atque operationem, vel nullam habeant, vel certe remem, membra sine dubitatione non sunt. Contra, Oculi, Nares, Manus, Pedes, & cetera, quia distinctis possunt operationibus, certo, & ex omnium sententia sunt membra. At vero Dentes, Genae, Crura, seu Tibiae, & Brachia, ut distincta ab Ore, à Pedibus, à Manibus, cum non videantur habere proprium actum, sed coadiuvare, incertum est apud Doctores, an membra distincta sunt.

7. Mihi hac in re certa sunt duo, tria aliquibus incerta videntur, quae tamen mihi non videntur incerta.

Certum mihi est Primo, Oculos, Nares, Aures, Linguam, Manum, Membrum genitale, Pedes esse propria membra, atque irregularitatem parere in illo, qui aliquod ex his alteri abscindit. Ratio est, quia haec, extra controversiam, actum, seu operationem distinctam habent.

8. Certum mihi Secundo, Capillos, Barbam, Dignos, Dentes, Labia, Nervos, Testes, Palpebras, Supercilios, non esse membra distincta, atque adeo, neque irregularitatem inducentia in amputante aliquid ex illis. Ratio est, quia haec, vel solum sunt ad hominis ornatum, vel ad actum coadiuvant, vel insunt in corpore ad munia quaedam communia, & secundaria. Cum testes dixi, non intelligo utroque, sed alterutrum, nam uno dumtaxat deficiente, non tollitur generandi usus, tollitur, deficiente utroque.

9. Nonnulli inter haec numerant Brachium, & Crus, seu Tibiam, ut separata à Manibus, vel Pedibus, unde dicunt, non fore irregularem eum, qui alteri non habenti Manibus, vel pedes abscinderet brachium vel crus, Verum ego de hac doctrina, valde ambigo, dubitationisque rationem mox aperiam *21.*

10. Dices, Qui dentem alteri excutit, vel labia tundit, vel capillos evellit, vel faciei cutem excoriat, vel similia facit, quamvis membrum non mutilet, tamen illum non raro reddit adeo deformem, ut reddat simul irregularem ex notabili deformitate, ergo etiam & ipse, qui irregularitatem in altero parit, erit irregularis ex illo principio, quod aliqui tenent, ut Sylv. *V. Homie.* 2. q. 3. Maiol. de irreg. l. 1. c. 2. n. 10. & l. 5. c. 50. n. 5. cum semper esse irregularem, qui alium irregularem reddit.

11. Respondeo. Negando consequentiam, falsum enim est, ut vult Nav. in *summa* c. 27. n. 207. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 7. Avila de cens. p. 7. d. 3. dub. 1. ver. finem, eos omnes fieri irregulares, qui alios irregulares faciunt; nam qui filium spurium generat, & qui iudex condemnat reum de infamia, & qui veneficio v. g. mentem sani hominis insanam reddit, non sunt irregulares, de hoc ult. vide mox n. 35. cum tamen irregularem reddant filium, reum, hominem illum.

12. Porro incertum est. Primo. An mulieris mamilla sit membrum? Affirmat Dian. p. 1. tr. 15. ref. 20. Covar. l. c. n. 7. Salced. de prax. crim. c. 9. Avil. de cens. p. 7. d. 5. sec. 1. dub. 1. Alii tamen negant, quia propriam, & distinctam operationem illa non habet. Suar. de cens. d. 44. sec. 2. n. 9. Sayr. de cens. l. 6. c. 15. n. 18. Farinac. in fragm. *V. irreg.* n. 597. & *V. Clericus* n. 373. cum aliis, & cum eodem Diana p. 4. tr. 2. resol. 6. tanquam probabilius affirmat, eamque mutilatam ab altari repellit. Ego cum Suario sentio, quia, & Arist. de Gener. animal. l. 4. c. 8. & Galen. de usupartu l. 8. c. 22. & l. de sper. sub init. & communiter alii docent, in mamillis foeminarum sanguinem converti in lac: quare actum proprium distinctum ab aliis membris habent. De mamilla autem Mulieris loquimur, nam mamillam hominis distincta operatione carere, videmus omnino.

13. Incertum est Secundo, an Auricula sit membrum?

Auriculam dico, hoc est cartilagineam auriem, non auris, id est totum organum audiendi, quod nullus negat.

14. Controversiam rem hanc reddidit Glanv. in *summa* c. 5. *V. Auricul.* qui docuit, eam non esse à numero membrorum: pellendam, siquidem illa praeparat, ut melius audiantur, illaque veluti colligit, ut

15. Confirmat Primo, ex Speculatore ita de *disposit.* §. *Iuxta finem*, qui quaestioni quaerenti, An abscissio auriculæ Malchi facta in horto à S. Petro fuerit causa irregularitatis in Petro? Respondet, non fuisse, quia non erat inducta irregularitas: intelligit ergo Speculator, auriculam esse membrum, nam secus responderet, non fuisse Sanctum Petrum irregularem, quia membrum non amputavit.

16. Confirmat Secundo, quia Antonius quidam Anachoreta praecidit sibi Auriculam, ne ab Aegyptiis advocaretur ad Episcopatum, Sentit ergo Antonius, Auriculam esse membrum, quandoquidem ejus abscissio debebat illum ab Episcopatu retrahere.

17. Confirmat Tercio, quia, secus, qui alteri Nasum abscinderet, non esset irregularis, quod nemo concebit. At ita se habet Nasus ad odores excipiendo, atque ad odorandum, sicut Auricula ad audiendum.

18. Verum ego te, studiose Lector, ne rem hanc incertam dicas in posterum. Probabilissimum enim est Auriculam, sicut & Nasum, non esse membra, sed membrorum partes (Nasum dico, non Nares, id est totum organum olfaciendi, hoc enim esse membrum distinctae operationis, jam dictum est modo) Ratio hujus probabilioris est, quia Auricula, & Nasus coadiuvant ad audiendum, atque olfaciendum secundario dumtaxat, & minus principaliter, cum sine his audiri possit, & olfacere. Ex quo solvitur Glanv. ratio principalis.

19. Ad confirmationem primam, quicquid Speculator respondere potuisset, satis ipsi fuit, per suam responsionem abscindere radicem totius quaestiones, deinde, tunc nondum fuisse penam irregularitatis inductam.

Ad confirmationem secundam, sicut Anachoreta erravit, sane bona fide (nisi ad peculiare Sancti Spiritus impulsu confugas) amputando sibi auriculam, ejus ipse, ut ceterarum corporis partium, Dominum non erat, sic erravisset, si putavisset, id quod Glanv. contendit. Fateor aut Anachoretam, si Canonis scilicet, itaque tunc prodierant, recte potuisse putare, se irregularem fieri, sibi Auriculam abscindendo, ad irregularitatem enim incurrendam, satis est per Sacros Canones, si sibi quis partem membri abscindat, qualis est Auricula, cum tamen, si alteri abscindat, debeat abscissio esse membri, non membri partis, ut modo dictum est num. 4.

20. Ad confirmationem tertiam jam ex dictis patet. Incertum est Tercio, an alteri amputans partem membri sit ab irregularitate semper immunis.

21. Respondeo, quandoquidem multat Fill. n. 11. c. 9. num. 136. Suar. de cens. d. 44. sess. 2. num. 9. Tur. de cens. l. 9. disp. 67. dub. 2. nimis multa hic congerunt, ego hanc brevem regulam ex variis Doctorum dictis colligo. Quando tanta, & tam notabilis est mutilatio partis membri, ut ratione dictae mutilationis, id, quod remanet, non possit absolute dici illud membrum, seu quando id, quod remanet, habere physicè, & absolute non potest usum, ad quem ejusmodi membrum institutum est à natura (ut si cui v. g. omnes quinque digiti à manu amputentur) toties ejusmodi amputatio dicitur, & erit amputatio membri afferens irregularitatem in amputante, secus, non item. Ratio regulæ est, quia amputatio tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, cui similis non est amputatio Auriculæ, vel nasi, de qua modo n. 18. dictum est.

Hinc mihi difficile fuit n. 9. assentiri illi, qui dicebant amputant

amputantem brachium, vel crus illi, qui manu, vel pede carebat, non esse irregularem, dicitur, inquam, fuit: Cum enim brachium, & crus sint magna pars membri, intervenient ad eorum membrorum usum, qua ratione, qui illud alteri amputet, irregularis non erit.

22. Idem propter eandem rationem dico de amputante manum ei, qui omnibus caret digitis, & de eo, qui à carente pedum digitis, ipsum pedem fecerit.

23. Quid de eo, qui alterius pollicem, & indicem detruncat.

Respondeo, idem dici debere, quia manus sic amputata fit notabiliter, ne dicam ex toto, inepta ad munus suum exercendum, quicquid in oppositum sentiat Gibal, de irregul. c. 4. q. 1. num. 46. nam propterea idem dico tum de eo, qui tres digitos minores simul cum parte manus amittit, correspondente alteri abscindit, tum enim hoc pacto fit manus inepta ad res tractandas, tum de eo qui omnes fere dentes alteri excutit, &c.

Quid veniat nomine Mutilationis.

14. Quod illa mutilatio, quæ tollit membrum, inducat irregularitatem, certi iuris est, ut ex dictis, liquet, & nulla questione dignum. At illud dignum est, ut inquiratur, an sola debilitatio membri, qua illud fiat ineptum ad operationes proprias, membro tamen non abscisso, faciat te, qui illud debilitasti, irregularem, quia si ex mutilatione æquivalente.

25. Aliqui, ut Maiol de irregul. l. 5. cap. 10. n. 8. Graff. l. 2. de iur. c. 62. n. 3. alique absolute affirmant, te irregularem facere, quia iniquum, paria sunt, aliquid non esse, atque inutile esse, ergo pari poena est plectendus, qui facit, ut non sit membrum, atque, qui facit, ut sit inutile.

Suarez vero de censur. d. 44. sect. 2. num. 11. distinguit: Vel ita debilitasti alterius membrum, ut licet ineptum remaneat ad operationes proprias, iuvat tamen in corpore, vel ita, ut omnino aridum à te sit redditum, & nihil profus iuvat. Si priore modo debilitasti, non es irregularis, quia verè non abscidisti membrum: Si autem modo posteriore, irregularis es, quia moraliter, & æquivalenter tanta arefactio privans vita membrum illud, est moralis amputatio.

26. Sed nec illi placent, nec Suarj licet ingeniose excogitata distinctio. Aio enim absolute, in utroque, & in quolibet alio simili casu, quo non separatur physice membrum à corpore, hanc irregularitatem non induci. Ratio est, quia, ut toties docuimus, irregularitas non est inducenda, nisi addit expressum ius: at ius nullibi morale, vel æquivalentem abscissionem irregularitati subiicit, sed physice abscissionem detruncationem, amputationem, &c.

27. Scio aliquando idem reputari in Iure Civili. L. quoties ff. qui falsis, cog. & l. ult. cum Gloss. C. ad legem Flavia de plagiis, uxorem non habere Maritum: & illum inutilem habere, & in Canonico C. 1. de translat. Episc. idem reputari de Prælo inutiles Ecclesiæ, ac de nullo; sed hæc disponuntur, quoad aliquos effectus ex iuris fictione, quæ non potest procedere, quoad irregularitatem, quæ expressa debet esse in iure, & pro qua iura nunquam aliquid simile finxerunt. Et quidem signatè dixi (quoad aliquos effectus) nam cæterum, nec uxor potest propter vitum inutilem matrimonium inire cum alio, quia nimirum durat vinculum, neque Episcopo inutiles, datur successores, sed solum Tit de Cleric. agnor. coadiutor, &c. ut videas non in omnibus paria reputari non esse, & inutile esse.

28. Dices: in Iure Canonico Clem. si furios. de Homic. dicitur causa esse irregularitatis mutilatio, & detruncatio: ne igitur altera ex his vocibus sit superflua, illud (detruncatio) significabit debilitationem, quasi æquivalentem detruncationem.

29. Confirmatur, quia in eodem iure C. Cum illorum §. Qui si Chastales. De Sentent. excomm. mutilatio membri, & sanguinis effusio idem censentur in ordine

ad incurrendam excommunicationem à percutiente Clericum, non aliud, nisi, quia hæc duo sibi invicem æquivalent, ergo idem in casu nostro, &c.

30. Respondeo non esse novum in iure, ob maiorem explicationem duas poni voces synonymas, idemque significantes. Adde Primo, nimis longe petita esse hanc significationem, ut detruncatio significet debilitationem.

Adde Secundo, in odiosis non posse à propria significatione vocis ad impropiam deflecti. Adde Tercio, Codices emendatos allati Textus habere (mutilare, & occidere.)

31. Ad confirmationem nego causalem. Ratio enim illius incurtus in excommunicationem est, quia si mutilatio, siue sanguinis effusio semper supponuntur fieri per percussionem, cui ex iure annexa est excommunicatio.

32. Dices Secundo, Qui aridum reddit alteri membrum v.g. manum, illum irregularem reddit, ergo, & ipse irregularis erit.

Respondeo. Huic obiectioni satis responderi potest ex dictis modo n. 10.

33. Ex his sequitur eum, qui manum, pedes, vel aliud membrum arefacit totaliter, vel auditum, visumque, immo mentem rationisque discursum alteri tollit, si membrum non amputet, licet, ut certum est, gravissime peccet; non tamen irregularitatem contrahit, quia sic, neque occidit, neque mutilat.

34. Sequitur item, eum, qui sibi debilem, vel aridum omnino reddit membrum, si illud non abscindat, vel, sic, se deformem, ineptumque ad Ecclesiastica munia non faciat, non fore irregularem, quia nec membrum, nec partem membri sibi abscindit. Quam doctrinam hic discernendam remisit supra c. 7. §. 2. n. 17.

35. Sed iam superest curiosa quaestiuicula pertinetis quidem ad præcedentia, sed hic commodius transmissa. Inquiri enim, an si quis ab altero abscindat membrum inutile v.g. manum aridam, incurrat in irregularitatem annexam mutilationi.

36. Respondeo, Suarez sua utitur distinctione, atque si membrum, quantumvis omnino inutile, vivat tamen, eum qui illud ab se abscindit, æri irregularem; quia vere mutilat corporis humani membrum, si autem non vivat, sed est omnino aridum, & sicum, irregularem non fieri quia tunc perinde esset, ac si is membrum abscinderet à cadavere.

37. Equidem tanti viri doctrinam veneror, sed ei acquiescere non possum, eiusmodi enim amputatorem semper fore irregularem, puto, quia semper membrum humanum, seu hominis detruncat, cui detruncationi, Sacri Canones irregularitatem addixerunt, nihil distinguentes. Nec verum est, perinde esse membrum arefactum ab homine vivo recidere, ac recidere à cadavere, qui est homo mortuus: membrum enim quamvis arefactum, aliquid facit ad integritatem hominis vivi, & quamvis nihil faceret, certè mutilum absolute vocare non potes illum, qui membrum, licet arefactum, habet.

38. Qui plura membra alicui mutilat, an plures incurrat irregularitates, supra dixi, §. 10. n. 14.

Qui item dubitat, se mutilasse, an irregularem se censere debeat, dixi item supra c. 5. §. unico n. 10.

§. XVII. Quis dispense in irregularitate ex Homicidio.

1. Diversi Iuris est dispensatio irregularitatis ex defectu lenitatis, quæ ex dictis incurrit à Ministris Iustitiæ, & à Militibus in bello offensivo iusto, & dispensatio ex homicidio iniusto casuali, & dispensatio ex homicidio iniusto, & denique dispensatio irregularitatis ex mutilatione. Separatim igitur de singulis est dicendum.

2. Cum autem hic loquamur de dispensatione, cuius natura semper requirit causam, adverte, quoties dicturi sumus, hanc, vel illum posse dispensare, semper intelligendum esse cum causa proportionata ad gravitatem

N n 3 vitæ

vitatem irregularitatis, iuxta, quæ dicuntur in Tractatu de Dispensatione. Hanc monitionem hic apposui, propter frequentes dispensationes, quæ circa irregularitatem ex Homicidio expediti solent, cæterum in omnibus dispensationibus prædictis, & in posterum dicendis, eam esse apponendam, discrete pronuntio.

Quis possit dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis?

3. Summum Pontificem posse, nimis est manifestum. Quid Primo, de Episcopo?

4. Decem & octo Doctores enumerat, licet eos non sequatur, Pasq. 9. mor. cent. 3. q. 226. docentes, posse Episcopum dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis; Ducunt autem hi probationem allatæ doctrinæ à concessione Episcopis data à Trident. sess. 24. c. 9. de Refor. concessionemque esse datam, ita deducunt.

5. Datur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, præter illam, quæ est ex Homicidio iniusto voluntario, sed irregularitas ex defectu lenitatis non est ex homicidio iniusto voluntario; ergo de illa datur facultas Episcopis.

6. Vides, fundamento, quam apparenter solido, ij Doctores innuntiant? Quod tamen, etiam indulgenter, expensum mihi, tibi, aliisque levissimum apparebit. Falsa enim omnino est dicti Argumenti Maior; Si quidem Tridentinum non dicit Episcopis dari facultatem dispensandi in omni irregularitate, præter illam, quæ est ex homicidio iniusto voluntario, sed dicit, dari facultatem dispensandi in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto. At irregularitas ex defectu lenitatis nequaquam est ex delicto. Profer, Amice, Tridentini verba.

Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & ea, quæ est deducta ad forum contentiosum dispensare.

Cum igitur Tridentinum solum disponat de irregularitate ex delicto, relinquit irregularitatem ex occisione iuxta dispositionem antiquorum Canonum, quæ soli Pontifici, ut omnes scimus, reservatur, ut nobiscum sentiunt viginti tres Doctores citati ab eodem Pasqualigo, quibus adde ipsum Pasq. l. c. Sacerdos in praxi Episc. p. 2. c. 6. n. 46. Glianum in summ. censur. V. Homic. Leandr. de irreg. tr. 2. disp. 7. q. 133. & 137. & rursus d. 27. q. 12. & 13. aliosque.

7. Neque mirum, si eiusmodi potestate fruatur, tum Commissarius Cruciatæ, tum, in ordine ad suos, Prælati Regularium, pro his enim aliqui putant (an probabiliter dicatur alibi) adesse Pontifici concessionem, quæ non est pro Episcopis.

8. Dicit Diana p. 11. tr. 5. res. 6. in fine, eandemque opinionem, esse probabilem docet p. 4. t. 2. res. 6. ex Lessio, in 3. p. D. Th. c. 2. de irreg. dub. 6. n. 21. per Epicheiam concedi id etiam Episcopis; sed Respondeo, te nimis gratis fingere hanc Epicheiam universalem circa concessionem eiusmodi dispensationis, quæ res universaliter non admodum est necessaria: Epicheia autem solū in necessariis quibusdam casibus insolitis locum habet. Nec auctoritatem Lessij obtendas; is enim id non dicit in libris de Iustitia & de Editis, sed in posthumis quibusdam commentariis certe non magnæ auctoritatis mihi, & aliis.

Quis possit dispensare in irregularitate ex Homicidio iniusto casuale.

9. Maxime recolendum est, quodnam sit homicidium casuale, quod mere voluntarium, nam casuale fit non ex directa voluntate occidendi, sed aliud intendendo, quale etiam supra diximus, esse homicidium factum in sui defensionem, excedendo limites debitos; tunc enim non interdit quis alium occidere, sed se defendere. Voluntarium autem fit ex directa voluntate occidendi, quale nos ex probabiliori sententia diximus §. 6. num. 5.

non solum esse homicidium ex insidiis & aliis praesumptum, sed etiam factum in rixa subitanea, quævis illud fieri in eo tantum calore incenditur id iniquissime recolendum est, ut bene intelligatur, quantum se extendat ea potestas, quæ sola est ad dispensandum in homicidio casuale, non autem ex homicidio voluntario.

10. Iam vero potestatem dispensandi in irregularitate ex homicidio casuale occulto, & non deducto ad forum contentiosum, præter Pontificem, de cuius potestate dubitare esset in meridie cæcutire, inveniri apud Episcopos respectu suorum ovium, est certum ex Tridentino sess. 24. c. 6. de ref. vide etiam ap. Leandr. de ir. d. 27. n. 35.

At vero dispensationem ex eodem homicidio casuale publico non esse apud dictos Episcopos, nisi ipsi committatur à Pontifice, disponit idem Tridentinum sess. 24. cap. 7. de ref. Eius verba hæc sunt: Si quis propter homicidium casuale, vel causa defensionis incidit in irregularitatem, cui iure quodammodo Dispensatio ad omnes Ordines, Beneficia, & Dignitates debeatur, ipsius causa committatur loci Ordinario, aut, ex causa, Metropolitanæ, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit. At si irregularitas contrahatur propter homicidium voluntarium, carere perpetuo spe dispensationis, &c. Notas illud (causa cognita, & probatis) id enim significat Concilium, hic loqui de homicidio casuale publico.

Non est igitur credendum March. de Ord. l. 1. q. 2. n. 9. cui adde Jo. à S. I. h. ap. Dianam max. c. 10. ab solute concedere posse Episcopum dispensare irregularitatem ex homicidio casuale publico, seu notorio, nisi tum illis non credit Leandr. de irreg. tr. 2. d. 27. n. 36 Diana p. 11. tr. 8. res. 68.

11. Illud tamen hic habe ex Henricquez, in hac irregularitate ex homicidio casuale quamvis publico, deducto ad forum contentiosum, posse ad Episcopum dispensari ad Minores Ordines, & ad simplex Beneficium, cum enim de his directe non agat Tridentinum, servandum est ius commune, & hæc Episcopis conceditur, an quoad eosdem Minores idem dicere possimus in irregularitate ex homicidio voluntario, dicam mox num. 22.

Quis possit dispensare in irregularitate ex Homicidio voluntario.

12. Falsum, & nulla ratione firmum iudicandum cum communi sententia est contra Abbatem, irregularitatem ex homicidio voluntario esse inductam iure Divino. Quare in illa posse dispensare Summum Pontificem, indubitatum est.

Quod si in aliquibus Textibus hæc dicitur indispensabilis, ideo dicitur, quia difficillime obtinetur, & cum quibusdam oneribus v. g. ut Dispensatus abstinere ab altari per triennium, ut non celebret in loco delicti, ut ingrediatur in Ordinem aliquem Religiosum, &c.

Lege Pyrrhum Corrad. de Dispensat. sect. 1. 7. & Marcum Leonem, in Praxi Penitentiarie, qui rescribunt, et applicantque formulas petendæ huiusmodi dispensationis, sive immediate à Summo Pontifice, sive, quando homicidium est occultum, per penitentiam, sive per Dilectum, quando est publicum.

13. Circa illam conditionem, quam solus Pontifex apponere, ne Dispensatus celebret in loco delicti, dubitatum non diu tertius fuit, an excludatur suburbia Occidentis v. g. hominem Panormi, si times dispensationem cohibendi, sed non in loco delicti, potest celebrare in Ecclesia v. g. Cavemorum, vel Sancta Theresia, vel Sancti Antonini, quæ sunt sitæ extra muros Civitatis.

14. Respondeo cum Diana p. 4. tr. 4. r. 123. q. 1. Secus quidem in odiosis suburbia non veniunt sub nomine Civitatis, cetero veniant in favoribus. Id ibidem §. 6. latius disputatum, & limitatum quoad iura dicta.

15. Vides autem in hac responsione à Diana supponi, idem esse (in loco delicti) atque (in Civitate, ubi commissum est delictum) Quoniam vero in rigore non idem est, locus, ac civitas, ideo rursus dubitatum fuit, An prohibitus celebrare in loco delicti, excludat alia loca ejusdem civitatis? Occidit v. g. hominem in vicinia Domus Professe, vel in Parrochia S. Nicolai, &c. potestne celebrare in Templo Parrochie S. Antonii sito in eadem civitate, sed non in eodem vico, quo in loco commissum fuit delictum?

16. Respondeo, Pyrrhus Corrad. l. 5. de dispens. c. 1. n. 25. videtur favere sententiae affirmanti, sic enim habet: In Dispensatione hac imponitur aliquando, ut Orator in loco commissi delicti, & quandoque (quod idem est) in Ecclesia loci, ubi commissum est delictum, nunquam celebret. Quod si fuerint duae Ecclesiae aequae viciniores loco delicti, intelligitur de utraque, ut declarat Clemens VIII. Hæc Pyrrhus. Vbi vides ipsum putare idem esse (in loco delicti) atque (in Ecclesia loci, ubi commissum est delictum) unde quis argumentari sic posset: Si prohibitio sit, ne Orator celebret in Ecclesia loci delicti, potest in alia Ecclesia remotiore. Ergo, si prohibitio sit, ne celebret in loco delicti, poterit in alia Ecclesia remotiore, quamvis existente in eadem civitate.

17. Sed profecto mihi id non probatur: amplius enim quid est in loco, quam in Ecclesia, & pro nomine loci intelligi, in hac materia dispensationis irregularitatis ex homicidio, totam civitatem. Est enim, in iure civili relegatus ab aliquo loco non intelligatur relegatus à tota civitate, tamen in nostra materia irregularitatis clare apparet, Pontificem nolle, ut dispensatus celebret in loco, ubi cum aliorum scandalo facile sciatur, homicidam celebrare; facile autem, & scietur, & videatur à Civibus, qui modo in unam ejusdem Civitatis Ecclesiam, modo in aliam confluere, ad audiendum Sacrum, solent.

DE EPISCOPO.

18. Certè Episcopus nihil potest circa dispensationem irregularitatis ex homicidio voluntario injusto, si ve publicum sit, si ve occultum, quia absolute omnia irregularitatem ex homicidio injusto voluntario promanantem excipit Tridentinum, quale etiam est homicidium in subita rixa, ut diximus n. 9.

19. Sunt aliqui, qui dicunt homicidium injustum voluntarium, si sit occultum, vel non inducere irregularitatem ullam, vel si inducat, eam esse dispensabilem ab Episcopo.

20. Vtrumque dictum est nimis falsum, nam quoad prius, omnes Canones edicunt, omnesque Doctores dicunt absolute oriri irregularitatem ex homicidio injusto voluntario: At nonne homicidium occultum, homicidium est? Verum de hoc dixi universaliter supra c. 5. §. unico.

21. Quoad posterius: Cum Concilium Tridentinum diserte, & absolute dicat, Episcopum non posse dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario, nec distinguat de noto, vel ignoto, de occulto, vel publico, qua veritate poterit affirmare solum publicum à Concilio Episcopo denegari?

22. Sed potestne Episcopus irregularem hunc ex homicidio voluntario dispensare, saltem ad receptionem Minorum Ordinum, & ad usum jam antea receptorum, & ad Beneficium simplex? Dico irregularem hunc, nam de irregulari ex homicidio casuali jam diximus paulo ante n. 12.

23. Respondeo, cum Leand. & alijs tract. 2. de irregul. disp. 27. q. 1. & 22. non posse. Ratio est, quia Tridentinum sess. 24. c. 7. de reform. licet videatur initio limitare potestatem Episcopi dispensandi in hac irregularitate ad Sacros Ordines, deinde tamen addit: *Omni Ordine, ac Beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuo careat*: quæ certè locutio omnium Ordinum, etiam Minorum usum, &

receptionem, & omnium Beneficiorum acquisitionem, etiam simplicium comprehendit. Non est tamen improbabile mentem Tridentini fuisse, ut Episcopus possit usum Minorum Ordinum antea receptorum huic irregulari concedere, non vero receptionem aliorum: Beneficiorum autem simplicium acquisitionem, ideo concedere irregulari huic non potest Episcopus, quia Tridentinum sub eadem clausula conferri prohibet irregulari Beneficium caratum, ac simplex. Quoniam ergo certum est Episcopum non posse dispensare ad Curatum, nec ergo ad simplex poterit. Lege Henric. lib. 13. c. 57. n. 1. lege etiam Avilam de cens. p. 7. disp. 6. dub. 3. Sayr. de cens. l. 7. c. 7. num. 14. aliosque, nec omittas Gasiam, afferentem declarat. Cardin. de Benef. p. c. 5. n. 136. qui notat pensionem, licet Ecclesiasticam, cum non sit proprie Beneficium, homicidam hunc ab illius receptione nequaquam excludi: id, quod nos etiam diximus supra cap. 6. §. 3. n. 10.

Quis possit dispensare in irregularitate ex Mutilatione.

24. Quod possit Summus Pontifex nimis est manifestum. An possint Prælati Regularium, vel Commensariorum Cruciatæ infra universaliter, & fere remissive.

25. Quoad Episcopos ergo hæc est brevis sermo, & assero, eos posse dispensare in irregularitate ex mutilatione occulta, quia id ipsis conceditur à Tridentino dicta sess. 24. cap. 6. dum enim Tridentinum concedit Episcopis, ut possint in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus dispensare, excepta irregularitate ex homicidio voluntario, cum mutilatio non sit homicidium, clare sequitur, irregularitatem ex mutilatione occulta non esse exceptam, & ita tenet communissima sententia, Doctores fere 25. allat. à Barbos. in Cons. Trid. sess. 24. c. 6. de Ref. n. 41. quibus adde Leand. innumeros referentem de irreg. tract. 2. disp. 27. quest. 14. si ve mutilatio sit facta alteri, si ve ut dixi cap. 5. §. 2. sibi ipsi.

26. Obstat tamen Sanchez in præcep. Decal. lib. 1. c. 10. n. 49. cui accedit Franc. Leo in Trid. fori Eccles. p. 2. c. 4. n. 89. quia in mutilatione, inquit, ex delicto adest etiam defectus lenitatis, qui ab Episcopis non dispensatur, cum ipsis solum sit concessa potestas dispensandi ex ea parte, qua mutilatio est delictum, non vero qua deficit à significatione lenitatis Christi.

27. Sed facile respondeo, nam Tridentinum, dum cōcedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitatem contractam ex delicto, concedit etiam potestatem dispensandi in irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ imbibitur in ipso delicto; si qua tamen illa ibi imbibita sit, quod supra c. 5. §. 6. n. 16. negandum esse, ex probabili sententia diximus, dum docuimus, irregularitatem ex defectu lenitatis, solum contrahi à ministris justitiæ. Ratio autem, quod id etiam concedat, est, quia Tridentinum absolute concedit potestatem dispensandi, irregularitatem ex mutilatione, ut deduximus n. 25. ergo cur tu limitare illam velis; Et quidem, si esset hæc potestas limitanda, Episcopus non posset ipse absolute dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto, quia in illo semper esset imbibita irregularitas ex defectu lenitatis, & tamen omnes concedimus & vi hujus loci Tridentini eos posse. Adde novum esse cognoscere duas irregularitates ex eodem actu provenientes, ut supra c. 4. §. 5. n. præf. 18. contra Merollam pl. uribus expendimus.

28. Irregularitatem ex voluntaria mutilatione publica non potest Episcopus dispensare, quia id ipsi non conceditur à Trid. Solum in casuali publica posse, non mihi videtur improbabile, licet apud neminem legeam, cum illis tamen limitationibus, quas poscit idem Trid. sess. 14. c. 7. Nam quamvis ibi Tridentinum loquatur de irregularitate ex homicidio casuali publico; tamen idem videtur esse de irregularitate ex mutilatione publica casuali.

Si sit publicus ipse defectus membri mutilati, sed de-
lictum fuerit occultum, potest ab Episcopo dispensari di-
ximus c. 8. §. 3. n. 3.

*Monitio pro Imperatore dispensationis irregularitatis
ex Homicidio.*

39. Adverte, Lector, nequaquam valere, Ita Avila
alios citat p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. sed esse subrepticam
dispensationem irregularitatis pro secundo homicidio
commisso, nisi facta sit mentio de dispensatione data
pro primo. Rationem hujus doctrinae habuisti à me su-
pra factis, l. 8. tr. 2. de matr. c. 8. §. 2.

Quid si quem occidi, erat Sacerdos, vel Religiosus,
vel Pater, &c.

Respondeo, de his, cum pertineant ad tractationem
de Dispensationibus satis sit, si innuam, te ea videre pos-
se apud Pyrrhum Contrad. lib. 5. de Disp. cap. 1. qui recte
advertit, in petitione Dispensationis irregularitatis ex
homicidio omnes ipsius homicidii qualitates esse pror-
sus exprimendas.

§. XVIII. Quid possit Commissarius Cruciatæ quoad
Dispensationem irregularitatis prædictæ, in
& aliarum.

*Et remissivè, quid possit ipsa Bulla, & Prælati
Regulares.*

1. Commissario Cruciatæ his verbis conceditur
Potestas dispensandi irregularitates quasdam in
Bulla, apud Ludovicum à Cruce initio expositionis Bul-
læ. Et, qui Commissarius deputatur, datur facultas dispen-
sandi, & componendi super irregularitate cum his, qui,
quisque censuris Ecclesiasticis legati, Missas, & alia Di-
vina Officia, non tamen in contemptum Clavium, celebra-
runt, seu alias se illis immiscuerunt.

2. Et super alia qualibet irregularitate (præter quam
ratione homicidii voluntarii, ac Simonia, vel Apostasia à
fide, aut Hæresis, vel propter malam Ordinum susceptio-
nem contractam cum retentione Beneficiorum, & fructuum
in eis perceptorum, & infamia, ac inhabilitatis exinde pro-
venientis, abolitione, & executionis Ordinum non male sus-
ceptorum restitutione. Hactenus Bulla, cujus minutionem
explicationem lege apud Bardi, in Bull. Cruc. p. 3. tract. 2.
præf. 4. alioque ab eodem citatos.

3. Quid autem possit confessorius electus ab eo, qui
Bullam Cruciatæ accipit, diximus latè sup. in tr. de casti-
bus reserv. c. 23. à n. 21.

4. Denique quoad Religiosos, vel loquimur de Præ-
latis, & Confessoribus Regularibus comparatione Sæcu-
larium, & aio, saltè pro praxi, tenendum esse, nullam
eos habere potestatem in dispensanda irregularitate
quacunque, quicquid aliqui dicant apud Dianam p. 17.
tractat. 4. resol. 3. quos ipse merito non sequitur: est
idem Diana part. 11. tractat. 2. resol. 26. sine Ver. etiam
tract. 6. resol. 4. concedere illis aliquid videatur, &
esto multa benigniora concedat, immò pluribus con-
tendat Bruno de Privileg. Regular. tractat. 5. proportion. 1.
capitul. 1.

Vel loquimur de iisdem Prælati in ordine ad suos
Subditos, & aio, quemlibet ex his sua debere Privile-
gia consulere, eorumque limitationes, si adsint, quæ
videre possunt apud Castropal. de censur. disput. 6. p. 11.
Lezana Ver. Irregular. Comp. Privileg. Societ. Ver. dispen-
satio à numer. 2. Donat. tractat. 5. questio. Regul. 36. &
tract. 11. quest. 9. Diana p. 11. tract. 2. à ref. 1. usque ad 30.
Bruno loc. cit. tract. 4.

CAPVT XVI.

De Irregularitate ex Bigamia.

§. I. Premittitur quid, & quæplex sit
Bigamia.

1. I dicuntur, toto tit. de Bigam. non ordinandis & pla-
ra in dist. 24. propriè Bigami, qui, cum sua biga-
ti duo, vel plura valida matrimonialia localliter con-
xerunt, & consummatum (in quo consistit, Matrimo-
nium esse consummatum lib. 8. de matrim. tract. 5. cap. 1.
diximus.) Neque ergo sola sponsalia, vel sola Matrimo-
nia tantummodo rata propriam Bigamiam constituent,
tunc enim propriè ea constituitur, quando quis dicitur
carnem suam in plures: Cujus rei ratio alia non est, nisi
quia congruum visum fuit Ecclesiæ, ut sicut ipsa Ecclē-
sia unica Sponsa est Christi, ita ejusdem Mulier non
dividerent carnem suam in plures uxores, si autem di-
derent, essent irregulares irregularitate, quam Sancti Ca-
nones C. deorsum de Bigamis, vocant ex defectu Sacra-
menti, id est ex defectu significationis, seu hujus deter-
minatæ rei Sacra, id est unice conjunctionis Sacra, seu
Spiritualis Christi cum Ecclesiâ.

Potèd in universum Bigamia in tres distinguitur clas-
ses. In veram, quæ est, quam n. præced. diximus. In inter-
pretativam, quæ est illa, quæ afficitur, qui Matrimonium
contraxit, consummâtque cum Vidua, vel cum vidua
ab alio, vel cognoscit suam uxorem, quæ cum aliquo
adulteravit. In similitudinariam, quæ est, quando quis
post solemne Castitatis Votum in aliqui Religione
contrahit Matrimonium cum quacunque, etiam virgi-
ne.

§. II. Bigami sunt irregulares.

1. Bigamos ergo sive verè, sive interpretativè, sive
similitudinariè ab Ordinibus recipendis elio-
pellendos, atque adeo irregulares esse, nimis est in
manifestum, tot. Tit. de Bigamis, & passim DD.

Et quidem potest quis propter Bigamiam officii plu-
ribus irregularitatibus specie diversis, ut si sit Bigamus
ex vera, si ex interpretativa, si ex similitudinaria, &c.
atque has esse omnino speciatim explicandas, si fuerit
earum dispensationem petas, certum sit, ut universaliter
aliquanto inferius cap. 23. num. 18. admonet. Ad dicit
tamen si quis una Bigamix specie laboret, sed ex multis
actibus solum numero distinctis, contraxerit v. g. duas,
quatuor, plures nuptias, adverte, inquam, hanc causam
dumtaxat irregularitatem incurrisse: Sicuti unum con-
traxit affinitatem cum Maria v. g. ille, qui cum ejus lo-
ro multas, repetitâque copulas habuit. Lege Sanctius,
aliosque citatos à Diana part. 11. tract. 6. resol. 44. cui
tè multum Sapientium schola debet ob varietatem sen-
tentiarum, quas eruditè in lucem eduxit à Theologia
expendendas.

2. Manifestum item est, eisdem Bigamos privari
Ordinum receptorum.

3. Manifestum est denique, eisdem, post incursam
Bigamiam, nullum posse acquirere Beneficium Ecclesi-
asticum.

4. Quæres: Ordinatus, cui superveniat Bigamia, quæ
detne privilegio fori, & Canonis?

Respondeo, sub necessaria distinctione, Ordinatus in
Sacris nullum Clericale privilegium amittit, ut rectè
notat Sayr. loc. cit. num. 1. At Ordinatus in Minoribus
utroque prædicto privilegio privatur, immò iisdem Ordi-
natis in Minoribus, si ipsi evadant Bigami, sub excom-
municatione ferenda prohibetur delatio habitus, &
confusuræ Clericalis, Clericalis, inquam, nam, si quis Biga-
mus fiat Religiosus conversus, poterit ferre habitum
imò, & confuram Religionis, ac superpellicum, si in

ea Religione conversi illa ferre solent, tunc enim non defert, ut Clericus, sed, ut Monachus, uti etiam, qui illum percutit, in excommunicationem incidit, non quia percutiat Clericum, sed quia Monachum. Plus aliquid addit Sanch. l. 7. conf. d. 59. sed non omittatur Tancr. 2. p. 7. q. mor. num. 25.

§. III. Quis dispenset in irregularitate ex Bigamia?

1. Minus recte non nemo putavit, posse quidem Summum Pontificem in reliquis generibus Bigamiae dispensare, non tamen in vera.

Minus, inquam, recte, siquidem in omnibus potest, quia omnes humano, seu Ecclesiastico iure sunt introductae. Legatur S. Th. in addit. 3. p. 2. q. 6. art. 5. & Val. 1. d. 7. q. 19. p. 3.

2. De Episcopo autem habet tria. Primò, Is non potest dispensare cum verè, vel interpretativè Bigamis (excipe, quod dicam n. 5.) ad ordines Sacros suscipiendos, similitudinariè (semper intellige ex rationabili causa, & in ordine ad oves suas.) Ratio est, quia posterius conceditur Episcopis in iure, C. Sanè Sacerd. de Cler. Coniug. C. Qui clerici, vel vocantes. Lege Sanch. l. 7. mar. d. 86. d. n. 10. Barbof. de pot. Epif. Alleg. 49 Sayr. de cens. l. 6. c. 6. n. 10. non vero illud prius.

3. Non ergo si qui postum prædictum Valentiam putantem, posse Episcopum cum Bigamis veris, vel interpretativis dispensare quoad usum Sacrorum Ordinum, non postum, inquam, quia refragantur iura, præsertim cap. Lector. diffinit. 34.

4. Secundo. Idem tamen Episcopus potest dispensare cum Bigamis cuiuscunque generis ad receptionem Ordinum Minorum, & ad eorundem usum. Ita colligo ex dicto cap. Lector. & habetur à Sanchez loc. cit. num. 11. Dian. p. 4. tr. 2. ref. 61. Sayr. loc. cit. cap. 6. num. 11. aliisque Scio autem ab aliquibus, ut Castrop. de cens. l. 6. p. 8. d. 18. Layman. lib. 1. tr. 5. p. 5. cap. 6. putari probabilis, non posse, quoad receptionem, & concedi dumtaxat, quoad usum. Sed profecto satis est, sententiam nostram esse probabilem.

5. Tertiò. Idem Episcopus potest cum suis Bigamis dispensare in omni irregularitate, quæ proveniat ex delicto occulto. Ita colligitur ex universalis Decreto Tridentini, sess. 24. cap. 6. de Reform. per quod conceditur Episcopis potestas dispensandi in omni irregularitate, quæ provenit ex delicto occulto, præter homicidium voluntarium.

irregularitatem, de qua nobis est sermo, id est esse impedidos ad suscipiendos, exercendosque Ordines, atque ad acquirenda Ecclesiastica Beneficia, non vero in Ordine ad successiones in bonis temporalibus. Hæc constant ex iure, C. Ex lit. de filiis Presb. Lege etiam Sanch. l. 9. mar. d. 38. Gib. c. 3. q. 1. & Doctores passim.

3. Porro omnes illegitimos, sive naturales, sive spurios esse in iure, C. Quando d. 24. cap. 1. de filiis Presb. Lege Gloss. in cap. 3. de filiis Presbyter. Irregularis, atque adeo arcendos ab Ordinibus, eorumque usu, atque à Beneficiis, ac iurisdictione Ecclesiastica, nimis est tritum. Rationes congruentiæ fuere tris: Ordinis reverentia, Paterni criminis detestatio, & ut ab imitando patre filij detererentur.

Illegitimitas ignota.

4. Si quis autem illegitimus ignarus impedimenti bona fide Ordines suscipiat, licet ob ignorantiam inculpabilem non peccet, illos suscipiendo, tenebitur tamen, ut primum de impedimento advertit, tum à susceptorum exercitio, tum ab aliis Ordinibus suscipiendis abstinere, donec dispensationem legitimè obtineat. Pia tamen Ecclesia illud voluit, ut Arg. C. Nisi cum prid. de Ren. huic dispensatio non negaretur.

Quod si cognoscens suum impedimentum suscipiat dictos Ordines mala fide: peccabit mortaliter, & pari modo abstinere à susceptis, & suscipiendis multo magis obligabitur.

5. Quæres. Is illegitimus sive suscipiens Ordines, sive iam susceptis utens mala fide, præter peccatum, inciditne in aliam irregularitatem, quasi proveniente ex violatione suæ irregularitatis, per quam prohibebatur ab ordinibus suscipiendis, & exercendis?

6. Respondeo cum Avil. de censur. p. 7. d. 3. dub. 11. concl. 2. Sayr. de cens. lib. 6. c. 10. n. 30. Bonac. de cens. disp. 7. q. 2. p. 3. n. 1. non incurrere aliam irregularitatem (quicquid aliqui satis pæci astrant in oppositum) quia irregularitas non est censura, ex cuius violatione oriri possit alia irregularitas, ut supra iterum me dixisse, memini.

Quare merito ex Rebuffo docent Il. cc. Sayrus, & Bonacina; illegitimus, qui celebravit v. g. ante dispensationem suæ illegitimitatis, satis esse, ne in posterum peccet, ut dispensetur solum in dicta illegitimitate, vel per subsequens matrimonium inter suum Patrem, Matremque eo modo, quo mox dicemus, evadat legitimus, nec enim opus habet dispensatione circa irregularitatem ortam ex tali celebratione, cum per dictam celebrationem nullam contraxerit irregularitatem.

Illegitimitas probabilis.

7. Qui ita habet probabiles rationes, imò, & probabiliore, se esse illegitimum, ut tamen habeat similes rationes probabiles, se esse legitimum ex doctrina universalis alibi data, poterit sequi probabiles hæc rationes sibi faventes, nec se, ut irregularem reputare, nisi fortè tanta sit probabilitas contraria, ut obscuret probabilitatem legitimitatis, iuxta dicta c. 5. §. unic. n. 33.

Illegitimitas dubia.

8. Qui se illegitimum esse, negativè dubitat, debere adhibere diligentiam moralem ad indagandam veritatem, antequam suscipiat, vel exerceat ordines ex doctrina communi scimus omnes, & ante adhibitam eiusmodi diligentiam debere se, ut irregularem tenere, omnes item scimus; qui enim non vult de veritate cognoscere, ex dolo se agere, nimis clarè demonstrat.

9. Solum igitur questio esse potest. Primò, an dum querit sine fraude veritatem, possit exercere suos ordines quos fortè habet, quasi utens illis, quos bona fide, ut supponimus, suscipit, & nunc possidet.

Secundò,

CAPUT XVII.

De Irregularitate ex defectu Natalium.

§. I. Illegitimi sunt irregulares.

1. Lli hoc defectu Natalium laborant, qui sunt illegitimi. Horum autem duplex est classis, quantum ad nos pertinet. Alij enim sunt nati ex Parentibus, inter quos potest legitimum intercedere matrimonium, puta, utriusque solutus, atque hi appellantur filij naturales. Alij vero qui vocantur spurij, sunt ij, inter quorum Parentes non potest matrimonium legitimum intercedere, quales sunt illi, qui laborant aliquo impedimento matrimonii dirimente.

2. Ad hanc posteriorem Classem spectant nati ex coniugibus, quorum alter, vel uterque post consummatum matrimonium de consensu alterius emisit solemne Votum Castitatis in Religione, vel de pari consensu Ordinem Sacrum suscepit. Votum (dixi) solemne, nam, si uterque, vel alteruter emisit simplex Castitatis Votum, eorum filius legitimus est. Non est autem inutile notare, hos filios ex prædictis coniugibus, sive Profecis, sive Ordinatis in Sacris, solum esse illegitimos quoad

Secundò. Quid post adhibitas diligencias morales, per quas non potuit suam dubitationem expellere: potuerint, ut legitimum, atque adeo irregularitate carentem se gerere?

10. Ad hoc postcrius Respondeo, affirmativè, cum Azor. *part. 1. lib. 2. cap. 19. quæst. 7. Dina part. 4. tr. 2. ref. 59.* Coninch. *de Sacr. d. 18. dub. 12.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 54. num. 20.* Merolla *l. 1. d. 3. c. 3. num. 258.* quia, ut supra vidimus, solum in facto homicidii debet quis in dubio se Irregularitatem tenere, non vero in aliis materiis. Vide, quæ dixi *lib. 1. in Decalog. cap. 3. §. 7. V. Legitimus.*

11. Ad illud prius, testibus Vasq. Covar. Tolet. quos citat, sequiturque G. Hurt. *de irreg. d. 2. diff. 17. n. 56.* Regin. *lib. 20. tr. 2. c. 78.* communis opinio tenet, se, dum de veritate querit debere, ut illegitimum, atque adeo, ut irregularitatem tenere, quia posset occurrere, quod inveniat, se verè illegitimum, atque adeo irregularitate affectum, celebrare. Verum ego legentibus considerandam offero doctrinam Caramuelis, *lib. 2. Theol. Moral. à num. 142 §. quæst. lib. 1. in Decalog. c. 3. §. 7. V. Matr. n. 4.* attuli, dicentis: conjuges bona fide tales, superveniente dubio de impedimento dirimente, interim, dum veritatem exquirunt, non privari facultate, quam bona fide possident, donec moraliter certò constet de impedimento. Videat ergo Lector, an id etiam in casu nostro affirmare possimus, quod idem cogitandum indicavi supra universaliter *c. 3. §. unic. n. 27.*

§. II. Qua ratione Dubitatio de illegitimo Natali removeatur.

1. Qui natus est ex conjugata, præsumitur legitimus, nisi contrarium clare appareat, siquidem possidet tunc, esse filium ex matrimonio, is enim in Jure. *Quia Mater, ff. de in jus voc. filius est, quem nuptiæ demonstrant, & in dubiis, ut notat Menoch. de arbit. casu 89. n. 40. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. n. 3.* Mascard. *de prob. conf. 788.* Merolla *l. 1. d. 3. c. 3. n. 274.* alique, semper præsumitur id, quod honestum est.

2. Rursus natus ex conjugata, cujus matrimonium sit invalidum ob aliquod impedimentum, sed tamen, vel uterque, vel etiam solus unus ex conjugibus inierit bona fide matrimonium, natus, inquam, ex tali conjugata filius, est legitimus, *C. Ex tenore qui filii sint legit. C. Cum inter C. Prælatum, C. quod nobis eod.* Latè Sanch. *lib. 8. de matr. d. 34. à n. 46.* quia ob bonam fidem, saltem unius ex Parentibus, Ecclesia, quasi venerando faciem illam externam matrimonii, noluit filios ex eo natos reputare illegitimos.

3. Idque verum etiam, pendente lite de validitate matrimonii, & dum parentes, præcepto judicis, essent interim separati, & etiam si postea illud matrimonium declaratur fuisse invalidum. Ita Jura, *C. Ex tenore qui filii sint legit. & DD. ut Sanch. loc. cit.* Giurba *ad consuetud. Mess. l. 1. c. 1. Gloss. 4. n. 61.* Maiolus *de success. leg. p. 1. q. 7.* Campan. *in divers. dub. 11. c. 13. à n. 140.* At tamen, sicuti hic reputatur filius legitimus, sic Parens reputandus sit legitimus Parens, ita, ut v. g. ejusmodi filio succedat, &c. negat Sanchez *loc. quem lege.*

4. His tanquam certis præhabitis, tria sunt ad Natalium veritatem expiscandam diligenter expendenda. Primò, Rumor, seu fama. Secundò, Testimonium Parentum. Tertiò, Tempus Nativitatis filii.

Rumor, seu Fama.

Vbi.

De Expositis, Remissivè.

5. Si, cum sis filius conjugatæ, adsit Fama contra tua Natalia, legitimum te pronuntio, nisi aliud addatur. Ratio est, quia Rumor, & Fama nihil probant contra ju-

stum possessorem, nisi aliis administratis adjuvant, ut tu nunc possides, esse filium ex nuptiis, atque adeo esse legitimum. Si verò ignorentur tui parentes, vel ex his alter, vel sis expositus, tunc majorum vim contra te habet fama, sed tamen non tollit omnino dubium contra te sola, donec aliæ fortiores superveniant conjecturæ.

De Expositis, si quid scire amplius cupis. Legisti nostri *Dec. c. 3. §. 7. V. Legitimus.*

Testimonium Parentum.

6. Non teneris fidem habere, teste Hentio, *lib. 3. c. 1. num. 10.* Sayr. *de cens. lib. 6. c. 10. n. 37.* Ver. Quarta l. Joann. Præp. *de irregul. q. 5. dub. 16. n. 12.* Marti. affirmati, te esse illegitimum, etiam si morti proxima iuraveris, neque teneris habere fidem utrique parenti. Ita Aliaz in *C. per tuas, n. 4. de prob. ubi Glossa V. judic. & per Azor. in manu. de irreg. d. 2. p. 2. c. 6. num. 11.* ubi respondetur ad *c. Transmissa qui filii sint legit. allatum contra nos à Sanch. mox citando, si idem asserant quicquid dicant Sanch. *cens. d. 50. §. 4. num. 7.* & Filiuc. *tr. 19. n. 144. & n. 145.* nisi asserantur aliæ conjecturæ, probationesque, quæ essent, si mater probaret, vel tu scires, eam contra veritatem esse cum adultero, & Maritum graviter elio habuisse, vel, si pater ostendat, tempore, quo tu filium conceptus fuisti, se longè à Patria abfuisse, vel similia. Ratio datæ doctrinæ est, quia cum his administratis contra moraliter redditur tui natalis macula, at sine his super prævalere possit legitiui matrimonii, atque adeo tua pura nativitas.*

7. Matrem eo tempore, quo conceptus, admisisse præter suum virum, etiam hominem alium, vel filium facit colore, corporis gestu esse valde similem adultero, & ejusmodi judicibus, quæ falsa esse possunt, non faciunt moralem de tua illegitimitate certitudinem. Vide hac loci disputata apud DD. Castrop. *l. 2. d. 4. n. 1.* Sanch. *Conf. l. 4. c. 2. d. 1. & 2.* Santarellus *lib. 1. Variar. quest. 4. Verrie. tr. 3. q. mor. 45. & tr. 3. q. mor. 30. in nifi. Dec. l. 2. c. 1. §. 7. V. filius.*

8. Quid autem erit in sequenti casu? Ego claresco, gnosco, inter meum patrem, matremque interuenit impedimentum dirimens, at ignoro, an bona fide contraxerint, si id enim scirem, jam essem legitimus, ut modo dictum est. At, quia hoc ignoro, & via nulla daret veritatem expiscandi, inquit, an me legitimum esse potare possim?

9. Respondeo, cum Suar. *loc. cit. §. 4. n. 10.* Azor. *de cens. p. 7. diff. 3. dub. 10.* Bonac. *de cens. d. 7. q. 3. p. 4. apud quia nemo debet præsumere delictum ab alio fuisse commissum, idemque, ut probabilius puto, cum Bonac. loc. cit. G. Hurt. *dub. 2. de irreg. diff. 14. num. 56.* Peyra. *de irregul. Præ. l. 2. quæst. 2. c. 89. num. 106.* Coninch. *de Sac. disp. 18. dub. 12. num. 103.* Dian. *p. 4. tr. 2. ref. 59.* cum Suar. *loc. cit.* si unus tantum fateatur se mala fide contraxisse, sufficit enim tibi præsumere bonam fidem altero.*

10. Sed quid, si uterque malam fidem fateatur? Respondeo, te debere illegitimum reputare, quia nunc ex una parte possidet impedimentum, atque adeo non est casus modo n. 5. dictus, quando certum erat, esse filium ex legitimis nuptiis, & ex alia parte, bona vel mala fides est difficilis probationis, nec aliter fieri potest, nisi ab operantium dicto: Si ergo ipsi parentes dicant, ipsis in hoc erit credendum. Ita philosophus Prates *loc. cit. num. 12.*

Tempus nativitatis filii.

11. Si mulier filium pariat decimo, vel undecimo, post viri mortem, mense, præsumitur filius legitimus, immò, & talis viri filius, si nequeat supponi, nisi ex novis nuptiis legitimis esse, vel ex aliqua illicita copula fuisse natum. Ratio est, quia ex Aristotele de Nat.

animalium l. 7. c. 4. Hippocr. lib. de septimo, & octonemstri partu. Valef. 2. epist. fed. 3. comm. 25. Metroll. tit. 1. d. 3. cap. 3. n. 376. toto illo tempore mulieres uterum gerere contingit.

12. Simili ratione, si meretrix nupit, & filium pariat septimo à nuptiis mense, natus reputatur, in favorem matrimonii, legitimus, nisi clara probatio sit in oppositum, quia ex medicis, & experientia, etiam septem menses apti sunt, ad integrum partum efficiendum.

§. III. *Qua ratione cessat illegitimitas, & consequenter hac irregularitas.*

1. **C**essat primò, per subsequens matrimonium legitime contractum inter Parentes. Secundò, an per professionem in aliqua Religione. Tertiò, an ex concessione Principis potentis legitimare? De singulis separatim.

De legitimo per subsequens matrimonium.

2. Natus es v. g. ex Berta, & Antonio solutis, nec ullo impedimento dirimenti alligatis quare tu es eorum filius naturalis. Ii deinde, puta post tuam natiuitatem, legitimo matrimonio copulantur. Dico, te statim evadere verè, & propriè, & in omni rigore legitimum, etiam si dictum inter ipsos matrimonium fuerit post multos, & multos annos celebratum, & consequenter, dico, te aptum reddi ad Ordines, & ad beneficia etiam curata, etiam Episcopatus, atque ad successiones temporales; uno verbo, ad omnia, æquè, ac quilibet ab initio legitimus, sine necessitate petendi dispensationem, seu licentiam quamlibet à Summo Pontifice, vel ab Episcopo. Excipe tamen Cardinalatum, ob peculiarem constitutionem Sixti V. postquam Anno 1595. absolute volens, ne legitimatio per subsequens matrimonium se extendat ad reddendum hominem habilem ad Sacram Purpuram.

3. Hæc doctrina certa est, Ex C. tanta qui filii sint legit. & ex l. cum quis, C. de natural. liberis. Covarr. de Spons. p. 2. c. 8. §. 2. d. n. 21. Maiol. tr. 2. d. 172. & passim Doct. citat. à Barb. in Collect. addit. C. tanta, quando, inter tuam natiuitatem, & eorum Matrimonium, nullum aliud Matrimonium interfit. Sed quid, si intervenerint alie nuptiæ? Eadem v. g. Berta, ex illicita familiaritate cum eodem Antonio, suscepit filium nomine Cæsarem, postea nupit Petro, quo Petro mortuo, nupit per secundas legitimas nuptias prædicto Antonio, evaditne legitimus Cæsar.

4. Respondeo cum Azor. p. 2. l. 10. c. 4. num. 5. Sayr. de Censur. l. 6. cap. 10. num. 19. Coninch. de Sacram. d. 18. dub. 13. num. 105. Pont. de matrim. l. 1. c. 1. num. 15. aliisque evadere legitimum, quia iam matrimonium hoc legitimum est, atque in nullo impeditur à nuptiis interdictis. Et nota, cum Sayr. l. c. num. 22. Covarr. l. c. num. 10. Maiol. de irregul. l. 1. c. 5. num. 9. tum pro hoc, tum pro antecedenti casu, satis esse, si matrimonium subsecutum sit, tantummodo ratum, quamvis nondum sit consummatum.

5. Petes, Si dictus Cæsar beneficium Ecclesiasticum, & Ordines accipit antequam Berta, & Antonius matrimonio copulentur, validene, & licite beneficium retinere poterit, subsecuto inter dictos suos Parentes matrimonio, & licetene poterit Ordinum usum exhibere.

6. Respondeo. Dividenda est petitio. Nam, quoad beneficium, qui sustinent irregularem invalide recipere beneficia, consequenter docere debent, invalide, & illicite ipsum ea retinere, etiam subsecuto matrimonio. Ratio est, quia actus semel invalidus per solam remotionem impedimenti, vel supervenientem habilitatem non validatur. Cum ergo hi teneant, invalide ab illegitimo, hoc est ab irregulari, acceptum fuisse beneficium, consequenter tenere debent, non posse revalidari

per supervenientem habilitatem legitimatatis, quam acquirit à subsequente matrimonio.

At quia non putamus supra, cum Præp. 3. p. 9. 1. de irreg. d. 3. num. 18. al. sique validam esse, quamvis illicitam eiusmodi receptionem, ideo consequenter hic concedimus, à superveniente matrimonio illam corroborari ita, ut licite incipiat possideri beneficium. Retentio enim beneficii in nostra sententia erat illicita solum ob impedimentum irregularitatis; hæc ergo subacta, non remanebit illicita. De fructibus beneficii antea perceptis, lege citatos.

7. Quoad Ordines, dico, cum Sayr. l. c. n. 30. Regin. l. 3. tr. 2. c. 2. n. 72. Dian. p. 4. tract. 2. ref. 59. posse prædictum Cæsarem eos, quamvis Sacros (quicquid alii sentiant) licite exercere, subsecuto inter eius parentes matrimonio, & ad alios ascendere. Ratio est eadem, quia eiusmodi actus solum erant illiciti ob impedimentum irregularitatis, quo per illegitimitatem Cæsar laborabat, à qua iam nunc est perf. & liberatus.

Hæc non admodum sunt controversa. Illa duo controuertuntur inter Doctores difficilius, alterum in matrimonio putativo, alterum in filio spurio.

An fiat legitima proles ex matrimonio putativo.

8. Si v. g. Berta, & Antonius dirimenti impedimento affecti, copularentur matrimonio sine dispensatione, idque bona fide, utpote ejusmodi impedimentum inculpate nescientes, dubitatur, an matrimonium solum putativum legitimum sit idoneum, ad reddendum legitimum Cæsarem eorum filium subsecuto ante dictum matrimonium? Ratio affirmandi esse potest, quia, ut supra vidimus, propter bonam fidem Parentum, proles, quæ subsequitur Matrimonium bona fide subsecutum legitima est, ergo etiam videtur legitima esse proles, quæ antecessit. Et quidem propter dictam rationem, ita sustinet Basilus. Pont. de matr. l. 1. c. 1. n. 13. favetque Bonac. de Cens. d. 7. §. 2. p. 3. n. 6 V. Addunt.

9. Respondeo. Et prius moneo duplici modo prædictum casum evenire potuisse. Primò, si Berta, & Antonius erant habiles ad matrimonium inter se celebrandum, quando conceptus, vel natus est filius, sed deinde supervenit impedimentum, propter copulam v. g. quam habuit Antonius cum sorore Berta, ex qua dictus Antonius, dictaque Berta facti sunt inhabiles, ad nuptias inter se celebrandas; celebraverunt tamen cum inculpabili utriusque, vel alterius ignorantia: atque in hoc casu Cæsar filius non fuit spurius, sed naturalis. Secundò, evenire potuit, si Berta, & Antonius erant inhabiles ad dictum Matrimonium eodem dicto tempore, quo natus, vel conceptus est Cæsar, quia v. g. erant consanguinei infra quartum gradum, & id inculpate nescientes, Matrimonium in facie Ecclesiæ contraxerunt, atque in hoc casu filius susceptus fuit verè spurius.

10. Hoc monito, dico, tum in priore, tum multò magis in posteriore casu Cæsarem filium nequaquam evadere legitimum. Ita Mol. tr. 2. d. 172. Suar. de Cens. d. 50. fed. 1. num. 11. Ratio est, quia hæc prærogativa reddendi legitimum filium, datur Matrimonio, Tanta est (ait Textus cap. tanta, Qui filii sint legitimi, vis matrimonii. At prædictum Matrimonium putativum, Matrimonium non est. Rationi dubitandi facile occorro: Nam, quod Matrimonium bona fide putativum legitime filios post ejusmodi Matrimonium susceptos, expressè habet in Textu, sed non est expressum, quod simile Matrimonium bona fide putativum legitime filios susceptos ante dictum Matrimonium, & multo minus filios verè spurios, ex quibus est in secundo casu Cæsar.

An aliquando spurius legitime per subsequens Matrimonium.

11. Casum figuremus claritatis gratia, Berta, & Antonius consanguinei per illicitam copulam suscipiunt Cæsarem

farem filium spiritum, deinde dispensationem obtinent, unde legitimum incunt Matrimonium. Quæro, an Cæsar fiat legitimus? Figura eundem casum hoc alio modo. Berta uxor Petri, & Antonius maritus Catharinæ per copulam adulterinam suscipiunt eundem Cæsarem filium utique spiritum. Postea mortuis Petro, & Catharina, unde remanentibus Berta, & Antonio solutis, celebrant fidem inter se secundas nuptias, & inquirunt à me, an Cæsar legitimitatem acquirat.

12. Aliqui absolute negant, alij concedunt: sed nisi distinguas, vel errabis, vel solidam tui dicti rationem afferre non poteris. Maxime enim sunt distinguenda duo tempora; vel enim prædictus Cæsar in utraque figuratone casus, & fuit conceptus, & fuit natus eo tempore, quo inter Bertam, & Antonium intercedere nequibat legitimum Matrimonium, vel quamvis fuerit conceptus dicto tempore inhabili; natus est tamen tempore, quo iam fuit sive per dispensationem, sive per mortem Petri, & Catharinæ ablatum impedimentum.

13. Hac distinctione præhabita, Dico primò, in priore dictæ distinctionis casu Cæsarem non fieri legitimum. Ratio est, quia, dum conceptus fuit, & natus ex Parentibus actu inhabilibus ad matrimonium, iam contraxit labem damnati sanguinis, nec ullum privilegium illarum maculam purgandi unquam à iure concessum est.

14. Dico Secundò, in posteriore eiusdem distinctionis casu Cæsarem fieri legitimum. Ita Molina, tom. 2. d. 172. n. 4. Sanch. l. 8. matr. d. 7. n. 19. & d. 4. n. 47. Merolla tom. 2. d. 4. c. 6. n. 128. Diana, p. 4. tr. 2. r. 59. V. Nota 2. aliaque. Ratio est, quia adest privilegium, seu ius, quod concedit per subsequens Matrimonium proli legitimitatem; quando proles, vel concipitur, vel nascitur tempore, quo Parentes erant habiles ad legitimas nuptias. Sed iam nunc Cæsar, si non conceptus est, tamen est natus dicto habili tempore; ergo, &c.

15. Favet dictæ doctrinæ Imperator, qui *Authent.* quibus modis natus efficitur §. reliqui in fine collat. 7. sic habet.

Cum dubitatur, utrum oporteat conceptus, an partus respici tempus, sancimus, ut non tempus conceptus, sed partus conspiciatur propter filiorum utilitatem. Si vero contingerit tales aliquas circumstantias casuum excogitari, in quibus est utilis conceptionis tempus illud valere magis præcipimus, quod utilis sit nascendi.

Audisti? Certè in nostro casu utilis est Cæsari inspecto temporis sui partus, quam conceptionis.

16. Verum Pontius de matr. l. 1. c. 2. n. 4. Suar. de cens. d. 50. sect. 1. n. 3. G. Hurt. d. 2. irreg. diff. 16. n. 56. Coninch. de sacr. d. 18. dub. 3. n. 105. alique qui nostram, & Molinæ sententiam impugnant, afferunt duos Textus contra nos alterum ex Iure Civili, quod certè attente consideranti nullo modo agit de casu nostro, alterum ex Iure Canonico, quem, quia indiget aliqua explicatione, hic rescribo.

Si autem vir (ait Sacer textus) Antea qui filij sunt legitimi, vivente uxore sua, aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit; nihilominus spurius erit filius.

Hunc textum pro se stare dicit Pontius, sed immerito, nam hic loquitur Pontifex de casu prioris partis nostræ distinctionis dumtaxat, quando scilicet filius, & conceptus, & natus fuit tempore illo inhabili. Patet, id enim clarè significant illa Sacri Textus verba (*ex ea prolem susceperit*) suscipere enim prolem, si grammaticè loqui & intelligere, ut oportet, velimus, non est conceptam solum prolem habere, sed insuper natam. Invet hic Latinitatis te non esse ignarum, & Nizolijum V. susceptus sine, id adnotantem relegere.

17. Adhuc restat casus prædictis assinis. Quid enim si impedimentum cesset medio tempore? Enodamus planius; Berta ex Antonio consanguineo concepit per incestum; mox antequam Berta pareret, facti iidem sunt

habiles ad legitimum matrimonium per dispensationem. Verum ante ipsam partum tempus, ante est novum inter eosdem impedimentum duntaxat, quia Antonius cognovit Catharinam solum hunc, quo impedimento nondum per dispensationem ab eo acquirat legitimitatem, si ostensa sit dispensatione huius secundum impedimenti, validum incant Matrimonium Berta, & Antonias.

18. Respondeo. Acquirere mihi videtur, & Pontius l. 1. matr. c. 3. §. 2. quamvis enim id expresse non legatur in iure, ex illo tamen colligitur: videtur enim idem privilegium, quod conceditur filio eligendi tempus, præter conceptionis, sive sui natalis, sic habet, quod filius, si videtur, inquam, eidem concedi etiam privilegium eligendi medium tempus, quo gestatur in utero prædictus filius Berta, & Antonij medio illo tempore, quo porrabatur in utero fuit filius Parentum habili ad legitimum Matrimonium; ergo hoc egerit potius filius, ut gaudeat privilegio sibi utili acquiritur legitimum natalem ex subsequenti legitimo matrimonio inter parentes suos inito.

Idem colligitur ex Iure Civili institui de ingenuis. Quocumque tempore (ait Imperator) contigerit matrem liberam, sive conceptionis, sive natalitatis, sive concepti tempore, proles nascitur libera.

19. Quoniam ergo (ut ibidem habet Orationem ibidem n. 3.) in iure non minus curæ habetur de favore matrimonij, quam libertatis, ideo pari modo, si medio illo tempore fuerint Berta, & Antonius apti ad Matrimonium, filius acquirat, esse filium naturalem, adeo adeo per subsequens Matrimonium acquirat, esse legitimum.

§. IV. De legitimo per Presbyterum Religiosum.

1. Tanquam fundamentum eorum, quæ sunt dicta præ oculis hic habet Textum, in quo præfationi religiosæ in religionis favorem, & ut ad aliam libes allicentur, hoc privilegium purificandi anima conceditur: quod licet à Sixto Quinto sublatum fuerit, fuit tamen à Gregorio XIV. restitutum, qui Sacri constitutionem ad terminos iuris communis potius reduxit.

Filij Presbyterorum (ait Textus, c. 1. de filiis Presbyterorum) ferè simile est c. 1. d. 36. & ceteri ex fornicatione nati ad Sacros Ordines, ne promoveantur, nisi ante Mortem fuerint, vel in congregatione Canonica regulariter habitantes: Prælationem vero nullatenus habentes.

Hæc Textus, cuius singulæ clausulæ sunt expendendæ.

Filij Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati.

2. Ignoro igitur cur aliquot Anton. Ross. de legem. l. 3. sine, dixerint, solum filios naturales, non vero spiritus hoc privilegio gaudere. Ignoro, inquam, nam filij Presbyterorum spiritus sunt. Omnes igitur, cum Sacra Decal. l. 5. c. 5. num. 9. Castrop. tit. 3. r. 16. d. 2. p. 8. n. 1. aliisque, participes privilegij pronuntia, sive sint spiritus ex Presbyteris, sive ex adulteris, sive ex incestibus, &c. Jam enim hi sunt nati ex fornicatione, quæ continetur inter ceteras luxuriæ species, & sanè id committit communis ratio pro omnibus, & favor Religioni prædictus.

Neque hilum te dimoveat sola expressio Presbyterorum, id enim factum est ob magnam utilitatem: eo Ecclesiæ peccantes Ministros suos merito prosequitur.

3. Ignoro rursus, cur apud Castro & Sanch. l. 1. c. 1. qui affirmant, ex vi huius privilegij tolli per præfationem religiosam omnium irregularitatem peccatorum, excepta ea, quæ oriuntur ex Bigamia, & ex homicidio voluntario, ignoro inquam, nam manifestè solum loquitur de peccatis cum Castrop. l. c. citante Less. de eiusmodi huius peccatoribus defectum natalium, de alijs ne verbum quidem. Vnde tamen quæ dicam c. 23. n. 7.

Ad Sacros Ordines ne promoveantur, nisi aut Monachi fiant, &c.

4. Ex hac clausula affirmant nonnulli, ut Sayr, de cens. l. 6. c. 11. n. 3, illegitimum posse quidem post professionem Religiosam ad Sacros ordines promoveri, at, si forte in sæculo fuit sine dispensatione promotus (utique cum peccato) non posse exercere ordinem dictorum actus sine dispensatione pontificia, quæ verba Textus concedunt quidem monachis, posse promoveri, non vero eodem in sæculo jam promotos posse ordinem actus exercere.

5. Verum rejicienda est hæc limitatio, secundum Sanch. l. 5. in Dec. c. 5. n. 10. Laym. l. 4. tr. 5. c. 10. n. 4. quia id conceditur per professionem illegitimus, quod eisdem, seclusa hac concessione, denegabatur, at denegabatur, tum promoveri, tum promotum posse ministrare. Et quidem, dum Textus solum excipit, ne iis prælatura conferatur, tacite concedit omnia alia, cum exceptio finiet regulam in contrarium.

Nisi, aut Monachi, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes.

6. Quoniam Monachus, seu Religiosus quis dici potest. Primo, per ingressum in Religionem per modum educationis, ut loquitur Rodriq. t. 1. q. 13. ar. 4. quo quis antequam incipiat annum Novitiatum, animo ingrediendi commoratur in Monasterio. Secundo per ingressum in ipsum annum Novitiatum. Tertio, per ingressum in ipsam Religionem per professionem solemnem & potest addi. Quarto, per ingressum in Societatem Iesu post biennium Novitiatum, nuncupatis votis simplicibus, quæ licet non sint sollemnia, constituunt tamen ex peculiari Iure Societatis verum Religiosum. Quoniam, inquam, his quatuor modis potest quis dici Religiosus, inquirendum est hic, an per hos omnes ingressus acquirat illegitimus dictum Canonis beneficium puta imputari natalis purgationem.

7. Dico Primo, cum Suar. de cens. d. 50. sect. 5. n. 12. Sanch. l. 5. in Dec. c. 5. n. 12. Castrop. t. 3. tr. 16. d. 2. p. 8. n. 11. Gib. de irreg. d. 6. d. 3. n. 5. Non acquirit per primum, inquit, nec per secundum ingressum: quicquid dicat Rodriq. citatus, putans acquirere per utrumque: Ratio nostra evidens est, quia in hac Decretali, de cuius ut loquimur, & quam explicamus, conceditur hoc privilegium illis qui sunt Monachi: at per educationem, vel ingressum in Novitiatum nemo vero monachus efficitur, sed per illa probatur, ut fiat Monachus. Et quando dicitur (vel in Congregatione Canonica viventes) satis explicatur ex aliis iuribus, locutionem esse de perpetuo ibi degentibus. Non recte igitur Summator præsentis decretalis sic eam inscripsit (*Illegitimus non ordinatur, nisi, ut Religiosus fiat*) sed melius sic inscripsit Abbas (*Illegitimus non potest ordinari, nisi Religiosus fiat*).

8. Dico Secundo. Acquirat illegitimus hoc Natalium beneficium per tertium, & per quartum ingressum. Per tertium certa res est, quia professioni solenni conceditur hoc privilegium. De quarto facile probatur, quia Greg. XIII. *Ascendente Domino*, & probant Sanch. l. c. n. 13. & Castrop. l. c. n. 11. definit cos, qui post biennium emittunt Vota, quamvis simplicia, in Societate, esse veros Religiosos. Vnde gaudent prorsus omnibus privilegiis, quibus alii professi gaudent.

An legitimatio per Professionem acquiratur ipso facto?

9. His adnectendæ sunt duæ celebres quæstiones. Prima, An professio Religiosa concedat ipso facto hoc privilegium, an insuper, præter ipsam professionem, requiratur ministerium superiorum, quali applicantium suis professis hanc legitimatorem, ita, ut, donec accedat ejusmodi concessio, non possit dictus professus ordinibus initiari?

Part III.

10. Respondeo. Bona venia P. Martini Prat. in *manusc. de Irreg. d. 2. p. 2. c. 8. n. 10. f. 143.* latè id, sed in efficaci, ter probans, sentio cum Sanch. loc. cit. & ipso facto per dictam professionem & per dicta vota biennii hoc privilegium concedi. Ratio mihi manifesta ducitur ex ipsis verbis allatæ Decretalis; Non promoveatur (inquit) nisi Monachi fiant: Ergo, si fiant Monachi, promoveri possunt. Cur ergo tu addis, expectandam esse aliam licentiam à tuis Superioribus concedendam?

11. Dices cum Prate l. c. n. 12. Summi Pontifices, tum aliquibus secundum Sixtum IV. *Prædic. & Min. Eug. 4. Congr. S. Iustine ap. Rodriq. t. 1. q. 13. ar. 6.* Religiosis, tum Societati secundum Paulum III. *licet Debit.* concesserunt peculiare privilegium, ut possint dispensare cum suis Professis in defectu Natalium; ergo supponitur necessaria ejusmodi dispensatio à Superioribus concedenda; si enim ex vi juris communis præsentis Decretalis, quam explicamus, concessa absolute Religiosis fuisset Natalium purgatio, cur fuisset privilegium ipsorum Superioribus concedendum?

12. Respondeo. Per privilegium allatæ Decretalis non tollitur adequatè defectus Natalium; Excipitur enim receptio Prælaturæ. Hæc ergo concessa est per novum privilegium à Summis Pontificibus. Adde, multa ejusmodi privilegia frequenter concedi, ad tollendos scrupulos, vel pro amplectentibus opinionem contrariam, ut à nobis notatum sæpe est in *opus. de Sac. Missæ l. 1. c. 2. §. 1. n. 11. ex Suar. de Euch. d. 8. l. sec. 23. V. Quarto addendum. Castrop. t. 2. tr. 7. d. 2. p. 4. n. 6.* aliisque.

An legitimatio per Religionem perseveret in Religioso ad sæculum forte revertente?

13. Altera celebris, & certè utilissima quæstio hæc se offert illa, quam in præsentis titulo proposuimus, in qua certa sunt duo, tertium vero est controversum.

14. Certum est Primo, eum, qui ad sæculum redit ex eo capite, quod probaverit, suam professionem esse nullam, nullâ ratione hoc privilegio gaudere in sæculo posse. Patet, quia neque gavissus est in Religione, cum vere nullam professionem emisisset: Professio enim apparens, (ut rectè advertit Lez. V. *Irregul. t. 1. Ref. 311.* non habet vim extinguendi Irregularitatem ex impotis Natalibus contractam. Immo non solum dictos illegitimos, sed quoscunque revertentes ad sæculum ex eo, quod nullam suam professionem probaverint, si fuerint ordinati in Religione ad titulum Paupertatis, esse suspensos, supra lib. 7. de Ord. c. 6. §. 3. n. 4. notavimus.

15. Certum est Secundo. Eum, qui ad sæculum ejicitur, ita, ut remaneat ligatus votis Religiosis, sicuti ejici solent Incorrigibiles, hoc privilegio frui. Sicuti enim remanet in ipso sollemnis professio, ita effectus ipsius, nempe extinctio Irregularitatis in eodem remanere, necesse est. Adverte tamen, adesse Decretum 21. Sept. 1624. ap. Donatum de Regal. tr. 8. q. 7. & q. 35. n. 7. & 8. Sacre Congregationis, quo omnes electi à Religione, & extra illam degentes, sunt perpetuo suspensi ab Ordinum exercitio, nec Ordinari possint in hoc dispensare.

16. Controversum autem est, An Religiosus Societatis, qui post biennium emisit vota simplicia, quique, ut supra diximus, defectum Natalium per hæc vota purgavit, an, inquam, ut solutus, ut sit, ejus votis, dimittatur ad sæculum, amittat privilegium legitimati Natalis?

17. Respondeo. Non amittere, docet Sanch. l. 5. in Decal. c. 5. n. 14. & Barbosa, de Iure Eccl. l. c. 42. n. 192. quia ex una parte extincta fuit ejusmodi Irregularitas per illa vota, & ex alia, nullum vestigium in Iure est, quo probari possit, eam reviviscere, & iterum hominem illum commaculare.

Amittere docet Turrianus de Censur. d. 75. dub. 2. Hier. Rodr. de 76. n. 7. Diana p. 4. tr. 2. ref. 66. cum aliis, unde illud, nec posse suscipere Ordines, nec ministrare in susceptis, affirmat. Ratio est, inquit, quia privilegium hoc statui Religioso concessum est, ergo, eo cessante, & illud cessare oportebat. Neque mirum, si in mutatione

O

ratione

ratione status personæ, mutetur etiam personæ privilegium, sic enim V. dua, ac Pupillus, si illa Maritum, hic majorem ætatem acquirat, amittunt privilegia illis statutis competentia. Quod si dicas, novum id esse, ut semel data dispensatione de irregularitate, hæc iterum revertatur.

Respondet, ad novum hoc genus Votorum, per quæ efficitur quis vere Religiosus, & tamen dissolvi ea possunt, ex parte superiorum, debuisse novum genus dispensationis connecti juxta mentem Legislatoris concedentis eam statu Religioso, non vero ei, qui liber à prædicto statu recedit.

18. Hæc opinio posterior apparet mihi, & Gibalino de irregul. cap. 6. quest. 3. num. 6. probabilior; priorem tamen tutam, & probabiliorem esse, idem Gibalinus fatetur.

19. Denique alius casus excogitari, imò, & esse non difficulter posset, si Summus Pontifex Religioso Professo impurotum Natalium concederet ob bonum aliquod publicum, ut omnino à Votis liber reverteretur ad sæculum, An prædictum privilegium amitteret, ita, ut sine nova dispensatione non posset ministrare in ordinibus si quos haberet, vel eos recipere, si non haberet?

20. Respondeo. Non amittere, suadent rationes modo dictæ à Sanchez, & Barbosa. Adde dispensationem Pontificis, cum sit Summi Principis, atque in præsentia hæc sit ob bonum publicum concessa, videri ampliandam, atque adeo includere & hunc favorem, de quo loquimur.

Amittere suadent rationes modo dictæ Turriani. Adde, cum hæc sint duo privilegia, alterum redeundi ad sæculum, alterum suscipiendi ordines, vel ministrandi in illis, concessionem unius non inferre concessionem alterius. Vtrique ergo sententia mihi videtur non improbanda.

Prelationem vero nullatenus habeant.

21. Perplacet mihi consideratio Castropal. t. 3. tr. 16. d. 2. §. 8. num. 9. docentis, solam prælationem negari illegitimis ascitis in Religionem. Quare quæcumque alia officia, etiam Beneficia, nec simplicia solum, quod plures sponte concedunt, verum etiam, curata, quæ prælationem secum non afferunt, concedi illis sine alia dispensatione possunt. Ratio est, quia solam prælationem Sacer Textus excludit. Addit tamen Castropalaus duo. I. c. Primo, in praxi sequendam esse communem sententiam excludentem prædictos à Beneficio curam animarum habente. Secundo, ex hac legitimatione procedente à professione Religiosa, illegitimum non fieri aptum, ad succedendum bonis Paternis, quia nullibi id conceditur, adducitque Suarium, Covarr. Sanchez contra nonnullos, quos iidem citant.

22. Nomine autem Prælationis (utique S. iur. Sanch. Castropal. citati, sive extra, sive intra Religionem, quia nihil distinguit Textus) veniunt illa omnia officia, quæ adnexum habent jurisdictionis usum in subditos. Ejusmodi funguntur Abbas, Prior, Guardianus, Præpositus, Provincialis, Generalis. Quare prædictus illegitimus, qui professionem emisit, poterit esse procurator, præfectus alicujus ministerii, minister, Edictus, Magister pueri Novitiorum, imò, & habere quodcumque munus, cui cura, & jurisdictio competat vi delegationis. Lege citatos. Non potest tamen esse Vicarius Generalis Episcopi, quia Vicarius est dignitas habens ordinariam jurisdictionem, ut ex Rodr. Sanch. & Barb. notat. Gib. de irreg. c. 6. §. 3. n. 9. fin.

23. At quid de munere Abbatissæ, seu priorissæ, quod certe est munus prælationis in jure, C. inderm. §. Sane de elec. in 6. ut notat Bar. l. 1. n. 43. C. de dignit. l. 12. & Dec. l. Fern. n. 8. ff. de jur.

Respondeo. Putant nonnulli, ut Rodr. t. 1. q. reg. 13. art. 21. Portella in dub. Reg. V. Abbat. Diana p. 4. tr. 2. ref. 101. illegitimam monalem posse sine dispensatione eligi in Abbatissam, seu Priorissam. Ratio est (inquiunt) quia in jure prohibente prælaturas illegitimis Religiosis nunquam fit mentio femininarum. At (sicuti habetur in

eodem jure C. Generali de elec. in 6. ad illas octo (quæ essent hoc) non extenduntur, nisi de eis expresse mencio fiat, ergo &c.

24. Confirmatur Primo, quia in metu Sixti Quinti ductus ad terminos juris communis à Gregorio XIV. n. 19. supra dictum est, expresse conceditur monialibus illegitimis, ut creati Abbatissæ possint.

25. Confirmatur Secundo, quia testatur Sella in selec. Can. c. 29. n. 24. decisum fuisse in una Cardineum anno 1581. illegitimam esse posse Abbatissam sine Pontifici Summi dispensatione.

26. Nihilominus judico cum Barb. in collat. cap. 1. de filiis Preb. Sayr. de cens. l. 6. c. 11. n. 3. sine Sanch. Fern. c. 4. n. 7. Sanch. in Decal. l. 5. c. 5. num. 19. Vbi, quid dicit Virg. Bigama. Castrop. t. 3. tr. 16. d. 2. p. 8. n. 11. & alios non posse. Ratio est, quia in monialibus militant eadem rationes, deest timor imitationis incontinentie Patrum, & esse indecorum, & periculosum, prædicti illegitimi, quæ rationes militantes in viris; quando autem eadem prorsus est ratio, etiam in odii, par esse, eandem resolutionem, fuisse probat Decius. Ex quibus patet argumentum prioris sententiæ.

27. Ad primam confirmationem clara est responsio. Cum enim ea Sixti V. constitutio sit jam revocata ad terminos juris communis; In jure autem communis replantur feminæ illegitimæ à prælaturis propter indecorum rationis cum viris, ut jam dictum est, sequitur nunc, illegitimas moniales non posse ad Abbatissam munus assumi. Adde evidens signum esse in jure repelli illegitimas ab hoc munere, quandoquidem, ut ille posset admitti, necesse fuit, ut Sixtus expresse id per illam suam constitutionem tunc declararet.

28. Ad secundam confirmationem. Respondeo, nihil inferri contra datam doctrinam: Decisio enim illa talis dicit, posse sine dispensatione Pontificis, sed non negat adhibendam esse dispensationem Prælatorum.

29. Hanc responsionem melius intelliges, si accideris Religiosos, ut modo n. 12. dictum est, habere privilegium, ut eorum Generales, & Provinciales possint dispensare suos professos illegitimos ad prælaturam. Item ergo privilegium habent Moniales, teste Rodr. t. 4. Reg. 13. art. 6. & 23. ut nimirum, si sint exemptæ, illi Provincialibus vel Generalibus, si vero sint non exemptæ, à suis Episcopis in hoc dispensari possint. Est enim communis doctrina, legem statuentem de Maribus tendi ad feminas, quando materia, de qua agitur, appertinet ad utroque. Hoc posito, jam clare intelligitur decisum fuisse, illegitimam posse esse Abbatissam in dispensatione Summi Pontificis; potest enim esse in privilegio, (non quidem ex vi juris communis) live Summi Pontificis immediata, sed semper cum Summi prælatorum dispensatione.

§ V. De legitimatione per rescriptum Principis.

1. Legitimatio concessa à Principe differt à dispensatione ab eodem concessa: hæc enim, secundum Mol. tr. 2. d. 172. n. præfert. §. Lotter. de Benef. l. 1. d. 2. d. à n. 116. alioque ap. Covarr. de spons. p. 2. n. 8. §. 8. n. 5. de cens. d. 50. sect. 5. n. 7. relicta illegitimitate, habentem pronuntiat hominem ad aliquem effectum, ad quem antea erat inhabilis, ut, si illegitimo concedat Pontifex, non possit ordinari. At legitimatio tollit omnino inhabilitatem unde fit absoluta, seu totalis, concedit omnes effectus qui legitimo solent convenire. Dixi (si est absoluta, licet nam potest princeps aliquem legitimare, sed velle, ut non omnes effectus conveniant sic legitimo, sed fecit Pontifex legitimando profectum in Religione; quæ tamen noluit, ut effectus acquireret Prælatum ea illi legitimatione connecreretur. Et Jura Civilia, quævis naturalem filium legitimant per subsequens matrimonium, tamen Sixtus Quintus noluit, ut haberetur effectum, tamen Sixtus Quintus noluit, ut legitimationem acquirendi dignitatem Cardinalissimam, ut supra indicavimus. Merito ergo absolutam legitimationem

ut distinctam à dispensatione, sic Tuschus V. Legitimat. concl. cum aliis describit.

Et dicitur Principis quod, extincto impedimento illegitimitatis, restituitur quicquid primariis Natalibus, si ab ipsa sui conceptione fuisset legitimus.

2. Quoniam vero legitimatio cum sit favor Principis tollens impedimentum, est amplè interpretanda, dispensatio autem, quia remanente impedimento, restringit leges affigentes multos effectus tali impedimento, est strictè interpretanda, ideo valde diligenter sunt verba Principis perpendenda, ex quibus colligatur, an referri prout continetur legitimatorem totalem, an legitimatorem restrictam, an dispensationem.

3. Et quidem, si Princeps absolute dicat; *Legitimo te ad omnia*; & nihil addat, quod restringat, manifestè est totalis legitimatio. Si vero verba Principis prius significant legitimatorem, & deinde addant restrictionem, erit legitimatio quidem, sed non totalis, ut, si Princeps dicat: *Legitimo te prout vis, dummodo ad talem dignitatem non assumaris*; Vel: *legitimo te, sed talem effectum legitimatorem non habeas*. At, si verba eiusdem Principis in eadem oratione dent legitimatorem, & simul restrictionem, tunc erit dispensatio, ut si dicat *Legitimo te ad Beneficia, & dignitates, non autem ad Beneficia curata*. *Legitimo te ad Ordines tantummodo Minores*, &c. Sed hæc minutius, lege apud Sanchez lib. 8. de matr. disp. 7. Mol. Covarr. Lotter. l. c. Suar. de cens. d. 50. sect. 5. à n. 7. aliosque.

4. Illud denique hic adverte diligenter, sed videndum latius apud citatos, cum Princeps sit alius secularis, qualis est pro hac re nostra Rex v. g. alius Ecclesiasticus, qualis est Summus Pontifex, adverte, inquam, legitimatorem, etiam absolutam concessam ab altero ex his Principibus non tollere omnes effectus illegitimationis, sed eos tantum, ad quos se extendit eius Principis auctoritas: neque enim legitimatus à Rege poterit ordines suscipere, quia Rex non est supra ius Canonicum, nec legitimatus à Pontifice poterit succedere in bonis, vel officiis temporalibus, extra loca ipsi Pontifici temporali iurisdictione subiecta.

§. VI. De Dispensatione illegitimi.

1. Emanante, ut modo diximus, illegitimitate, potest Princeps dispensare illegitimum, ut non obstante tali impedimento, aliquem, vel aliquos actus exercere possit, à quibus per illegitimationem erat arcendus.

2. Dispensatio autem, quamvis sit beneficium Principis; est tamen, ut modo item innuimus, stricti iuris, & odiosa, hoc est strictè debet intelligi. Ita Sanchez. l. 8. de matr. de i. n. 3. & n. 10. Suar. de leg. l. 6. c. 10. præf. n. 4. & c. 11. præf. n. 10. & pluribus ornat Tusch. V. legit. concl. 220. Meroll. l. 2. d. 4. cap. 6. à n. 38. Principis enim Beneficium tunc latissimè interpretandum est, quando continet præiudicium solius concedentis, concediturque præter ius, non vero, quando conceditur contra ius, qualis est dispensatio, de qua nos loquimur, quæ conceditur relaxando iura latè contra illegitimos, quos ipsa iura irregulares constituunt.

3. Labor igitur noster in hoc §. erit, ut videamus, quæ restrictione, vel ampliacione (quando verba non sunt clara) intelligenda sunt eiusmodi dispensationes circa irregularitatem, de qua noster est sermo. Nec id melius effici posse video, quam subdendo sequentia, quæ ex data doctrina colliguntur; & adverte, hæc omnia usui esse, non solum pro dispensatione irregularitatis ortæ ex illegitimo Natali; verum etiam ex quocunque alio capite; hic tamen signate ponuntur, quia frequentius pro hoc capite peti, & concedi eiusmodi dispensationes solent.

Signa dispensationis amplæ, vel strictæ.

4. Primo enim dispensatus ad ordines (si nihil aliud Pars III.

addatur) intelligitur solum dispensatus ad primam Tonsuram, & ad minores. Ita Sanchez loc. cit. num. 27. Dico (si nihil aliud addatur) nam, si notum dispensanti fuerit, petentem dispensationem fuisse ordinibus Minoribus initiatum, intelligitur de omnibus Maioribus. Ita Sanchez ibid. secus dispensatio nihil operaretur, & esset inanis.

5. Secundo, dispensatus ad ordines, atque adeo, ut dictum est, ad minores, non ut habet idem ibid. intelligitur dispensatus ad Beneficia, quia, est res separabilis Ordo Minor à Beneficio, unde non sequitur, concedi hoc, si concedatur illud.

6. Tercio, Dispensatus ad Beneficium intelligitur solum dispensatus ad Beneficia simplicia, lege Barbos. de Pot. Ep. Alleg. 45. n. 7. Lotter. de Reg. Benef. l. 2. quæst. 48. num. 153.

7. Quarto, Dispensatus pari modo ad beneficium, non intelligitur, nisi ad simplex, non vero ad curatum, nec ad Canonicum, nec ad dignitatem Ecclesiæ Cathedralis. Ita ibidem ibid.

8. Quinto, Dispensatus ad Beneficia secularia non intelligitur dispensatus ad regularia, etiam si ipse fiat regularis, lege Samuel de cler. T. 2. d. 6. contr. 23.

9. Sexto, Universaliter dispensatus in uno aliquo genere determinato v. g. ad dignitates, non intelligitur ad Beneficium curatum. Ita Azor. p. 2. l. 6. c. 3. q. 10. Barbos. de potest. Episc. alleg. 45. num. 11. & 13. dignitates enim in Cathedrali, vel Collegiata non includunt curam animarum.

10. Septimo, Dispensatus ad dignitates, etiam si dicatur: *Dispensato te ad omnes dignitates*, non intelligitur ad Episcopatum. Ita Azor. l. c. q. 8. Bard. l. n. 14. Episcopatus propriè non est dignitas, sed cultus dignitatis, licet, & probabile contrarium admitat, & certè merito, Mer. T. 2. d. 4. c. 6. n. 59.

11. Contra, Dispensatus ad omnes ordines intelligitur etiam de omnibus Sacris. Ita Sanchez. ibid. num. 26. Dispensatus ad ordinem superiorem v. g. Diaconatum intelligitur etiam de inferioribus v. g. de Subdiaconatu, non vero de superiore v. g. de Sacerdotio. lege Sayr. de cens. l. 6. cap. 11. n. 20.

12. Dispensatus ad Clericatum, seu, ut fiat Clericus, intelligitur ex Sanchez. l. c. n. 26. de omnibus Minoribus, licet intelligi solum de prima Tonsura teneant aliqui, ut Mer. T. 2. d. c. 6. n. 43.

13. Dispensatus ad ordines Sacros. Ita Sà V. disput. n. 14. Sanchez. l. c. n. 48. Meroll. l. c. n. 48. Castrop. T. 1. n. 3. d. 4. p. 9. n. 4. Intelligitur, etiam de Beneficio simplici, quia Ordo Sacer ex iure semper debet, ex Trid. sess. 21. de Ref. c. 2. conferri possit titulum Beneficii; habens enim Patrimonium, vel Pensionem, solum ex dispensatione Episcopi potest, & eodem Concilio, promoveri.

14. An dispensatus ad beneficium maius possit legitime suscipere beneficium minus v. g. dispensatus ad Episcopatum possit suscipere dignitatem Cathedralis Ecclesiæ, vel, dispensatus ad Archiepiscopatum possit suscipere Episcopatum, discrepant Doctores. Negant Sanchez. l. c. n. 32. Sayr. de cens. l. 6. c. 1. n. 22. p. 30. & 30. aliique. Concedunt multi apud eundem Sanchez quos sequitur latè Prat. in man. de irreg. d. 2. p. c. 10. n. 19. Id videt latius apud dictum Sanchez. & apud Meroll. l. c. n. 66.

15. Sed adhuc quæres primo, an dispensatus ad Beneficium intelligatur dispensatus ad pensionem?

Respondet. Nobis, qui sustinemus probabile esse, supra cap. 6. §. 3. n. 10. Irregularem posse acquirere puram pensionem, etiam Ecclesiasticam facilis est huius quæstionis resolutio. Dicimus enim superfluum nobis esse quæreret, an dispensatus ad beneficium intelligatur dispensatus ad puram pensionem; Nos enim negamus ad acquirendam pensionem, opus esse dispensatione. In sententia eorum, qui id non admittunt, is quærat, cui ortum est id quærendi.

16. Quæres secundo, Si orator, id est is, qui petit dispensationem, postulat absolute dispensari sibi in defectu

O o 2 Natalium

Natalium, & Pontifex absolute respondeat: (dispensamus) quomodo interpretanda est huiusmodi dispensatio?

Respondeo. De rigore iuris strictè, atque aded ad unicum tantum actum, seu effectum, puta solum ad Ordines Minores, propter rationem modo *num. 2.* dictam, at de stylo Curie, large, atque ad omnes effectus, quos Pontifex potest. Ratio est, quia Pontifex nunquam solet dispensare sic absolute (dispensamus) nisi, quando vult habitum reddere Oratorem ad omnes effectus, à quibus irregularis arcebat. Et sub hac distinctione interpretandi sunt *Suar. de cens. d. 4. l. 1. sect. 3. n. 3.* Sanchez *l. c. n. 28.* Castrop. *l. c. p. 10. n. 2.* Merol. *l. c. n. 47.* & alij, dum dicunt dispensationem absolute datam concedere omnes effectus.

§. V II. Quid exponere debeat illegitimus, quando petit dispensationem.

Vbi

De illa clausula (Dummodo incontinentia Præternaturalis imitator non sit.)

1. Quamvis, spectato iure, aliqua posset tacere Orator, seu postulans dispensationem Natalium, spectato tamen stylo Curie, qui certè, ne in multis ambiguitates, & scrupulos involvaris, est observandus, scito hanc dispensationem non subsistere firmiter, nisi exprimat defectus, super quo dispensari debet, omnesque illius qualitates, quibus moveri Pontifex potest ad gratiam concedendam, negandamve. Quare exprimendum est, an parentes fuerint soluti, an coniugati, an Voto solemnium Castitatis adstricti, an per adulterium, vel sacrilegium ex utraque parte patratum, an per incestum ex affinitate, vel consanguinitate, & quo gradu. Ita Pyr. Corradus in *praxi dispens. l. 3. c. 1.* Samuel. *de elec. contr. 22. fol. m. 400.* Leand. *de irreg. d. 4. q. 61. & 62.* alique.

2. Addit ibidem Corradus, id etiam esse quododiendum ab iis, qui petunt dispensationem à suis superioribus regularibus, quando hi gaudent privilegio legitimandi suos. Sed Leander *loc. cit. q. 84.* probabile iudicat, tunc qualitatem illegitimationis non necessario explicandam, quia superiores regulares semper intendunt tollere absolute hanc irregularitatem ex quacumque tandem causa provenierit. Certè id probabile esse, insinuari nolo.

3. Huc per occasionem reducamus explicationem illius clausulæ, quæ solet apponi in rescripto huius dispensationis, scilicet (Dummodo incontinentia præternaturalis imitator non sit.) Nec profecto alia explicatio requiritur, nisi, ut videamus, an conditionem importet, ita, ut, si ea non servetur, nulla sit dispensatio.

4. Respondeo. Mandosius *de signat. Gratia super defectu natali.* Vide etiam Lotter. *de re Benef. T. 1. l. 2. q. 48. n. 137.* dicit, non inducere conditionem; si enim esset conditio, infinita (inquit) dispensationes nullæ redderentur. P. Præter *loc. cit.* censet incontinentia, si sit notoria, dispensationem sub dicta clausula, fore nullam, nihilque Oratori favere, quia notoria incontinentia maximè est detestabilis Ecclesiæ, at fore validam, ait, atque Oratori favere, si sit occulta.

§. VIII. Quis dispensare potest in irregularitate ex defectu Natalium?

1. DE SUPREMO Pontifice non est dubium. De Prælati Regularibus, & de Commissario Bullæ Cruciatæ innui supra *c. 15. §. 1.* Nunc ergo solum est de Episcopis agendum.

2. Dico primo, nec Episcopum, & consequenter nec Capitulum, Sede Vacante, nec Vicarium Generalem, &c. posse dispensare illegitimum ad ordines Sacros, nec ad Beneficia Sacros Ordines requirientia. Patet id ex universali doctrina, qua inferior non potest dispensare in lege superioris, &c.

3. Dico secundo, posse tamen Episcopum, cum ad primam cumque Alio timo fuit Dico. sic etiam ex capla demnata, ut item ad illa Beneficia simplicia, quæ non requirunt in accipiente, nisi primam Tonsuram, vel dicitur ex *de filiis Presbyter in 6.* ut communiter notatur à Doct. ribus, ut *Suar. de cens. d. 40. l. 1. §. 1. n. 2.* *Suar. de cens. d. 40. l. 1. §. 8.* Lotter. *de re Benef. T. 1. l. 2. q. 48.* Goges *de Presbyteris in 6.* alique. Imò si ad sit aliquod Beneficium simplex, non ex iure communi, sane, quia Episcopus potest tunc suo statuto ex causa dispensare, poterit item ex causa admittit illegitimum ad tale Beneficium.

4. Sic, quia sæpe id non advertunt Episcopi, illud moneo, quod alibi universaliter dictum est, nempe ad dispensationem expediendam circa disposita à iure debent multo magis adesse causam rationabilem, secus inane esse, nec solum illicitam, ad eam enim, quæ sunt iuris communis, non habet Episcopus absolutam potestatem.

5. Dixi (sua Dico. sic) ut notarem, suo familiari naturali, si is fuerit alterius Diocesis, non possit Episcopus hanc dispensationem conferre: sunt enim duo privilegia admittit illegitimum ad ordines, & dispensare eodem in Natalibus. Quare, quamvis Episcopus illud possit; non potest hoc, quia potestas dispensandi, non tendit ad diversa, quæ separata subsistere possunt, & separatis non fit illatio. Ita colligitur ex *C. ad iustitiam de Decimis.*

6. Non nego tamen, posse Episcopum huius Diocesis, admittit ad Beneficium simplex, cum, qui à suo Episcopo fuit dispensatus ad ordines Minores, nullo fuit ritè initiatus, quia tunc impedimentum illegitimi sanguinis iam ritè ablatum à suo Episcopo, quod hanc effectum fuit.

7. Ex dictis sequitur, posse ut vult Barb. *de p. Episcopi p. 2. alleg. 45. n. 22.* Bellet. *disquis. Clerici p. 1. tit. de dispens. Cler. §. 3. n. 27.* Episcopum dispensare illegitimum ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ, etiam indigne, non requirunt ordinem Sacrum, & dimidias portiones, & ad inferiora Beneficia Ecclesiæ Cathedralis, etiam si huius accessione sit adiuncta animatum cura: hæc enim sunt Beneficia ex se simplicia.

8. Contra, sequitur, non posse Episcopum dispensare prædictum ad Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, qui Tridentinum *sess. 4. c. 12. de Refor. his Canonibus* adnexuit ordinem Sacrum. Cum ergo Episcopus non possit dispensare illegitimum ad ordines Sacros, nec potest ad eiusmodi Canonicum. Imò puto ap. Barb. *l. c. n. 31.* & Sayr. *l. c. 15.* (quicquid cum Prælat. c. alij communiter dicant) etiam ante Trident. & nunc, ubi Tridentinum non esset receptum, non posse. Ratio est, quia claustrum Canonicatus longè præstant Beneficiis simplicibus, & ceduntque proximè ad dignitatem; nam propterea à Canonici sunt de Concilio Episcopi, admittuntur ad eiusdem osculum, vocantur ab eodem fratres, eliguntur in Iudices Conservatores per privilegia Mendacitatem, iisdem committuntur rescripta Pontificia, &c.

9. Super sunt duæ difficultates. Altera, an cum illegitimo promotus ad ordinem Sacrum bona fide, post Episcopum dispensare, ad illum exercendum, & ad ultiores suscipiendos?

10. Respondeo. Quamvis Navarrus *lib. 1. Con. Tr. de filiis Presb. conf. 4. n. 2.* Castri. *l. 6. d. 6. de cens. q. 9. n. 2.* Laym. *l. 2. tr. 5. p. 5. c. 5.* alique concedant; tamen in ego, & *Suar. de cens. d. 40. l. 1. §. 1. n. 2.* acquiescere non possumus, quia bona fides æquè in hoc, atque mala, non tollit impedimentum illegitimi Natalis. Qua ratione ergo poterit inferior Papa illi dispensare? Contrarium tamen hoc est Navarrus opinionem non improbabilem esse, pro hoc est Dian. *p. 10. tr. 1. r. 24.* cui tunc ego suffragor, quando aliquam vis significaverit, unde, ad probabilitatem hanc inveniendam, penetrare valeamus.

21. Dices. Ecclesiæ hunc ligatum bona fide Sacra co-

inibus non praesumitur, nolle admittre ad ceteros?

Respondeo, id nihil aliud probat, nisi facilitatem obtinendae dispensationis à Summo Pontifice, non vero concessi nem potestatis dispensandi in Episcopo, nisi forte ex universali doctrina, quando, necessitate urgente, aditus ad Pontificem haberi non possit. Sed in re, de qua agimus, quando tanta necessitas?

12. Altera difficultas. An Episcopus post Trident. possit dispensare ad Sacros Ordines, &c. hominem ex occultae copula illegitimum.

Respondeo. Ita putant nonnulli ut Piar. de irreg. q. 1. n. 331. Peyr. de Pr. l. Rel. q. 2. §. 5. 9. c. 143. Layman. l. 1. n. 5. §. 5. dicens, id esse probat. Gerunda de Episcopatu l. 2. d. 5. c. 2. n. 7. Cornelius, Avila, Pellicz. apud Dian. l. c. qui hanc sent. probal. item vocat, quia Tridentinum concedit Episcopis posse dispensare in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto: sed iam dicta irregularitas est ex delicto occulto parentum, ergo, &c.

13. Verum hic difficultas firmus nullo modo est, teste Suar. d. 50. de Conf. sess. 5. n. 5. Coninch. Nav. Castropal Dian. l. c. siquidem ex contextu Tridentini illud (ex delicto occulto) intelligitur de delicto proprio, non alieno.

CAPUT XVIII.

De Irregularitate ex Hæresi.

§. I. Quinam, ratione hæresi, irregularitate afficiantur?

1. Hæresis formalis publicæ, ut item Apostasia, quæ dictam hæresim involvat, siue hæ sint commissæ à Clerico, siue Laico, directi in iure irregularitatem, nullus igitur notat. Tunc vero est hæresis formalis, quando voluntarie negat aliquem fidei articulum, tunc publicæ, quando crimen est notorium, vel per evidentiam facti, vel per iudicis sententiam, vel per propriam confessionem in iudicio.

2. Per hæresim autem occultam, quamvis externam, admodum probabile est, nullam irregularitatem incurri (nam per solam internam nullam incurri, certum est ex alibi universali ter supradictis) Ratio dictæ probabilis est, quia iura semper loquuntur de publica, & ex alia parte, ut ad satisfactionem, sapè monuimus, irregularitas non incurritur, nisi in casibus iure expressis. Ita Doctores non pauci ut Sayr. Avila, Hent. cum Laym. l. 1. tract. 5. part. 5. cap. 4. num. 21. alisque cum Thef. V. Hæresis cap. 1. & Barb. in T. ident. sess. 2. cap. 6. de Reform. contra Sanctarellum, de Hæres. quest. 192. num. 67. alioque apud Dianam part. 4. tr. 2. c. 46. & Castrop. l. 1. tr. 4. d. 4. n. 4. Quia Doctores advertunt ipsi hæresi annexam esse suam irregularitatem, etiam præscindendo ab infamia, licet Gibalino, de irreg. cap. 5. §. 2. alisque ab ipso citatis placeat, non esse annexam, nisi ratione infamiae, quod non credo.

3. Nota, hanc irregularitatem, in quam labitur hæreticus, esse ex se perpetuam, ac durat, etiam post penitentiam, & etiam post dictæ hæresis abiurationem. Solum ex quodam Textu colligit Hurtadus loco mox citando Clericum conversum ab hæresi, licet non possit ascendere ad alios Ordines, posse tamen sine dispensatione suscipere uti. Sed id negat Cast. de Conf. d. 6. p. 39. §. 4. num. 2.

4. Aliqui ex prædictis Doctoribus dicunt, hanc irregularitatem incurri à Fautoribus, & Accipatoribus Hæreticorum. Sed G. Hurt. d. 2. de irreg. diff. 3. difficile indicat, hos esse prohibitos ordinari; Iura enim solum videntur eos reddere inhabiles ad Beneficia, & Officia publica, quorum nomine non venit Ordo, ut ipse ibid. probat, si quæ Bullæ in contrarium asserantur, eas non esse in usu, idem affirmat ex Avila. Id certe probabile est, quod etiam sequitur idem Gibalinus loc. cit. quest. 4. num. 11.

Part. III.

6. Inquires primo. An, qui sine interno errore intellectus, externè, & publicè hæresim præfert, incidat in irregularitatem?

Respondeo, Filliuc. tract. 20. n. 230. & propendit Castrop. d. 6. de cas. p. 19. §. 1. n. 4. alique tenent, non incidere, quia verè ut si non est hæreticus. Incidere, fustinet Sanctarellum cum communi, quia hic secundum forum externum, secundum quod iudicat Ecclesia, hæreticus est.

6. Mihi verior sit Filliucij sententia; neque enim odiosa sunt extendenda, sed potius restringenda, nam propterea suspèctum de hæresi hac irregularitate nequaquam puniri merito docet Coninch. Sanch. & alij apud Dianam l. c. ref. 47. & 48. Castrop. Thesaurum V. Hæresis. 1. quia, neque hic est verè hæreticus, ut supponimus, quamvis sit de illa suspèctus.

7. Ex dictis fit, ut nec primo, purus schismaticus, qui est ille, qui nullam habet admixtam hæresim, nec secundo, Simoniaci, ut vult Suar. de Rel. d. 1. tract. 3. lib. 3. c. 56. n. 18. & c. 58. n. 22. L. filius l. 2. c. 35. n. 136. in fine, quamvis in iure aliquando comparentur, propter Simoniam enormitatem, hæreticis, & quamvis sint suspensi, & excommunicati, nec tertio, Sortilegi, Variatores, Magi incutes pactum cum Damone, illumque coactos, invocantes, consulentes, nisi admixtum habeant errorum intellectus, atque adeo, nisi hæresi inficiantur, fit, inquam, ut hi, & similes non sint irregulares, quia non hæretici, quicquid dicat de ultimis Maiolus de irreg. §. 45.

8. Sed quid, si prædicti de hæresi suspècti cogantur à Sacris Inquisitoribus abiurare de vehementi, eruntne tunc irregulares.

Respondeo. Ita putat Azor. apud Dianam. p. 4. tract. 2. ref. 47. Verum Suarez Sanch. Sanctarelli. Sà, Villalobos, Garzias, apud eundem Dianam, alique merito negant. Ratio est, quia ex una parte irregularitas est quidem imposita hæreticis, sed non abiurantibus illam, & ex alia, si quam infamiam ex suspècta hæresi aliquis contraxit, iam illam purgavit per abiurationem, sicuti purgantur suspiciones aliorum delictorum per purgationem Canonicam.

9. Confirmat primo Garzias, quia ita resolutum fuit in Rota.

Confirmat secundo, quia cum Prælati quidam abiurasset de vehementi, & postero die Missam sine alia dispensatione celebrasset, approbata fuit (inquit) eiusmodi actio à Summo Pontifice, & à tota Romana Curia commendata.

10. Ego puto, hæc rectè dicta esse, considerata dumtaxat suspitione hæresis, & sique abiuratione; cæterum si præter hæc addit infamia, siue facti, siue iuris in eo delicto, ratione cuius aliquis abiuret, evitari non potest irregularitas infamiae iuxta dicta cap. 10. §. 2. præsertim num. 18.

Obiter item hic scito, ad illud Decretum Urbani VIII. 1626. reddens inhabiles ad omnes gradus, & officia suæ Religionis Regulares Penitentiaros à Sacra Inquisitione, etiam si tempus penitentiae expleverint, exceptis tamen penitentibus salutaribus. Vid. id apud Lezanam p. 1. c. 15. §. 39. eiusmodi penitentias explicantem.

Descendentes ab Hæreticis, an irregulares?

11. Non solum ille, qui in formalem hæresim, modo dicto, incidit, est irregularis, verum etiam eius descendentes, ut fert communis opinio, apud DD. mox cit. Descendentium autem nomine intelliguntur hic filij, etiam illegitimi, & filiorum filij usque ad secundam tantum generationem, quando pater fuit hæreticus, nam quando mater, intelliguntur solum filij. Adest tamen in hac communi sententia, quintuplex exceptio, nam primo, non comprehenduntur descendentes ab hæreticis, contra quos non processit probatio hæresis. Secundo, nec descendentes ab hæreticis emendatis, & iam cū Ecclesia reconciliatis. Tertio, non comprehenduntur filij nati post commissum

O o 3 delictum

delictum hæresis à Patre. Quarto, nec, qui nascitur à Patre hæretico in iis regionibus, ubi crimen hæresis infamiam non affert, ut in Anglia, & multis Germaniæ partibus. Quinto, nec filius, qui patrem hæreticum Inquisitoribus denunciavit.

12. Præterea communis opinio (de qua tamen Tollerius lib. 1. cap. 25. num. 8. dubitat, quia Textus non sunt clari) docet etiam descendentes modo dicto à Fautoribus, & Receptoribus Hæreticorum infici eadem irregularitate. Sed certè negandum, prædictos descendentes esse irregulares, quoad suscipiendos, exercendosque Ordines; solum enim sunt irregulares, quoad Officia, & Beneficia Ecclesiastica (& quidem cum prædictis quinque exceptionibus) sicut quoad hæc, solum sunt irregulares ipsi Fautores, & Receptores, ut diximus n. 4. Ratio est, quia iura loquuntur de prædictis descendentes solum eos remouent ab officiis, & beneficiis: at Ordo, nec Officium est, nec Beneficium. Ita G. Hurt. de irregul. d. 2. d. 3. num. 9. & Gibalinus de irregul. cap. 5. quest. 4. num. 2.

13. Denique hic per occasionem nota, doceri ab Avila quem citat, sequiturque Gasp. Hurt. loc. cit. ex quorundam Doctorum praxi, Constitutiones Pii IV. cum extensione Gregorii XIII. prohibentium descendentes Hæreticorum, Iudaorum, & Sarracenorum, ne suscipiant Ordines, non esse usu receptas.

§. II. Quis dispenset irregularitatem ex hæresi.

1. DE Summo Pontifice non est dubium, de Prælati Regularium, & Commissario Cruciatæ dixi breuiter supra cap. 15. §. 18. Hic ergo solum debet esse sermo de Episcopis, Episcopali quoque Iurisdictione fungentibus.

2. Ex suppositione sententiæ aliquorum dicentium, oriri irregularitatem ex hæresi occulta, Dico, esse valde probabile, eam posse ab Episcopo dispensari. Cum enim Tridentinum concedat Episcopis, eos dispensare posse in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto procedentibus, & ex probabili sententiâ, quam alibi diximus supponamus, hanc potestatem non esse ab ipsis ablatam à Bulla Cœnæ, si quis potest eos dispensare, etiam in hac irregularitate ex hæresi occulta.

3. Dico secundo, Episcopum non posse dispensare in irregularitate orta ex delicto hæresis publico, vel deducto ad forum contentiosum: id, quod constat ex dicto Trident. sess. 24. c. 6. de Ref.

4. Solum hic non erit inutile scire, aliquos, ut Ioan. Præp. de irreg. d. 5. dub. 7. Santarellum de hæresi cap. 25. dub. 21. Castrop. mox citandum, docere, Episcopum posse ad usum aliorum Ordinum, præter usum Sacerdotii, dispensare eum (utique reconciliatum) qui Ordines suscepit ante lapsum in hæresim: quod certè improbabile non est. Ita ex Decreto Pii V. apud Penam in Diver. Inquisit. p. 3. comm. 175. insinuatque Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 25. n. 5. Azor. p. 1. lib. 8. cap. 2. §. 8. Castrop. de Cens. d. 6 p. 19. §. 4. n. 2. Et hic per hanc occasionem adverte, Primum V. prohibuisse, ne Inquisitores ipsi dispensarent Presbiteros conversos ab hæresi ad Missam celebrandam: quod vide latius apud Santarellum de hæresi cap. 25. dub. 3. num. 6.

CAPVT XIX.

§. I. De Irregularitate orta ex administratione officii temporalis, & obligatione ad rationem.

1. AFFinis est hæc irregularitatis causa ei, quæ aliquanto superius dicta est, à defectu libertatis, per utramque enim est quis alteri obligatus.

Qui ergo sunt adstricti ad administrationem rerum

temporalium alterius, & ad reddendam de ea rationem, siue quoad actiones, quas tempore administrationis exhibuerunt, siue quoad bona, quæ tunc administraverunt, & 3. dist. 51. & C. 3. dist. 54. dum ea obligatio per se sic enim obligati, sunt minus apti ad functiones Sacras ac divina officia.

2. Sub nomine autem horum administratorum, quo uno nomine, Curiales appellant Sacri Canones, comprehenditur quilibet administrator rerum publicarum, puta Thesaurarius, Depositarius publicus, Advocatus, Actor, Executor, Magistratus, quos iuratos nos appellamus, Iudex, Capitaneus, Prætor, Sates, Solicitor, Procurator, Commissarius, Nuntius publicus. Comprehenditur etiam, ut notat Suar. d. 51. de cens. §. 3. n. 9. G. Hurt. d. 2. de irreg. dist. 18. Castrop. de cens. d. 6 p. 13. n. 7. Procurator petitor æ privata, quicquid neger Toleros, n. 10. Feudatarius, qui obligatur obsequia personalia Domino Feudi exhibere, Dux, Miles, Atres Praefectus, Tutor, Curator.

Excipiuntur tamen Administratores Episcoporum, & rerum Ecclesiasticarum, quavis temporalium, immo, & Tutores pauperum, seu miserabilium personarum, & que adeo Viduarum, Pupillorumque valde indigentium, seu alio adjutore carentium: hæc enim cum sint opera pietatis, Clericalem statum nequaquam debeat, immo in praxi video, aliquibus in locis, nullum Tutorem expelli ab Ordine: unde colligo, hæc in re multum valere consuetudinem, & morem Ecclesiæ. Excipiuntur item saltem ex consuetudine, & tacita Pontifici concessione Consilarii Regii tractantes res curie dumtaxat. Hæc fusiùs tractata habet apud Suarium Gelpareum Hurtadum, Layman, Castropalum, etiam alioque.

3. Quoniam vero hæc, quæ dicimus, tria involvunt. Primo, officii administrationem. Secundo, obligationem ad reddendam rationem. Tertio, post redditam rationem, obligationem ad solvendam summam aliquam pecuniæ, vel ad luendam aliam penam ipsi veli danti. Ideo non ignores, irregularitatem hanc oriri ex sola officii administratione, & item (ex mea, aliorumque sententia contra Tollerum apud G. Hurt. l. c.) ex sola obligatione ad rationem, quod solet venire, quando, depositio officio, nondum parti in Rationem satisfactum est, & multo magis ex utraque. At ex obligatione ad solvendam penam post redditam jam rationem, diffinguendum est.

4. Si post redditam rationem, nullo interveniente dolo, remaneat quis adstrictus atri alieno, vel penæ non infamæ, probabilis est, secundum Suar. loc. cit. num. 21. Castrop. loc. cit. n. 11. G. Hurt. loc. cit. Diana p. 4. trad. 2. ref. 98. non esse prohibendum ab Ordine, quia jura de hac re (quæ cum sunt odiosa, sunt restringenda) loquuntur de obligato ad rationem, non vero de obligato ad solvendam debitam ex datis jam rationibus, sicuti, nec loquuntur de debitis ex aliis contractibus, nam propterea, si ex contractu v. g. mutui, vel emptionis, vel de pretio & similibus nullam administrationem alterius committente, quamcumque summam alteri debeas, irregularis ex hac capite non eris.

At, si remaneat adstrictus ex dolo, vel certè, si probabiliter timeatur, ne moveatur lis de dicto dolo, erit ex capite infamæ, vel probabilis periculi, ne succumbente liti, infamis sit, erit, inquam, arcendus ab Ordine, donec lis finiat.

Debet tamen definiri tempus ad litem terminandam, ne adversarius nimis in longum eam trahat, ut rectè notat Sayrus, de Censur. lib. 6. cap. 14. numero 8.

5. Inquires: Si quis, dum est in officio publico, & dicitur (sanè cum peccato gravi, quia prohibitio de re gravi est) licite poterit Sacras functiones peragere, & in officio persistere.

6. Respondeo, nequaquam cum Sayr. loc. cit. & To-

let *lib. 1. cap. 3.* cum enim hic, durante officio, vel obligatione ad ratiocinia, sit irregularitate irretitus, liber non erit, ut possit accedere ad altare: quicquid dicat Bonacina de *Censur. d. 7. §. 2. p. 4. n. 3. V. Tertio in oblig.* inducens quemdam Textum, qui, si penetretur, id non dicit. In id, si quis nondum absolutus à ratiociniis initietur, debent illius bona tradi creditoribus. Quod si ea non sufficiant, reliqua tenebitur Episcopus, qui illum initiavit, si id scienter fecerit, compensare. *Leg. Sayr. l. c. Vgol. de Irreg. c. 5. §. 8. §. 1. n. 9.*

7. Quod si administratio, vel obligatio ad ratiocinia superveniat jam legitime ordinato, inferere irregularitatem.

Respondeo. Non inferere, quia jura semper loquuntur de eo, qui Ordinem non habet, prohibentque, ne quis ordinari possit: At nihil loquuntur de jam ordinato. Ita *Vgol. irreg. l. c. num. 8. Innoc. c. unic. de oblig. ad ratiocin. & alii.*

§. II. Quomodo cesset irregularitas.

1. **C**essabit sine dubio, si dispensetur quis à potente hanc dispensationem concedere, de quo, mox. Verum alio item modo, quasi ex natura sua cessabit, si primo, officium deponatur. Secundo, si reddatur ratiocinium, vel saltem praestetur pignus, seu fidejussio, qua quis administrationis rationem se redditurum promittat, vel in causa motae litis ratiocinii causam assumit. Tertiò, si quis bonis cedat, eo modo, quo non reddatur infamis, quod certum est in Clerico confugiente ad remedium capitis de *solutio*. Odoardi, ob quod non incurritur infamia, neque mendicitas. Ita *Suar. d. 5. l. de cens. sect. 5. n. 26.*

§. III. Quis dispense in irregularitate ex officio, vel obligatione ad ratiocinia?

1. **N**on nisi Summus Pontifex, dum durat Officium, vel dicta obligatio, iis enim non durantibus, jam cessare irregularitatem, diximus modo. Episcopus non posse, certum est, quia haec potestas nullibi ipsi concessa est.

CAPVT XX.

De Irregularitate orta ex Paupertate.

§. I.

1. **T**ametsi paupertas propriam irregularitatem nequaquam pariat, quia tamen hominem non solum in Religione profectum impedit ab ordinibus, praesertim Majoribus; ideo de ea hic nonnulla sunt afferenda. Nonnulla, inquam, plura enim de ea diximus, cum de patrimonio ordinandi locuti sumus. Hic igitur notanda sunt tantummodo quatuor.

2. Primò, pauper in hac materia ille dicitur, qui congrua sustentatione caret. Quare, si quis locuplere gaudens patrimonio, ita tamen aere alieno gravatur, ut eo pro creditoribus subducto, ipsi non remaneat, quo honestè vivat, pauper est, non ad ordines admittendus. Ita *Suar. de cens. d. 5. l. sect. 3. num. 25. Filliuc. tr. 19. cap. 7. num. 20.* at, si condonationem à creditoribus habeat, vel commoda sustentatione servata; reliquis bonis cedat, modo non inducente, pro consuetudine regionis, infamiam, seu notabile dedecus, ad ordines admitti utique potest, ut dixi *cap. praeced.*

3. Si quis, modo dicto pauper, ordinetur, peccare mortaliter diximus cum de Ordine: at si jam (esto cum peccato) iniurius fuit. Inquire primo, an licet, durante paupertate, Ordinem exerceat, Missam v. g. celebrando? Secundo, an incurrat celebrando, aliquam poenam?

4. Respondeo. Ad primum, puto illicitè moraliter celebrare. Sicut enim, qui ante aetatem scienter promoveri se sinat, peccat celebrando, nondum adveniente perfecta aetate, quia, ut alibi supra diximus, irregularitas, quae prohibet hominem promoveri, prohibet, ne sic promotus ante dispensationem susceptum ordinem exerceat: ita in casu, de quo agimus. Neque, dicas si promotus cum patrimonio illud amittat, non prohiberi Missam celebrare; ergo, nec debere prohiberi, praedictum non habentem patrimonium: ne id dicas, inquam, nam, praeterquam quod, si illicitè amittat, saltem ab Episcopo est arcendus ab altari, donec sufficienter patrimonio fulciatur; certè est manifesta disparitas; ille enim initiatus fuit, existens in paupertate, atque adeo cum impropria irregularitate, hic vero fuit initiatus cum sufficienti patrimonio, atque adeo non cum irregularitate.

5. Ad secundum, Non invenio aliam poenam in jure communi.

§. II. Qui dispensat in Irregularitate orta ex paupertate?

1. **C**ertum est primò, Pontificem dispensare posse, ut pauper promoveatur.

2. Certum est secundo, non posse Episcopum, propter rationem toties dictam, quia inferior Papa non potest dispensare in legibus juris communis.

3. Certum est tertio, tunc solum posse Episcopum admittere pauperem ad Sacros Ordines, quando de Beneficio, vel alimentis illi provideat. Sed hoc non est dispensare in paupertate, sed paupertatem tollere.

CAPVT XXI.

De Irregularitate orta ex defectu aetatis Remissè.

Et quisnam in illa dispense?

1. **D**e hac latè diximus in *tr. de ord. cap. 6. ibid. c. 12. n. 16.* addidimus, cum, qui ante requisitam aetatem se initiari permittit, incidere in suspensionem, unde, si ante dictam suspensionis dispensationem ordinibus utatur, incidere in irregularitatem, ut habuisti in superioribus cum de *irregul. ex violatione censuræ c. 14. §. 3.*

2. Remanet igitur hic, tanquam in suo loco, indicare, quo modo tollatur ejusmodi aetatis defectus.

3. Breviter, amoveatur duobus modis. Primo, ipso temporis decursu, adveniente enim definita aetate, jam evolat irregularitas ex aetate procedens. Averte praedictam suspensionem contractam ab eo, qui ante aetatem se initiari permittit, & praedictam irregularitatem, quam fortè contraxit exercendo ordines cum suspensione, nunquam tolli, nisi per legitimam dispensationem, ut rectè notat *Valentia, t. 4. d. 19. p. 6. §. 2. & Sayr. de censur. l. 6. cap. 12. n. 12.*

4. Secundo, amoveatur per dispensationem, non nisi à Pontifice concedendam, tum, si quis promoveri ad Ordines velit; tum, si velit in iis ministrare ante aetatem requisitam; Cum epim *ibid. n. 7.* Castropal. de *censur. disput. 6. part. 11. n. 2.* alique; Regula Generalis alia dicta sit, ut Irregularitas, quae suspensionem Ordinum impedit, eadem impediatur usum eorumdem, debet etiam ad ministrandum ante aetatem, tibi, quamvis Ordinato, accedere dispensatio potentis eam concedere, qui unus est Pontifex, cum Episcopis nihil circa hoc concessum habeatur in Jure.

CAPVT XXII.

Summa Prædictorum.

1. **E** Notatis jam omnibus Capitibus, unde oritur irregularitas, operæpretium est, ea hic uno intuitu collecta rescribere, eo prorsus ordine, quo in præcedentibus à me sunt explicata. Sunt autem decem & octo.

- 1 Corporis Infirmitas.
- 2 Mentis Alienatio.
- 3 Vitium Corporis.
- 4 Sexus Fæmineus.
- 5 Servitus.
- 6 Infamia.
- 7 Novitas in Fide.
- 8 Defectus Scientiæ.
- 9 Præva Baptismi susceptio.
- 10 Mala Ordinis usurpatio.
- 11 Homicidium.
- 12 Mutilatio.
- 13 Bigamia.
- 14 Natalium defectus.
- 15 Hæresis.
- 16 Obstrictum esse ratiociniis.
- 17 Paupertas.
- 18 Ætas Puerilis.

2. Quæ his quatuor versibus, rudibus sanè, sed ad memoriæ compendium accommodatis colligare volui.

1	2	3	4	5
Infirmitas.	Demens.	Vitiatus.	Fæmina.	Servus.
6	7	8	9	
Infamis.	Novus.	Ignorans.	Baptismate peccans.	
10	11	12	13	14
Ordine pecc.	Occidens.	Mutilas.	Bigamusq.	Notusque.
15	16	17	18	
Hæresis.	Obstrictus.	Pauper.	Puer.	exulat Aris.

CAPVT XXIII.

De cessatione Irregularitatis.

1. **I**n præcedentibus locuti sumus sæpè de ejusmodi cessatione, sed in particulari prout se se obtulit occasio, deinceps aliqua peculiaria capita, ex quibus irregularitas cessare possit, sunt expendenda.

Et sanè de quatuor solet esse tractatio, ex Baptismo, ex ingressu in Religionem, ex cessatione causæ, ex dispensatione. Nam de quinto, puta, ex assumptione ad Summum Pontificatum, dixi supra cap. 2. n. 2.

§. I. Ex Baptismo.

1. **A**io primo, irregularitatem ortam ex puro defectu, & sine culpa (excipiam modo num. 4. ortam ex defectu lenitatis) non tolli à Baptismo. Quare Bigamus, Illegitimus, Deformatus corpore, &c. etiam post Baptismum Irregularis est, quia Baptismus solum culpam, & deformitates ex illa pendentes diluit. An aliqua Bigamia, quæ oritur ex delicto deleri per Baptismum possit, vide Gibalin. de irreg. cap. 6. q. 2. n. 6. Avilam, & Henricum ab eodem citatos, aliosque.

2. Aio secundo, Irregularitatem, quæ ortam ducit à delicto, aboleri à Baptismo, nec illam solum, quæ im-

diatè à delicto est, irregularitatem, v. g. à homicidio iniuncto, sed etiam, quæ mediatè, qualis est ea, quæ oritur ab Infamia commissi delicti. Hæc est notio quædam, quæ in tradit Glossa, in C. Si quis emen. prima. num. 8. Reg. 13. confirmatque Gibal. aliquæ. Sicut enim delictum, ita & ejus infamia Baptismo deletur, quæ ipsam, tum peccatum deletur, tum ejus pena. Aliam viam idem confirmandi inquit Suar. de cens. d. 4. §. 1. n. 1. Tol. loc. cit. Sayr. de cens. lib. 6. c. 3. n. 27. Coniuncta de iur. diff. 18. dub. 8. n. 59. Farin. in frag. Irreg. n. 416. cum aliis, quod committentem delictum v. g. occidens alium iniuste, non incurrere irregularitatem, quia juxta Ecclesiasticum non ligat eos, qui extra Ecclesiam sunt.

3. Aio Tertio, cum Diana p. 4. n. 2. ref. 51. Tol. loc. cit. cap. 3. n. 3. Henr. lib. 14. cap. 11. n. 2. Maiolo de irreg. lib. 5. cap. 11. contra aliquos relatos à Covarr. in Clem. Si quis p. 1. §. 7. n. 5. Sayr. de cens. loc. cit. Gibal. loc. cit. n. 6. Irregularitatem ex defectu lenitatis auferri à Baptismo, quod quid neget Hurtadus de irreg. d. 2. n. 63 apud Diana loc. cit. cum Vgolino. Ratio est, quia cum per Baptismum homo constituitur nova creatura, merito Ecclesia disposuit, ut ille expurgaret horem, qui ex sanguinis effusione in occisione concipiebatur. Ne igitur argumentis sic: Per Baptismum non tollitur irregularitas Bigamie, quæ est ex defectu significationis Sacramenti, ergo neque irregularitas defectu lenitatis, quæ est ex defectu significationis lenitatis, quæ fuit in Christo, ne, inquam, sic argumenteris; in his enim, quæ sunt ex voluntate Legislatoris hic modus argumentandi non valet. Aliam magis eruditam solutionem tradit Glossa. C. deinde d. 26. V. Inter per. quam si lubet apud ipsam lege.

4. Contrahens tamen irregularitatem, in eo & quodlibet impedimentum in susceptione ipsi Baptismi, non potatur ab ipso Baptismo, quia non debet ab Ecclesia respectare favorem, qui contra Ecclesiæ leges agit. Quia si quis extra necessitatem baptizaretur scilicet ab baptismo, non evitaret Canonicum impedimentum irregularitatis, quod in ea susceptione contrahit. Leg. canon.

5. Quid denique dicis ad sequentem casum? Petrus nondum Baptizatus propinavit Caio venenum, deinde Sacro Baptismo ritè lotus est. Sed accidit, ut post susceptum ab ipso Petro Baptismum, Caius ex allumpe veneno moreretur: et tunc Petrus tunc irregularis?

6. Respondeo. Erit utique, quia oculo tunc patet irregularitatem, quando homo moritur, sed in casu proposito Caius mortuus est, quando Petrus, ob Baptismum susceptum jam erat subditus Ecclesiæ; ergo, &c.

§. II. Ex professione solenni Religiosa.

1. **P**er hanc Professionem, nullam de jure irregularitatem deleri, tenendum est, præter eam, quæ est ex defectu Natalium eo modo, quo suo dictum est loco.

2. De consuetudine, quisque videat: quid in sua Religione sit legitime introductum? In qua re duo sunt explorata. Alterum, Religionis ingressum reddere faciliorem irregularitatis dispensationem. Alterum, dictam legem consuetudinem, si qua in Religione est, esse servandam. De qua sic habet Suar. de cens. d. 41. §. 1. n. 7. fin. Vbi fuerit talis consuetudo (loquimur autem de consuetudine, qua, quis liber intelligatur ab omni irregularitate) retinenda est, quia licet per se sola non valeat dare jurisdictionem; est tamen sufficiens signum potestatis concessæ, etiam si fortassè tunc de expresse privilegio non constet. Hæc Suarez.

§. III. Ex cessatione Causæ.

1. **D**ixi sparsim de hac in superioribus. Nunc breviter hæc habere compendiosius. Non est hic quæstio

quæstio de irregularitatibus omnibus, an ea cessent, cessantibus causis, sed de aliquibus, quæ actu pendunt à sua causa. Irregularitates ergo ex Bigamia, homicidio, hæresis, illegitimo Natali, & similes hic locum non habent; hæ enim semel contractæ à suis causis amplius non dependent, unde ex se sunt perpetuæ, nisi accedat legitima dispensatio. At irregularitates ex defectu ætatis, scientiæ, libertatis, sanitatis, & similibus, cum pendeant ab actuali defectu, eo amoto statim cessant, & ipsæ. Lege Suar. Sayr. aliosque citatos.

2. Quid, si cesset lex irregularitatis? Explico. Est certa lex in Ecclesiâ; ut qui occidit aliquem injuste, sit irregularis. Fac ergo Summum Pontificem hodie statuere, ut non sit irregularis ille, qui hominem injuste occidit. Inquirito, an sicuti non futurus sum irregularis, si in posterum occidam aliquem, sic liberet ab irregularitate, quam contraxi ex homicidio, quod commisi, priusquam hæc nova lex constitueretur?

3. Respondeo, esse id ex verbis legis definiendum; si enim lex hæc loquatur in futurum, ut scilicet in posterum non incurritur ex occisione irregularitas, non cessabit irregularitas, antea contracta. Sicuti, si Pontifex nunc statueret, ne amplius contraheretur excommunicatio à percussione Clericis, non propterea non remaneret excommunicatus, qui ante hanc abrogationem Clericum percussit.

4. Si vero lex loquatur, etiam de præterito, in hunc ferè modum. *Definitio, ut irregularitates ex occisione contractæ non habeant amplius vigorem*, cessabit irregularitas antea contracta, seu melius Pontifex dispensare tunc censetur contractam irregularitatem.

5. Si denique dubia sint verba legis, num ea se extendant ad abrogandas antecedentes irregularitates, tunc (salvo meliori iudicio) puto, eas cessare. Hujus dicti, in quo est difficultas, ratio esse posset, quia in hoc casu, benignior legis interpretatio debet eligi: agitur enim de abrogatione legis pœnalis, qua lege pœnali ablata restituitur homo primævis iuribus, ut non reputetur indignus altari. Posita autem hac benigna, & probabili interpretatione, jam non est amplius dubia lex. Aliquid in hanc rem invenies, si legas Suar. de cens. d. 41. sess. 1. n. 7. Bonac. de cens. d. 7. §. 5. punct. 1. à n. 2. Fill. tr. 20. cap. 10.

§. IV. Ex dispensatione.

1. DE hac per occasionem plura, ferè quæ scitu sunt necessaria, dixi in præcedentibus, quibus, ut aliquid hic agamus, adde duo.

2. Primum. Si quis irregularis assumatur ad Summum Pontificatum, statim eo cessas omnis irregularitas juris humani: ejusmodi enim assumptio est equipollens Dispensatio. Similis etiam dispensatio equipollens, seu implicita est, si Pontifex, sciendo, te esse irregularem, in circumstantia, in qua judicetur Pontifex tuæ irregularitatis memor, te invitaret ad Missam celebrandam, &c.

3. Secundum. Equivocum namque verbis expedit dispensator ipsum actum dispensandi?

Respondeo, nullam præscribi formam verborum: certum est tamen, saltem, ut de dispensatione constet, aliqua esse verba externa proferenda, illam quomodocunque significantia.

4. Formulas, quibus solet Pontifex dispensare habes latè apud Corradum de praxi dispens. per totum. Formulas autem quibus delegatus commissarius sibi dispensationem expedire possit, ponit Glian. in prim. cens. V. irreg. n. 22. in sequentem modum.

Auctoritate mihi à (N) tradita dispenso tecum super irregularitate, quam contraxisti ob tales, vel tales causas (cas tunc exprimit) & habilem reddo, & te restituas executioni Ordinum, & Officiorum tuorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Si dispensandus nullum habeat ordinem, sic dicat dispensans:

Habilem te reddo, ad omnes Ordines suscipiendos, &c.

5. Quod si necesse sit titulum Beneficii restituere, & fructus male perceptos, juxta suo loco dicta restituere, sic addat.

Et restituo tibi Titulum, seu Titulos Beneficii, seu Beneficiorum, & condono fructus male perceptos. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

6. Tertium. Qui pluribus irregularitatibus aggravatur, plures v.g. occidit juxta supra dicta cap. 15. §. 10. à n. 14. Vel cum diversis censuris ordinem exercuit juxta dicta cap. 14. §. 3. à n. 8. Vel est pluries Bigamus juxta dicta c. 16 §. 2. n. 1. debetne Pontifici exponere, se tot, talibusque irregularitatibus infictum satis sit, absolute dicere, se esse irregularem?

Respondeo, Quamquam non ignoro, hoc posterius ab aliquibus affirmari, tamen tibi Auctor sum, ut singulas, earumque qualitates exprimas distinctè, scilicet semper sæpulis, & perplexitatibus divexatum plorabis. Lege de tota hac quæstione Dianam, part. 11. tr. 6. resol. 44. ad quam etiam facit, quod ego in superioribus dixi c. 17. §. 4. n. 16.